

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI EĞİTİMİ BİLİM DALI

MEHMET NÂİL TUMAN ve TUHFE-İ NÂİLÎ'Sİ
(İnceleme-Metin-İndeks Sayfa 301-400)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Resul KAYA

Danışman
Prof. Dr. Sadık ERDEM

Balıkesir 2008

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI EĞİTİMİ BİLİM DALI

MEHMET NÂİL TUMAN ve TUHFE-İ NÂİLÎ'Sİ
(İnceleme-Metin-İndeks Sayfa 301-400)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Resul KAYA
200612533004

Balıkesir 2008

Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalında hazırlanan Yüksek Lisans tezi jürimiz tarafından incelenerek, aday Resul KAYA, 17/06/2008 tarihinde tez savunma sınavına alınmış ve yapılan sınav sonucunda sunulan Mehmet Nâil Tuman ve Tuhfe-i Nâilî'si (İnceleme-Metin-İndeks Sayfa 301-400)başlıklı tezin ..... olduğuna oy ..... ile karar verilmiştir.

Üye

Üye

Üye

ÖZET

Mehmet Nâil Tuman ve Tuhfe-i Nâilî'si (İnceleme-Metin-İndeks Sayfa 301-400)

Resul KAYA

Yüksek Lisans Tezi, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Sadık ERDEM
Haziran 2008, 287 sayfa

Türk Edebiyatı tezkirecilik geleneğinde Anadolu sahasında yazılmış tezkirelerden biri olan Tuhfe-i Nâilî, Dîvân Edebiyatı'nın bütün şairlerinin biyografisini, Türk Şuara tezkirelerini kendi bünyesinde toplaması açısından önemlidir. Başta tezkireler olmak üzere 75 değişik kaynaktan istifade edilerek oluşturulmuş bu eser içeriğinin zenginliği kadar şair biyografilerindeki hatalı bilgileri kaynakların mukayese edilmesiyle düzeltilmiş haliyle vermiş olması açısından da haylice önemlidir.

Bu çalışmada Tuhfe-i Nâilî adlı eser ve yazarı Mehmed Nâil TUMAN konu edinilmiştir. Çalışma “Tuhfe-i Nâilî ve Metin” olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Esas bölümlere temel oluşturmak amacıyla çalışmanın giriş bölümünde edebiyat ve biyografi ilişkisi, Türk edebiyatı biyografi geleneği ve bu gelenekte şair tezkirelerin yeri ve önemi noktasında bilgiler verilmiştir. Bu amaçla Tuhfe-i Nâilî'nin bu gelenekteki yerini, önemini belirtmek için bu eserin yazıldığı zamana kadar kaleme alınmış tezkireler genel olarak değerlendirilmiştir. Yine giriş bölümünde Mehmed Nâil TUMAN'ın hayatı ve eserleri hakkında bilgiler verilmiştir.

Birinci bölüm Tuhfe-i Nâilî'nin tanıtılmasına ve incelenmesine ayrılmıştır. Eser; kaynakları, şekil özellikleri, muhteva özellikleri ve anlatım özellikleri açısından tanıtılmış 301-400 sayfaları arasındaki 412 şair tezkirecilik geleneği açısından, biyografik bilgiler noktasında incelenmiştir.

İkinci bölümde eserin 301-400 sayfalarının transkribe edilmiş metni bulunmaktadır. Çalışmada, Tuman'ın eserini tamamlamak amacıyla orijinal metinden farklı olarak şairlerle ilgili olan zikredilmeyen eserlerinin nerede olduğu, yine divan dışında eser verenlerin bütün eserlerinin künye bilgilerinin ne olduğu köşeli parantez içinde verilmiştir. Ayrıca ilgili bölümde geçen şairlerle ilgili şimdiye kadar yapılmış tez çalışmaları, eseri daha faydalı hale getirmek amacıyla yine köşeli parantez içinde verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mehmed Nâil TUMAN, Tuhfe-i Nâilî, Biyografi, Tezkire, Tezkire Geleneği, Türk Şu'arâ Tezkireleri

ABSTRACT

Mehmet Nail Tuman and his Tuhfe-i Naili (Analyses-Text-Index Pages 301 - 400)

Resul KAYA

MA Thesis, Department of Secondary Education of Social Branches
Supervisor: Prof. Dr. Sadık ERDEM
June 2008, 287 pages.

In Turkish classical literature a type of biography is called tezkire which contains the biographies of a number of poets as well as selections from their works. Tuhfe-i Naili, one of the tezkires which were written for geography of Asia Minor (Anatolia) has a significant importance among them since it includes all classical Turkish Poets' biographies and Turkish poet tezkires. Produced by benefitting from 75 different sources including tezkires written before itself, this work is quite important due to its rich contents and because it offers more accurate biographies of poets by comparing information in different sources.

The subject of this study is Tuhfe-i Naili and its author Mehmed Nail TUMAN. The work contains two main chapters namely called 'Tuhfe-i Naili' and 'Metin (Text)'. In order to lay a foundation for the fundamental relations between literature and biography, Turkish literature biography tradition and the place and importance of poet tezkires in it have been analysed in the introduction. Afterwords in order to show the place and importance of Tuhfe-i Nâilî in this tradition tezkires written till then have been commented on. Moreover in the introduction Mehmed Nâil TUMAN's life and works have been mentioned.

In the first chapter Tuhfe-i Nâilî has been introduced and analysed. His work has been presented in terms of form, contents and narration specifications and sources. 412 poets included between pages 301 and 400 of the original work have been analysed in terms of biographic information within the tezkire writing tradition.

In the second chapter the pages between 301 and 400 of the tezkire have been transcribed into spelling of modern Turkish. In this study in order to complete Numan's work whereabouts of poets' unmentioned works in the tezkire and brief curriculum vitae of works of those who produced additional works to divans have been given in parentheses. Moreover, in order to make this study more user friendly brief information about the thesis done so far about the poets included in the above mentioned part of the tezkire have been given in parenthesis again.

Key words: Mehmed Nâil TUMAN, Tuhfe-i Nâilî, Biography, Tezkire, Tezkire Tradition, Turkish Poets Tezkires .

ÖN SÖZ

Klasik Türk edebiyatında, tezkirecilik geleneği Arap Edebiyatı'ndaki tabakat kitaplarına kadar dayanmaktadır. İran Edebiyatı tarihinde tezkire başlığı altında verilen bu tür eserler Türk Edebiyatı tarihinde ilk örneklerin verilmesinde etkili olmuştur. XV. yüzyılda ilk örnek Mecâlisü'n-nefâis'le başlayan bu cereyan XX. yüzyıla kadar ara vermeden devam etmiştir.

XX. yüzyılda Mehmet Nâil Tuman tarafından kaleme alınan Tuhfe-i Nâilî bu gelenek içinde yer alan bir eserdir. Çalışmada, Klasik edebiyat araştırmalarına faydalı olmak düşüncesiyle yazılan bu eserin 301-400 sayfalarının transkripsiyonlu metni hazırlanmaya çalışılmış ve eseri, yazarıyla beraber tanıtmak amaçlanmıştır.

Çalışmanın ilk kısmında, Türkçe ve İngilizce *özet, önsöz, içindikiler, transkripsiyon alfabesi ve kısaltmalar* yer almaktadır. Bunları, *giriş* ve biri *Tuhfe-i Nâilî'nin tanıtılması ve incelenmesi*, diğeri *eserin 301-400 sayfalarının transkripsiyonlu metni* olmak üzere iki ana bölüm ile *sonuç* bölümü takip etmektedir. Son kısımda ise *dizin ve kaynakça* bulunmaktadır.

Giriş bölümünde biyografi, tezkire türlerinin özelliklerinden hareketle bu geleneğin Türk Edebiyatı'nda nasıl şekillendiği, tarih içinde nasıl devam ettiği verilmeye çalışılmış, Tuhfe-i Nâilî'nin bu gelenek içindeki yerini belirlemek amacıyla yazarı hakkında bilgiler verilmiştir.

Tuhfe-i Nâilî adını taşıyan birinci bölümde, eser; şekil, muhteva, anlatım özellikleri açısından tanıtılmış, tezkirecilik geleneği açısından incelenmiştir. İnceleme bölümü için değişik tasnif grupları başlığında 2000'e yakın fiş oluşturulmuştur.

İkinci bölümde, eserin 301-400 sayfalarının transkripsiyonlu metni verilmiştir. Tuman, eserde yazma divanları olan şairlerin bu eserlerinin hangi kütüphanede bulunduğunu ve künyesini vermiştir. Çalışmada, Tuman'ın eserini tamamlamak amacıyla orijinal metinden farklı olarak şairlerle ilgili olan zikredilmeyen eserlerinin nerede olduğu, yine divan dışında eser verenlerin bütün eserlerinin künye bilgilerinin ne olduğu köşeli parantez içinde verilmiştir. Ayrıca ilgili bölümde geçen şairlerle ilgili

şimdiye kadar yapılmış tez çalışmaları, eseri daha faydalı hale getirmek amacıyla yine köşeli parantez içinde verilmiştir.

Transkribe edilen metnin verilmesinden sonra *sonuç* bölümünde eser değerlendirilmiştir. Bu bölümden sonra, transkribe edilen metinde (sayfa 301-400) geçen şahıs, yer ve eser adlarını ihtiva eden *dizin* yer almaktadır. Tezin genelinde geçen isimler dizine alınmamıştır. Dizin bölümünden faydalanabilmek için tezin geneline değil, II. Bölümünde yer alan transkribe edilen metne bakılmalıdır. Son kısım ise *kaynakçaya* ayrılmıştır.

Çalışmamın her aşamasında değerli görüşleriyle bana yol gösteren ve her türlü kolaylığı sağlayan hocam Prof. Dr. Sadık ERDEM'e teşekkür ederim.

Resul KAYA

Balıkesir 2008

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	viii
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ	1
1. Türkçe Şuarâ Tezkireleri	2
2. Mehmet Nâil TUMAN	11
a. Hayatı	11
b. Eserleri	13
I. BÖLÜM: TUHFE-İ NÂİLÎ	15
A. TUHFE-İ NÂİLÎ'NİN TANITILMASI	15
1. Tuhfe-i Nâilî'nin Kaynakları	15
2. Tuhfe-i Nâilî'nin Şekil Özellikleri	16
3. Muhteva Özellikleri	18
4. Anlatım Özellikleri	21
B. ESERİN İNCELENMESİ	25
1. Biyografik Bilgi ve Değerlendirmeler	25
2. Diğer özellikler	35
II. BÖLÜM: TRANSKRİBE EDİLEN METİN	36
SONUÇ	257
DİZİN	259
KAYNAKÇA	272
ÖZ GEÇMİŞ	278

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا	A,a	ص	Ş,ş
آ	Ā,ā	ض	Ḍ,ḍ; Ž,ž
ء	'	ط	Ṭ,ṭ
ب	B,b	ظ	Ẓ,ẓ
ت	T,t	ع	'
ث	Ṣ,ṣ	غ	Ġ,ġ
ج	C,c	ف	F,f
چ	Ç,ç	ق	Q,q
ح	Ḥ,ḥ	ك	K,k
خ	Ḫ,ḫ	ك	Ñ,ñ
د	D,D	ل	L,l
ذ	Ẓ,ẓ	م	M,m
ر	R,r	ن	N,n
ز	Z,z	و	v,o,ö,u,ü,ū
س	S,s	ه	H,h
ش	Ş,ş	ی	Y,ı,i,î

Farsça kelimelerdeki “vav-ı ma’dûle”, “hâce” kelimesinde olduğu gibi “” işareti ile gösterilmiştir.

KISALTMALAR

age.	: Adı geçen eser
agm.	: Adı geçen makale
Çev.	: Çeviren
DTCF	: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
Düz.	: Düzenleyen
G.Ü	: Gazi Üniversitesi
H.	: Hicrî
Hzl.	: Hazırlayan, hazırlayanlar.
Ktb.	: Kütüphane
M.	: Miladî
Nu.	: Numara
ölm.	: Ölümü
s.	: Sayfa
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
TDE	: Türk Dili ve Edebiyatı
TDK	: Türk Dil Kurumu
yay.	:Yayını

GİRİŞ

Bugün modern anlamda ele alınmaya çalışılan “biyografi”, yazılış amacının ne olduğu ve de insanlık tarihiyle yaşıt¹bir bilim²olması noktasında dikkate değerdir. İnsanda bulunan anma içgüdüleriyle meydana geldiğinin düşünülmesi ayrıca önemlidir.³

Bu alanda verilen eserler biyografinin temelinde “anma” isteğinin bulunduğunu daha somut bir şekilde göstermektedir. Milletlerin edebiyat tarihlerine bakıldığı zaman bununla ilgili örnekler görülebilir.⁴

Diğer edebiyat tarihlerinde olduğu gibi Türk Edebiyatı tarihinde de bir biyografi daha doğrusu “anma ” geleneği vardır. “Türkçede ilk biyografik eserler, VII. ve VIII. yüzyıllardan başlayarak iki ayrı kanalda yazılmıştır. Birincisi İslam dini çerçevesinde gelişen ve son peygamberin yaşamöyküsünü anlatan *Siyer* türü, diğeri de tarih kökenli *Orhun Yazıtları* ile *Yenisey Yazıtları*’dır.”⁵ ifadeleriyle biyografi türünün edebiyatımızdaki ilk örneklerinin ne olduğunu Sinem Çelebioğlu nakletmiştir.

Şimdiye kadar biyografi alanında yapılmış çalışmalar Orhun Yazıtlarından ziyade Siyer türünü meydana getiren Arap Edebiyatı biyografi geleneğinin etkisinde daha çok kalındığını göstermektedir. Türk Edebiyatı biyografi geleneğinin temelinin Araplar’ın “tabakat” adlı eserlerine kadar gittiği düşünülmektedir. Özellikle de Türk Edebiyatı biyografi geleneğinde önemli yeri olan şair tezkirelerinin Araplar’ın şairlerle ilgili “tabakat” kitaplarının etkisinden kaynaklanarak oluşturulduğu bilinmektedir.

Araplar’da “tabakatü’ş-şu‘arâ” ile anılan şair biyografileri, İran Edebiyatı’nda geliştirilmiş “Tezkire”⁶ ismini almıştır. İran Edebiyatı’nda bu tür gelişimini sürdürmüştür.⁷

---

¹ Sinem Çelebioğlu, **Türk Edebiyatı’nda Modern Biyografinin Doğuşu**, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, 2007, s. 1. (Yüksek Lisans Tezi)

² Adnan Adıvar, “Tarih ve Biyografi”, **Tarih Dergisi**, c. II, S. 3-4, İstanbul, 1952, s. 2.

³ Sinem Çelebioğlu, **age.**, s. 1.

⁴ Agah Sırrı Levend, **Türk Edebiyatı Tarihi**, c. I, Ankara, 1984, s. 202.

⁵ Sinem Çelebioğlu, **age.**, s. 18.

⁶ Mustafa İsen, “Dîvân Edebiyatında Bir Tür: Tezkireler ”, **Millî Eğitim Dergisi**, S. 90, Ankara, 1989. İran Edebiyatı’nda “tezkire” isminin kullanılmasında Feridü’-d-din Attâr’ın XII. Yüzyılda “Tezkiretü’l-evliyâ ” adlı eserinin etkili olduğunu belirtmektedir.

⁷ Agâh Sırrı Levend, **age.**, s. 236, İran Edebiyatı’nda bu türde verilen ilk örnekler: Nizâmî-i Arûzî-i Semerkandî, Çehâr Makale; Muhammed Avfî, Lübbü’l-elbâb’dır.

İran Edebiyatı'nın kendi içinde geleneğini sürdürürken diğer taraftan bu ekole ait bazı eserler Türk Edebiyatı tezkire geleneğinin şekillenmesinde etkili olmuştur. Türk Edebiyatı'nda bilinen ilk tezkire Ali Şîr Nevâî'nin "Mecalisü'n-nefâis" adlı eseri İran tezkire geleneğinin etkin olduğu "Herat Ekolü" nün içerisinde değerlendirilmektedir.⁸

Türk Edebiyatı geleneğinde başlangıçtan günümüze kadar yazılmış Türkçe Şuarâ tezkireleri hakkında genel olarak kısa bilgilerin verilmesi çalışmaya konu olan Tuhfe-i Nâilî adlı eserin yerli yerince oturtulabilmesi için uygun olacaktır:

1. Türk Şuarâ Tezkireleri

1. Alî Şîr Nevâyî, Mecâlisü'n-nefâ'is⁹: Türk Edebiyatı tarihinde tezkire türünde Türkçe yazılmış ilk eser olması açısından önemlidir. "Nevâî eserin başında, Câmî'nin Baharistan adlı eserinin şairlerden söz eden 8. ravzası ile Devletşah'ın Tezkiretü'ş-şuarâsını andıktan sonra, bu konuda daha başka kitaplar bulunduğunu, ancak bunlarda eski şairlerin yer aldığını, oysa sultan-ı sahib-kıran zamanında şiirin her alanında, hele gazelde, değerli şairlerin yetiştiğini, bunları da toplayarak ötekilere katmak amacıyla eserini meydana getirdiğini" söyleyen Agah Sırrı Levend, Nevâî'nin, eserini 8 meclise ayırdığını, ona Mecâlisü'n-nefâis adını verdiğini belirtiyor.¹⁰ Eser Çağatay Türkçesi ile kaleme alınmıştır. Hüseyin Baykara'ya atfedilmiştir. 1908'de Taşkent'te basılmıştır.

2. Sâdikî-i Kitâb-dâr, Mecmau'l-havâs¹¹: Türkiye dışında yazılmış Türkçe tezkirelerinden bir diğeridir. Çağatayca yazılmıştır. Sâdikî, eserini Nevâî gibi 8 bölüme ayırmıştır.

⁸ Yusuf Çetindağ, **Ali Şîr Nevâî'nin Batı Türkçesi Dîvân Edebiyatına Tesiri**, Gazi Üniversitesi, SBE, Ankara, 2002, s. 526-573, (Doktora Tezi).

⁹ Bu tezkire hakkında yapılmış çalışmalar : **Alî Şîr Nevâyî, Mecâlisü'n-nefâ'is**, Hzl. Sadettin Özçelik, Gazi Üniversitesi, SBE, Ankara, 1986. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi); **Nevâ'î Mecâlisü'n-Nefâ'is (Metin-İnceleme)**, Hzl. Vahit Türk, C.1-II, Fırat Üniversitesi, SBE, Elazığ, 1990. (Yayımlanmamış doktora tezi); **Alî Şîr Nevâyî, Mecâlisü'n-nefâ'is**, Hazırlayanlar Hüseyin Ayan vd., Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum, 1995. ; **Alî Şîr Nevâyî, Mecâlisü'n-nefâ'is I**, (Giriş ve Metin) Hzl. Kemal Eraslan, TDK Yay., Ankara, 2001 ; **Alî Şîr Nevâyî, Mecâlisü'n-nefâ'is II**, (Çeviri ve Notlar) Hzl. Kemal Eraslan, Naci Tokmak TDK Yay., Ankara, 2001. ; **Alî Şîr Nevâyî'nin Mecâlisü'n-nefâ'is Adlı Tezkiresi'ndeki Türk Edip ve Şairler**, Hzl. Uğur Köroğlu, Atatürk Üniversitesi, SBE, Erzurum, 2002. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

¹⁰ Agah Sırrı Levend, **age.**, s. 256.

¹¹ Eser hakkında yapılan çalışmalar: Farsça tercümesi ile birlikte Doktor Abdurresûl Hayyâmpûr tarafından neşredilmiştir. **Tezkire-i Mecma'u'l-havâs be-Zebân-i Turki-yi Çağatay** (Tercüme-i Ân be-Zebân-i Fârisi be Hâme-i Doktor Abdurresûl Hayyâmpûr) Tebriz, 1327. : Ahmet Kartal, "Sâdikî-i Kitâbdâr'ın Mecma'ü'l-havâs isimli Tezkiresi ve Onda Yer Alan Anadolu Şairler" **Türk Kültürü Dergisi**, s. 42-50.

Yukarıda bahsedilen eserlerin yanı sıra Osmanlı sahasında, Batı Türkçesiyle yazılmış tezkirelerin olduğu da tespit edilmiştir. Bu eserlerle ilgili bilgiler şu şekildedir:

1. Sehî Bey, Heşt Bihîşt¹²: Anadolu sahasında yazılmış ilk tezkiredir. Eser, Sehi Bey'in Câmî' nin Baharistân'ını, Devletşâh'ın tezkiresini ve Alî Şîr Nevâî'nin Mecâlisü'n-nefâis'ini okuduğunu, onlara benzer bir eser kaleme aldığını, Anadolu'da yetişen şairlerin unutulmamasını istediğini belirten ifadelerinin bulunduğu mukaddime ile başlar. Sehî Bey, eserini Herat Ekolü'nde olduğu gibi 8 tabakaya ayırmıştır.

Eserde 229 şair vardır. Eserde, ele alınan şairler kısa biyografileriyle tanıtılmış, şiirlerinden küçük örnekler verilmiştir. Eserde şairlerin doğum ve ölüm yılı kaydedilmemiştir.¹³

2. Lâtîfî, Tezkiretü'ş-şuarâ¹⁴: Sehî Bey'in tezkiresinden sonra Anadolu'da bu gelenek noktasında verilen ikinci eser Lâtîfî'nin tezkiresidir. Lâtîfî, Şair Za'îfî'nin ısrarıyla yazmaya başladığı eserini önceki tezkirelerden farklı olarak şairleri alfabetik sıraya koyarak oluşturmuştur.

Eser, bir mukaddime, üç fasıl ve bir hâtimedden meydana gelmiştir. Lâtîfî, Mukaddime kısmında şiirin faziletlerinden bahsetmiş, ilk şiiri Hz. Adem'in yazdığını belirtmiş, İslamda şiirin yasak olmadığını savunarak şiir ve şair hakkında düşüncelerini anlatmıştır. Eserin ilk faslında Osmanlı ülkesinde yetişen veya orada yerleşen on üç şeyhi, ikinci fasılda yedi sultan ve şehzadeyi, üçüncü fasılda alfabetik olarak 314 şairi ele alıp değerlendirmiştir.¹⁵ Hatime kısmında da tezkiresini 1546 yılında tamamladığını

¹² Bu tezkire ile ilgili yapılan çalışmalar: Mehmed Şükrü tarafından Âsâr-ı Eslâftan Tezkire-i Sehî adıyla 1325 tarihinde İstanbul'da basılmıştır.; O. Rescher ve Necati Lugal tarafından Almanca'ya çevrilmiş "Türkische Dichterbiographien I. Sehi's Tezkere Tübingen 1941."; Günay Kut, Hest Bihist, The Tezkire by Sehî Beg, Harvard, 1978 (Tenkitli Metin); Tezkire (Heşt Behişt) Sehi Bey, [Sadelestiren Mustafa İsen] Tercüman Gazetesi, 1001 Temel Eser İstanbul 1980; Sehi Bey Tezkiresi, Hzl. Mustafa İsen, Akçag Yay., Ankara, 1998.

¹³ Agah Sırrı Levend, **age.**, s. 260.

¹⁴ Tezkire ile ilgili yapılmış çalışmalar: Ahmed Cevdet tarafından Tezkire-i Latîfî adıyla 1314'te İstanbul'da basılmıştır. ; Thedor V. Chabert, Latîfî, oder Biographische Nachrichten von Vorzüglichen Türkischen Dichtern, nebst einer Blumenlese aus ihren Werke, Zürich 1800(özet); O. Rescher tarafından Almanca'ya çevrilmiş "Türkische Dichterbiographien II, Latîfî's Tezkere, Tübingen, 1950." ; Walter Guilford Andrews, The Tezkere-i Su'ara of Latîfî as A Source for The Critical Evaluation of Ottoman Poetry, The Universty of Michigan 1970. ; Latîfî Tezkiresi, Hzl: Mustafa İsen, Kültür Bakanlığı Yay.,1990 (sadeleştirilmiş); Latîfî, Tezkiretü'ş-şu'arâ ve tabsiratü'n-nuzemâ (İnceleme-Metin), Hzl. Rıdvan Canım, Ankara, 2000. (Edisyon Kritik)

¹⁵ Rıdvan Canım, **Tezkiretü'ş-şu'arâ ve Tabsiratü'n-nüzemâ**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi), Erzurum, 1991, c. I, s. XVII.; Agah Sırrı Levend, **age.**, s. 264.

ve yazarken de çok sıkıntı çektiğini belirtmiştir. Latîfî eserini daha sonra gözden geçirme fırsatı bulmuştur. Bu eser kendinden önce yazılmış olan Sehî Bey'in tezkiresine göre daha fazla bilgi içermektedir. Lâtîfî konu edindiği şairlerin eserlerini, şiir anlayışlarını değerlendirmiştir.¹⁶

3. Ahdî, Gülşen-i Şu'arâ¹⁷:Bağdat'ta doğmuş olan Ahdî tarafından yazılmıştır. Bir mukaddime ve dört bölümden oluşur. Çağdaşı olan şairleri tezkiresine alan Ahdî'nin eserinin birinci bölümünde padişah ve şehzadeler, ikinci bölümde bilgin şairler, üçüncü bölümde sancak beyleri ile defterdarlardan şiir yazarlar, son bölümde alfabe sırasına göre 382 şair yer almıştır. 16. yüzyılda yazılan bu tezkire kendi zamanına kadar bilinmeyen 175 şairi Türk Edebiyatı dünyasına kazandırmıştı açısından önemlidir.¹⁸ Tezkire, Bağdat ve çevresinde yetişen şairler hakkında bilgi vermektedir. Eserin on beş kadar yazma nüshası vardır.¹⁹

4. Âşık Çelebi, Meşâirü'ş-suarâ:²⁰ Eser uzun bir mukaddime ile başlar. Bu kısımda nazım, nesir ve şiir tarihinden bahsedilmektedir. Yine bu bölümde eserin niçin ve nasıl yazıldığı anlatılmıştır. Tezkireyi alfabetik sıraya göre oluşturma gibi orijinal bir fikri ilk defa kendisinin düşünmüş olduğunu söyleyen Âşık Çelebi, çağdaşı Lâtîfî'nin bu fikri çaldığını belirtir. Eserde I. Murâd devrinden 1568 yılına kadar Osmanlı sahasında yaşayan 427 şairin biyografisi verilmiş ve şairler ebced hesabına göre sıralanmıştır.²¹

Âşık Çelebi'nin eserinde, şairler hakkındaki bilgilerin yanısıra o devrin sosyal hayatı ile ilgili düşünceler de vardır. Şairlerin gündelik hayat içindeki durumları anlatılmıştır. Tezkirenin dili ağır ve secilerle dolu olsa da üslubu akıcıdır. Şairler canlı bir şekilde anlatılmıştır.

---

¹⁶ Agah Sırrı Levend, *age.*, s. 262-269.

¹⁷ Eserle ilgili yapılmış çalışma: **Ahdî ve Gülşen-i Şuarâ'sı**, Hzl.Süleyman Solmaz, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara, 2005.

¹⁸ Süleyman Solmaz, *age.*, s. 70.

¹⁹ Ömer Faruk Akün, "Ahdî", **İslam Ansiklopedisi**, c. V, s. 513.

²⁰ Eser ile ilgili yapılmış çalışmalar: Meredith Owens, **Meşairü'ş-su'arâ or Tezkire of Âşık Çelebi**, London, 1971. ; Turgut Karabey, **Meşairü'ş-su'arâ'nın Açıklamalı İsimler, Eserler İndeksi** (Doktora Ön Çalışması), Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Kütüphanesi Araştırma Merkezi Kütüphanesi, Erzurum, 1978. ; **Meşairü'ş-su'arâ (İnceleme-Tenkitli Metin)**, Hzl.Filiz Kılıç, C.I-II, Gazi Üniversitesi, SBE, Ankara, 1994. (Yayımlanmamış Doktora Tezi)

²¹ Filiz Kılıç, **Meşairü'ş-suarâ**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1994 (Doktora Tezi)

5. Kınalızâde Hasan Çelebi, Tezkiretü'ş-şu'arâ²²: Hasan Çelebi, Osmanlı Devleti'nin başlangıcından kendi devrine kadar olan şairleri ele almıştır. Tezkire bir mukaddime ve üç fasıldan oluşmuştur. Hamdele ve salvele ile III. Murâd'ın ve Hoca Sadeddin Efendi'nin övgüsünü içeren mukaddime bölümünden sonra birinci fasılda altı padişah, ikinci fasılda beş şehzade, üçüncü fasılda da alfabetik olarak sıralanmış 625 şair bulunmaktadır. Toplam 636 şair vardır. Hasan Çelebi yakınları hakkında bilgi verirken subjektif açıdan bakmıştır. Âşık Çelebi'de bulunan doğru tespitler bu eserde yoktur.²³

6. Beyânî, Tezkiretü'ş-şu'arâ²⁴: Hasan Çelebi tezkiresinin kısaltılmış şeklidir. Hasan Çelebi tezkiresinden sonraki on iki yılda yetişen şairler esere eklenmiştir. Şairler alfabetik olarak sıralanmıştır. Genellikle sade dil kullanılmıştır.²⁵

7. Mehmed Riyâzî, Riyâzu'ş-şuarâ²⁶: Riyâzî, eserini 1609 yılında bitirip I. Ahmed'e sunmuştur. Tezkire iki ravzaya ayrılmıştır. Birinci ravzada padişahlar, ikinci ravzada XV. yüzyıldan kendi zamanına dek olan şairleri almıştır.

8. Kâfzâde Fâizî, Zübdetü'l-eş'âr²⁷: Kendinden önceki tezkirelerden farklıdır. Antolojik bir eser özelliği vardır. Tezkirede padişahlara, sadrazamlara ayrı yer ayrılmamış bütün şairler alfabetik olarak sıralanmıştır. 517 şairi içeren bu eser nazire mecmuası hüviyetindedir.²⁸

---

²² Eserle ilgili çalışmalar: Tezkirenin üç yazma nüshası üzerinde Arap harfleriyle kurulan tenkitli metni İbrahim Kutluk tarafından hazırlanmış, ancak onun ölümü üzerine İbrahim Olgun'un sunusuyla okuyucuya takdim edilmiştir. İbrahim Olgun'un da vefat etmesi üzerine ikinci cilt, İsmet Parmaksızoglu tarafından düzenlemiştir. ; Kınalı-zade Hasan Çelebi, Tezkiretü'ş-şu'arâ, Hzl. İbrahim Kutluk, C.II B.2 , Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ,Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1989. ; Kınalı-zade Hasan Çelebi, Tezkiretü'ş-su'arâ (İnceleme-Tenkitli Metin) Hzl.Aysun Sungurhan Eyduran, C. I-II, Gazi Üniversitesi, SBE, Ankara, 1999. (Yayımlanmamış Doktora Tezi)

²³ Aysun (Sungurhan) Eyduran, **Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiretü'ş-şu'arâ** (İnceleme-Tenkitli Metin), Gazi Üniversitesi, SBE, Ankara, 1999. (Yayımlanmamış doktora tezi)s. 915-918.

²⁴ Eserle ilgili çalışmalar: Arap harfleriyle üç yazma nüshası üzerinden geliştirilen tenkitli metni, İbrahim Kutluk tarafından hazırlanarak yayımlanmıştır. **Beyânî Mustafa bin Carullah, Tezkiretü'ş-şu'arâ**, Hzl. İbrahim Kutluk, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ,Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1997. ; **Beyânî Tezkiresi (İnceleme-Tenkitli Metin)**, Hzl. Aysun Sungurhan , Gazi Üniversitesi, SBE, Ankara, 1994. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

²⁵ Aysun Sungurhan, **age.**, s. CCCVI.

²⁶ Eser ili ilgili yapılmış çalışma: **Riyâzü'ş-şu'arâ, Riyâzî Mehmed Efendi (Metin-Dizin)**, Hzl.Namık Açıkgoz, Ankara, 1982. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

²⁷ **Kafzade Fâizî'nin Zübdetü'l-eş'âr'ı**, Hzl.Bekir Kayabaşı, İnönü Üniversitesi, SBE, Malatya,1996. (Yayımlanmamış Doktora Tezi)

²⁸ Bekir Kayabaşı, **age.**, s. 12-14.

9. Seyyid Mehmed Rıza, Tezkire-i Rızâ²⁹: 1591-1641 yılında yaşayan şairleri içeren bu eser devrin sultanı İbrahim'e sunulmuştur.

10. Mehmed Sâlih Yümnî, Tezkire-i Şuarâ-i Yümnî³⁰: Fâizî tarzında yazılan bu eser onun zeyli özelliğini gösterir. Yazar eserini tamamlamadan vefat etmiştir. 29 şair kısaca, eserlerinden örnekler verilerek anlatılmıştır.

11. Âsım, Zeyl-i Zübdetü'l-eş'âr: Seyrekzâde Mehmed Âsım'ın bu eseri, Fâizî'nin eserine zeyl olarak yazılmıştır. Antoloji türünde bir eserdir.

12. Güftî, Teşrifâtü's-şuarâ³¹: Manzum olarak kaleme alınan bu eser mesnevî nazım türüyle yazılmış, 2400 beyitten oluşan bir tezkiredir. Güftî, çağdaşı olan şairleri eserine almıştır.

13. Mustafâ Mücîb, Tezkire-i şuarâ³²: Riyâzî Tezkiresine zeyl olarak yazılan bu eserde 112 şair ve şiirlerinden örnekler vardır.

14. Mustafâ Safâî, Nuhbetü'l-âsâr min Fevâ'idü'l-eş'âr³³: Lâle Devri'nde yaşayan şairleri içermesi açısından önemlidir. Eserde yer alan 484 şairle ilgili geniş ve ayrıntılı bilgiler verilmiştir. Şairlerin biyografik bilgileri detaylı anlatılmıştır. Safâî, eserinde şairler hakkında kendi görüşlerini belirtmiştir. Kendisi de şair olan yazarın, eserine aldığı kişilerin şiir örnekleri seçiminden hareketle zevk sahibi olduğu söylenebilir. Tezkirenin dili süslü ve sanatlıdır.³⁴

---

²⁹ Tezkire ile ilgili çalışmalar: Ahmed Cevdet Paşa, **Tezkire-i Rızâ**, İkdâm Matbaası, İstanbul 1316. ; Rıza Tezkiresi (Eski Yazı) Seyyid Rıza (Zehrimarzade), Hzl. M. Sadık Erdağı, 2002, (1316 Basımının yeniden neşri).

³⁰ Tezkire ile ilgili çalışma: Mehmed Salih Yümnî, **Tezkire-i Şu'arâ-i Yümnî (İnceleme-Tenkidli Metin-İndeks)** Hzl. Sadık Erdem, Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, Sayı: LV, İstanbul, 1988, s. 85-112.

³¹ Eserle ilgili çalışma: **Güftî ve Tesrifâtü's-şu'arâsı**, Hzl. Kâşif Yılmaz, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2001.

³² **Tezkire-i Mücîb (İnceleme-Tenkidli Metin-Dizin-Sözlük)**, Hzl. Kudret Altun, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara, 1997.

³³ Yapılan çalışmalar: **Safâî Tezkiresi**, Hzl. Nuran Altuner İstanbul Üniversitesi, SBE, İstanbul, 1989. (Yayımlanmamış Doktora Tezi); **Tezkire-i Safâî**, Hzl. Pervin Çapan, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara, 2005.

³⁴ Pervin Çapan, **age.**, . s. 4.

15. Mîrzâ-zâde Mehmed Salim, Tezkiretü'ş-şuarâ³⁵: Eserini Sadr-ı A□zam Damad İbrahim Paşa'ya sunan Sâlim, tezkiresinde 1688-1722 yılları arasında yetişmiş şairleri ele almıştır. Eseri biri padişahlara diğeri şairlere ayrılmış olan iki bölümden oluşur. Eserini süslü bir dille kaleme alan Sâlim şairler hakkında ayrıntılı bilgiler vermiştir. Eserini oluşturmada Vakâyiu'l-Fuzalâ'dan yararlanan Sâlim, şairleri alfabetik sırayla vermiş, aynı harften olan kişileri ölüm tarihine göre sıralamıştır.³⁶

16. İsmâil Belîğ, Nuhbetü'l-âsâr li-Zeyli Zübdeti'l-eş'âr³⁷: Belîğ, eserini Fâizî'nin eserine zeyl olarak hazırlamıştır. 1621 tarihinden kendi zamanına kadar gelen şairleri eserine almıştır. Antolojik tarzda bir eserdir. Şair biyografileri kısa, örnekler ise bol bol verilmiştir.

17. Safvet, Nuhbetü'l-âsâr fi Fevâ'idü'l-eş'âr: Safvet, Safât tezkiresinin başında yer alan takrizleri kısaltıp, bazı şairleri atıp bu tezkirenin özeti mahiyetinde eserini yazmıştır.³⁸

18. Hüseyin Râmiz, Âdâb-ı Zurafâ³⁹: Sâlim tezkiresine zeyl olarak yazılmıştır. 1720-1784 tarihleri arasında yetişmiş 375 şairin hal tercemesi vardır. Bazı şairlerin hal tercemelerinin tamamlanması için boş sayfalar bırakılmıştır. Ayrıntılı bilgiler verilmiş, süslü bir dil kullanılmıştır. Tezkiredeki cümleler secilidir.⁴⁰

19. Silahdâr-zâde Mehmed Emîn, Silahdâr-zâde Tezkiresi: Fâizî'nin eseri gibi antolojiktir. 25 yıllık bir ara ile Belîğ'in zeyli sayılabilir.

20. Esrâr Dede, Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye⁴¹: Esrâr Dede Tezkiresi diye de anılan bu eser, 1796-1797 yılına kadar yaşamış Mevlevî şairleri içermektedir. Şeyh Gâlib, Mevlânâ'dan itibaren tanınmış Mevlevî şairlerinden seçtiği şiirleri yazmış, Esrâr

---

³⁵ Eserle ilgili yapılan çalışmalar: **Sâlim Tezkiresi, C.I-II**, Hzl. Adnan İnce, Ankara Üniversitesi, DTCF, Ankara, 1977. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) ; **Sâlim Tezkiresi**, Hzl. Adnan İnce, Fırat Üniversitesi, SBE, Elazığ, 1992. (Yayımlanmamış Doktora Tezi)

³⁶ Adnan İnce, **Sâlim Tezkiresi**, Fırat Üniversitesi, SBE, Elazığ, 1992. (Yayımlanmamış Doktora Tezi)

³⁷ Eserle ilgili çalışma: İsmail Belîğ, Nuhbetü'l-âsâr li Zeyli Zübdeti'l-eş'âr, Hzl. Abdülkerim Abdulkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, B. 2, Ankara, 1999.

³⁸ Ağah Sırrı Levend, **age.**, s. 325.

³⁹ Eserle ilgili yapılan çalışma: **Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı, (İnceleme-Tenkidli Metin İndeks Sözlük)** Hzl. Sadık Erdem, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara, 1994.

⁴⁰ Sadık Erdem, **age.**, s. XXVII.

⁴¹ Tezkire ile yapılan çalışma: **Esrâr Dede, Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye**, Hzl. İlhan Genç, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2000.

Dede'den bu konuda bir tezkire yazmasını istemiştir. Esrâr Dede tezkiresini alfabetik sıraya göre dizmiştir. Eserde 217 Mevlevî şair vardır.

21. Enderunlu Mehmed Âkif, Mir'ât-ı Şi'r⁴²: Enderûn'da yetişmiş şairleri ele alması açısından farklı, özgün bir özelliği vardır. Bir önsöz, dört bölüm ve bir sonsözden meydana gelir. Şairlerin, Enderûn'da yetiştikleri bölümlere göre sıralandığı bu eserde tarafsız değerlendirmeler olmadığı görülmektedir.⁴³

22. Abdü'l-fettâh Şefkat, Tezkire-i Şu'arâ⁴⁴: "Tezkire-i Şefkat'te, Sultan I. Mahmut (H. 1143/ M. 1730) devrinden başlayarak tezkirenin yazılış tarihine (H.1229/ M. 1814) kadar geçen 84 yıllık bir zaman diliminde ortaya çıkmış 125 şair ele alınmaktadır."⁴⁵ ifadeleriyle tanıtılan tezkire antolojik bir eser olduğu için şairler hakkında doyurucu bilgiler taşımayan bununla birlikte birkaç şairin edebî yönünü anlatan bir eserdir.⁴⁶

23. Mehmed Es'ad Efendi, Bâğçe-i Safâ-endûz⁴⁷: Sâlim Tezkiresi'ne zeyl olarak yazılmıştır. 1722-1835 yılları arasında yaşamış 206 şair hakkında bilgi verir. Yazar kendi el yazısıyla eserini yazmıştır.

24. Şeyhü'l-islam Ârif Hikmet, Tezkiretü'ş-şu'arâ⁴⁸: "Seyhülislam Ârif Hikmet Bey'in en önemli mensur eseri olan şu'ara tezkiresi 1592 ve 1837 (1000-1252) tarihleri arasında yaşamış olan 203 şairi içermektedir."⁴⁹ ifadeleriyle tanıtılan eser "Diğer şair tezkirelerinden farklı olarak önsöz yerine III. Selim Dîvânında bulunan na'tle başlar ve yine İlhamî (III. Selim) Dîvânından alındığı belirtilen şiirlerle devam eder. Tezkirenin ilk şairi Ârif Hikmet'in yaşadığı dönemde samimi ilişkiler kurduğu dönemin padişahlarından biri olan III. Selim'dir. III. Selim'in hayatıyla birlikte ayrıca

⁴² Eserle ilgili çalışma: **Enderunlu Mehmet Akif (Mir'ât-ı Şiir)**, Hzl. Mehmet Kılıcı, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2001. (Yüksek Lisans Tezi)

⁴³ Mehmet Kılıcı, **age.**, s. 20-21.

⁴⁴ Eserle ilgili çalışma: **Şefkat ve Tezkire-i Şu'arâ'sı**, Hzl Murat Önder, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar, 2006.

⁴⁵ Murat Önder, **Şefkat ve Tezkire-i Şu'arâ'sı**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar, 2006. s. ii.

⁴⁶ Murat Önder, **age.**, s. 269.

⁴⁷ Eserle ilgili çalışma: **Es'ad Mehmed Efendi ve Bâğçe-i Safâ-Endûz'u (İnceleme-Tenkitledi Metin-Dizin)** Hzl.Rıza Oğraş, Burdur, 2001.

⁴⁸ Eserle ilgili çalışma: **Şeyhü'l-islam Ârif Hikmet Bey'in Tezkiretü'ş-şu'arâ'sı ve Transkripsiyonlu Metni**, Hzl. M. Nuri Çınarcı, Gaziantep Üniversitesi, SBE, Gaziantep, 2007.

⁴⁹ M. Nuri Çınarcı, **age.**, s. 10.

döneminde yapılmış olan ıslahat hareketleri hakkında bilgi verilmesi, esere tarihsel bir kimlik de kazandırmaktadır. Daha sonra elif-bâ sistemine uyularak tezkire devam ettirilir. ”⁵⁰ ifadeleriyle tanıtılan eser Kırım, Hindistan, Buhara, İran gibi bölgelerde yaşayan Türk asıllı şairlerin de hayatlarını ve özellikle Farsça şiirleri hakkında bilgi vermesi açısından da önemlidir.

25. Fatîn, Tezkire-i Hâtîmetü’l Eş’âr⁵¹: Safâî ve Sâlim tezkirelerinin zeylidir. 1853 yılında tamamlanmıştır. 672 şairi içermesi açısından zengin bir kaynaktır. Tezkirenin önemli özelliklerinden birisi önce şiir örneklerinin verilip daha sonra şairlerin hal tercemelerinin anlatılmış olmasıdır. Eserin daha sonra Şinasi tarafından basılmış olduğunu, Ömer Faruk Akün⁵² yayımladığı makalede belirtmiştir.

26. Hacı Tefvik, Mecmûa-i Terâcim⁵³: Eserde şair olanlar, olmayanlar; Arap, Acem şairleri belli bir düzen takip edilmeden anlatılmıştır. 540 şairi ele almaktadır.⁵⁴

27. Mehmed Tefvik, Kâfile-i Şuarâ: Eser, Osmanlı Devleti’nin kuruluşundan itibaren 1893 yılına kadar yaşayan şairleri bir araya toplamak amacıyla yazılmıştır. Önceki tezkireler taranarak oluşturulmuştur. “Dal(د)- d ” harfine kadar basımının yapıldığı eserde 12 padişah ve 5 şehzade alındıktan sonra şairlere geçilmiştir.

28. Ali Emirî, Tezkire-i Şuarâ-yı Âmid⁵⁵

“Diyarbakır’da yetişen şairleri kapsamaktadır. Yazar Diyarbakırlı bilginlerin, şeyhlerin, şairlerin biyografyalarını toplayarak oluşturduğu “Mir’âtü’l-fevâid fî- Terâcim-i Şuarâ-i Âmid” adlı eserinden şairler bölümünü ayırarak bu tezkireyi meydana getirmiştir.”⁵⁶ Ahmed Paşa’dan Yusuf’a kadar alfabe sırasıyla 217 şairi içerir. Eser,

---

⁵⁰ age., s. 10.

⁵¹ Eserle ilgili çalışma: **Davud Fatîm, Hayatı ve Eserleri**, Hzl. Nilgün Yolcu, Gazi Üniversitesi, SBE, Ankara, 2001 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

⁵² Ömer Faruk Akün, ‘Şinasi’nin Bugüne Kadar Ele Geçmeyen Fatîn Tezkiresi Baskısı’, **Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, c. XI, 1961.

⁵³ Tezkire ile ilgili çalışma: Mecmûatü’t-terâcim, Hzl. Ruhsar Zübeyiroğlu, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul, 1989 (Yayımlanmamış doktora tezi)

⁵⁴ Ruhsar Zübeyiroğlu, age., s. 1-3.

⁵⁵ Eserle ilgili olarak: **Tezkire-i Şuarâ-yı Âmid**, Hazırlayanlar Galip Güner-Nurhan Güner, Ankara, ; Tezkire-i Şu’arâ-yı Âmid, Hzl. Kasım Hayber, Erciyes Üniversitesi SBE, Kayseri, 1996. (Yüksek Lisans Tezi) 2003. (Neşreden Abdülkerim Abdulkadiroğlu)

⁵⁶ Agâh Sırrı Levend, age., s. 456.

müsvedde halindedir. “z” harfine kadar basılan kısmında 81 şair vardır. Diğer kısımlar basılamamıştır. Derleme tarzında oluşturulmuş bir eserdir.

29. Mehmed Sirâceddin, Mecm‘a-ı Şu‘arâ ve Tezkire-i Üdebâ⁵⁷: Türk Edebiyatı tarihi içerisinde yeni kaynaklar başlığı altında ele alınan, eski tezkireciliğin devamı olarak da düşünülen bu eser Hammer’in Osmanlı şairleri biyografi çalışmasının eksikliklerini tamamlamak amacıyla yazılmıştır.⁵⁸

30. İbnülemin Mahmut Kemal İnal, Son Asır Türk Şairleri⁵⁹: Agâh Sırrı Levend, Tanzimat’tan sonra yeni kaynaklar başlığı altında değerlendirmeye aldığı İnal’ın bu eserini, “Fatîn tezkiresine zeyl olarak, H. 1269/ M. 1852 tarihinden eserin basıldığı tarihe dek yetişmiş olan şairleri kapsamaktadır. Eserde, sonradan eklenenlerle beraber 574 şair vardır. Bunlar arasında eski şairler olduğu gibi yenileri de vardır.”⁶⁰ ifadeleriyle tanıtıyor.

31. Sadettin Nüzhet Ergun, Türk Şairleri: Agâh Sırrı Levend’in, bu eseri de yeni kaynaklar başlığı altında ele aldığını görmekteyiz. 1935’te fasiküller halinde yayınlanmaya başladığını belirten Levend, 3. cilde kadar tamamlandığını, son fasikülün son maddesinde Kâf-zâde Fâizî’nin bulunduğunu belirtmektedir. Yazarın, kaynaklarda yer alan bütün şairleri alfabe sırasına göre dizdiğini, önemli kaynaklardaki bilgilerle eserini genişlettiğini, şairlerin eserlerinden bolca örnekler verdiğini söyleyen Levend, son olarak bu eser bitirilebilseydi edebiyat tarihimiz açısından büyük ve zengin bir hazine olabileceği düşüncesini eklemiştir.⁶¹

---

⁵⁷ Eserle ilgili çalışma: **Mehmed Sirâceddin-Mecma’-ı Şuarâ ve Tezkire-i Üdebâ**, İstanbul, 1325. ; Mehmed Sirâceddin-Mecma’-ı Şu’arâ ve Tezkire-i Üdebâ, Hzl. Mehmet Arslan, Dilek Matbaacılık, Sivas, 1994.

⁵⁸ Agâh Sırrı Levend, **age**, s. 445-446.

⁵⁹ Eserle ilgili çalışma: **İbnülemin Mahmut Kemal İnal**, Bütün Eserleri Son Asır Türk Şairleri, C.1-4, B.3, Dergâh Yay., İstanbul.

⁶⁰ Agâh Sırrı Levend, **age**, s. 448.

⁶¹ **age**., s. 449.

Mehmet Nâil Tuman, Tuhfe-i Nâilî

2. MEHMET NÂİL TUMAN

a. Hayatı

Mehmet Nâil Bey, Sicill-i ahvâl defterlerindeki (*Osmanlı Devlet memurlarının şahsî hal tercümelerine ait çeşitli resmî işlemlerin kayıt edildiği defterler*) kayıtlara göre Hicrî 1292, Mâlî seneye göre düzenlenmiş takvim hesabıyla da 1291 yılında doğmuştur.⁶² Emekli Sandığı Arşiv Dairesi Başkanlığı'nda bulunan belgelerde de 1291 yılında doğduğu belirtilmektedir.⁶³ Dışişleri Bakanlığı Personel Dairesi Başkanlığı'ndaki bilgiler doğum tarihini “Arabi: 15 Şubat 1292, Rumi 14 Teşrinisani 1291 (Mali yıl olarak da 1291)de doğmuş. ” şeklinde vermektedir.⁶⁴ Bunlardan hareketle Nâil Tuman'ın H. 1292, M. 1875 tarihinde doğduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıda bahsedilen belgelerin hepsinde Tuman'ın doğum yerini İstanbul olarak gösterilmiştir. Personel Dairesi Başkanlığı'ndaki bilgiler doğum yerini daha ayrıntılı olarak “İstanbul Küçükmustafapaşa'da Müftü Hamami Mahallesinde... ” şeklinde verir.

Babasının ismi Mehmed Râgıb'dır. Sicill-i ahvâl defterlerindeki bilgilere göre Birinci Daire-i Belediye ser-tahsildârlığında bulunmuştur. Sicill-i ahvâl defterlerinde nereli olduğu belirtilmezken, Dışişleri Bakanlığı'ndaki belgeler Mehmed Ragıb Bey'in aslen Amasyalı olduğunu, orada “Çorduk-zâde” lakabıyla anıldığını belirtir, ayrıca Maliye tahsilat komisyonunda ve Belediye Meclis azalığında, son olarak da Belediye Baştahsildarlığında bulunmuşluğundan bahseder. Annesinin kim olduğu konusunda ise herhangi bir kayıt yoktur. Mehmet Nâil Tuman'ın evlenmediği, dolayısıyla da çocuğunun olmadığı yine yukarıda ismi geçen belgelerde görülmektedir.

Mehmet Nâil Tuman; Sıbyan mektebi, Dârü't-ta'lim ve Medrese-i Edebiyye'de okumuş, özel hocalardan ilim tahsil etmiş, bir sene kadar da Mekteb-i Hukûk-ı Şâhâneye devam etmiştir.

---

⁶² TC Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Belge Nu. : DH.SAİD-0078.

⁶³ TC Sosyal Güvenlik Kurumu, Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü, Arşiv Dairesi Başkanlığı, Sicil Nu. : 006801.

⁶⁴ TC Dışişleri Bakanlığı, Personel Dairesi Başkanlığı, tarafından 11 Aralık 2007 tarihli, PERD-I 10436 sayılı, Fatih Yıldırım'ın dilekçesine ilgi kurularak verilen belgeler.

H. 24 Zilhicce 1310/ Rumî 27 Haziran 1309/ M. 9 Temmuz 1893 yılında on sekiz yaşındayken devlet hizmetine İstanbul Bidâyet Mahkemesi İstintak Dairesinde mülâzımlık görevine başlar. Burada üç sene çalıştıktan sonra H. 18 Receb 1313/ M. 4 Ocak 1896'da yine mülâzemetle Hâriciyye Nezâreti tâbi'yyet kalemine naklen geçmiştir. Rumî 11 Teşrinievvel 1312 / M. 23 Ekim 1896 tarihine kadar mülâzemetlikte kalmış, bu tarihten Rumî 20 Eylül 1315 / M. 2 Ekim 1899' a kadar aynı kalemde hulefalık unvanıyla çalışmıştır. Bu sırada H. 21 Zilkade 1314/M.23 Nisan 1897'den H. 5 Cemaziyelevvel 1315/M. 2 Ekim 1897'ye kadar Osmanlı-Yunan münasebetlerinden dolayı oluşturulan komisyonda kitabet görevinde bulunarak Zabtiyye veznesinden bir müddet yevmî birer mecîdî ücret almış, diğer taraftan kendisine Yunan Muhârebesi madalyası ihsan buyurulmuştur. H. 16 Zilkade 1317/M. 18 Mart 1900 tarihine kadar da mümeyyizlikle bulunmuştur. H. 17 Şaban 1326/M. 14 Eylül 1908'e kadar aynı unvanla üç kez terfi etmiş ve maaşı artmıştır.

H. 17 Şaban 1326/M. 14 Eylül 1908, H. 22 Şaban 1327/M. 8 Eylül 1909 yılları arasında birinci hulefâlık, H. 25 Receb 1331/M. 30 Haziran 1913'e kadar da mukayyidlik unvanıyla çalıştıktan sonra H. 12 Ramazan 1331/M. 15 Ağustos 1913 tarihine kadar boşta kalmıştır.

16 Ağustos 1913'ten 12 Haziran 1914'e kadar Savuçbulak Şehbenderliği yapmış, 17 Haziran'a kadar bir ara boşta kaldıktan sonra Hoy ve Salmas Şehbenderliğine atanmış, 31 Ekim 1922'ye kadar bu görevde kalmış, sonra ma'zuliyet maaşı bağlanmıştır.

1 Kasım 1922'den 24 Şubat 1924 ma'zuliyet maaşı almış, 10 Mart 1924'te Hâriciyye Nezâreti İstanbul Murahhaslığı Hazine-i Evrâk Müdürlüğü Kitabetine tayin edilmiştir. 18 Şubat 1925 yılına kadar bu görevde kaldıktan sonra 14 Mayıs 1925'te son görevine, Hemedân Şehbenderliğine atanmıştır. 22 Ağustos 1926 tarihli kararname ile Hemedân Başkonsolosluğu'nun 1 Eylül 1926 tarihi itibarıyla lağvedilmesinden sonra 18 Haziran 1928'de emekliye ayrılmıştır.

“Emekliye ayrıldıktan sonra, Millî Eğitim Bakanlığınca kurulan “İstanbul Kütüphaneleri Tasnif Komisyonu” üyesi olarak çalışmış, bu görevdeyken 80 yaşını

geçmiş olduğu halde ölmüştür. ”⁶⁵diyen Levend, Tuman’ın ölüm tarihini 10 Nisan 1958 olarak verir.

b. Eserleri

Mehmed Nâil Tuman’ın şimdilik bildiğimiz üç eseri vardır:

1. Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı; Tuman’ın, Türk Musikîşinâslarını Ansiklopedik tarzda anlatan bir eseri hazırlamaya çalıştığını, hatta müellifin bütün kaynaklardaki bilgileri tarayıp fişlediğini, yaşayanlardan kendi el yazılarıyla hayat hikâyelerini topladığını ama temize çekip son şeklini veremediğini belirtmişlerdir.⁶⁶

2. İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Hamseler Kataloğu⁶⁷

Mehmed Nâil Tuman’ın bilinen ikinci eseridir. Yazar, eserin başında “Hamseler Hakkında ” başlığıyla hamse geleneğinin nasıl ortaya çıktığını bu alanda kimlerin eser verdiğini anlatır. Hamse yazmak geleneğinin Türklere ne zaman, nasıl geçtiğini, Hamse yazan Türk şairlerinin kimler olduğunu, bu şairlerin eserlerini de bu başlık altında ifade eder.⁶⁸

Türk hamsecileri arasında ilk hamse meydana getirenin Çâkerî olduğunu fakat yaşadığı tarihin tam olarak tespit edilemediğini belirten Tuman, Çâkerî’nin hamsesini oluşturan mesnevîlerini şöyle sıralamıştır:

Vâmık ve Azrâ

Yusuf ve Züleyha

Hüsün ve Nigâr

Süheyl ve Nevbahar

Leylâ ve Mecnun

Tuman eserine aldığı diğer Türk hamse yazarlarını aşağıdaki gibi sıralamıştır:

---

⁶⁵ Agâh Sırrı Levend, *age.*, s.347.

⁶⁶ Mehmet Nâil Tuman, **Tuhfe-i Nâilî**, Ankara Bizim Büro Yayınları, 2001, c. I, s. 5.

⁶⁷ Mehmet Nâil Tuman, **İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Hamseler Kataloğu**, İstanbul, Millî Eğitim Basımevi, 1961.

⁶⁸ *age.*, s. I-IV.

Mîr Ali Şîr Nevâyî (ölm. 960/ 1500 M.), Akşemseddin zâde Hamdullah Hamdî (ölm. 914/1508 M.), Revânî İlyas Çelebi (ölm. 930/1523 M.), Lâmi'î Mehmed Çelebi(ölm. 938/1531 M.), Fethullah Ârif Çelebi (ölm. 969/1561 M.), Kara Fazlî (ölm. 971/1563), Hamidî zâde Celîlî (ölm. 971/1536 M.), Behiştî mahlâsını taşıyan Karıştıranlı Süleyman Bey zâde ahmed Sinân (ölm. 977/1569 M.), Mâşî zâde Derviş Fikrî (ölm. 982/1574 M.), Dukakin zâde Taşlıcalı Yahya Bey, Muid zâde Muîdî (ölm. 944/1585 M.), Nergîsî Mehmed Efendi (ölm. 1044/1634 M.), Nev'î zâde Atâyî (ölm. 1045/1635 M.), Şeyh Hulvî Mahmud Efendi (ölm. 1064/1653 M.), Subhî zâde Feyzî

Karamanlı Figânî'nin İskendernâme adlı mesnevîsinden kaynaklarda bahsedildiğini ama kendisinin bu eseri göremediğini belirten Tuman, eserinde sadece hamselerin nazarı itibara alındığını, mesnevî yazarların katalog harici bırakıldığını notunu düştükten sonra kitabın asıl bölümüne geçer.

İlk önce hamse yazarları hakkında genel bilgi verir, sonra hamseyi oluşturan eserlerin tanıtımına geçer, nihayetinde onların nüshalarını tavsif eder. Bu bölüm, Emîr Nizamüddin Ali Şîr Nevâyî ile başlar.

I. BÖLÜM

TUHFE-İ NÂİLÎ

A. TUHFE-İ NÂİLÎ’NİN TANITILMASI

1. Tuhfe-i Nâilî’nin Kaynakları

Nâil Tuman eserinin “Mukaddime ” kısmında Dîvân Edebiyatı başlığı altında toplanan Dîvân’ların şairleri ile bir Dîvân tertip edemeyen şairlerin tezkirelerde geçen tercüme-i hâllerini içeren bilgilerini bir araya getirmeyi çoktandır düşünmekte olduğunu belirtmektedir.⁶⁹ Amacının edebiyat araştırmacılarının bu alanda kolay çalışmalarına yardımcı olmak böylelikle faydalı bir iş yapmanın hazzını yaşamak olduğunu yine kendi ifadeleriyle söylemektedir.

Bu amaç bizi eserin kaynaklarına götürmektedir. Nâil Tuman kendi zamanına kadar yazılmış tezkireleri birbirleriyle kıyaslayarak eserinde şairler hakkında bilgi vermiştir. Bu da mevcut bütün tezkirelere ulaşmış olduğunu göstermektedir. Eserinde en doğru bilgileri vermek amacıyla tezkireler dışındaki biyografi kaynaklarına da başvurmuştur. Eserini oluşturmada başta tezkireler olmak üzere 75 değişik kaynak kullanmıştır. Eserinde yararlandığı kaynakların listesini kendisi bir tabloyla ayrıca belirtmiştir.⁷⁰

Tezkirelerde, biyografik kaynaklarda yer almayan şairleri kütüphanelerde kendisi bizzat araştırma yaparak çeşitli kitaplarda özellikle Dîvân’larda bularak eserine yazmış, böylelikle edebiyat tarihimizde tanınmayan şairleri gün yüzüne çıkarmış, bu alanda eksiklikleri tamamlamaya çalışmıştır. Bu şairler Tuman’ın eserinde düzenlemiş

---

⁶⁹ Mehmet Nâil Tuman, **Tuhfe-i Nâilî**, Ankara Bizim Büro Yayınları, 2001, c. I, s. 175.

⁷⁰ **age.**, s. 167-169.

olduğu madde sırasına ve mahlaslarına göre Şunlardır: 1334 Rmiz, 1381 Resm, 1412 RŐd, 1455 Rız, 1506 Rıfķ, 1529 Refk.⁷¹

2. Tuhfe-i Nil'nin Şekil zellikleri

Fatn Davud Efendi'nin Tezkire-i Hatimetü'l-eŐr adlı tezkiresiyle Dvn Edebiyatının son klasik tezkiresi yazılmış bulunmaktaydı.⁷² Gerçi Fatn Efendi klasik anlamda tezkire anlayışını normalden farklı olarak önce Őirlerin eserlerinden örnekler verip sonra kendileri hakkında bilgi vererek kırmaya çalışmış, fakat anlatım açısından Dvn Edebiyatı sanatlı syleyiŐinden uzaklaŐmamıŐ, bu anlamda klasik kalmıştır. Onun bu yenilik arayıŐını, eserinin yeniden basımı noktasında anlaŐtıđı Őınasi sonraları daha somut hle getirecektir.⁷³ Őınasi bu eseri yeniden yayıma hazırlamakla yeni nesir anlayıŐının programını da vermiş oldu.

Mehmet Nail Tuman, temelinin 19. yüzyılın sonlarına doğru somut adımla atıldığı bir sürecin devam ettiricisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Eserinin Şeklini oluşturmada Dvn geleneğinde görülen sanatkarlık hüneri gösterme düŐüncesinin aksine faydalı olma düşüncesini benimsemiŐtir. Bu düşünce daha eserin başında kendini gösterir. Eserin kullanımında nelere dikkat edilmesi gerektiğini anlattığı "Muhtıra" bölümü bu düşüncenin en güzel örneğidir. Muhtıra bölümünden sonra oluşturduğu Şairler dizini tablosu eserini Şekil açısından kullanışlı hale getiren diğer faydalı bir özelliktir.

Nail Tuman faydalandığı kaynakların listesini de eklemeyi gerekli görmüŐtür.⁷⁴ Bu listede kaynak kitapların isimlerinin yanısıra hangi kütüphanelerde bulunduğu hatta yazma mı matbu mu bulunduğu bilgisi bile vardır.

Nail Tuman, eserini niçin, nasıl yazdığını, yazma sürecini mukaddime bölümünde anlattıktan sonra Şairlerle ilgili olan esas kısma geçiyor. 5010 Şairin bulunduğu tezkire Arap alfabesine göre düzenlenmiŐtir. Listelediği Şairlere sıra

⁷¹ **age.**, s. 323, 336, 344, 355, 365, 371.

⁷² Fatn, **Tezkire-i Hatimetü'l-eŐr**, İstanbul, 1271.

⁷³ Ömer Faruk Akün, 'Őınasi'nin Bugüne Kadar Ele Geçmeyen Fatn Tezkiresi Baskısı', **Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, c. XI, 1961.

⁷⁴ Mehmet Nil Tuman, **Tuhfe-i Nil**, Ankara Bizim Büro Yayınları, 2001, c. I, s. 167-169.

numarası vermiş, bunları şairler dizininde de göstermiştir. Böylelikle hacimce büyük olan eserde şairler hakkındaki bilgilere ulaşmayı kolay hale getirmiştir.

Eserin yazarın el yazısıyla üç nüsha halinde bulunduğunu Cemal Kurnaz ve Mustafa Tatcı belirtmektedir.⁷⁵ Bunların birisinin müsvedde halinde, yarım kâğıtların arkalarına mürekkepli, zaman zaman kurşun kalemle yazıldığını ve küçük ciltler halinde bir araya getirildiğini belirten Kurnaz ve Tatcı bu nüshalardan “şın” harfine kadar olanının kayıp olduğunu ifade ederler. Eserin temize çekilmiş iki nüshasının künyesini de şu şekilde vermektedirler:

“1- Ankara Milli Kütüphane. Yz. Nu: B. 611, C. I, Mukaddime, Muhtıra, Metin, s. 1- 1051; C. II, Metin, S. 1052-1781, Fihrist, s. 1783-2002.

2- MEB Yayınlar Dairesi(Türk Ansiklopedisi) Kütüphanesi nüshası, B/870, C. I, Muhtıra, Fihrist s. 1-169, Mukaddime, Metin, s. 1-467; C. II, Metin, s. 468-1264.”⁷⁶

Son olarak en geniş nüshanın Ankara’da Türk Ansiklopedisi Kütüphanesi’ndeki nüsha olduğunu, bu eserin 6288 şairin biyografisini içerdiğini, yazarın bu esere 36 yeni biyografi eklediğini, önceki nüshalarda yapılan yanlışlıkları da düzelttiğini belirtmektedirler.⁷⁷

Eserin İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler, kayıt numarası 2364, demirbaş numarası 2495- 1, sınıflama numarası 777 künyeli nüshası 14 ciltten oluşmaktadır. Müsvedde halinde olan bu ciltlerin, “ elif, be, te, se ” harfleriyle başlayan cildi kayıptır. Bu ciltle beraber eserin aslı 15 ciltten oluşmaktadır. Yarım sayfalara tek bir şair gelecek şekilde el yazısıyla yazılan bu eser oldukça düzensizdir.

Bu çalışmada Türk Ansiklopedisi Kütüphanesi’ndeki nüshanın tıpkıbasımından yararlanıldı.

---

⁷⁵ **age.**, s. 6.

⁷⁶ **age.**, s. 6.

⁷⁷ **age.**, s. 6.

3. Muhteva Özellikleri

Eserin faydalı bir iş yapma düşüncesinden hareketle oluşturulduğunu, “Mukaddime” bölümünden anlaşılmaktadır. Yazar, Dîvân Edebiyatı araştırmalarında değişik kaynaklara ulaşmak noktasında güçlükleri, bu güçlüklerden doğabilecek zaman kaybını önlemek noktasında var olan kaynaklardaki bilgileri tek kitapta toplamanın işe yarar olabileceğinden hareketle bu eseri yazmak istemiş ve bu isteğini de kendisi bizzat ifade etmiştir.

İki cilt halinde bulunan eserde Kurnaz ve Tatcı'nın söylediğinden farklı olarak 6288 değil 5010 şair bulunmaktadır. Eserin içindeki şairlerin bu kadar fazla olmasının sebeplerinden biri yazılmış olduğu zamanla alâkalıdır, zira eserin oluşturulduğu dönem Dîvân şiirinin başlangıcının oldukça ilerisindedir. Diğer bir sebep Nail Tuman'ın büyük bir titizlikle kaynakları araştırması, hatta biyografik kaynaklarda olmayan şairleri diğer kitaplardan, Dîvân'lardan arayıp bularak eserine almasıdır. Bu araştırma için Tuman İstanbul'daki çoğu kütüphaneyi taramıştır.

Nail Tuman'ın böyle bir eser oluşturmaya niçin ihtiyaç duyduğunu tamamen bilemiyoruz. Herhalde Dîvân Edebiyatı araştırmalarında karşılaştığı güçlüklerden olacak ki Nail Tuman bu edebiyat adı altında anılan şairler hakkındaki değişik kaynaklardaki bilgileri tek kitapta toplama isteğini, ihtiyacını duymuş, böyle bir kitabın edebiyatla ilgili araştırma yapan kişilere faydalı olabileceğine kanaat getirmiş, sonuçta bu alanda gerekli gördüğü eksiklikleri gidermek için bir kitap hazırlamıştır.

Elimizdeki eser iki cilt halinde oluşturulmuştur. Birinci cildin ilk sayfasında “Muhtıra ” başlığı altında bir bölüm vardır. Bu bölümde yazar eserin nasıl yazıldığı, eserden faydalanma noktasında nelere dikkat edileceğini maddeler halinde anlatmaktadır.⁷⁸

“Muhtıra ” bölümünün maddeleri doğrultusunda eserin içeriğiyle ilgili şunları söyleyebiliriz:

Birinci maddede şairlerin nasıl sıralandığı konusunda bilgiler vardır. Bu maddeden şairlerin sıralanmasında bir harf sistemi kullanıldığı anlaşılmaktadır. Metne bakıldığı zaman bu sıralanmanın Arap alfabesine göre “elif” ten “ye” ye doğru olduğu

---

⁷⁸ age., s. 1.

görülmektedir. Birden fazla mahlas kullananlar ile ilk mahlaslarından vazgeçip mahlaslarını değiştirenlerin bütün mahlasları ilk harfine göre ayrı ayrı yerlerde gösterilmiş, yine ayrı ayrı sıra numarası verilmiştir. Araştırmalarda kolaylık sağlaması açısından böyle şâirlerin bütün numaraları topluca da ayrıca gösterilmiştir.

İkinci maddede kitabın 1231. sayfasından itibaren zeyl olarak yazılan şâirlerin mahlaslarının ilk harfine göre sıralandığını söyleyen yazar bu şâirlere zincirleme devam eden numaraların verildiğini, bunların da yine fihriste alındığını belirtmektedir.

Üçüncü maddede eserin önemli bir özelliğinden bahsedildiğini görüyoruz. Yazar 75 adet eserden iktibas ederek yazdığı bu kitapta şâirlerin doğum yerleri ile vefat tarihlerinde kaynaklarda görülen ihtilafları tetkik etmiş, doğrusunu yazmış, yanlış bilgi taşıyan kaynağın ismine işaret etmiştir.

Dördüncü maddede aynı mahlasların kullanılmasından doğacak tereddütleri gidermek amacıyla şâirlerden örnek alınan manzumelerin Dîvân'larından değil kaynaklarda geçtiği şekliyle alındığını yazar belirtmektedir.

Eserin diğer önemli bir özelliği beşinci maddede görülmektedir. Yazar kendi zamanında bazı eserlerin hicrî senelere kıymet vermediklerini, sadece miladî seneleri yazdıklarının aksine araştırmacıları zor duruma düşürmemek için, tarihleri hicrî ve karşılıkları olan miladîlerini beraber yazdığını belirtmektedir.

Son maddede ise yazar eserde yazılmış şâirlerle ilgili kaynaklarda görülen ihtilaflı bilgileri nasıl düzelttiğini belirtmektedir. Doğum yeri, tarihi; vefat yeri, tarihi ile ilgili en doğru bilgilerin şâirin dönemine yakın yazılmış kaynaklarda olduğunu söyleyen yazar bu eserlerden faydalanarak, en doğru bilgiyi birkaç kaynağın aynı tarihi rivayet etmesinde bulmak gerektiğinden hareket ederek ihtilafları giderdiğini belirtmektedir. Şâirlerin vefat tarihlerinde çıkan ihtilaflarda en doğru bilginin hangisi olduğuna delil olarak o kişinin ölümüyle ilgili başka şâirler tarafından söylenilmiş beyit, mısra, cümle ve terkiplerin olduğunu dolayısıyla bu örneklerin alındığını belirtmektedir. Mehmet Nâil Tuman, bazı şairlerle ilgili kaynaklardan naklettiği bilgilerdeki yanlışlıkları düzelmiştir.⁷⁹

---

⁷⁹ **age.**, s. 302/madde 1252, s. 304/madde 1262, s. 304/madde 1263, s. 308/ madde 1279, s. 310/madde 1286, s. 310/madde 1287, s. 312/madde 1293, s. 313/madde 1295, s. 314/madde 1300, s. 317/madde

Muhtıra bölümünden sonra şâirler dizini gelmektedir. Yazar burada şâirleri “elif” ten “ye” ye sıra numarası vererek sıralamıştır. Bu dizinin şekil özellikleri, araştırmaları nasıl kolaylaştıracağı “Muhtıra” bölümünde yukarıda anlatılmıştır.

Esas metinden önce gelen “Mukaddime ” bölümünde yazar, Dîvân Edebiyatı ismi altında toplanan Dîvân sahibi şâirlerle, bir Dîvân tertip edemeyen şâirlerin hâl tercümlerini içeren “Şuarâ Tezkireleri” ni bir araya getirerek edebiyat araştırmacılarına böylelikle hizmet etmek istediğini çoktandır düşünmekte olduğunu belirtmektedir. Hatta böyle bir çalışmanın yapılmasını Üniversite Kütüphanesi memurlarından Kalkandelenli Sabri Bey’den rica eder. Sabri Bey’in kendince sebeplerle bu işi gerçekleştiremeyeceği anlaşılır fakat Nail Tuman bu arzusundan vazgeçmez.

İlk zamanlarda ne kadar şuarâ tezkiresi varsa bunların muhtevasını birbiriyle karşılaştırdıktan sonra bunlarla ilgili eksik bilgileri başka kaynaklardan istifade ederek tamamlamayı, eserlerde geçen süslü ifadeleri kaldırarak herkesin gönül rahatlığıyla okuyabileceği bir tarzda sade dille yazıp bir yerde toplamayı düşündüğünü belirtir. Daha sonra bu düşünceden vazgeçerek daha faydalı olacak bir eseri yazmaya iki sene önce başladığını ifade eden yazar edebiyat araştırmacılarına yardımcı bir kaynak oluşturmak için bu külliyyatı yazdığını belirterek edebiyat dünyasındaki kişilerin takdirine eserini sunduğunu ifade eder. Güzel bir eser vermiş olmanın beklentisiyle isminin anılmasını isteyen yazar iyi dilekleriyle söyleyeceklerini bitirir.

1316, s. 317/madde 1317, s. 320/madde 1319, s. 321/1326, s. 322/madde 1329, s. 323/madde 1332, s. 323/madde 1333, s. 324/madde 1338, s. 327/madde 1349, s. 329/madde 1356, s. 329/madde 1360, s. 331/madde 1364, s. 332/madde 1367, s. 333/madde 1368, s. 333/madde 1369, s. 333/madde 1370, s. 334/madde 1371, s. 334/madde 1374, s. 335/madde 1378, s. 337/madde 1383, s. 339/madde 1391, s. 339/madde 1393, s. 340/madde 1395, s. 344/madde 1410, s. 345/madde 1416, s. 345/madde 1417, s. 346/madde 1419, s. 347/madde 1422, s. 356/madde 1460, s. 358/madde 1469, s. 358/madde 1471, s. 360/madde 1478, s. 363/madde 1494, s. 364/madde 1499, s. 365/madde 1505, s. 366/madde 1509, s. 371/madde 1530, s. 372/madde 1533, s. 372/madde 1536, s. 374/madde 1545, s. 376/madde 1554, s. 377/madde 1558, s. 378/madde 1562, s. 378/madde 1563, s. 380/madde 1566, s. 381/madde 1571, s. 382/madde 1579, s. 384/madde 1587, s. 385/madde 1594, s. 388/madde 1601, s. 388/madde 1603, s. 389/madde 1609, s. 390/madde 1610, s. 392/madde 1621, s. 392/madde 1622, s. 395/madde 1640, s. 396/madde 1642, s. 398/madde 1648, s. 398/madde 1651, s. 398/madde 1652, s. 400/madde 1655, s. 400/madde 1658, s. 400/madde 1660.

4. Anlatım Özellikleri

Yukarıda Nail Tuman'ın temelini 19. yüzyılın sonlarına doğru somut adımla atıldığı bir sürecin devam ettiricisi olduğu söylenmiştir. Bir program adamı olarak Şinasi "Yeni Nesir" anlayışını ortaya koyarak bu somut adımı nesir tarihimizde atmıştır. Bu somut adımın atılmasını sağlayan şartları tarih içinde Ahmet Hamdi Tanpınar genel özellikleriyle aşağıdaki şekilde vermiştir.

XV. yüzyıldan XVIII. yüzyılın son iki büyük şairi Nedim ve Şeyh Galip'e kadar Dîvân şiiri kendine has özellikleriyle varlığını canlı bir şekilde sürdürebilmiş fertte başlayıp millete kadar yayılan anlamlılık hissini yaşatabilmiştir. Edebiyat tarihimizde şiirin hâlâ vazgeçilmez, büyüğü, gösterişli, sanatlı tahakkümü sürmekteydi.

Temelinde kelime zevki olan Dîvân şiiri Nedim'den sonra yok olmaya başlar. Aruzu ustaca kullananın olmayışı da bu zevksizliğe eklenince Dîvân şiiri yavaş yavaş kapılarını artık kapatmaya başlar. Diğer yandan yüzyılın başında görülen yeni medeniyete yönelik mücadelesinin yaşanmasıyla başlayan buhran fert bünyesinde millete boşluk hissini duyurur, bu anlamsızlık illeti Dîvân şairine de sızar.

Dîvân şairi açık kapı bulamayınca değişimi kendi içinde aramaya başlar. Arama sonucunda kendini bulur, bulma noktasında kendinden sürekli bahseder. Bu kendinden bahsediş Dîvân şiirindeki mutlağın ortadan kalkması demektir. Artık insan kendi mevcudiyetinin farkına varmıştır, zihnî yapısını buna göre şekillendirmeye başlamıştır. Bu yeni zihnî altyapı Dîvân şiirinin gelenekçi zihniyetinin yerine oturtulmaya başlatılmıştı. Dîvân şiiri çözülmüş, etkinliğini kaybetmeye başlamıştır.

XIX. yüzyılda daha da belirgin hale gelen yeni düzenin temelini kuşkusuz varlığının farkına varan ferdin ortaya çıkması oluşturmuştur. Bu bilinçle ifade gücünü daha da artırması yeni oluşan bu iç düzenin iyice yerleşmesine katkı sağlamıştır.

Bireyin bu şekilde kendini ifade etmesinde nesrin önemli etkisi vardır. Bu yüzyıla kadar ihmal edilen nesir bireyi kendisiyle yüzleştirmiştir. Dîvân edebiyatında ihmal edilen bir alanın değişimi kaçınılmazdır.⁸⁰

---

⁸⁰ Ahmet Hamdi Tanpınar, 19 uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi, Çağlayan Kitabevi, İstanbul, 1997.

Bu yüzyılda nesrimizin nasıl bir değişimden geçtiğini somut bir şekilde bize gösteren Fatîn Efendi'nin “Tezkire-i Hatimetü'l-eşîâr” adlı eseridir.⁸¹ Klasik anlamda son tezkire olan bu eser eski ve yeni nesir arasında geçişi sağlayan bir konuma sahip olması açısından önemlidir.

Aslında bu geçişin somut, yeni halkası Şinasi tarafından oluşturulmuştur. Şinasi, Fatîn Efendiyle, Tezkire-i Hatimetü'l-eşîâr'ı ikinci kez basmak için anlaşmış, baskının nasıl yapılacağı konusunda Tasvir-i Efkâr'da verdiği ilânda açıklamıştır.⁸²

Şinasi eseri baskıya hazırlamadan böylelikle yeni nesir programını açıklamıştı. Fatîn tezkiresi aracılığıyla eski nesri eleştirmiş, kendisinin hazırladığı baskıya yeni nesir programını uygulamıştı. Ömer Faruk Akün yazdığı makalede Şinasi'nin bu baskısını tanıtmış, iki baskı arasındaki farkları ortaya koymuş, eski nesirden yeni nesre geçişin nasıl gerçekleştiğini açıklamıştır.⁸³

İfadenin ölçülü kullanılması gerektiği bu yeni programın temel düşüncesidir. Eski nesrin süsle, mecazla muhtevayı boğmasının aksine yeni nesirde yalın bir dille muhtevayı öne çıkarma çabası vardı. Şüphesiz bu çaba II. Mahmut'un yenileşme hareketlerinin etkin olma noktasında devlet dairelerinde kullanışlı bir dil oluşturma isteğiyle anlamlı bir bütün oluşturmaktadır.

Mehmet Nail Tuman'ın eserini, başlayan yeni nesir sürecinin önemli halkalarından biri olarak kabul etmek çok da yanlış olmaz. Her şeyden önce faydalı bir eser ortaya koymaya çalışması bizlere Dîvân edebiyatının sanat merkezli anlayışını kabul eden bir yazarı olduğunu hatırlatmasından çok Şinasi'nin objektivizmle sıçrayan aksiyonunu benimseyen yeni nesilden birisi olduğunu akıllara getiriyor. Diğer yandan II. Mahmut'un devlet dairelerinde gerçekleştirmek istediği dil hareketinin sürecini güzel aksettiren biri olarak Tuman'ı unutmamak gerekiyor.

Fatîn'le başlayıp Şinasi ile devam eden sürecin Tuman'da geldiği son durumu göstermek açısından Ömer Faruk Akün'ün yaptığı karşılaştırmaya bu noktada Tuman'ı

---

⁸¹ Fatîn, **Tezkire-i Hatimetü'l-eşîâr**, İstanbul, 1271.

⁸² İbnül Emin Mahmud Kemal İnal, **Son Asır Türk Şairleri**, İstanbul, Millî Eğitim Basımevi, 1969, s. 6.

⁸³ Ömer Faruk Akün, ‘Şinasi'nin Bugüne Kadar Ele Geçmeyen Fatîn Tezkiresi Baskısı’, **Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, c. XI, 1961.

eklemek anlamlı olacaktır. Bunun için Akün'ün Fatîn ve Şînasi arasındaki yaptığı kıyaslamaya Tuman'ı da eklemek uygun olacaktır.

Şînasi'nin yeni baskıda üzerinde durduğu, tarihî bir eserde esas şart olarak addettiği ilk cihetin objektiflik olduğunu Ömer Faruk AKÜN belirtmektedir.⁸⁴ Şînasi'nin uygulamaya çalıştığı bu düşüncenin Mehmet Nail TUMAN'da da aynı önemde ele alındığı görülmektedir. Denilebilir ki Tuman'ın eserinde en fazla dikkati çeken özellik nesnel ifadenin kullanılmış olmasıdır.

Şînasi'nin gerçekleştirdiği yeni neşirdeki en önde gelen değişikliğin ifade bakımından yaptığı tasarruflar olduğunu belirten Akün'ün bu düşüncesinden hareketle Tuman'ın eserindeki kullanılan dilin de aynı özellikte olduğunu söyleyebiliriz. “Hiçbir vesika, kendi makaleleri de dahil, Şînasi'nin Türk nesrinde yapmaya çalıştığı şeyi buradaki tasarruflar kadar açık ve müşahhas olarak göstermezdi. Bu neşir, Şînasi'nin eski nesir karşısındaki tavrını ve onda yaptığı tasfiyeyi başlı başına ortaya koyacak bir vesikadır.”⁸⁵ diyen Akün, Şînasi'den çok sonraları gelen Tuman'da daha çıplak olarak çıkan Türk nesir tarihi açısından son derece önemli olan bir tespiti yapmış bulunmaktaydı. Eski nesrin süslü, mecazlı, kelime oyunları ile ifadeyi geri plana atan tavrı Şînasi'de ortadan kalkmış, artık fikrin çıplaklıkla verilmesine başlanmıştı. Tuman, eserinde Şînasi'nin başlattığı bu tavrı sergilemeyi tercih etmiştir. Eserde bilgiler en yalın halinde verilmeye çalışılmıştır. Sâkıp mahlaslı bir şairle ilgili bilgilerden bir bölümünü Fatîn'den alıp aynı kişinin Şînasi'de geçtiği şekliyle karşılaştıran Akün Şînasi'nin(45 adet), Fatîn(107 adet)'den daha az kelime kullandığı sonucuna ulaşır.⁸⁶ Bu şairle ilgili bilgiler Tuman'da daha da az-36-kelimeyle ifade edilmiştir.⁸⁷

Kısa bir ifadeye erişmek amacıyla bazı coğrafî isimler ile devlet müesseselerinin buldukları yerleri işaret eden kelimeleri Şînasi'nin kullanmaması Akün'ün üzerinde durduğu başka bir husustur. Fatîn'in, Sakıp Efendi'nin nereli olduğunu gösteren “Muahharan Rusya ülkesine rübûde olan mahmiye-i Ahîsha'ya iki saat mesafede vâki' Vifor-nâm...” ifadeleri Şînasi'de “Ahîsha'ya iki saat mesâfede vâki' Vifor-nâm...”

---

⁸⁴ agm., s. 77.

⁸⁵ agm., s. 79.

⁸⁶ agm., s. 80.

⁸⁷ Mehmet Nâil Tuman, **Tuhfe-i Nâilî**, Ankara Bizim Büro Yayınları, 2001, c. I, s. 137.

şeklinde görüldüğünü belirtir.⁸⁸ Tuman' da ise bu ifadeler tek kelimedir: "Ahışhalı."⁸⁹ Sakıb (Süleyman)ın nereli olduğunu Tuman, Fatîn'den daha kısa vermeye çalışan Şinasi'den bile çıplak verir. Fatîn'in "Cânib-i Anadolu da kâin Karahisar-ı Sâhib-nâm şehr-i latifde..."ifadesini tasfiye ederek "Karahisar-ı Sâhib-nâm şehirde..."⁹⁰şeklinde verdiği ifadeyi Tuman "Karahisarlı" kelimesinin içinde toplar.⁹¹

Şinasi'de ifadeyi tasarruflu bir şekilde kullanma noktasında eski nesrin mecaz, imaj gibi süslerinin tercih edilmemesinin önemli bir husus olduğunu belirten Akün diğer taraftan Şinasi'nin mutlak bir tasfiyeye de kendi tezkiresinde ulaşamadığını ekler. Buna karşın Tuman'ın bu tasfiyeyi eserinde oluşturduğunu tekrar söyleyebiliriz. Fatîn'de Hâmid Tayfur Bey'in kimin oğlu olduğu "Nuh Bey'in seffîne-i sulbünden zevrakçe-süvâr-ı bahr-ı vücûd olup..." süslü ifadeleriyle verilirken⁹² Şinasi⁹³ ve Tuman bu durumu daha sade ifade eder. Hâmid Tayfur için Şinasi "...Nuh Bey'in mahdûmu olup..." derken, Tuman "...Numan Bey'in oğludur."der.⁹⁴ Ahmet Cevdet Efendi'nin vefatı konusunda da yine süslü, uzun ifadelerin kullanıldığı Akün'ün belirttiği ayrı bir özelliktir. "...bin iki yüz kırk yedi senesi kâtib-i ecel tûmâr-ı ömrine hatar-ı butlân keşîde eyleyüp nüsha-i kübrâ-yı kemâl olân zât-ı ferîşte-simâtını debîr-istân-ı cennâta resîde eylemiştir." ifadeleriyle Ahmet Cevdet Efendi'nin vefatı Fatîn'de böyle yer alırken, Şinasi'de "...bin iki yüz kırk yedi senesi irtihal-i dâr-ı bekâ eylemiştir." ifadeleriyle yer alır.⁹⁵ Tuman ise "...vefatı H. 1247 / M. 1831" ifadesiyle daha da kısa yer almıştır.⁹⁶

Tuman, böyle bir dil kullanmakla eserin faydalı olma noktasındaki amacına ulaşmıştır diyebiliriz ama böyle bir üslûbun edebî bir nitelik taşımadığı da âşikârdır. Bu düşüncesinden hareketle vermiş olduğu eserin kendi geleneğindeki diğer örneklerden edebî olma açısından farklılaştığı sonucuna ulaşabiliriz. Bu eser edebî değildir. Şairlerin hâl tercümelerini içeren, onları edebî açıdan asla değerlendirmeyen biyografik bir

---

⁸⁸ Faruk Akün, *age*, s. 83, 1961.

⁸⁹ Mehmet Nâil Tuman, *age*, c. I, s. 138.

⁹⁰ Faruk Akün, *age*, s. 84, 1961.

⁹¹ Mehmet Nâil Tuman, *age*, c. I, s. 138.

⁹² Faruk Akün, *age*, s. 85, 1961.

⁹³ *age*, s. 85, 1961.

⁹⁴ Mehmet Nâil Tuman, *age*, c. I, s. 184.

⁹⁵ Faruk Akün, *age*, s. 85, 1961.

⁹⁶ Mehmet Nâil Tuman, *age*, c. I, s. 125.

eserdir. Bu anlamda Tuman'ı edebî olma sıfatlarından ziyade biyografik anlamdaki özelliklerle anmak daha doğru olacaktır.

B. ESERİN İNCELENMESİ

Eser genel hatlarıyla yukarıda tanıtılmaya çalışılmıştır. Çalışmada konu olarak ele alınan, transkribe edilen 301. sayfadan 400. sayfaya kadar olan kısım ile ilgili olarak şu hususlar belirlenmiştir:

Râ'ifle başlayıp Sâhib ile biten bölümde toplam 412 şair vardır. Bu şairler içinde kaynaklarda mevcut olmayan, Tuman'ın çeşitli kütüphaneleri taraması sonucu ortaya çıkardığı şairler şunlardır: Râmiz⁹⁷, Resmî⁹⁸, Rüşdî⁹⁹, Rızâ¹⁰⁰, Rıfkî¹⁰¹, Refik¹⁰²

Tuman bu şairleri Dîvânları tedkik ederek bulmuş, bu şairlerin Dîvânlarının nerede olduğunu göstermiştir. Diğer şairlerin manzumelerinden örnekler verdiği halde bu şairlerin manzumelerinden örnekler vermemiştir.

1. Eserin Tezkirecilik Geleneği Açısından İncelenmesi

a. Biyografik Bilgi Ve Değerlendirmeler

(1) Şairin Kimliği

i. İsim, unvan, lakap: Mehmed Nail Tuman, eserindeki şairleri alfabetik sıraya göre mahlasları madde başı yaparak sıralamıştır. Tuman'ın bu sıralamayı nasıl yaptığı yukarıda açıklanmıştır. Yukarıdaki bilgilere ek olarak şairin kimliğini belirten özellikler şöyledir: Şairlerin mahlasları, sıra numarası verilerek madde başı olarak kullanılmıştır

---

⁹⁷ **age.**, s. 323.

⁹⁸ **age.**, s. 336.

⁹⁹ **age.**, s. 344.

¹⁰⁰ **age.**, s. 355.

¹⁰¹ **age.**, s. 366.

¹⁰² **age.**, s. 371.

ancak eserin incelemeye alınan bölümünde birden fazla mahlasla madde başı olarak alınan şairler de vardır: Râşih(SAîd)¹⁰³, Râşid(Kemter)¹⁰⁴, Resâ(Maksûd)¹⁰⁵, Resîm(Râsim)¹⁰⁶, Reşâdî(Mahmûd)¹⁰⁷, Rızâyî(Rızâ)¹⁰⁸, Refîc(Gayûr, Kalâyî)¹⁰⁹, Refik(Kâmî)¹¹⁰, Rûhî(Fânî Dede)¹¹¹

Şairlerin mahlaslarını nasıl aldıkları veya sonradan nasıl değiştirdikleri ile ilgili olarak sadece bir yerde bilgi vardır: “Refîc veya Ğayûr veyâ Kâlâyî: Refîc Meḥmed Emîn Kâlâyî, Bir kumaşcının oğludur, bu münâsebetle Kâlâyî mahlasını almış ev mu’ahḥaran Lebîb-zâde Refîc ile def-i iltibâs zımında mahlasını Ğayûr ile istibdâl etmiştir.”¹¹² ifadeleriyle şairin mahlas kullanımı hakkındaki tercih sebebi belirtilmiştir.

Şairin mahlasından başka onun kimliğini belirten diğer özelliklerin kullanımı değişik şekildedir. Bunlardan biri, sadece madde başındaki mahlasıyla verilmesi veya şairin mahlasıyla beraber sadece isminin verilmesidir. Buna örnek teşkil eden şairlerden bazıları şunlardır: 1249. Râ’if: Yûsuf Râ’if Beg, 1278. Râsim: Meḥmed Kâsim, 1281. Râsim: Aḥmed Râsim Beg, 1283. Râsim: Ḥüseyn Râsim Efendi, 1284. Râsim: Râsim Efendi, 1285. Râsim: Râsim Efendi, 1291. Râşid: Râşid Beğ, 1292. Râşid: Râşid Efendi, 1295. Râşid: Muştafâ Râşid Efendi, 1299. Râşid: İbrâhîm Râşid Efendi, 1304. Râşid: Meḥmed Râşid Efendi, 1325. Râkım: İbrâhîm Râkım Efendi, 1424. Reşîd: Reşîd Efendi, 1434. Reşîd: Muştafâ Reşîd Beg, 1502. Rıfkî: ‘Abdu’llâh Rıfkî Efendi, 1628. Zînetî: Zînetî Çelebi, 1641. Zühdî: İsmâ’îl Zühdî Efendi

Şairlerin, isimleriyle nasıl bilindikleri veya meşhur oldukları bir arada verildiği başka bir kullanım özelliğidir. Bu duruma örnek bazı şairler şunlardır: 1317. Râğıb: Râğıb ‘Alî Efendi, 1350. Rahmî: ‘Abdu’r-raḥîm Raḥmî Efendi, 1435. Reşîd: Meḥmed

---

¹⁰³ age., s. 310.

¹⁰⁴ age., s. 315.

¹⁰⁵ age., s. 334.

¹⁰⁶ age., s. 337.

¹⁰⁷ age., s. 339.

¹⁰⁸ age., s. 357.

¹⁰⁹ age., s. 368.

¹¹⁰ age., s. 370.

¹¹¹ age., s. 382.

¹¹² age., s. 184.

Reşîd Efendi, 1520. Refîk: Hüseyn Refîk Efendi, 1552. Rümûzî: Rümûzî Efendi, 1600. Zârî: Zârî Çelebi.

Bazı şairlerin kimliği ise silsile şeklinde verilmiştir: 1348. Receb: Receb ibn-i Şeyh İbrâhîm Cemâle'd-dîn-i Sivasî ibn-i Meḥmed Ebü'l-berekât ibn-i Hasan Muḳâbeci-zâde veyâ Rûz-nâmçeci-zâde Yûsuf Râ'if Efendi , 1356. Rahmî: 'Abdu'r-raḥîm Raḥmî Efendi ibn-i Meḥmed Sa' de'd-dîn Efendi ibn-i Şâlih Efendi ibn-i Muştafa Efendi ibn-i Şâlih Efendi ibn-i Şeyhü'l-islâm H'âce Sa' de'd-dîn Efendi ibn-i Hâfiz Hâsancân ibn-i Hâfiz Meḥmed ibn-i Hâfiz Cemâle'd-dîn, 1365. Rahîmî: 'Abdu'r-raḥîm Raḥîmî Efendi ibn-i Kâdî Meḥmed Efendi ibn-i Hekimbaşı-zâde Yahyâ Efendi, 1422. Reşîd: Çeşmî-zâde Muştafa Reşîd Efendi ibn-i Meḥmed Sa'id Efendi ibn-i 'Abdü'l-kerîm Efendi ibn-i Muştafa Efendi ibn-i Çeşmî-zâde Meḥmed Efendi ibn-i Süleymân Efendi, 1576. Rûhî veyâ Fânî Dede: Müftî-zâde veyâ Za'im-zâde Rûhî Nâci Beg ibn-i Nâci Kâsım Efendi ibn-i Müftî-zâde Hâfiz İbrâhîm Efendi ibn-i Za'im-zâde Müftî Kâsım Efendi, 1660. Sâhib: Pîrî-zâde Şeyhü'l-islâm 'Osmân Sâhib Efendi ibn-i Şeyhü'l-islâm Pîrî-zâde Meḥmed Şâhib Efendi ibn-i Yeñiçeri Ağalarından Pîrî Ağa.

Şair kimliğinin verilmesindeki bir diğer tercih kimlik bilgilerine unvanın eklenmiş olarak verilmesidir. Bununla ilgili bazı örnekler ise şunlardır: 1276. Râsim: Haḫḫâḫ Meḥmed Râsim Efendi, 1279. Râsim: Seyyid 'Ömer Râsim Efendi, 1287. Râşid: Kâdî-'asker Meḥmed Râşid Efendi, 1311. Râşid: Enderûnlı H'âce Râşid Efendi, 1328. Râkım: Mollâ Meḥmed Murâd, 1409. Rüşdî: Enderûnlı Çantacı Rüşdî Beg, 1454. Rızâ: Feylesof Rızâ Tevfîk Beg, 1470. Refâhî: Hâcı Girây, 1533. Remzî: Şadr-ı A'zam Pîrî Meḥmed Paşa, 1580. Rüşenî: Dede 'Ömer Rüşenî, 1612. Zülâlî: Enderûnlı Hasan Zülâlî Efendi.

Unvanı, nasıl bilindikleri veya meşhur oldukları ile anılan sadece bunlarla ilgili bilgilerin kimlik tanıtımında temel olarak dikkate alındığı şairler: Râsim: Haḫḫâḫ Meḥmed Râsim Efendi, Râ'î: Dervîş Muştafa Râ'î, Râgıb: Râgıb 'Alî Efendi, Râgıb: Hâcı

Meḥmed Rāġīb Beġ, Rāmiz: Seyyid Meḥmed Rāmiz Efendi, Resā: Şeyḥ Ḥaydar Resā Efendi.

Sadece lakapla anılan şairler ise şunlardır: Rāġībī: Dīvāne Rāġībī, Receb: Dervīş Receb, Ṭarīkatī Dede, Refī'ī: 'Āmā Refī'ī

Şairlerin lakaplarının nasıl aldıkları bilgisinin açıklandığı bir örneği buraya eklemek gerekir. Tuman, Rāmiz hakkında “1335. RĀMİZ: Altıncı-zāde Silāḥ-şūr Muştafā Rāmiz Efendi, Yeñiçeri Ağası Altıncı Muştafā Ağaniñ oğludur, pederi Altıncı Cemā'at Efendiligi ile çerāġ olmaġla bu laḳab ile meşhūr olmuştur.”¹¹³ kaydını düştür.

ii. Mekân (Şairin doğduğu, bulunduğu yerler, yerleştiği yerler)

Şairin kimliğinin tanıtılmasında mekân faktörü özellikle doğum yeri ile ilgili bilgilerin verilmesinde, Nail Tuman'ın eserindeki hususların başında sadece doğum yeri bilgilerinin verilmesi gelmektedir. Tuman bazı şairlerin sadece doğum yerlerini belirtmiştir. Bu şairler ve onların doğum yeri ile ilgili bilgileri:

Doğum yeri	İsmi
Ağriboz	1469. RĀĠB: Meḥmed Raġīb Çelebi
Ağsarāy	1532. RŪKNĪ: Süleymān RūknĪ Efendi
Alaşehir	1606. ZĀRĪ: 'Abdu'r-raḥman Zārī Çelebi
Amasya	1519. REFĪ'Ī: A' mā Refī'ī
Arabgir	1266. RĀZĪ: Meḥmed Rāzī Efendi
Arz-ı rūm (Erzurum)	1351. RĀḤMĪ: Abdu'r-raḥīm Raḥmī Efendi, 1367. RUḤŞAT: Meḥmed Ruḥşat Efendi, 1413. RŪŞDĪ: Çelebī-zāde İbrāhīm Rüşdī Efendi
Aḫana	1545. REMZĪ: 'Alī Remzī Efendi
Ayaş	1400. RŪŞDĪ: Ḥacı Veliyyü'd-dīn Rüşdī Efendi
'Ayntāb	1291. RĀŞĪD: Rāşid Beġ,

¹¹³ age, s. 323.

	1359. RAḤMĪ: Gül Aḥmed-zāde Raḥmī Efendi
Bāğcesarāy	1456. RIZĀ: Meḥmed Rızā Efendi
Bağdād	1357. RAḤMĪ: ‘Abdu’r-raḥman Raḥmī Efendi, 1457. RIZĀYĪ: Rızāyī Efendi 1555. RĪNDĪ: Rindī Çelebi 1571. RŪḤĪ: Dār-bāz-zāde ‘Alī Rūḥī Beg 1608. ZĀKĪ: ‘Abdu’llāh Zākī Efendi
Bafra	1258. RĀCĪ: ‘Oṣmān Rācī Efendi
Balçık	1330. RĀMİZ: ‘Arab-zāde Ḥüseyn Rāmiz Efendi
Balıkesir	1497. RĪF‘ ATĪ: Rif atī Efendi
Bosna	1616. ZŪLFETĪ: Enderūnlı Süleymān Efendi
Brusa	1360. RAḤMĪ: Raḥmī Pir Meḥmed ibn-i Naqqāş Bālī, 1363. RAḤĪMĪ: ‘Abdu’r-raḥim Raḥimī Efendi, 1380. RESMĪ: Bezzāz Resmī Efendi 1450. RIZĀ: Rızā Efendi 1481. RĪF‘ AT: Rif at Meḥmed Beg 1484. RĪF‘ AT: Gökmen-zāde Ḥacı Ḥüseyn Rif at Efendi 1598. RİYĀZĪ: Riyāzī Efendi 1659. SĀḤĪB: Şāliḥ Sāḥib Dede
Buḥārā	1590. REVNAQĪ: Revnaqī Efendi
Çorlı	1499. REF‘ İ: Ref‘ i-i Leng
Diyār-ı Bekr	1249. RĀ’İF 1278. RĀSİM: Meḥmed Kāsım, 1296. RĀŞİD: Aḥmed Rāşid Efendi, 1336. RĀMİŞ: Rāmiş, 1525. REFĪQ veyā KĀMĪ: Şeyḥ Meḥmed Şa’ bān Kāmī Efendi
Edirne	1260. RĀḤĪ 1313. RĀZĪ: Pāy-dār-zāde Meḥmed Rāzī Efendi 1498. RĪF‘ ATĪ: Rif atī Efendi 1618. ZAMĀNĪ: Zamānī Çelebi
Ergene	1586. RŪMĪ: Dāvud-ı Rūmī Efendi 1617. ZAMĀNĪ veyā SĀ’ İ: Maḥmūd

	Zamānī Çelebi
Ermenek	1407. RÜŞDÎ: Hâsan Rüşdî Beg
Firecik	1507. RIFKÎ: Süleymân Rıfķî Melül Meriç
Galata	1372. RESĀ: Meḥmed Resā Efendi
Gelibolu	1574. RŪHÎ: Maḥmūd RŪhî Çelebi
Girid	1381. RESMÎ: ‘ Alî Resmî Efendi
Gücdüvân	1615. ZŪLĀLÎ: Hâcî Feyzu’llâh Efendi
Hâcioğlıpazar	1649. ZİVER: Aḥmed Ziver Efendi
Horasân	1577. RŪHÎ: Ruḥu’d-dîn RŪhî Çelebi
Hvârezm	1588. REVNAK: Revnak Efendi
Hemedân	1623. ZEYREKÎ: ‘ Acem Zeyrek
Isparta	1611. ZEKÎ: Şâlih Zekî Aḳtay, Karaağaçta doğdı.
İstanbul	1272. RĀSİH: Meḥmed Râsih Efendi, 1292. RĀŞİD: Râşid Efendi, 1305. RĀŞİD: Meḥmed Râşid Efendi, 1312. RĀŞİD: Meḥmed Râşid Efendi, 1316. RĀĞİB: Meḥmed Rağıb Çelebi, 1344. RECĀÎ: Süngerci-zâde Recâî Efendi, 1362. RAHİKÎ: Yûsuf Sinân Çelebi, 1393. REŞKÎ: Enderûnlı Mevlevî ‘ Alî Dede, 1394. REŞKÎ: Hâlîl Reşkî Efendi, 1396. RÜŞDÎ: Bekr Ağa-zâde Meḥmed Çelebi, 1414. RÜŞDÎ: İbrâhîm Rüşdî Efendi, 1418. REŞİD: Meḥmed Reşid Efendi, Üsküdarlı. 1422. REŞİD: Çeşmi-zâde Muştafâ Reşid Efendi 1426. REŞİD: Muştafâ Reşid Paşa 1465. RIDVĀN: ‘ Alî Rıdvân Onar 1466. RA‘ DÎ: Sipâhî Ra‘ dî 1472. RİF‘ AT: Hâfîz Aḥmed Rif‘ at Efendi, Üsküdarlı. 1489. RİF‘ AT: Hâlîl Rif‘ at Efendi 1492. RİF‘ AT: Rif‘ at Aḥmed Beg 1495. RİF‘ ATÎ: Bâlî-zâde ‘ Abdu’llâh Rif‘ atî Efendi

	1516. REFİ^ç: H̄asan Refī^ç Efendi 1528. REFİK: ‘Osm̄an Refīk Efendi, Eyyūblı. 1541. REMZİ: H̄āfız Meḥmed Remzī Efendi 1568. RŪHİ: Rūḥī Efendi, Üsküdarlı. 1591. REHĀYİ: Ḳalaycı-zāde Muṣṭafā Rehāyī Efendi 1596. RİYĀZİ: Eyyühüm-zāde Riyāzī Efendi 1601. ZĀRİ: Zārī Çelebi 1609. ZEKİ: Devrān Bacı-zade Ḳādī Ḥalīl, Çengī Ḥalīl, Ḳasımpaşalı. 1619. ZEMİNİ: Za‘ım Maḥmūd Efendi 1627. ZİNİT: H̄üseyn Zīnet Efendi 1632. ZEYNİ: H̄āfız-zāde H̄āfız Zeynī Efendi 1640. ZÜHDİ: Fetvāemīnī-zāde Meḥmed Zühdī Efendi 1641. ZÜHDİ: İsmā‘ıl Zühdī Efendi 1646. ZÜHDİ: Aḥmed Zühdī Efendi, Üsküdarlı. 1648. ZİVER: İbrāḥīm Zīver Efendi 1651. ZİVER: Ferruḥ Efendi-zāde Seyyid Zīver Efendi 1652. ZİVER: Aḥmed Şadık Zīver Paşa 1653. ZİVER: Tırnaqcı-zāde Meḥmed Sa‘īd Zīver Beg, Üsküdarlı 1660. SĀḤİB: Pīrī-zāde Şeyḫü’l-islām ‘Osm̄an Sāḥib Efendi
İzmir	1488. RİF^ç AT: Moralı-zāde Rif at Beg 1583. RŪMİ: Rūmī Efendi
Ḳafkasya	1654. ZİVER: Meḥmed Zīver Efendi
Ḳandiye	1257. RĀCİḤ: Şālīh Rāciḥ Efendi,
Ḳaraferiye	1329. RĀMİZ: Seyyid Meḥmed Rāmiz Efendi, 1410. RŪŞDİ: Lāmba-zāde Rüşdī ‘Alī Efendi
Ḳarahiṣār	1315. RĀ‘İ: Dervīş Muṣṭafā Rā‘ī
Ḳaştamonu	1342. RECĀİ: Muṣṭafā Recāī Efendi
Ḳayseri	1508. RIFKİ: Aḥmed Rifkī Çelebi

ırım	1442. RIZĀ: Memed Rızā Efendi
onya	1309.RĀŞĪD 1462. RIZĀYĪ veyā RIZĀ: asan RızāyĪ Efendi, onya Asarāyından. 1575. RŪHĪ: RŪhĪ elebi
araman	1540. REMZĪ: Memed RemzĪ Efendi
Kerkŭk	1358. RAMĪ: ‘Abdu’r-raman RamĪ Efendi
Kilis	1504. RIFĪ: RıfĪ Efendi
Kŭrd-istān	1637. ZŪHDĪ : āĪ Amed ZŭhdĪ Efendi
Kŭtahya	1366. RAĪMĪ: RāĪmĪ Beg 1621. ZEYNE’D-DĪN: Zeyne’d-dĪn elebi
Lesovik	1557. RA’UF: Ra’uf Beg
Manisa	1376.RESMĪ: Memed ResmĪ Efendi 1521.REFĪ: Memed RefĪ Efendi
Mardin	1604. ZĀRĪ: ‘AlĪ ZārĪ Efendi
Merzifon	1585. RŪMĪ: Őarı DāniŐ-mend-zāde Őey ‘Abdu’r-raĪm Nizāme’d-dĪn Efendi
Mora	1639. ZŪHDĪ: ZŭhdĪ Efendi, Morada GŭrdeŐli
Nevşehir	1567. RAVĪ: ‘Abdu’r-raman RavĪ Efendi
NibolĪ	1463. RIZĀYĪ: Rıvān RızāyĪ Efendi
Őzie	1265.RĀZĪ 1603. ZĀRĪ: MuŐafa ZārĪ Efendi(Bosna)
Rŭm-ili	1377. RESMĪ: Őey Īsmā‘Īl ResmĪ Efendi
Selanik	1401. RŪŐDĪ: alĪl RŭŐdĪ Efendi
Serez	1628. ZĪNETĪ: ZĪnetĪ elebi 1629. ZĪNETĪ: ZĪnetĪ elebi 1633. ZEYNĪ: ZeynĪ elebi
Sivas	1354. RAMĪ: RamĪ Efendi
Şofya	1382. RESMĪ: Memed ResmĪ Efendi, 1388. RŪSŪĪ: Sŭleymān RŭsŭĪ Efendi 1644. ZŪHDĪ: ŭseyyn ZŭhdĪ Efendi
ŐumnĪ	1283. RĀSĪM: ŭseyyn Rāsim Efendi
arsus	1524. REFĪ: Memed RefĪ Efendi
Teke	1411. RŪŐDĪ: Memed RŭŐdĪ Efendi, Barla azālĪ.

Tekirdağ	1539. REMZİ: ‘Osmān Remzī Efendi
Trabzon	1642. ZÜHDİ: Hāfız Meḥmed Zühdi Efendi 1643. ZÜHDİ: Hāfız Meḥmed Zühdi Efendi
Tırhala	1552. RÜMÜZİ: Rümüzī Efendi
Toğad	1600. ZĀRİ: Zārī Çelebi
Urfa	1438. REŞİD: İsmā‘il Reşid Efendi
Üsküp	1553. RİNDİ: Meḥmed Rindi Efendi 1593. RİYĀZİ: Meḥmed Riyāzī Efendi 1605. ZĀRİ: Karaca Hasanoglu Zārī Çelebi
Vardar Yeñice	1268. RĀZİ: Mehmed Rāzī Çelebi 1572. RŪHİ: Maḥmūd Çelebi
Vize	1470. REFĀHİ: Hācī Girāy
Yeñiköy	1658. SĀCİDİ: ‘Alī Sācidi Efendi
Yeñişehir Fener	1656. SĀ’İLİ: Meḥmed Sā’ili Efendi

Kimlik tanıtımında mekân kavramı ikinci olarak şairin bulunduğu yerlerin verilmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu kullanımda şairin özellikle mesleği dolayısıyla hangi mekânda bulunmuş olduğu görülmektedir.

Mekân kullanımında diğer bir husus şairin nerede bulunduğu yapmış işten, mevkisinden hareketle çıkarılmasıdır. Bazı şairlerin tanıtımında “Enderünlü” ifadesinin kullanılması, onların bir müddet İstanbul’da bulunmuş olduğunu göstermektedir. Bazı şairlerin de saray teşkilâtında görev alması yine onların bir müddet İstanbul’da bulunmuş olduklarını göstermektedir.

Mekân konusunda en önemli özellik bu unsurun birden fazla kullanılmasıdır. Bu durum ya şairin doğum yeri, bulunduğu mekânlar, mezarının nerede olduğu gibi bilgilerin hepsinin verilmesiyle ya da bu mekânların bir ikisinin verilmesiyle şeklindedir. Bu hususla ilgili kullanım bir hayli fazladır.

iii. Zaman

Şairin yaşadığı zamanı tam olarak vermek açısından doğum ve vefat tarihlerinin tam olarak belirtilmesi şüphesiz biyografi türündeki eserler için önemlidir. Mehmet Nâil Tuman, eserinde buna fazlaca dikkat etmiştir. Şairlerin doğum ve ölüm tarihlerini gününe varıncaya kadar belirtmeye çalışmıştır. Eserde zaman kavramının yer alması değişik şekillerde görülmektedir. Bunlardan ilki doğum ve vefat tarihlerinin bir arada takvime dayalı şekilde verilmesidir.

Bazı şairlerin yalnızca doğum tarihleri verilirken kimilerinin de sadece ölüm tarihleri takvime dayalı olarak verilmiştir. Diğer taraftan eserde bazı şairlerin doğum ve vefat tarihleri olmadığı, bunların yerine hayatta olduklarının takvime dayalı bir zamanla “...tārīhinde hayātda idi.” ifadesiyle belirtildiği görülmektedir.

Bazı şairlerin takvime dayalı zamanla değil de “Sultān Muştafā-i Şānī devri şā’irlerinden, Sultān İbrāhīm devrinde yaşamışdır, Kānūnī Sultān Süleymān devrinde vefāt itdi, Sultān Selīm-i Şānī nedīmi” gibi belirli dönemleri belirten ifadelerle ele alındığı görülmektedir. Diğer yandan zaman, takvime dayalı olarak ve belirli dönemleri temel alarak ikisinin bir arada kullanıldığı gibi bazı şairlerde ise bu kavram net veya aşağı yukarı bile belli değildir.

Zamanın belirtilmesi ile ilgili başka husus Tuman’ın bazı şairler hakkında yazılmış tarih şiirlerine yer vermesidir. Tuman’ın, eserinde bu örneklere haylice dikkat ettiği anlaşılmaktadır. Çeşitli vesilerle şairler hakkında söylenmiş tarih şiirleri, cümleleri ve bunların kim tarafından söylendiği ile ilgili bilgiler vardır. “Müstakīm-zāde, Sürūrī, Şeyh-zāde ‘Oşmān Nūrī Paşa, ‘Oşmān-zāde Aḥmed Tā’ib, Vehbī, Baldır-zāde Belig, Kāmī, ‘Abdü’l-bākī ‘Ārif Efendi, Mevlevī Şeyhi Mūsā Şafī Efendi, Sāmih Efendi, Nev‘ī-zāde ‘Atā’ī, Şeyhü’l-islām Yahyā Efendi, Selanikli Es‘ad, ‘İffetī Muştafā Efendi , Çeşmī-zāde Reşid Efendi, ‘Ārif Hikmet Beg, Kıbrısı-zāde İsmā‘il Hakkī Efendi, Nazmī, Şā’ir Bahārī, Hāşimī, Şādık Efendi, Şābit ” gibi isimler çeşitli vesilelerle, şairler hakkında tarih mısra‘ı, beyti veya cümlesi düşürmüş olanlardan bazılarıdır.

iv. Aile, soy, akrabalık

Eserde, şair kimliğinin tanıtılmasında aile, soy akrabalık özelliklerinin de yer aldığı görülmektedir. Şairlerin babalarının kim olduğu bilgisinin verilmesi başta gelen kullanımdır. Bazı şairlerin diğer akrabalık özellikleri verilmeyip sadece baba ile ilgili “-zâde veya ... oğlıdır” gibi ifadelerle tanıtıldığı görülmektedir.

Aile kavramı açısından sadece kardeşleriyle ilgili bilgilerle anılan şairler olduğu gibi, sadece baba ve kardeş, ikisi bir arada verilenler de vardır. Aile bireylerinden anne ile ilgili bilgi ise sadece bir şairde geçmektedir.

Şairlerden sadece soyları ile ilgili bilgilerle anılanlar da ayrı bir kullanım özelliğidir. “...ibn-i...” kelimesiyle nesebin, silsile şeklinde verildiği görülmektedir.

Baba, kardeş, soy sop bilgilerinin hepsinin bir arada bulunduğu örnekler olduğu gibi bunlarla ilgili herhangi bir bilginin geçmediği şairler de vardır.

v. Evlilik ve Çocuk durumu

Eserde bazı şairlerin evlilik durumları ve çocuklarıyla ilgili bilgileri “...zevci, ...dâmâdı, ...pederidir, ...zevcesi” gibi ifadelerle verilmiştir.

b. Diğer özellikler

Yukarıda verilen biyografik bilgilerden başka şairlerin tanıtımını tamamlaması açısından meslek, hüner, tarikate bağlılık konularıyla ilgili bilgilerin de kişi biyografilerinde verildiği görülmektedir. Şairlerin hangi mesleklerle uğraştıkları noktasında da bilgiler vardır.

Bazı şairlerin hünerleri ile ilgili ifadelere yer verildiği görülmektedir. Bu konuda en çok “hattât ” lığın ön planda olduğu anlaşılmaktadır.

Şairlerin tanıtımı ile ilgili son olarak onların hangi tarikate mensup olduklarını gösteren bilgilerin olduğu görülmektedir. Şairlerin ağırlıklı olarak Mevlevî oldukları görülmektedir. Bunun dışında, Bektâşî, Hıalvetî, Celvetî olan şairler de vardır.

II. BÖLÜM

METİN

(301) 1248. RÂ'İF

Muḳābeleci-zāde veyā Rūz-nāmçeci-zāde Yūsuf Rā'if Efendi,
Muḳābeleci-zāde Ḥasan Efendiniñ oğlıdır, Beşirî nāhiyesi müdürî,
H.1251/M.1835 târihinde doğdı.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Bu şeb meclisde gördüm mest-i nāzım deste cām almış

Bu luḫf-ı ṭab' ile Ḥātem gibi 'ālemde nām almış

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü fa' ulün

Aḫvāl-i perişānımı söylersem o yāra

Dir ki şu' arā sözleri hep böyle yalandır

Tezkire-i Āmid, yazma nüsha 38; başma nüsha 336.

1249. RÂ'İF

Yūsuf Rā'if Beg, İskender Paşa-zāde Ḥācī 'Alī Begiñ oğlıdır, Diyār-ı
Bekrlî, H.1296/M.1878 târihinde ḥayātda idi, Dīvān-ı temyīz-i vilāyet
a' zāsından.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Şafā-yı ḥāṭırım var nefy ile işbātdan geçdim

Ulaşdım müntehā-yı 'ışka ben vuşlatdayım şimdi

Sebū-yı bāde-i vaḫdetle ben 'işretdeyim şimdi

Olup ser-mest ü şeydā vādī-i ḥayretdeyim şimdi

Tezkire-i Āmid, yazma nüsha 37, başma nüsha 335. [Dīvān, 'Alī Emîrî Efendi
Manzûm Eserler (Millet Ktb.) 583/1.]

1250. RĀ'İF

Enderūnlı Aḥmed Rā'if Beg ibn-i Ḥācī İbrāhīm Beg ibn-i Genc Mehmed Paşa ibn-i Şadr-ı A'zam Dāmād İbrāhīm Paşa.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Bu şeb endiše-i ḥāl-i ruḥuñla bī-ķarār oldum
Hevā-yı kākülünle şubḥa dek encüm-şümār oldum

Gelür bir gün beni şâyân-ı nāz eyler ümīdiyle
Dil-i Rā'if gibi ben de esir-i intizār oldum
Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Dili ümmīd-i vişālinle tebāh itmiyeyim
Bir daḥi ye's-i ğam-ı hier ile āh itmiyeyim

'Ālemi dūdi-i āhımla siyāh itmiyeyim
Şerer-i sūz-i dilim meş' al-i rāh itmiyeyim

Tevbeler sen gibi bī-raḥma nigāh itmiyeyim
Ba' d-zīn dünyede bir böyle günāh itmiyeyim

'Ākif, 98; Es'ad, 70; 'Ārif Ḥikmet, 23.

1251. RĀ'İĶ

Enderūnlı 'Alī Rā'ik Efendi, nişāncı, Bārūt-ḥāne Nāzırı, Defter-dār .

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

'Alī Rā'ik 'ale'r-rīķ āb-ı Kevşer içdi cennetde

على رائق على الريق آب كوثر ايجدى جنت ده

mışrā'-ı menķūṭı vefātına tāriḥdir. Vefātı H.1208/M.1793.

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Çeküp bu ķāfile-i fūrķati bahār bahār
Hevā-yı vaşl ile ğurbetdeyiz diyār diyār

Olursa Rā'ik eğer ma'rağ-ı maḥabbetde
Bu nazmı tuḥfe-i bezm idelim kibār kibār
‘Ākif, 44; Rāmiz, 94; Sicill-i ‘Osmānī c. II, ş. 346; Ṭayyār-zāde ‘Aṭā Tārīḫi, c. IV, ş. 213; Es‘ad, 67; Faṭīn, 101.

1252. RĀTİB

Dāmād Rātib Aḥmed Paşa, Sadr-ı A‘zam Topal ‘Osmān Paşanıñ oğlıdır, Yeñişehir Fenerli, Sultān Aḥmed-i Şālisiñ kızı ‘Āyişe Sultānıñ zevci, Mora vālisi, vefātı 17 Zi’l-ka‘de 1175, (302) Müstakim-zādeniñ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

Manşıbıñ kişver-i me’vā ola Aḥmed Paşa’

منصبك كشور ما اول احمد پاشا

mışrā‘ı vefātına tārīḫdir, vefātı tārīḫini ‘Ārif Ḥikmet ve Rāmiziñ 1170 ve Şefkat ve Sicilliñ 1171 olarak yazmaları yañlıştır.

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

İderdim murğ-ı dille yāra irsāl arz-ı ḫāl ammā

Bu yerlerden kuş uçmaz neyleyim semt-i dil-ārāya

Dağal-bāz-ı sipihriñ kâbil-i şerḫ olmaz eṭvārı

O bir naqş-ı ‘acibü’ṭ-ṭarḫdır kim gelmez imlāya

Dīvānı, Emīrī, Manzūm Eşerler kısmında, Millet Kütüb-ḫānesinde Nu.: 145. Dīvānı, Üniversite Kütüb-ḫānesinde, Nu.: 94, 288, 347, 1288. ‘Ārif Ḥikmet, 25; Rāmiz, 95; Sicill-i ‘Osmānī c. I, ş. 255; ‘Osmānlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 189; Kāmūsü’l-a‘lām, c. III, ş. 2232; Şefkat, 74; Faṭīn, 102; Tuḥfe-i Ḥaṭṭāṭīn, 72; Mecelle, 226; Keşfü’z- zūnūn Zeyli, 503. [Dīvānı, 06 Mil Yz FB 376; Hüseyin Kocabaş Kitaplığı Türkçe Yazmaları, S.H.M.H.K.Yaz. 323; Dāmād-zāde Mehmed Murād Efendi (Süleymāniyye Kütüb-hānesi) 250; Üniversite Kütüb-ḫānesinde Nu.: 389, 5518; Vatikan Kütüb-hānesi Türkçe Yazmaları, Vat. Turco

238, 239; Vak‘a-i Hayret-nümâ, Alî Emîrî Efendi (Millet Ktb.) (c. 2) No. 603; Yasin Kılıç, Râtib Ahmet Paşa Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Dîvânı’nın Tenkitli Metni ve İncelemesi, Atatürk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 1996.].

1253. RÂTİB

Seyyid Ebû-Bekr Râtib Efendi, ‘ulemâdan Çilingir ‘Alî Efendiniñ oğlıdır, Tıosyalı, Re’îsü’l-küttâb, H.1214/M.1799 târihinde i‘dâm edilmiştir, cesedi Rodosda ser-i maqtû‘ı Kânlıcada Şeyh ‘Aḫâ’u’llâh Efendi Tekyesinde medfûndur. Sürûriniñ

Mef‘ülü Fâ‘ilâtün Mef‘ülü Fâ‘ilâtün

Râtib Efendi çekdi dünyadan el Rodosda

راتب افندی چکدی دنیادن ال رودسده

mısrâ‘ı vefâtına târihdir.

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Bir vahîd-i nâ-ḫudâ destinde sükkân-ı umûr

Fülk-i devlet lenger-endâz-ı qarâr olsun mı hiç

Ḳâmûsü’l-a‘lâm, c. III, Ő. 2232; Sicill-i ‘OŞmânî, c. II, Ő. 346; ‘Arif Hikmet, 25; Faḫîn, 102; Sefinetü’r-rü’esâ, 137; Keşfü’z-zunûn Zeyli, 503. [Tuhfetü’s-sefâret fî-Ahvâli Asâkiri’n-nasârâ ve’l-idâre, Topkapı Sarâyı Müzesi Türkçe Yazmaları, H.613; Fihrist-i Sefâret-nâme, Avusturya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Mxt. 308; Sefâret-nâme, Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, m Fununı Mütenavia Türkî 20; Alî Emîrî Efendi (Millet Ktb.) 845; Hasan Paşa (Hüsrev Paşa Ktb.) No: 878; Es‘ad Efendi (Süleymâniyye Ktb.) No. 2235; Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu 06 Mil Yz A 9224; Fatih Bayram, Ebubekir Ratib Efendi as an Ottoman Envoy of Knowledge Between The East and The West (Doğu ile Batı Arasında Bir Osmanlı Bilgi Elçisi Olarak Ebûbekir Râtib Efendi), Bilkent Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2000. ; Fatih Yeşil, III.

Selim Döneminde Bir Osmanlı Bürokrati: Ebûbekir Râtib Efendi, Hacettepe Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2002.].

1254. RÂTİB

Hâcî Maḥmûd Râtib Beg, Dergâh-ı ‘Alî kapucubaşlarından Yeñişehir Fenerli Hâcî Şerîf Ağanıñ oğlıdır, Yeñişehir Fenerli, Musika-i Hümâyûn ḥ’ânendelerinden, H.1242/M.1826 târiḥinde Yeñişehir Fenerde doğdı, vefâtı H.1317/M.1899, Beglerbeginde Naḳḳâş kabir-istânında pederi yanında medfûndur.

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Gönülde âteş-i ḥasret fûrûzân oldı gitdikçe

Dü çeşm-i ḥûn-feşânım ‘ayn-ı ‘ummân oldu gitdikçe

Çeker dil intizâr-ı şubḥ-ı vaşl-ı yârı ḥasretle

Dirâzi-i şeb-i fûrḳat nümâyân oldı gitdikçe

Fâ‘îlâtün Fâ‘îlâtün Fâ‘îlâtün Fâ‘îlün

Bûd u nâ-bûdı cihânıñ cümle yeksândır baña

Nîstî-i ‘âlem hep varı burhândır baña

Soñ ‘Aşır Türk Şâ‘irleri, 1381; Sicill-i ‘Osmânî c. II, ş. 346, ‘Osmânlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 210; Faḫîr, 103. [Dîvân, Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Talat 246]

(303) 1255. RÂCÎ

İmâm Yûsuf Efendi-zâde Süleymân Râcî Efendi ibn-i Mollâ ‘Aşḳî Câmî‘i İmâmı Yûsuf Efendi ibn-i Abdü’l-kerîm Efendi, İstanbullu, ḥaḫḫâḫ, Mollâ ‘Aşḳî Cami‘i imâmı, ḥaḫḫâḫ-ı meşḥûr Eğriḳapulu H’âce Meḥmed Râsim Efendiniñ birâderi, silsile-i nesebi vâlidisi cihetinden Ḥaḳîḳî-zâde Şeyḫ ‘Osmân Efendiye münteḥîdir, vefâtı H.1168/M.1754, Eğriḳapu ḥâricinde pederi kabrine defn idildi. Râmiz, 96; Sicill-i ‘Osmânî c. II, ş. 347, Tuḥfe-i Ḥaḫḫâḫî, 217.

1256. RÂCİH

Çalıķ Aħmed Paŗa-zāde Meħmed Rāciħ Efendi, Çalıķ Aħmed Paŗanıñ ođlıdır, Raħiķi-zāde Dāmādı diñmekle meŗhurdur, Cebeciler kātibi, vefātı Őafer 1175/M.1761, Eyyūb Cāmi‘i civārında medfūndur, Mūstaķim-zādeniñ ختام اقبال “ħitām-ı iķbāl ” cūmlesi vefātına tārīħdir.

Fā‘ ilātūn Fā‘ ilātūn Fā‘ ilātūn Fā‘ ilūn

Eŗk-i ħūn-bārumdır ol dil-sūzı fettān eyleyen

Jāledir bu ğonce-i gūl-zārı ħandān eyleyen

Pey-rev oldıķ Rāciħā bir ŧab‘ -ı āteŗ-nāke kim

ŗem‘ -i ŧab‘ -ı feyzidir bu Ői‘ ri sūzān eyleyen

Sālim, 279; Rāmiz, 96; Sicill-i ‘Oŗmānī c.II, Ő. 346, Mecelle, 227.

1257. RÂCİH

ŗālih Rāciħ Efendi, Őandiyeli, Bulak Maŗba‘asında muŗaħħiħ, H.1269/M.1852 tārīħinde ħayātında idi.

Fā‘ ilātūn Fā‘ ilātūn Fā‘ ilātūn Fā‘ ilūn

Gerçi kim dil tār-ı ğisūsunda yārıñ bestedir

Őayd-ı zencir-i ğumūmundan cihānıñ rüstedir

Tir-i dil-dūz-ı niĝhle ŧatl-i ‘uŗŗāk eylemeñ

Ey kemān-ebrū seniñ çeŗmiñe ol vā-bestedir

Ēāfil olma iħtirāz it āh-ı ‘ālem-sūzdan

Nālesi uŗŗāk-ı zārıñ ‘arŗa dek peyvestedir

Faťin, 104; Sicill-i ‘Oŗmānī c. II, Ő. 347

1258. RÂCİ

‘Oṣmān Rācī Efendi, Bafralı, Öksüzce Hıtaıb Cāmi‘i imāmı, H.1227/M.1812 tārihinde Bafrada doğdı, Sulṭān ‘Abdü’l-mecid devri soñlarında vefāt itdi.

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

Hıķır āşıķ-ı zāra ‘ināyet eyle gel cānā

Zelil-i ‘aciz-i ednāya ri‘āyet eyle gel cānā

Seniñ didāriña ğāyet kıati cān iřtiyāķ eyler

Aña rāh-ı liyāķatde nezāret eyle gel cānā

Faṭıñ, 105; Sicill-i ‘Oṣmānī, c. II, ř. 347.

1259. RĀCĪ

Rācī Efendi, Ķarīn-ābādī, Meclis-i Ma‘ārif a‘zāsından, vefātı H.1319/M.1901, Eyyūbda medfūndur.

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

Maķām-ı nāz u istiĝnā fenādan ictināb ister

Bu yolda feyz-yāb olmaķ dil-i bī-irtiyāb ister

‘Oṣmānlı Mü’ellifleri c. II, ř. 207.

(304) 1260. RĀĦĪ

Kebeci-zāde RāĦī Ķelebī, Edirneli, Sarāy hı‘ācesi Vecdīniñ biraderi. ‘Āşıķ Ķelebī, 603; Enisü’l-mūsāmirin, 83.

1261. RĀZĪ

Pirī Pařa-zāde MuĦyi’d-dīn MeĦmed Rāzī Ķelebī, Pirī MeĦmed Pařanıñ oĝlıdır, müderris, vefātı H.941/M.1534. Edirne de Darü’l-Ħadıř Cāmi‘inde medfūndur.

Mef‘ ulü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün

Dilber tutarsa ‘ aşıkā n’ola cefā yolın
İrmez bisāt-ı kurbā tutanlar vefā yolın
Gül gūşe gūşe şöbet ider nā-maḥall ile
Ey ‘ andelīb tırma figān eyle hā yolın

Şakāyık Mecdī, 458; Seḫī, 44; Enisü’l-müsāmirīn, 51.

1262.RĀZĪ

Yūsuf Rāzī Efendi, Yeñice-i Vardarlı, ḳādī, vefātı Şevvāl 1027/M.1617,
Keskin Dede Ḳabr-istānında medfūndur, Seyyid Rızānīñ vefātı tārīḫini 1026
göstermesi yañlıştır.

Mef’ ūlü Mefā’ ĩlü Mefā’ ĩlü Fe’ ūlün
Ebrūsı ḡamı āfetin aldı dil ü cānīñ
Artık çekemem yayını ol ḳaşı kemānīñ
Mefā’ ilün Fe’ ilātün Mefā’ ilün Fe’ ilātün
Ḡarīḳ-i baḫr-i celāl itme dil sefīnesini
Be Rūm-ili güzeli yelkeniñ biraz indir
Mef’ ūlü Mefā’ ĩlü Mefā’ ĩlü Fe’ ūlün
Bindir ayaḡa yūrisün ey sākī mey al
Biz de görelim nice olur şu’ le-i cevvāl
Mefā’ ĩlün Mefā’ ĩlün Mefā’ ĩlün Mefā’ ĩlün
Niçün ey meh-likā ‘ uşşāk-ı zāra raḫm itmezsiñ
Hele mey-ḫāneden geçdiñ Vefāya bari gitmezsiñ

Şakāyık Nev’ī-zāde, 627; Kāf-zāde, 51; Sicill-i ‘ Oşmānī c. IV, ş. 655, Seyyid
Rızā, 43; Rīyāzī, 64; Mecelle, 227.

1263. RĀZĪ

‘Acem Meḥmed Rāzī Efendi, müderris, vefâtı H.1072/M.1661, Sicilliñ vefâtı târiḥini 1068 olarak kayd itmesi toğru degildir.

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Her nigāh-ı nāz kim ol çeşm-i şūr-engiz ider

Dāmen-i müjgānını ‘āşıklarınḥ hūn-riz ider

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

Ḳomayup ‘āşığı izhār-ı niyāza nigeḥiñ

Ḳıldı āgāz yine şive vü nāza nigeḥiñ

Mef‘ ülü Mefā‘ ilü Mefā‘ ilü Fe‘ ülün

Ey çarḥ idersiñ beni sen ḥāk ile yeksān

Bari işiginde o şehiñ ḥāk-i der eyle

Şakāyık Şeyḥī c. I, ş. 303, Sicill-i ‘Oşmānī c. IV, ş. 171, Şafā’ī, 158; Mücīb, 14; Seyyid Rızā, 44; Belig, 20.

1264. RĀZĪ

Yazıcı ‘Abdu’llāh Efendi-zāde ‘Abdü’l-laṭif Rāzī Efendi, Ḳızlarağası Yūsuf Ağanıñ(305) yazıcısı ‘Abdu’llāh Efendiniñ oğrudır, İstanbullu, ḳādī, vefâtı H.1146/M.1733, Üsküdarı medfündür.

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

Sünbül-i kūh-ı vera‘ şandığın āşüfte çıkar

Nergis-i bāğ-ı başiret didügin ḥufte çıkar

Cām elden ele gezmekde sebū düş-be-düş

Mey-fürüşüñ hele hep alduğın ālüfte çıkar

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

Felek ārayış-i endāmı bī-endām için şaḳlar

Metā‘ -ı kām-ı hoş-fercāmı bed-fercām için şaḳlar

Hezārān şerḫalarla dāğ-ı mihriñ Rāzi-i şeydā

Nigīn-āsā fezā-yı sīnede bir nām için şağlar

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Şabr kılmaz ' aşık-ı bī-dil cemāl-i yārsız

Bülbül-i şūrīde-ārām eylemez gülzārsız

Yār ile ağıyār bir yerde yaraşmaz Rāziyā

Verd-i gül-zār-ı cenān dirler olurmuş hārsız

Dīvānı, Emīrī Efendi manzūm eserler kısmında, Millet Kütüb-hānesinde Nu.: 147. Şafā'ī, 198; Rāmiz, 97; Belīg, 20; Sālīm, 264; Sicill-i 'Osmānī c. III, ş. 360, 'Osmānlı Mü'ellifleri c. III, ş. 54. [El-Fülkü'l-meşhūn bi'l-lü'lü'l-meknūn, Topkapı Sarāyı Müzesi Türkçe Yazmaları, E.H.790; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Türkçe Yazmaları, K.122 ; Bāyezīd Umūmī Ktb. No. 5068; Hacı Mahmūd Efendi (Süleymāniyye Ktb.) No. 5024; Risāle fi'l-hey'e li Şerhi'l-Berāhīni'l-Kaime, Süleymāniyye Yazma Eserler Kütüb-hānesi, 34 Sü-Aşir 191. ; Atike (Kodaz) Okur, Rāzī (Abdü'l-latīf) Hayatı, Eserleri, Edebī Kişiliği ve Dīvānı'nın Tertibi (Y.L.), Selçuk Üniversitesi, 1994.]

1265.RĀZĪ

Muştafā Rāzī Efendi, Öziçeli, kādī, vefātı H.1198 M.1783. Sicill-i 'Osmānī c. IV, ş. 405.

1266.RĀZĪ

Meḥmed Rāzī Efendi, Arabgirli, H.1249/M.1833 tārīhinde Arabgirde doğdı, Sultān 'Abdü'l-'azīz devrinde vefāt itdi.

Müstef' ilātün Müstef' ilātün

Yanmağda nār-ı sūzāna gönlüm

Bilmem ki nice bir yana gönlüm

Cām-ı ḥumārı nūş eyleyelden

Ayılmaz oldu mestâne gönlüm

Vādī-i ʿıŝka ʿazm itdim ammā

Oldı cihāna efsāne gönlüm

Faṭīn, 106; Sicill-i ʿOŝmānī c. II, ŝ. 347.

1267.RĀZĪ

Hāfız Muŝtafā Rāzī Efendi, Meḥmed Efendiniñ oğlıdır, Çirmenli, Edirne vilāyeti taḥrīrāt kātibi, H.1269/M.1852 tārīhinde ḥayātında idi.

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

Hezārān cilveler vardır қаза-i āsümānīde

Ki sırrından işaret yazmamıŝ ʿilm-i maʿānīde

Gerek ulvī gerek süflī görüp ṭaʿn eyleme zāhid

Nice esrār-ı Hāḳ vardır eʿālīde edānīde

Beḳā mülkünde sen gül-zār-ı ḥuldi kıl ṭaleb yoḳsa

Fenādır bāḡ-ı dünyānıñ bahārı da ḥazānı da

Faṭīn, 105; Sicill-i ʿOŝmānī, c. II, ŝ. 347.

1268. RĀZĪ

Mehmed Rāzī Çelebī, Vardar Yeñiceli, Ŝeyḫ İlāhīnıñ aḳribāsından. ʿĀŝıḳ Çelebī, 603.

(306) 1269.RĀZĪ

Meḥmed Rāzī Efendi, ḳāḏī, ʿAtāʿu'l-lāh Efendiniñ birāderi. Mecelle, 227.

1270. RĀSİḤ

Aḥmed Rāsiḥ Beg, Balıkesirli, ʿAlīŝān Beg evlādından, vefātı H.1118/M.1706, Tekirdaḡda medfūndur.

Mefā' ilün Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün

Revān olur yem-i dīdem bahār añıldıķda

Düşer selāsil-i dil cūy-bār añıldıķda

Semāya āhım olur ħalka ħalka peyveste

Çemende sünbül-i zülf-i nigār añıldıķda

Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilün

Süzme çeşmiñ gelmesin müjgān müjgān üstüne

Urma zaħmiñ sīneme peykān peykān üstüne

Rīze-i elmās eger her açdıķı zaħma o şūħ

Luţfi var olsun ider iħsān iħsān üstüne

Dilde ğam var şimdilik sen gelme luţf it ey sürür

Olamaz bir ħānede miħmān miħmān üstüne

Dīvānı, Üniversite Kütüb-ħānesi Nu.: 391. 'Oşmānlı Mü'ellifleri, c. II, ş. 188; Sālīm, 273; Mecelle, 227; Belīg, 21; Ķaresi Meşāħiri, 34. [Fālu's-saāde, Balıkesir İl Halk Kütüb-ħānesi, 10 Hk 567; Mısır Millî Kütüb-ħānesi Türkçe Yazmaları, Timuriye 2611; Burūcü'n-nücūm, Topkapı Sarâyı Müzesi Türkçe Yazmaları, A. 3610].

1271.RĀSİĦ

Yūsuf Rāsīħ Efendi ibn-i Bıyıklı Ħüseyn Efendi ibn-i Muşlı, Şofyalı, Ķara Meħmed ve Yūsuf Rāmî Paşalarıñ dīvān efendisi, vefātı Cemāziye'l-evvel 1118/M.1706, Tekirdağda medfūndur. Bıyıklı Ħüseyn Çelebi-zāde dinmekle meşhūrdur.

Mefā' ilün Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün

Elinde ħaņcer-i ' işve o bī-emān geçeyor

Gören zemīne düşüp kendüden hemān geçeyor

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Civân u bâdeden men' eyledikçe dil harîs oldı

Bu derde uğradan zâhid beni hep nuşh u pendiñdir

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Kebâb u meyde lezzet kalmamışdır bezm-i ' âlemde

Melâhatlebe keyfiyyet ruḥ-ı dilberde kalmamışdır

Mef' ulü Fâ' ilätü Mefâ' ilü Fâ' ilün

Gâhî şafâ-yı yâr gehî ta' ne-i raḫîb

Yâ Rab bu derd-i ' ışk ne müşkil belâ imiş

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün

Naḫd-i dili virüp yine al manşıb-ı ' ışkı

Tecdîd-i berât-ı gam it ey cân-ı fütâde

Var ḫâliñi ' arz eyle seni kayd ide şâyed

Ser-defter-i ' uşşâkıña rûz-nâmçeci-zâde

Şakâyık Şeyhî, c. II, ş. 548, Sicill-i ' Oşmânî, c. II, ş. 347; Sâlim, 271; Mecma' -ı Şu' arâ, 7; Şafâ'î, 172; Belîğ, 20; Mecelle, 227. [Dîvân, Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz FB 252/1; Abdullah Bulut, Sofyalı Yûsuf Râsih Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Dîvânı'nın Tenkitli Metni, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, 1998. ; Özge Öztekin, Râsih Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin-Özel Adlar Dizini), Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 1997.].

(307) 1272. RÂSİH

Meḫmed Râsih Efendi, İstanbullu, Hisâr Ağası Râsih diñmekle meşhûrdur, Rûm-ili Hisârı Ağası, vefâtı Zi'l-ḫicce 1181/M.1767.

Fâ' ilätün Fâ' ilätün Fâ' ilätün Fâ' ilün

' İd gelse nâzenînim hep yeşil dîbâ giyer

Ġonce-i ne-şüküftedir güyâ gül-i ra' nâ giyer

Mef' ulü Fâ' ilätü Mefâ' ilü Fâ' ilün

Ṭākāt gelür mi mansıb-ı dehriñ cefāsına
Bākī degil ki şabr ide ādem belāsına
Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün
Çü sāgar ḥasret-i la' liñle hem-reng-i şarāb oldum
Düşüp şevk-ı ruḥuñla āteş-i 'ışka kebāb oldum

Faṭīn, 106; Silah-dār-zāde, 34; Şefkat, 71; Sicill-i 'Oşmānī, c. II, ş. 347; Rāmiz, 98; Sālīm, 274; Kāmūsü'l-a' lām, c. III, ş. 2242; Tuḥfe-i Ḥaṭṭāṭīn, 494, Mecelle, 227.

1273. RĀSİḤ

Seyyid Mustafā Rāsīḥ Efendi, Ḥādīm Müftisi Aḥmed Efendiniñ oğlıdır.
Konyalı, Ṭarsus Kā'im-makāmı, H.1238/M.1822 tārīḥinde Konyada doğdı.

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün
Kıyıkçı ol dür-i yektāyı al şu yāra yanaş
Piyāde gitmesün ol serv-i kad kenāra yanaş
Şor imdi bādi-i 'azmiñ o la' l-i gül-fāmıñ
Şafā-yı bāde-i gül-nār ise ḥişāra yanaş
Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün
Derd-i biçāreme sen kıl tedbīr
Meded it bendeñe yā hazret-i pīr

Şefkat, 59; Faṭīn, 108; Silah-dār-zāde, 28; Kāmūsü'l-a' lām, c. III, ş. 2243; Sicill-i 'Oşmānī, c. II, ş. 348, Mecelle, 227.

1274. RĀSİḤ

Enderūnlı İbrāhīm Rāsīḥ Efendi, Mehterbaşı, Ser-sūrnāzen 'Oşmān Ağanıñ oğlıdır, çuqadar, Brusa Vālisi Ḥekīmbaşı Behcet Efendi dāmādı, vefātı H.1253/M.1837. Dīvānı, Üniversite Kütüb-ḥānesinde Nu.: 232.

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

Kālā-yı dile ğamzeñ olup müşteri virdim

Pey virmiş idi āharı ammā giri virdi

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Göñül tennür-ı hicrinde kebāb olsun da kıalsun mı

Sirişk-i çeşm-i pür-ĥünüm şarāb olsun da kıalsun mı

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

O şūĥı itmeden bezm-i merāma rām ben kıaldım

Cihān müstaĝraķ-ı luĝf oldı bir nā-kām ben kıaldım

‘Ākif, 106; Ķāmūsü’l-a‘lām, c. III, Ő. 2242; Faĥin, 107; ‘Aĥā Tārīĥi, c. V, Ő. 326, Es‘ ad, 71.

1275. RĀSİĤ

Enderūnlı Şeyĥ Rāsīĥ Efendi, Sulĥān Muşĥafā-i Şānī devri şā‘irlerindedir.

(308) Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Baķılur ise eger ĥükm-i Ĥudā-yı ezele

Maĥv-ı iz‘ān ider elbette nef' girmez ele

İ‘tirāz eylemede fā’ide yokdur zīrā

Ĥınab-ı aĥkāmını rabĥ itmesin esās-ı ezele

Bunda mahviyyet ü tefvīz gerekdir rūĥum

Ġayrı yok çāre umūr-ı kıadr-i lem-yezele

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Hemān gül-berg-i ruĥsārīñ açılsuñ al al olsun

Sana şürb-i müdām ey ğonce-leb kıat kıat halāl olsun

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Öyle ham itdi kıaddimi kıadd-i bülendi kim
Bir resm-i âh olurdu eger gelse yanıma

Ṭayyâr-zâde ‘Aṭâ Târîḫi, c. IV, Ő. 67 ve 204.

1276. RĀSİM

Ḥaṭṭâṭ Meḥmed Râsim Efendi ibn-i Mollâ ‘AŐkî Cāmi‘i İmāmı Yūsuf Efendi ibn-i ‘Abdü’l-kerīm Efendi, Egriķapulu Ćelebî Efendi dinmekle ma‘rūfdur, H.1099/M.1687 târiḫinde İstanbulda dođdı, silsile-i nesebi Ḥaķıķî-zâde Őeyḫ ‘OŐmān Efendiye münteḫidir, vefâtı 15 Őa‘bān 1169/M.1755, Egriķapu ḫāricinde medfūndur, Mūstaķīm-zādeniñ

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Levh-i āfāķa ‘Uṭārid resm ider târiḫini

Râsim üstād geĆdi ba‘ deḫü ceffe’l-ķalem

ر اسم استاد كچدی بعده جف القلم

beyti vefātına târiḫdir. Rāmiz, 98 ; Sālim, 277; Sicill-i ‘OŐmānî, c. II, Ő. 349; ‘Ārif Ḥikmet, 25; Faṭīn , 109; Lügāt-ı Târîḫiyye ve Cođrafya, c. I, Ő. 236; Ķāmūsü’l-a‘lām, c.III, Ő. 2243; Tuḫfe-i Ḥaṭṭāṭin, 465; Mecelle 112, 171, 227; Esāmî, 62; Vefeyāt-ı Ayvansarāyî, 128; KeŐfü’z-zunūn Zeyli, 503. [Dîvān, Türk Dil Kurumu Kütüb-hānesi TürkĆe Yazmaları, Yz. A 381. ; Hazîne Ktb. (Topkapı Sarāyı Müzesi) 908. ; Almanya Millî Kütüb-hānesi TürkĆe Yazmaları, Ms.or.oct.1609 Staatsbibliothek, Berlin; MünŐe’ât, Almanya Millî Kütüb-hānesi TürkĆe Yazmaları, Ms.or.oct.1609 Staatsbibliothek, Berlin.; Dîvān-Će, Yapı Kredi Sermet Ćifter AraŐtırma Kütüb-hānesi TürkĆe Yazmaları, 428. ; Tevfik Kalp, Hoca Mehmed Râsim Efendi ve Hakkında YazılmıŐ Bir Risālenin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2002.].

1277. RĀSİM

Şa‘bān-zâde Feyzu’llāh Râsim Efendi, ķāđî, vefâtı H.1206/M.1791.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün
Nūş idelden mey-i hicriñ o şeh-i sîm-beriñ
Haylidendir dil-i maħmūr çeker derd-i seriñ
Yelerek yollara düşdün yine ey bād-ı şabā
Cānib-i kūy-ı dilārāya mı bilmem seferiñ

Silāh-dār-zāde, 29; Şefkat, 58.

1278. RĀSİM

Meħmed Kāsım, Diyār-ı Bekrlı, H.1195/M.1780 târiħinde Diyār-ı Bekrde doğdı, vefātı H.1260/M.1844.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün
Sen kuzısuñ sevdiğim çıkma koyundan kıl hazer
Degmeye tennürdan tā kim ten-i nūra zarar
Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün
Ülfet-i 'ışk ile nāzik idi ol rütbe tenim
Gūyiyā bār-girān idi aña pirehenim

Tezkire-i Āmid yazma nüşha, 39 ve başma nüşha, 342.

1279. RĀSİM

Seyyid 'Ömer Rāsım Efendi, Maħmūd Efendiniñ oğlıdır, Firecikli, defter-dār kīse-dārı (309) H.1192/M.1778 târiħinde Firecikde doğdı, vefātı H.1262/M.1845, Hicāzda medfündür, Kāmūsü'l-a'lämiñ vefātı târiħini 1267 ve Keşfü'z-zunün Zeyliniñ de babası ismini Meħmed göstermeleri yañlıştır.

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün
Şanmañız şimdi bendedir göñlüm
Bir şeh-i hüsne bendedir göñlüm

ıl nevāziř anı ġarīb itme
Sevdiğim çünki sendedir gönlüm

‘Ārif Hikmet, 26; āmūsü’l-a‘lām, c. III, ř. 2243; Sicill-i ‘Ořmānī, c. II, ř. 350;
řoñ ‘Ařır Türk řā‘irleri, 1352; Es‘ad, 47; Faın, 109; Keřfu’z-zunūn Zeyli, 503.

1280. RĀSİM

Fođulacı-zāde Amed Rāsım Efendi, Üsküdarlı, Mektūbī-i řadāret
hulefāsından, Çavuşbaşı Hüsni Beg mühr-dārı, H.1180/M.1766 tārīhinde
Üsküdar da doğdı, vefātı H.1270/M.1853, Üsküdar da ‘İnādiyyede Bandırma
Tekyesi karşısındaki sāhaya defn idildi.

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

Pīr itdi beni yāra civānım dimiş oldum
Hūn itdi dili ġonce-dehānım dimiř oldum
Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

şol dem hayāle dilber-i ra‘nā gelür gider
Cān murġı āřiyānına ġüyā gelür gider
Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

Hāıatde egerçi nüşha-i kübrā olup insān
Göñüldür menba‘-ı ‘irfān řerī‘ atdir aña mīzān

‘Ořmānlı Mü’ellifleri, c. II, ř. 199; Sicill-i ‘Ořmānī, c. II, ř. 350; āmūsü’l-
a‘lām, c. III, ř. 2243; Faın, 110; řoñ ‘Aşır Türk řā‘irleri, 1355. [Dīvān, Vatikan
Kütüb-hānesi Türkçe Yazmaları, Vat. Turco 237/1. ; Millī Kütüb-hāne Yazmalar
Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 1868. ; Mısır Millī Kütüb-hānesi Türkçe Yazmaları,
Talat 248. ; şerh-i Subha-i Sıbyān, Tercüman Gazetesi Kütüb-hānesi Türkçe
Yazmaları, Y-316. ; Müntehab-ı Divān-ı Rāsım, Mısır Millī Kütüb-hānesi
Türkçe Yazmaları, S 4463.].

1281. RÂSİM

Ahmed Râsim Beg, Kıbrıslı Menteş-oğlı Bahâe'd-dîn Efendiniñ oğlıdır, İstanbullî, H.1283/M.1866 târihinde İstanbulda doğdı, İstanbul meb'ûsı, vefâtı 22 Eylül 1348/M.1932.

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Çarardı çeşm-i ümidim fakat hâtır-nişânımsıñ

Açılma ey şeb-i hicrân benim eñ hoş zamânımsıñ

Şoñ 'Aşır Türk Şâ'irleri, 1358. [Askeroglu, Türk Dil Kurumu Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Yz. A 553. ; Nesrin Bakış, Ahmet Râsim'in Dilbilgisi Kitapları, Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1987. ; Ali Çelik, Ahmed Râsim'in Eserlerinde Halk Kültürü Unsurları (2 cilt), Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 1993. ; Özlem Tezcan (Dertsiz), Ahmed Râsim: Mektep Arkadaşım ve Eşkâl-i Zamân, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 1995. ; Hacer Gülşen, Ahmed Râsim Külliyyât-ı Sa'yü Tahrîr (Makalât ve Musâhabât) 1. Cilt, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 1994. ; Necla Caner, Ahmed Râsim Külliyyât-ı Sa'yü Tahrîr (Makalât ve Musâhabât) (2'ci kısım) Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 1994. ; Ali Kemal Akmeşe, Ahmed Râsim'in Okul Hâtıralarında Eğitim Hayatı, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 1995. ; Rahim Sağ, Ahmed Râsim'in Dil ve Edebiyat Tartışmaları, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 1996. ; Engin Kırca, Ahmed Râsim Ömr-i Edebi (c.I-II), Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 1998. ; Recep Ali Tay, Ahmed Râsim Ömr-i Edebi (c.III-IV), Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 1998. ; Ahmet Duran Teker, Ahmed Râsim: İki Hatırât-Üç Şahsiyet, Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1997. ; Engin Aksu, Ahmet Râsim'in "Muharrir, Şâ'ir, Edib" Adlı Eserinin Transkripsiyonlu Metni, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya, 2002. ; Sıdıka

İster, Ahmed Râsim Matbû'ât Hâtıralarından Muharrir, Şâ'ir, Edib (Metin-Tahlil-İndeks), Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2001. ; Serdal Balcı, Ahmed Râsim'in Târîh Anlayışı, Atatürk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2003. ; Tayfun Doğru, Ahmet Râsim'in Hikâyeleri - Metin-Tahlil-İndeks (Endişe-i Hayât Gam-ı Hicrân, İki Günahsız Sevda, İlk Sevgi), Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2003. ; Çilem Tercüman, Ahmet Râsim'in Eserlerinden İstanbul'un Gündelik Hayatı, İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2004.]

1282. RÂSİM

Halvâcıbaşı-zâde Râsim Efendi, Enderûnlı Seferli çoğuşı çavuş mülâzimlerinden, Sultân Selîm-i Şaliş devri şâ'irlerinden.

Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

Gel ey nesîm-i şabâ hattı-ı yârdan ne haber

Gelür mi kâfile-i müşg-bârdan ne haber

Şemîm-i zülfüne âmâdedir meşâmm-ı ümîd

Ne güne cünbişi var rûzgârdan ne haber

Ṭayyâr-zâde 'Aṭâ Târîhi, c. IV, ş. 226.

(310)1283. RÂSİM

Hüseyn Râsim Efendi, Şumnılı, Sultân Maḥmûd-ı Şânî zamânı şâ'irlerinden.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Bezm-i 'ışkıñ telḥ olur âh sâgar-ı şahbâları

'Āşıkı dem-beste eyler sâki-i ra' nâları

Ġamze-i cellâdını ṭâbûr gibi çekmiş o şûḥ

Fitne-i ebrûsı eyler ḳatlime îmâları

Faṭīn, 111, Sicill-i ‘Oṣmānī, c. II, Ő. 350.

1284. RĀSİM

Rāsım Efendi, İstanbullı.

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Behcet-efzādır araḳ la‘ linde ol nāzık-femiñ

Ġoncaya maḥz-ı tarāvetdir vücūdı Őeb-nemiñ

İftihār-ı dāniŐ-i ecdād ile gelmez Şeref

Neş’e virmez nām-ı bezm-i bī-meye cām-ı Cemiñ

Belīĝ, 26.

1285. RĀSİM

Rāsım Efendi, H’aceĝāndan, H.1228/M.1813 tārīhinde ḥayātıda idi.

Őeyḥ’ül-islām ‘Ārif Ḥikmet Begiñ ḥacdan ‘avdetine Őöylediĝi tārīḥ:

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Beyt-i ma‘ mūr-ı derünün itdi leb-rīz-i Őafā

Gösterüp Ḥaḳḳ ravza-i peyĝamberi ‘Ārif Beĝe

Eyledim ta‘ līk-bāb-ı Ka‘ beye tārīḥini

Ḥaḳḳ mukadder kıldı ḥacc-ı ekberi ‘Ārif Beĝe

Ḥq mqr qıldı Ḥĝ akbrı ĝarf bkē

‘Ārif Ḥikmet, 26.

1286. RĀŐİḤ veya SA‘ İD

Vanī-zāde Seyyid Meḥmed Sa‘ İd RāŐiḥ Efendi, Vanī-zāde Eyyüb Efendiniñ oĝlıdır, İstanbullı, müderris, ḥattāt , Vanıköyündeki cāmi‘ in bānisi ve Meḥmed-i Rābi‘ ‘aşrı meŐāyihinden Őeyḥ Meḥmed-i Vanī Efendi aḥfādındandır,

vefâtı Şafer 1190/M.1776, Şeh-zâde Câmi' i etrâfındaki kabir-istânda medfûndur, Râmiz Tezkiresinde pederiniñ ismi 'Abdu'llâh Efendi diye yazılmışdır.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün
Tâbiş-i 'ışka dil-i maḥzûn bir meclâ iki
Âh kim tûn-ı şerer-meşḥûn bir germâ iki
Ol perî-ruḥsâr için dil daḥi bir dîvânedir
Şanma mülk-i 'ışkda Mecnûn bir Leylâ iki

Râmiz, 99; Şefkat, 64; Silâḥ-dâr-zâde, 31; Tuḥfe-i Ḥaṭṭâî'n, 395; Es'ad, 41; Vefayât-ı Ayvansarâyî, 154; Keşfü'z-ḥunûn Zeyli 503.

1287. RÂŞİD

Ḳâḍî-'asker Meḥmed Râşid Efendi, Şudûrdan Malatyalı Muştafâ Efendiniñ oğlıdır, İstanbullu, vak' a-nüvîs, vefâtı 18 Şafer 1148/M.1735, Fâtiḥde Zencirliḳuyuda Efdal-zâde Medresesi karşusunda medfûndur.

Mef' ülü Fâ' ilâtün Mef' ülü Fâ' ilâtün
Râşid Efendi ola 'adn-i cinâna zîver
راشد افندی اوله عدن جنانه زيور

mışrâ' ı vefâtına târiḥdir. Vefâtı târiḥini Sicilliñ 1147 göstermesi yañlıştır.

Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün
Bir pûse ile tut dehen-i müdde'âmı kim
Furşat bulunca belki yamân söylerim saña
Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün
Cilve-i naḳş-ı meveddet ḥâṭır-ı aḥbâbda
În' ikâs-ı şûret-i eşyâya beñzer âbda
(311) Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

Gınā-yı alib  acerb kīmyā degil de nedir
Gedā-yı abr-ı gūzīn kīmyā degil de nedir

Sūhan mia-i  ayār-ı  ukūl iken Rāid
Tefāhūr ehl-i dile nā-sezā degil de nedir
Mefā ilūn Mefā ilūn Mefā ilūn Mefā ilūn

Sirik-i asrete mu tād olan dilde enīn olmaz
Mücerrebdir ki leb-rīz olsa as anda anīn olmaz
Fe ilātūn Fe ilātūn Fe ilātūn Fe ilūn

ased-i alb-i  adū luf ile olmaz zā'il
Sengde muzırr olan ātee āb itmez eer
Mefā ilūn Mefā ilūn Mefā ilūn Mefā ilūn

Niyāz-ı germi  aı vulata idām iūn alar
O āfet dai nāzı ılet ü ibrām iin alar
O ūı sanma kim ser-keliginden iltifāt itmez
Zamān-ı ruat-ı gūl-būseyi bayram iūn alar

Dīvānı, Hüsrev Paa Kütüb-ānesinde Nu.: 531, 532;  Aıf Efendi Kütüb-
ānesinde Nu.: 2073/1; Emīrī, Manzūm eerler kīsımında, Millet Kütüb-
ānesinde Nu.: 152; amīdiyye Kütüb-ānesinde, Murād Mollā Kütüb-
ānesinde Nu.: 1093; Reīd Efendi Kütüb-ānesi, Millet Kütüb-ānesi Nu.: 754;
Üniversite Kütüb-ānesi Nu.: 163, 414, 620, 2831, 2891, 2844, 5576; Sālim,
260; Rāmiz, 100; Faīn, 111; Eslāf, c. I, . 199; Tufe-i aāīn, 719; Sicill-i 
Omānī, c.II, . 351;  Omānlı Mü'ellifleri, c. III, . 55; āmūsü'l-a lām, c. III,
. 2245;  Omānlı Tari ve Müverrileri, 44; Mecelle, 227; Belīg, 21; afā'ī,
205; Vefeyāt-ı Ayvānsarāyī, 175; Kefū'z-unūn Zeyli, 504. [Dīvānı, Millī
Kütüb-hāne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 8282, 06 Mil Yz FB 190, 06
Mil Yz A 2617; Mısır Millī Kütüb-hānesi Türke Yazmaları, 37, 45, 226, Talat
122; İzmir Millī Kütüb-hānesi Türke Yazmaları, 1277/1.; Topkapı Sarāyı

Müzesi Türkçe Yazmaları, R. 767, H.891, H.910; Hafid Efendi (Süleymâniyye Ktb.) 343; Atatürk Kitaplığı Türkçe Yazma Dîvânları, M.Cevdet K. 539/1; İngiltere Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Or. 7184, Or. 7185; Almanya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.oct.1989, Ms.or.oct.2162; Dîvân-çe, İstanbul Süleymâniyye Yazma Eser Kütüb-hânesi, Y-256/1; Târîh-i Râşid , Malatya Darende İlçe Halk Kütüb-hânesi, 44 Dar 322; Tarîh-i Râşid, Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz B. 359, 06 Mil Yz B 994; Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Tarihi Türkî 30, Tarihi Türkî 91, Tarihi Türkî 92, Tarihi Türkî 193, Tarihi Türkî 682; Gazi Hüsrev Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 6050 ; Târîh-i Devleti-i Osmânîyye, Köprülü Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 211; Târîh-i Osmânî, Kitâbhâne-i Saltanatî Türkçe Yazmaları(İran), 1793; Târîh, Almanya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.quart.1688, Ms.or.quart 1689, Ms.or.fol.3337 Staatsbibliothek, Berlin, Hs.or.quart 1122 Staatsbibliothek, Berlin, Hs.or.quart 1123 Staatsbibliothek, Berlin; Münşe'ât, Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları, H.1037; Halit Biltekin, Vak' a-nüv'îs Râşid Efendi ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni, Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1993. ; Fatih Günay, Râşid (Vak' a-nüv'îs), Hayatı, Edebî Kişiliği, Dîvânının Tenkitli Metni ve İncelemesi, Trakya Üniversitesi, Doktora Tezi, 2001.]

1288. RÂŞİD

Meḥmed Râşid Efendi, Dîvân-ı Hümâyün ketebesinden Ḳayserili Ca' fer Fevzî Efendiniñ oğlıdır, H.1177/M.1763 târîhinde Ḳayseride doğdı, Re'îsü'l-küttâb, vefâtı Ramâzân 1212/M.1797 (312) Sulṭân Bâyezîd Câmî' i ḥazîresinde medfûndur.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

‘ Ârız-ı dilberde şanma ḥaṭṭ-ı ‘ anber-fâmıdır

‘ Aks-i dâğ-ı sine-i üftâde-i nâ-kâmıdır

Gerdeninde dāne-i hāl ü siyeh gīsūlara
Murg-ı dil üftādedir gūyā esīr-i dāmdır

Ḳāmūsü'l-a'lām, c. II, ş. 2245; Sefinetü'r-rü'esā , 129; 'Ārif Hikmet, 26; Faṭīn,
112.

1289. RĀŞİD

Meḥmed Rāşid Beg, Şārim İbrāhīm Paşanıñ oğlıdır, vefātı 22 Muḥarrem
1219/M.1804, Rūmiliḥisārında Ḳayalar Ḳabr-istānında vālidesi yanında
medfūndur, ḳādī.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Bi-ḥamdillāh yine fettāḥ-ı bāb-ı müşkil-i 'ālem

Rehīn-i inbisāṭ itdi dil-i a' lā vü ednāyı

Hücūm-ı farṭ-ı şādīden cihān ol rütbe ḥurrem kim

Ferāmūş itdiler yek-ser ğam-ı imrūz u ferdāyı

'Ārif Hikmet, 26; Ḳāmūsü'l-a'lām, c. III, ş. 2246; Sicill-i 'Oşmānī, c. II, ş. 352;
Faṭīn, 113; Keşfü'z-zunūn Zeyli, 504.

1290. RĀŞİD

Meḥmed Rāşid Efendi, Şā'ir Nüzhet 'Oşmān Efendiniñ oğlıdır, Brusalı,
bakırcı, H.1195/M.1780 tāriḥinde Brusada doğdı, vefātı, H.1231/M.1815,
Brusada Mollā Fenārī Cāmi' i civārında pederi yanında medfūndur.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Ehl-i ḥaḳ zerre havādisle mükedder olmaz

Ḳīl u ḳālī de cihānıñ ḳuru ğavğādandır

Şanma kim neş'e-i rindān mey ü şahbādandır

Tābiş-i meclis-i mül sāḳi-i zībādandır

‘Osmanlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 196; Kāmūsü’l-a‘lām, c. III, ş. 2245; Faṭīn, 113; Sicill-i ‘Osmānī, c. II, ş. 352. [Zübdetü’l-vak‘ âyi der Belde-i Burûsa, Alî Emîrî Efendi (Millet Ktb.) 89.]

1291. RÂŞİD

Râşid Beg, ‘Ayntāblı, Mar‘aş Kā‘im-maḳāmı Fevzî Paşanıñ divān kâtibi, vefâtı H.1239/M.1823.

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün
‘İzārından kemend-i ṭurresin gülşende yār atdı
Kopardı sünbili reşkiyle hep bād-ı bahār atdı
Tanīn-endāz-ı āfāk olmasun mı şīt-i efgānım
Felek cām-ı dil-i nā-kāma seng-i inkisār atdı

Kāmūsü’l-a‘lām, c. II, ş. 2246; Faṭīn, 114; Sicill-i ‘Osmānī, c. II, ş. 353.

1292. RÂŞİD

Râşid Efendi, İstanbullı, vüzerā divān kâtibi, vefâtı H.1247/M.1831.
‘Ārif Hikmet 27.

1293. RÂŞİD

Meḫmed Râşid Beg, Şadr-ı A‘zam Ḥalīl Ḥamīd Paşa-zāde ‘Ārif Begiñ oğlıdır, Mışır Mollası, vefâtı 13 Şa‘bān 1252/M.1836, Ḥaydarpaşada medfūndur, Sicilliñ vefâtını 1250 yazması yañlıştır.

(313)Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün
Dūd-ı āhım ‘ışk ile her şeb felek-fersā olur
Ol kesāfetle meh-i nev-çün ḥaṭ-ı tersā olur
Sū-be-sū işrāb içün hep mā-cerā-yı ‘ışkıımı
Eşk-i ter yüz yerde ḥāk-i pâyine ruḥsār olur

Ḳāmūsü'l-a' lām, c. III, Ő. 2246; Sicill-i 'OŐmānī, c. II, Ő. 354.

1294. RĀŐID

RāŐid Efendi, İbradılı, MūŐul ḳāḑısı, H.1220/M.1805 tārīhinde İbradıda doğdı, vefātı H.1267/M.1850.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün
Sevād-ı noḳta-i ruḥsārını ḳann eyleme mūdān
Çekīde ḳatre-i müŐgindir āŐār-ı gīsūdan
Ne reng-āmīz-i Őan' at gösterir ṭab' -ı sūḥan-gūyī
FüŐün-sāzī-i Ői' ri meŐḳ idelden çeŐm-i cādūdan

Ḳāmūsü'l-a' lām, c. III, Ő. 2245; Faṭīn, 115.

1295. RĀŐID

MuŐtafā RāŐid Efendi, Őeyḥ-zāde İbrāhīm Edhem Efendiniñ oğlıdır, Filibeli, Őomaḳo taḥrīrāt kātibi, H.1238/M.1822 tārīhinde Filibede doğdı, vefātı H.1267/M.1850, Ḳāmūsü'l-a' lām vefātı tārīhini 1265 olarak yazmıŐdır.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün
Gönülde tābiŐ-i ḥasret nümāyān oldu gitdikçe
Tenimde renciŐ-i fūrḳat firāvān oldu gitdikçe
Çıḳınca zülf-i fesden başka revnaḳ buldı yār ammā
Benim Őirāze-i 'aḳlım periŐān oldu gitdikçe

Ḳāmūsü'l-a' lām, c. III, Ő. 2245, Faṭīn, 115.

1296. RĀŐID

Aḥmed RāŐid Efendi, Diyār-ı Bekrli, Kürd-istān Vālisi Es'ad PaŐanıñ kitābcısı, vefātı H.1272 /M.1855, Diyār-ı Bekrde medfūndur, H.1200/M.1785 tārīhinde Diyār-ı Bekrde dođdı, Őeyḥ-zāde 'OŐmān Nūrī PaŐanıñ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Rūḥ-ı Ahmed Rāşid oldı bülbül-i 'adn-i kirām

روح احمد راشد اولدی بلبل عدن کرام

mışrā' ı vefātına tārīḥdir.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Dil şadefdir maḥzen-i lü'lü' degildir yā nedir

Bu cihetden her sözüüm incü degildir yā nedir

Deşte düşmüşdür firāḳ-ı Leyliden Mecnün gibi

Hem-nişini 'aşıkıñ āhū degildir yā nedir

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

'Āḳıbet cevriñ ḥarāb itdi dil-i ma' mürümü

Ḳıldı mātem-ḥāne āzārın serāyı sūrımı

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Yāra çok sūzişler ızhār eylemek ister gönül

N'eyleyim hengām-ı fırsatda zebānım benim lāl olur

Tezkire-i Āmid yazma nüşha 39, başma nüşha 346; Şoñ 'Aşır Türk Şā'irleri, 1363; Faṭīn, 120; Sicill-i 'Oşmānī, c. II, ş. 355.

1297. RĀŞİD

Rāşid Meḥmed Efendi, Binā-emīni, Şūrā-yı devlet a'zāsından, H.1218/M.1803 tārīhinde doğdı, vefātı Zi'l-ḳa' de 1290/M.1873. Sicill-i 'Oşmānī, c. II, ş. 356.

1298. RĀŞİD

Meḥmed Rāşid Paşa, Biğa Mutaşarrıfı Şā'ir Dramalı Ḥasan Ḥaydar Paşanıñ oğlıdır, Ḥāriciyye Nāzırını (314), H.1246/M.1830 tārīhinde doğdı, vefātı 3 Cemāziye'l-evvel 1293/M.1876.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Düşdi ' ışkınla a kāfir çok ' azāba gönlümüz

Eylemez ğayrı taḥammül piç ü tāba gönlümüz

Nazmını tanzir eylersem ' aceb mi Rāşidā

Pek muhibdir vācid-i ' ālī-cenāba gönlümüz

Faḫrīn, 120; Sicill-i ' Osmānī, c. II, ş. 356.

1299. RĀŞİD

İbrāhīm Rāşid Efendi, Nu' man Ağaniñ oğlıdır, İstanbullu, vüzerā dīvān kātibi, ḳapu ketḫüdāsı, H.1227/M.1812 tārīhinde İstanbulda doğdı, vefātı 11 Rebī' ü'l-āḫir 1310/M.1892, Merkez Efendi Ḳabr-istānında medfūndur.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Bu saḳf-ı köhnede ḫaylī nukūş-ı pür-' iber gördük

Bizi hiç görmedik ḫann itme sulṫānım neler gördük

Kimiñle aḫz ü i' ṫā-yı ḳumāş-ı ülfet itdikse

Ḫisāb-ender-ḫisāb itdik tūtīden hep ḫor gördük

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Pādişāh eyledi iḫsān zevi'l-' irfāna nişān

Yaḳışur sīne-i şāḫib-hüner ü şāna nişān

Ziver-efzā-yı girībān-ı ekābir olalı

Ḫande-zen olmada bu mihr-i dirāşşāna nişān

Añı bir noḳta ile eyledi şāni' ta' yīn

Ḫāldir pūseñe ' arız-ı ḫübāna nişān¹

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Ey şeh-süvār nāz-ı niyāzım budur saña

¹ Bu mısraın vezni bozuktur.

Terk itme āşinā-yı ḳaddīmi vefā gibi
Dīvānı, Emīrī Efendi, Manzūm Eserler kısmında, Millet Kütüb-hānesinde Nu.:
149, 150, 151; Şoñ ‘Aşır Türk Şā’irleri, 1365; Sicill-i ‘Oşmānī, c. II, ş. 355 ve
358; Faṭīn, 118; Keşfü’z-zunūn Zeyli, 504; [Dīvānı, Millī Kütüb-hāne Yazmalar
Koleksiyonu, 06 Mil Yz B 196/1, 06 Mil Yz FB 288; Dīvān-çe, Tercüman
Gazetesi Kütüb-hānesi Türkçe Yazmaları, Y-265/1; Mecmûa-i Râşid, Ali Emîrî
Efendi Manzûm Eserler (Millet Ktb.) No. 224. ; Vak‘a-i Hâleb, Tercüman
Gazetesi Kütüb-hānesi Türkçe Yazmaları, Y-265/2; Millî Kütüb-hāne Yazmalar
Koleksiyonu, 06 Mil Yz B 196/2. ; Kamile Çetin, Râşid (?-1310?-1892) ve
Dīvānı İnceleme-Tenkidli Metin, Süleyman Demirel Üniversitesi, Yüksek
Lisans Tezi, Isparta, 2006.]

1300. RÂŞİD

Meḫmed ‘Alī Râşid Efendi, ‘Ayn-tāblı Meḫmed İhlâş Efendiniñ oğlıdır,
‘Ayn-tāblı, Diyār-ı Bekr ve Brusa vilâyetleri ḳapu kethüdâsı, H.1235/M.1819
târihinde ‘Ayn-tâbda doğdı, vefâtı 16 Cemâziye’l-evvel 1311/M.1893, Üsküdar
Hüdâ’î Tekyesinde medfûndur, Sicill ile ‘Oşmānlı Mü’ellifleri târiḫ-i vefâtını
1312 ve 1313 olarak yazmışlardır.

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

Gerçi geldik de nehârı bize şâm eyledi haṭ

Lîk ol ser-keşi ‘uşşâkına râm eyledi haṭ

Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün

Ḳıyām-ı şer‘ ile ḳā’im binā-yı devlet ü dîn

Kitâbsız yaşayan inḳılâbsız yaşamaz

Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün

İtdik recâ vü meskenet ey dil-rübâ saña

Düşmezdi eylemek bize cevr ü cefâ saña

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

(315)Zîr-i hâk olsam da ben her çend bî-nâm u nişân

Defter-i şî'rim olur müstevcib-i şöhret baña

Şoñ 'Aşır Türk Şâ'irleri, 1370; 'Oşmānlı Mü'ellifleri, c. III, ş. 60; Faṭīn, 119;
Sicill-i 'Oşmānī, c. II, ş. 358.

1301. RĀŞİD veyā KEMTER

Rāşid 'Alī Efendi, İstanbullı, Ṭarīkat-ı Bektāşīyyedendir, vefatı
1312/M.1894, Çamlıcada Selāmī 'Alī Efendi Ḳabrinde medfūndur.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Naḳş-ı şun' uñ remz ider ḥüsnünde rü'yet perdesi

Ḥāce-i ḥükmi ezeldendir ḥaḳīḳat perdesi

Dergeh-i āl-i 'abāda müstaḳīm ol Kemterī

Gösterir vaḥdet eyleyen ḳalkdıḳda keşret perdesi

'Oşmānlı Mü'ellifleri, c. II, ş. 212. [Dīvān, Millî Kütüb-hāne Yazmalar
Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 6716.]

1302. RĀŞİD

'Alī Rāşid Efendi, Giridli-zāde İsmā'īl Efendiniñ oğlıdır, Ḳandiyeli,
Çanaḳḳale mutaşarrıfı, H.1274/M.1857 tārīḫinde Ḳandiyede doğdı, vefatı 25
Şubat 1336/M.1917, Büyükçekmece Ḳabr-istānında medfūndur.

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

Ḳābil olamaz ḳāl ile takrīr-i serā'ir²

Erbāb-ı diliñ söylediği başḳa lisāndır

Çeşm-i dil āgāha bu 'ālemde ser-ā-ser

Esrār-ı şu' unāt-ı ilāhiyye 'ayāndır

² Olmaz kelimesi vezin gereği "olamaz" şeklinde okunmuştur.

Terkîb-bendden

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün

Sâķî getir ol bâdeyi kim neşve-resândır

Her kaçresi erbâb-ı diliñ cânına cândır

Sâķî yetiş imdâdına Allâh için olsun

Zîrâ felegin gerdiş-i nâ-sâzı yamândır

İbretle baķan şun' -ı hüdâ-yı müte' âle

Ėayrân olur elbet bu temâşâ-yı kemâle

‘ Oşmânlı Mü’ellifleri, c. II, Ő. 215; Őoñ ‘ Aşır Türk Şâ’ irleri, 1375.

1303. RÂŞİD

Mollâ Feyzî-zâde Râşid Efendi, Ėazîne başyazıcısı, Sultân İbrâhîm devrinde yaşamışdır. Mışrâ’ ları:

Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

Her vaķte bir bahâne bulur bî-namâz olan

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Uymayan Ėalbine Ėâli olur encâmı zelîl

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

‘ Ârif iseñ dehen-i Ėalka [şâķın] düşmeye gör

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Vefâ-dâr olmadan geçdik cefâ-dâr olmasa bâri

Ėayyâr-zâde ‘ Aķâ Târiği, c. IV, Ő. 142; ‘ Oşmânlı Mü’ellifleri, , c. II, Ő. 183.

1304. RÂŞİD

Meğmed Râşid Efendi, İstanbullu, Trabzon defterdârı, H.1218/M.1803 târiğinde İstanbulda doğdı, 1266 da Ėayâtda idi.

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

İderdi gülşen-i rāzı niḥanī bāḡbān ezber
Ne ḥikmetdir ṭuyup ezhār itmiş rāyegān ezber

(316)Saña bir ḥ̣ṿāce bulsunlar oḡu gör fenn-i tāriḥi
Niçün Rāşid Naīmā-veş idersiñ dāstān ezber

Faṭīn, 116.

1305. RĀŞİD

Meḥmed Rāşid Efendi, İstanbullu, Enderūnlı, H.1245/M.1829 tāriḥinde
doḡdı.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün
Nigeh itmez o perī ḥāl-i perīşānımıza
Nice raḥm eyler 'aceb dīde-i giryānımıza
Ḥazer it ey dil-i şeydā o kemān-ebrūdan
Tīr-i müjgānı bütün ḡaşd idiyor cānımıza
Felege virse tezelzül n'ola feryādımız āh
Neler itdi sitemi sīne-i sūzānımıza
Şaḡın ey şūfī-i ḡar bizleri ta' yīb itme
Sebeb ol muḡ-beçedir çāk-i girībānımıza
Elem-i hicr ile Rāşid yine pervāne gibi
Yanalım yaḡılalım şem' -i şeb-istānımıza

Faṭīn, 121.

1306. RĀŞİD

Aḡmed Rāşid Efendi, Dānişmend Yaḡyā Efendiniñ oḡlıdır, Medīne
ḡāḡsı, 2 Şa' bān 1260/M.1844 tāriḥinde İstanbulda doḡdı.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Tecrîbe kııl dem-i miḥnetde muḥîb yârânı
Süfehâ aldatır ülfetle nice insânı
Vaḳt-i ni‘ metde riyâkâr ider envâ‘ -ı ḥulûş
Çünkü görmekde seni cevher-i iḳbâle füsûs

Şoñ ‘Aşır Türk Şa‘irleri, 1379.

1307. RÂŞİD

Râşid Efendi, Amasya ḳâ‘im-maḳâmı, H.1260/M.1850 târiḫinde ḫayâtda
idi. Sicill, c. II, Ő. 355.

1308. RÂŞİD

Râşid Efendi, Şamaḳo ḳâ‘im-maḳâmı, H.1271/M.1854 târiḫinde ḫayâtda
idi.

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün
Meded-kârân-ı ‘aşrın yüzleri her yirde aḡ olsun
Kederden ben ölürsem dostân dünyâda Őaḡ olsun
Niçün muḫtâc idersin ey felek dâñâyı nâ-dâna
Revâ mıdır ki bülbül tâbi‘ -i fermân-ı zâḡ olsun
Ezelden câm-ı dil müştâḳ-ı Mevlânâ-yı Rûmîdir
O Őâhın feyzi ehl-i ḫasrete Râşid sürâḡ olsun

Faḫrîn, 117.

1309. RÂŞİD

Râşid Edîb Efendi Üsmen, ‘Ârif Efendinin oḡludur, Ḳonyalı, mu‘allim,
H.1313/M.1895 târiḫinde Ḳonyada doğdı.

Mef‘ülü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ülün
Âteşli siyâh gözleriniñ ‘ışḳına yandım

Ey nâzlı güzel sevdiğine ben de inandım

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Her devirde dalğalandıñ yükseldiñ

Hişârlarıñ bārularıñ üstünde

Sen şübhesiz bir kırmızı emeldiñ

O muhteşem ordularıñ üstüne

Şoñ 'Aşır Türk Şâ'irleri, 2168.

(317) 1310. RÂŞİD

Çahvecibaşı-zâde Enderûnlı Râşid Beg, Sulţân Selîm-i Şâliş devri şâ'irlerinden.

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Haţ-âverler tayanmaz ol kadir ibrâm-ı 'uşşâka

Binâda sebze-i bî-gâne bitdikde metîn olmaz

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Süzünce çeşm-i mest-i nîm-ğâb-ı fitne-engîzin

Esîr-i dâm-ı zülfi eylemez mi çîn-i âhûsın

Meşâmm-ı cânı Râşid yâsemen-zâr-ı cinân eyler

Eger bir kere öpseñ gerden-i şâf-ı semen-bûsın

Ṭayyâr-zâde 'Aṭâ Târihi, c. IV, ş. 227.

1311.RÂŞİD

Enderûnlı H'âce Râşid Efendi, Sulţân Maḥmûd-ı Şânî devri şâ'irlerinden.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Ey büt-i ṭannâz şûḥ-ı bî-vefâ

Nîm-nigâh-ı nâzıña cânım fedâ

Burc-ı hüsniñ mähisiñ ey bî-vefâ
Bî-vefaşîñ bî-vefasîñ bî-vefâ

Ṭayyâr-zâde ‘Aṭâ Târihi, c. IV, ş. 320.

1312. RÂŞİD

Meḥmed Râşid Efendi, İstanbullu, İznikmid mütesellimi ve Kereste Nâzırı Şukrî Begiñ kâtibi. ‘Ârif Hikmet, 27.

1313. RÂZÎ

Pây-dâr-zâde Meḥmed Râzî Efendi, Edirneli, kâdî, vefâtı H.1105/M.1693.

Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün

Pîr olunca şerâb nüş eyle

Meyi pâ-der-rikâb nüş eyle

Mey-i gül-fâm ṭururken ey Râzî

Saña kim der ki âb nüş eyle

Şakâyık Şeyhî, c. II, ş. 183; Sicill-i ‘Osmâni, c. IV, ş. 194; Şafâ’î, 171; Sâlim 275.

1314. RÂ‘İF

Meḥmed Râ‘if Beg, Re’îsü’l-küttâb ‘Ârif Efendiniñ oğlıdır, Anaṭolı kâdî-‘askeri, H.1263/M.1846 târihinde vefât itdi.

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

Da‘ vet itdim yâr ile ağıyâr gelsün gelmesün

Nîk ü bed budur sözüm her bâr gelsün gelmesün

Tev’emândır sūr ile şūrı bu dehrîñ Râ‘ifâ

Şevk ile hem ḥâṭıra hem-vâr gelsün gelmesün

Dīvānı, Emīrī Efendi, Manzūm eŕerler kısmında, Millet Kütüb-hānesinde Nu.:153, 154; Fāṭin, 122.

1315. RĀ'Ī

Dervīŕ Muŕṭafā Rā'ī, Ḳaraḫiŕarlı, Mevlevī, Ḳoban Dede dinmekle meŕhūrdur. Es'ad, 47; Mecelle, 174.

1316. RĀĠIB

Meḫmed Raġib Ḳelebī, İstanbullı, Kūsec Ḥalīl Paŕa dāmādı, muḫāsebe-i evvel ḫulefāsından, vefātı H.1127/M.1715, vefātı tārīḫini Sālim ve Belīġin ve Keŕfū'z-zunūn Zeyliniñ 1120 göstermeleri ṭoġru degildir.

(318)Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

O tıfl-ı nāza eñ evvel dil-i ŕeydāyı ben virdim
Bu deñlü ŕöhret-i ḫüsnü saña hercāyı ben virdim
Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

Ey reŕk-i perī ḫüsn-i ḫudā-dād seniñdir
Ey ġonce-dehen bülbül-i nā-ŕād seniñdir
Mef' ulü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

İtdiñ esir-i ṭurre dil-i bi-nevāmızı
Bilmezlik ile dāma düŕdüñ ḫümāmızı
Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

Kilk-i ḳudret yazalı ḫaṭṭıñı dīdārıñda
Ḥüsn-i ḫatm oldı seniñ muŕṭaf-ı ruḫsārıñda
Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilün

Ḥāk-i pāy-i dilber-i çeŕme ġubār eyler mi ḫiḳ
'Āŕıḳa bu deñlü luṭf-ı rüzġār eyler mi ḫiḳ

Sālim, 267; Sicill-i ‘Osmānī, c. II, ş. 358; Şeyhī, c. II, ş. 549; Mecelle, 228; Belîğ, 22; Tuḥfe-i Ḥaṭṭāṭīn, 485; Şafā’ī, 179; Keşfü’z-zunūn Zeyli, 504.

1317. RĀĠIB

Rāġib ‘Alī Efendi, Brusalı, Rodoscuḳ Müftisi, Brusevī Rāġib Efendi dinmekle meşhūrdur, vefātı H.1136/M.1723, ‘Osmānlı Mü’ellifleriniñ vefātı tārīhini 1193 göstermesi yañlıştır.

Mef’ ūlü Fā’ ilātü Mefā’ ilü Fā’ ilün

Ḥālīñ görünce dām-ı zülüfüne düşdiler

Bend-i belāya dilleri ol dāne çekdi hep

Erbāb-ı bezm eyledi şem’ iñ şafāsını

Ammā cefā vü cevriñi pervāne çekdi hep

Mefā’ ilün Fe’ ilātün Mefā’ ilün Fe’ ilün

Şaḳın pek üstüne düşme mişāl-i pervāne

Pür-āteş itmesün o şem’ -i ḥüsni ibrāmıñ

Mefā’ ilün Fe’ ilātün Mefā’ ilün Fe’ ilün

O deñlü la’ l-i lebiñden çeker ḥicāb şarāb

Ki bulsa cām-ı billūru eder nikāb şarāb

Sālim, 268; Şafā’ī, 181; Sicill-i ‘Osmānī, c. II, ş. 358, ‘Osmānlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 186; Mecelle, 228; Rāmiz, 106; Belîğ, 23.

1318. RĀĠIB

Şadr-ı A’zam Ḳoca Rāġib Meḫmed Paşa, Defter-ḥāne ketebesinden Meḫmed Şevķī Efendiniñ oġlıdır, H.1110/M.1698 tārīhinde İstanbulda doğdı, vefātı 23 Ramazān 1176/M.1762 Ḳoşḳada kütüb-ḥānesinde medfūndur.

Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün

Kemālīñden ḥaber vir kimse senden iḥtişām almaz

Muzaffer vaqt-i fursatda ‘ adūdan intikām almaz

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Gördüğünden kimseler ‘ âlemde mehcūr olmasun

Bulmasun yâ Rab ta‘ ayyün nâ-sezâlardan biri

(319) Nâdir bulunur tıynet-i kâmilde kuşūr

Kem-mâyeden eyler ne ki eylerse zuhūr

Dîvânı, Bâyezîd ‘Umūmî Kütüb-hâne Nu.: 5661/1; Hüsrev Paşa Kütüb-hânesi, Nu.: 533, 534; Emîrî Efendi, Manzûm Eşerler Kışmında Millet Kütüb-hânesinde Nu.: 156, 157, 158, 159, 160, 161; Yaḥyâ Tefvîḫ Efendi Kütüb-hânesi, Râgıb Paşa Kütüb-hânesinde Nu.: 298; Selîm Ağa Kütüb-hânesinde Nu.: 916; Yeni Kütüb-hâne, Topkapı Sarâyında Nu.: 509; Üniversite Kütüb-hânesinde Nu.: 32, 439, 565, 657, 1475, 1820, 1901, 2862, 2883, 2913, 3542, 5494, 5496, 5500, 5552, 5576, 5759, 5584; (320)Faṭîn, 122; Râmiz, 103; Eslâf, c. II, ş. 139; Sicill-i ‘Oşmânî, c. II, ş. 358; ‘Oşmânî Mü’elifleri, c. II, ş. 190; Lügât-ı Târîḫiyye ve Coğrafyâ, c. III, ş. 282; Mecelle, 228; Ḳâmüsü’l-a‘lâm, c. III, ş. 2247; Ṭayyâr-zâde ‘Aṭâ Târîḫi, c. IV, ş. 67; Tuḥfe-i Ḥattâṭîn, 449; Keşfü’z-zunûn Zeyli, 504. [Dîvânı, Üniversite Kütüb-hânesinde T. 281, T. 949/2, T. 3510/1; Pertev Paşa (Millet Ktb.) No. 398/2; Hâlet Efendi (Süleymâniyye Ktb.)676; Hafid Efendi (Süleymâniyye Ktb.) 344; Murâd Mollâ (Süleymâniyye Ktb.)1501; Es‘ad Efendi (Süleymâniyye Ktb.) No. 3655/2; Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 2434/3; Topkapı Sarâyı Müzesi Türkçe Yazmaları, H.914, H.950, H.1088, E.H.1463, E.H.1468, Y. 3984, Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz FB 356, 06 Mil Yz A 438/1, 06 Mil Yz FB 196, 06 Mil Yz A 1632/3, 06 Mil Yz A 7254/2, 06 Mil Yz FB 294/2, 06 Mil Yz FB 355, 06 Mil Yz A 438, 06 Mil Yz A 2703/2, 06 Mil Yz A 3280/1, 06 Mil Yz A 5264/1, 06 Mil Yz A 6253, 06 Mil Yz A 8073, 06 Mil Yz A 8802; Balıkesir İl Halk Kütüb-hânesi, 10 Hk 1285; Manisa İl Halk Kütüb-hânesi, 45 Hk 2692/2; İzmir Millî Kütüb-hânesi, 1759/1; İstanbul

Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Belediye K. 171, Belediye K. 93/2, M.Cevdet K. 97, M.Cevdet K. 242; Râgıb Paşa Ktb. 1191/2; Galata Mevlevî-hânesi Türkçe Yazmaları, 351; Hüseyin Kocabaş Kitaplığı Türkçe Yazmaları, S.H.M.H.K.Yaz. 322, S.H.M.H.K.Yaz. 415; Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 610; Dükalık Kütüb-hânesi Gotha Koleksiyonu Türkçe Yazmaları (Avusturya) , arab. 1455/Seetzen: KaH.1096; İngiltere Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Or. 7182, Or. 8808, Or. 10952, Or. 12185; Almanya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.oct.2712, Ms.or.oct.3056, Ms.or.oct.3057, Hs.or.oct.1016 Staatsbibliothek, Berlin; Fransa Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Schefer; Vatikan Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Vat. Turco 236; Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Talat 51, Talat 120, Talat 22224, 17, 21, 65, 112, S 4407; Hidiv Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, (Kahire-Mısır) , 8675, 8681, 8847/1; Avusturya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Mxt. 445; Gazi Hüsrev Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları(Bosna-Hersek) , 6008; Kitâb-hâne-i Umûmî-yi Hz. Ayetu'llâh Necefi Maraşî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları (Kum-İran) , 3142; Princeton Üniversitesi Türkçe Yazmaları (New Jersey-Amerika Birleşik Devletleri) , Garrett Collection Yahuda Series Ottoman Turkish 1442Y, 1988Y; Dîvân ve Münşe'ât, İngiltere Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Or. 9472; Dîvân-çe, Hidiv Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, (Kahire-Mısır) , 9107/6; Feth-i Kal' a-i Tâif, İstanbul Süleymâniyye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Sü-Tarlan 85/2.; Târîh-i Feth-i Belgrad, Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 6677/2; Fethîyye-i Belgrad, Es'ad Efendi (Süleymâniyye Ktb.) No. 3655/2; Reşîd Efendi (Millet Ktb.) No. 672; Hüsrev Paşa (Eyüp Ktb.) No. 385/4, ; İstanbul Süleymâniyye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Sü-Tarlan 109/4, 34 Sü-Tarlan 85/3; Feth-i Belgrâd, Akademiya Navk Naradov Azii Enstitüsü Türkçe Yazmaları (Moskova-Rusya) , C 827-V; Fetih-nâme-i Belgrad, Almanya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.oct.3056; Gazeliyât, İzmir Millî Kütüb-

hânesi, 1281/2; Huneynîye, Almanya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.oct.3056; Hânîniye, Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Edebi Türkî Talat 120; Kasîde, Hidiv Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, (Kahire-Mısır), 9107/4; Külliyyât, Türkiye Büyük Millet Meclisi Kütüb-hânesi, 06 TBMM LD 96 a. ; Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Edebi Türkî Talat 7, Edebi Türkî Talat 34, Edebi Türkî Talat 79; Kasâid ve Tahmîsât, Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, m Mecâmi Türkî 21; Mecmûa-i Râgıb Paşa, Hüseyin Kocabaş Kitaplığı Türkçe Yazmaları, S.H.M.H.K.Yaz. 512, S.H.M.H.K.Yaz. 570; Mumelâmât ve Telhîsât-ı Siyasîyye, Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Edebi Türkî 167; Mulahhasât min Müntahabât-ı Râgıb Paşa, Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Mecâmi Talat 494; Münşe'ât, İstanbul Süleymâniyye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Sü-Tarlan 85/1; İzmir Millî Kütüb-hânesi, 1281/1; Hidiv Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, (Kahire-Mısır) , 9537; Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Edebi Türkî Talat 215, S 5263, m Tarihi Türkî 223; Avusturya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Mxt. 27; Almanya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Hs.or.oct.864 Staatsbibliothek, Berlin,Hs.or.oct.975 Staatsbibliothek, Berlin, Hs.or.oct.1016 Staatsbibliothek, Berlin, Hs.or.oct.1030 Staatsbibliothek, Berlin, Ms.or.oct.1929; Princeton Üniversitesi Türkçe Yazmaları (New Jersey-Amerika Birleşik Devletleri) , New Series Ottoman Turkish Texts 1572; Münşe'ât ve Telhisât , İstanbul Millet Kütüb-hânesi, 34 Ae Manzum 157/1; Münşe'ât-ı Râgıb , İstanbul Millet Kütüb-hânesi, 34 Ae Manzum 389, 34 Ae Manzum 390, 34 Ae Manzum 391; Müntahabât-ı Râgıb, Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, m Edebi Türkî 40; Risâletü'l-arûz, Hüseyin Kocabaş Kitaplığı Türkçe Yazmaları, S.H.M.H.K.Yaz. 264; Risâle-i Hânîniyye, Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 21; Sefiretür-râgıb ve Definetü'l-metâlib, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüb-hânesi, 07 Ak 262; Sefiretür-râgıb ve Definetü'l-metâlib, Millî Kütüb-hâne, Ankara, 23 Hk 35; Millî Kütüb-hâne, Ankara, 06 Mil Yz A 3131/2,

06 Mil Yz B 104; Siyer-i Nebî (SAV), Hidiv Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, (Kahire-Mısır) , 9107/1; Tahkîk ve Tevfik, Kitâb-hâne-i Meclis-i Şura-yi Millî Türkçe Yazmaları (Tahran-İran) , 3216; Akademiya Navk Naradov Azii Enstitüsü Türkçe Yazmaları (Moskova-Rusya) , C 827-I; Bodleian Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları (Newyork-Amerika Birleşik Devletleri) , MS Turk. e. 11; Hidiv Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, (Kahire-Mısır) , 9019/2; Telhîsât-ı Râgıb Paşa, Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Mecâmi Türkî 21; Bodleian Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları (Newyork-Amerika Birleşik Devletleri) , MS Turk. d. 49; Telhîsât, Almanya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.oct.3056; Et-Tahmîsât, Hidiv Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, (Kahire-Mısır) , 9107/5; Rubâ'îyât, Hidiv Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, (Kahire-Mısır) , 9107/7; Et-Tahkîk ve't-Tevfik fî Beyâni Ahvâli's-sultân Mehmed Hân ve's-sudûr ve Meşâihi'l-islâm, Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Tarihi Türkî 87, Tarihi Türkî 88, Tarihi Türkî 223, Edebi Türkî 232; Takrizât, İstanbul Millet Kütüb-hânesi, 34 Ae Manzum 156/2; Ahmet Zeki İzgöer, Râgıb Mehmed Paşa Tahkîk ve Tevfik (Tahlil ve Metin), İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1988; Hüseyin Yorulmaz, Koca Râgıb Paşa Dîvânı, İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1989; Ömer Demirbağ, Koca Râgıb Paşa ve Dîvân-ı Râgıb, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Doktora Tezi, Van, 1999; Hıdır Baybara, Râgıp Paşa Kütüb-hânesi'nde Bulunan Kelâm Yazmalarının Tanıtım ve Tasvîfi, Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1993; Fatma Çiğdem Uzun, Belgrad Hakkında Râgıp Paşa'ya Ait Bir Risâle: Fethiyye-i Belgrad (1739), Sakarya Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2000; Özlem Kafa, Koca Râgıp Paşa ve Azmi-Zade Haleti'nin Münşe'atları Üzerine Mukayeseli Sentaks İncelemesi, Trakya Üniversitesi, Y. L., 2000; Faysal Soysal, Koca Râgıp Paşa'nın Farsça Manzûmeleri (Metin-Çeviri-Yorum), Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Van, 2006.]

1319. RĀĠIB

Meḥmed Rāġıb Efendi, Diyār-ı Bekrli, H.1175/M.1761 tārīhinde Diyār-ı Bekrde doğdı, vefatı H.1240/M.1727, Diyār-ı Bekrde medfündür, ‘Oşmānlı Mü’ellifleriniñ ismini Aḥmed Rāġıb ve vefatı tārīhini 1272 diye yazması toġru degildir.

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

Ṭal’at-endāz oldı ol āfet gül-i ra’ nālara

Āteşinden düşdi gül gülşende dest ü pālara

Düş-i nāz ü şiveye giymiş kebūdı cāmeler

Şanki ol meh-i der-geh girmiş ebr-i istignālara

Tezkire-i Āmid yazma nüshası 40 ve başma nüshası 357, ‘Oşmānlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 201.

1320. RĀĠIB

Meḥmed Rāġıb Paşa, Rūz-nāmçe-i Şām Aydınlı Ḥüseyn Begiñ oġlı olup Qoçhişārī-zāde ‘İvaz Paşa ahfādındandır, Şāmlı, Qonya vālisi, H.1166/M.1762 tārīhinde Şāmda doğdı, vefatı Cemāziye’l-aḥir 1244/M.1828, Qonya Mevlevi-hānesinde medfündür.

Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün

Tecellī-i zamāne şabr kıll dilden telāşı sil

Ne gelse telḥ ü şirīn mā-ḥazār her ḥāli ni’ met bil

Medār-ı rāḥat isterseñ bu dār-ı teng-nāyide

Darılma kimseye küsme zarūrī var müdārā kıll

Bulur ser-māye-i dānişle ādem revnaķı yoksa

Ziyā virmez ne deñlü ziver-i cām olsa boş qandıl

Fe’ ilātün Fe’ ilātün Fe’ ilātün Fe’ ilün

Her dem itmezdi teveccüh aña ‘ arz-ı hâcât
Kıble-i rû-yı kabûl olmasa mihrâb-ı hülûs

Faṭî̄n, 123; Sicill-i ‘Oṣmānî̄, c. II, ŧ. 360; Oṣmānlı Mü’ellifleri, c. II, ŧ. 196.

1321. RĀĠIB

Hâcı Meḥmed Rāġıb Beg ibn-i Müftî̄ Meḥmed Mes‘ūd ibn-i Meḥmed ibn-i Seyyid Ebû-Bekr ibn-i Kûçek Aḥmed, Kûçek Aḥmed-zâde dinmekle meşhurdur, Rebî‘ü’l-evvel 1200/M.1785 târîhinde Diyâr-ı Bekrde doğdı, vefâtı Şafer 1264/M.1847, Diyâr-ı Bekrde kendi medresesi hazîresinde medfündür. Tezkire-i Āmid yazma nüshası 41 başma nüshası 364, ‘Oṣmānlı Mü’ellifleri, c. I, ŧ. 317.

1322. RĀĠIB

Aḥmed Rāġıb Efendi, Brusalı, Şâm mollası , H.1207/M.1792 târîhinde Brusada doğdı, vefâtı H.1272/M.1855.

(321)Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

Unudup ‘ aşıkını terk-i sivâ niyyetine

Dil-i aġyâra girer beyt-i Hüdâ niyyetine

Luṭf umar yârdan âġyâr u raġîb ü ‘ aşık

Aldanup zannına yâ zu‘ mına yâ niyyetine

Vuşlat-ı yâr için aġyâra müdârâ iderek

Zehr içer ‘ aşık-ı dil-haste şifâ niyyetine

Faṭî̄n, 124; Sicill-i ‘Oṣmānî̄, c. II, ŧ. 361; ‘Oṣmānlı Mü’ellifleri, c. II, ŧ. 202; Kāmüsü’l-a‘ lâm, c. III, ŧ. 2247.

1323. RĀĠIB

Rāġıb Beg, Es‘ad Paşanıñ oġlıdır, vefâtı Şa‘bân 1274/M.1857, Eyyûbda medfündür. Sicill-i ‘Oṣmānî̄, c. II, ŧ. 361.

1324. RĀĠIBĪ

Dīvāne Rāġibī

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Böyle pür-süz olmaz idi nağme-i āhım benim

Urmasa ḳānūn-ı cāna ġamze-i mızrāb-ı sitem

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ūlün

Zülf-i siyehi kim ruh-ı cānāneye düşmüş

Ol hāleye beñzer meh-i tābāna şarılmış

Zülfünde görüp bu dil-i şad-pāre mi şandım

Gīsū-yı dil āvīzeyle bir şāne şarılmış

‘Āşım, 10.

1325. RĀḲİM

İbrāhīm Rāḳım Efendi, Brusalı, Brusada ‘Alī Paşa Cāmi‘i imāmı ve maḥkeme kātibi, vefātı H.1163/M.1749, Brusada Pınarbaşı Ḳabr-istānında medfūndur.

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Ḳurūc idince ḥaṭ-ı zülfde maḳām ideriz

Zamān-ı fitne erişdikde ‘azm-i şām ideriz

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Şimdi feryād bizimdir öte dursun bülbül

Ki sürāḫi gül-i cām üzre ḳopardı ḳulḳul

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Biter ḥākinde toḫm-ı ‘ışḳdan anıñ hezārān gül

O sīne üzre kim bir dāġ-ı mihr-i meh-liḳā ḳaldı

Yazılsun defter-i ‘amāle bir bir cevri cān-gāhı

Maḥall-i da‘vā ancak Rākımā rüz-i cezā kaldı

‘Oşmānlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 189; Kāmūsü’l-a‘lām, c. III, ş. 2251; Şafā’i, 212; Faṭīn, 115; Belīg, 24; Sicill-i ‘Oşmānī, c. II, ş. 364. [Kamil Beki, İbrāhīm Rākım Efendi ve Vākı‘ât-ı Niyâzî-i Mısrî, Uludağ Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 1997.]

1326. RĀQİM

Boz Efendi-zāde Meḥmed Rākım Paşa, Boz Efendi dinmekle meşhūr Defter-dār-ı Şıkk-ı Evvel İbrāhīm Efendiniñ oğlıdır, Cidde vālisi, vefatı H.1183/M.1769, “Mevt-i Meḥmed Rākım Paşa ” موت محمد راقم پاشا ” cümlesi vefatına târiḥdir, Silāh-dār-zādeniñ vefatı târiḥini 1182 diye yazması toğru degildir.

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

Ehl-i nazara ḥayret-i dīdār virilmiş

Āyinelere dīde-i bīdār virilmiş

Ġam āşıka nem dīdeye şeb-nem güle düşmüş

Bülbüllere de nāle ile zār virilmiş

(322)Terk eylemiş cihānı gönül yāḥūd itmemiş

Bār-ı girān olur mı hiç ābdāla keşkūli

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

Lisān-ı ḥāl ile yāra şikāyet eyleyelim

Ne çekdigiñ dil-i zārñ ḥikāyet eyleyelim

Kāmūsü’l-a‘lām, c. III, ş. 2251; Sicill-i ‘Oşmānī, c. II, ş. 365; Tuḥfe-i Ḥaṭṭāṭīn 376; Şefkat, 71; Faṭīn, 125; Rāmiz, 106; Silāh-dār-zāde, 34.

1327. RĀQİM

‘Abdü’l-‘azîz Râkım Beg, Giridli-zâde Hâsan Begiñ oğlıdır, İstanbullı, Top-hâne Meclis-i ‘Askeri başkâtibi, H.1235/M.1819 târihinde İstanbulda doğdı, vefâtı H.1300/M.1882, Eyyübda medfündür.

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

Alınca al ruhsârîñ hayâle inceden ince³

Süzüldi meclis-i meyde piyâle inceden ince

Safâ-yı sâ‘ id-i sîmîñ-i dil-dârımla mest oldum

Bu bir hâldir ki gelmez kıl u kâle inceden ince

Faṭîñ, 126; Sicill-i ‘Oşmâñi, c. II, ş. 366, Karesi Meşâhîri, 35.

1328. RÂKİM

Mollâ Meḥmed Murâd, H‘ârezmî, H‘ive müftîsi, 1234 târihinde hayâtda idi. ‘Ârif Hikmet, 27.

1329. RÂMİZ

Seyyid Meḥmed Râmiz Efendi, Şarı Râmiz, Karaferyeli, müderris, vefâtı H.1173/M.1759, Silâh-dâr-zâde vefâtı târihîni 1172 diye yazdığı gibi Râmiz de “Şarıca-zâde dinmekle meşhûr ” olduğunu söylüyor.

Mef‘ ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün

Bağ zülf-i yâre müşg-i Hoten söylerim saña

Bâğ-ı hüsnde tâze sühan söylerim saña

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

Şuâ‘ -ı mihr-i hüsnuñ gün-be-gün tevķir ider meh-tâb

Cemâl ‘arz itmede zann itme kim takşîr ider meh-tâb

Dîvânı, Lâlâ İsmâ‘îl Efendi Kütüb-hanesinde, Murâd Mollâ Kütüb-hanesinde Nu.: 444; Es‘ad Efendi Kütüb-hanesinde, Süleymâniyye Kütüb-hanesinde Nu.:

³ Bu mısraın vezni bozuktur.

2639; Üniversite Kütüb-hānesinde Nu.: 407; Silāh-dār-zāde, 29; Sicill-i ‘Osmānī, c. II, ş. 366; Şefkat, 60; Rāmiz, 108. [Fatih Polat, Rāmiz Mehmet Efendi Dîvânı (Edisyon-Kritik-Metin-İnceleme), Cumhuriyet Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2003.]

1330. RĀMİZ

‘Arab-zāde Hüseyn Rāmiz Efendi, Balçıklı, vefâtı H.1200/M.1785, tezkire mü’ellifi

Mef’ülü Fā’ ilātü Mefā’ ilü Fā’ ilün

Furşat virir mi kām ala dünyāda ehl-i dil

Rāmiz sipihre her ne kadar kılsañ ilticā

‘Osmānlı Mü’ellifleri, c. III, ş. 48. [Ādāb-ı Zurafā, Alî Emîrî Efendi (Millet Ktb.) No. 762; Es’ad Efendi (Süleymāniyye Ktb.) No. 3875; Es’ad Efendi (Süleymāniyye Ktb.) No. 3876/1; Sadık Erdem, Rāmiz ve Ādāb-ı Zurafā’sı İnceleme-Tenkidli Metin İndeks-Sözlük, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara, 1994.

1331. RĀMİZ

Ahmed Rāmiz Beg, Silāh-şūrān-ı hāşşadan, vefâtı H.1202/M.1787.

(323)Fe’ ilātün Fe’ ilātün Fe’ ilātün Fe’ ilün

‘Aqlımı zülfî gibi kıldı perişān Rāmiz

Dāl fes ol şūh Cezāyirli Tunus-bāğında

Silāh-dār-zāde, 28; Şefkat, 62; Sicill-i ‘Osmānī, c. II, ş. 366.

1332. RĀMİZ

Rāmiz Dede, Mevlevî, vefâtı H.1202/M.1787, Sicilliñ vefâtını 1203 olarak yazması doğru değildir.

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Gören nūr-ı cemālin yâ Celāle'd-dīn Mevlānā

Oğur ism-i celāliñ yâ Celāle'd-dīn Mevlānā

Ḳāmūsü'l-a'lām, c. III, ş. 2254; Sicill-i 'Oşmānī, c. II, ş. 367; Esrār Dede, 141;Faṭīn, 126.

1333. RĀMİZ

Rāmiz 'Abdu'llāh Paşa, Ḳırım Ḳādi-'askeri Seyyid Feyzu'llāh Efendinñ oğlıdır, Ḳırımlı, Ḳapudan-ı deryā, vefâtı Rebī'ü'l-aḫir 1226/M.1811, Yerköy Ḳal'ası ḥāricinde medfūndur, vefâtı târiḫi Sicilde 1228 olarak yazılıdır.

Tercī'-bendinden

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Nevā yok bezm-i gurbetde fiğān u āhdan ğayrı

Kime dem-sāz olursun nāle-i cān-gāhdan ğayrı

Ne hem-dem var ne sākī pes dil-i güm-rāhdan ğayrı

Ḥaṭ-ı sāğarda yazmaz ḥayfla eyvāhdan ğayrı

Ġarībim bī-kesim yokdur enīsim āhdan ğayrı

Penāhım dest-gīrim ḳalmadı Allāhdan ğayrı

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Urulursam n'olur ey āfet-i ṭannāz saña

Ḥarbe vü nīze şunar ğamze-i ğammāz saña

Yüri var murğ-ı dil-zāriñi pek ṭut Rāmiz

Yoksa şayda süzilür ğamze-i ğammāz saña

'Ārif Ḥikmet, 27; Sicill-i 'Oşmānī, c. II, ş. 367; 'Oşmānlı Mü'ellifleri, c. II, ş. 194; Ḳāmūsü'l-a'lām, c. III, ş. 2254; Faṭīn, 127.

1334. RĀMİZ

Rāmiz, hayātına dā'ir şu'arā tezkireleriyle vefeyāta dā'ir me'ḥazlarda hiç bir kayd ve ma'lūmāt bulunmayan bu zātın H.1262/M.1845 tārīhinde hayātda olduğı Dīvānından aňlařıldı. Dīvānı, Emīrī Efendi, Manzūm Eřerler kısmında, Millet Kütüb-ḥānesinde Nu.: 163. Dīvānından alındı. [Dīvānı, Mısır Millī Kütüb-hānesi Türkçe Yazmaları, Talat 230.]

1335. RĀMİZ

Altıncı-zāde Silāḥ-şūr Muřtafā Rāmiz Efendi, Yeñiçeri Ağası Altıncı Muřtafā Ağanın oğıdır, pederi Altıncı Cemā' at Efendiligi ile çerāğ olmağla bu laḡab ile meřḥūr olmuşdur. Rāmiz, 108; Sicill-i 'Ořmānī, c. II, ř. 366.

1336. RĀMİŐ

Rāmīő, Diyār-ı Bekrli, vefātı H.1120/M.1708.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Ne bī-ḡaydāne cānānsiñ ne bī-rahm āfet-i cānsiñ

Ne şehr-āřub-ı devrānsiñ ne bī-ḡavf u recā ḡopduñ

(324)Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Derūnumda olan tamġa-yı 'ıřḡıñ ḡařre dek ḡıḡmaz

Hezārān kerre ger ḡūn-ı cigerle řüst ü řū itsem

Mef' ūlü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Őekvā-yı cevr-i yār ile pürdür dehānımız

Ammā řikāyet itmege yokdur zebānımız

Mecma' -ı Şu'arā, 120; Tezkire-i Āmid yazma nüřḡa 36, başma nüřḡa 376.

1337. RĀMĪ

'Abdu'r-rahmān Rāmī Ćelebī, Ḳāđī-'asker Sūnbül 'Alī Efendiniñ ođıdır, müderris, vefātı H.1049/M.1639.

Mef' ūlü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Yıllar geçe ki vâkı‘ada görmeziz seni
Kendiñ gibi hayâliñi bî-gâne eylediñ
Bal virmede qalmayıcaq zerrece mecâl
Şem‘-i cemâl-i hüsnüñe pervâne eylediñ

Dîvânı, Üniversite Kütüb-hânesinde Nu.: 2811. Şakâyık Şeyhî, c. I, ş. 105; Sicill-i ‘Osmâni, c. III, ş. 113; Mücib, 15; Seyyid Rızâ, 43; Mecelle, 228; Belîğ, 24. [M.Sadık Erdağ, Râmî Abdurrahmân Çelebi (İnceleme-Metin), İnönü Üniversitesi, Doktora Tezi, Malatya, 1998; Fatma Zehra Kavukçu, Râmî Dîvânı, Uludağ Üniversitesi, Doktora Tezi, Bursa, 2000.]

1338. RÂMÎ

Şadr-ı A‘zam Râmî Meḥmed Paşa, Şâ‘ir Eyyübî Merâmîniñ oğlıdır, İstanbul, H.1065/M.1654 târihinde Eyyübda doğdı, vefâtı Zî‘l-ḥicce 1119/M.1707, Rodosda medfündür, Sicill ile Mecma‘-ı Şu‘arâniñ Eyyüblü Ḥasan Ağanıñ oğlı dimeleri ve yine Mecma‘ıñ doğum târihini 1064 göstermesi, vefâtı târihini Sicilliñ 1118 ve Kâmüsuñ 1120 diye yazmaları toğru degildir, Eslâf ile Ḥadîkatü’l-vüzerâ ve Sefinetü’r-rüesâ daḥi 52 yaşında vefât itdi diyorlar ki vilâdeti târihine uymadığından bu rivâyetler de yañlıştır.

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

Ḥayâl-i la‘l-i nâbiñ câm-ı çeşm-i terde qalmışdır
Ḥumâr-ı bezm-i nüş-â-nüş-ı vaşlıñ serde qalmışdır
Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

Öldürür ‘uşşâkı ḥübâniñ nihâdı böyledir
Pâdişâh-ı mülk-i hüsnüñ ‘adl ü dâdı böyledir

Ḥâk-i râh-ı ıztırâb olmuş yatur erbâb-ı dil
Rûz-gârıñ Râmiyâ zâhir murâdı böyledir
Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

Geh baña geh çeşm ü geh ebrûna bühtân eyleme
Bîm-i ğamzeñden girîzân oldığım bilmez mi var
Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün

Bir lahza nihân olsa o meh-rû nazarımdan
Bîzâr olurum hâşılı nûr-ı başarımdan

Dîvânı, Üniversite Kütüb-hânesinde, Nu.: 62. Şaķâyık Şeyhî, c. II, ş. 304, Sicill-i
'Oşmânî, c. II, ş. 367; 'Oşmânlı Mü'ellifleri, c. II, ş. 186; Eslâf, c. I, ş. 166;
Ķâmüsü'l-a' lām, c. III, ş. 2257; Ħadîkâtü'l-vüzerâ, 128; Belîĝ, 24; Şafâ'î, 176;
Mecma' ı-Şu' arâ, 97; Sâlim, 252; Mecelle, 228; Sefinetü'r-rüesâ, 48. [Dîvânı,
Üniversite Kütüb-hânesinde, Nu.: 5492/1; Hadîkâtü'l-vüzerâ, Hidiv Kütüb-
hânesi Türkçe Yazmaları (Kahire-Mısır), 8802/2.]

(325)1339. RÂMÎ

Sa' du'llâh Râmî Paşa, Es' ad Muħliş Paşanıñ oĝlıdır, Arz-ı rümlü, Viyâna
sefîri, H.1254/M.1838 târihinde Arz-ı rümde doğdı, vefâtı H.1309/M.1891,
Sultân Maħmûd Türbesi hâzîresinde medfundur. On Toķuzuncu 'Asr 'unvânlı
manzûmesinden

Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

İrişdi evc-i kemâlâta nûr-ı idrâkât

Yetişdi rütbe-i imkâna kısm-ı mümteni' at

Besâ' it oldu mürekkebe, mürekkebe oldu basîť

Bedâhet oldu tecârible haylî mechûlât

Mecâz oldu haķîkat, haķîkat oldu mecâz

Yıkıldı belki esâsından eski ma' lümât

Mebâhiş-i felek ü ' arz u ĥikmet ü kimyâ

Degil vesâvis-i ezhân vehm-i temşîlât

'Oşmânlı Mü'ellifleri, c. II, ş. 244.

1340. RĀMĪ

Keçi-zāde Rāmī Çelebî, Edirneli, Qānūnî Sulţān Süleymān devrinde vefāt itdi. Sicill-i ‘Osmānî, c. II, Ő. 367.

(326) 1341. REBĪB

Vanî-zāde Muşţafā RebĪb Efendi, Vanî Şeyh Meĥmed Efendi aĥfādından, müderris, vefātı H.1148/M.1735. Rāmiz, 111; Sicill-i ‘Osmānî, c. II, Ő. 368.

1342. RECĀĪ

Muşţafā RecāĪ Efendi, Kaşţamonulu, müderris, vefātı Cemāzıye’l-evvel 1075/M.1664.

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Kākülün gibi kerem kı l pādışāhım virme yüz

‘Asker-i ĥaţţıñ bu yolda kārbanana kaş d ider

Şakāyık Şeyhî, c. I, Ő. 358.

1343. RECĀĪ

Meĥmed Őākır RecāĪ Efendi ibn-i ma‘den kalemı ser-ĥalifesi Ĥāfız Ahmed Nüre’d-dĪn Efendi ibn-i Kāđı Meĥmed Tāhir Efendi, İstanbullı, Vaĥ‘ a-nüvīs, Zı’l-ĥicce 1218/M.1803 tārĥinde İstanbulda doğdı, vefātı 13 Őevvāl 1291 /M.1874, Eyyübda türbe civārında ‘imāret karşındaki ĥazĭrede pederiniñ yanında medfūndur.

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

Ser-āzād olmaz ehl-i istikamet āteş-i ğamdan

Bunı söyler ‘ayān şem‘ -i fūrūzān tođrıdan tođru

Mey-āşām-ı naĥvet kec-revi minhāc-ı rif‘ atdır

Ne mümkün rāh-ı peymāyī-i mestān ʔoĝrıdan ʔoĝru

Mef̄ ūlü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Nev-bāve baḥş-ı kām olamaz cüst ü cū-yı ḥām

Naḥl-i ʔalebde terk-i ʔaleb berg ü bār imiş

Şoñ 'Aşır Türk Şā'irleri, 1388; 'Oşmānlı Mü'ellifleri, c. II, ş. 203; Faṭīn, 129, Sicill-i 'Oşmānī, c. II, ş. 370, Ḳāmūsü'l-a'lām, c. III, ş. 2268.

1344. RECĀĪ

Süngerci-zāde Recāī Efendi, İstanbullı, Sulṭān Aḥmed-i Evvel devri şā'irlerinden.

Mef̄ ūlü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Dün gice girdi ḥalka-i zikre o meh-liḳā

'Āşıkların döne döne eyledi merḥabā

Ḥasan Çelebī, 136; Sicill-i 'Oşmānī, c. II, ş. 368; Mecelle, 230 ve 262.

1345. RECĀĪ

İsmā'īl Recāī Efendi, Mevlevī. Mecelle, 230.

1346. RECEB

Derviş Receb, Ṭarīḳatī Dede, Ḳonyalı, Mevlevī, ḥattāt, vefātı H.1100/M.1688, Ḳonya Mevlevī-ḥānesinde medfūndur.

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Cānımız yoluna fedā idelim

Ölmeden borcumuz edā idelim

Pāk-bāzān içinde sulṭānım

Ney gibi biz de ḥoş-şadā idelim

Esrār Dede, 131; Sicill, c. II, ş. 372; Tuḥfe-i Ḥattātīn, 202.

1347. RECEB

Receb Sâlih Dede, Brusalı, Zihni Sâlih Dede hafidi, Brusa Mevlevî-hânesi şeyhi,(327) vefâtı H.1130/M.1717. Sicill-i ‘Osmâni, c. II, ş. 372.

1348. RECEB

Receb ibn-i Şeyh İbrâhîm Cemâle’-d-dîn-i Sivasî ibn-i Mehmed Ebü’l-berekât ibn-i Hasan, Şemse’-d-dîn-i Sivasîniñ birâder-zâdesi ve dâmâdı, Sivasda Şemse’-d-dîn-i Sivasî Tekyesinde medfündür. ‘Osmânlı Mü’ellifleri, c. I, ş. 75; Mecelle, 267.

1349. RAHMÎ

Muştafâ Rahmî Efendi, Kırmılı, Kırmî Rahmî Efendi dinmekle meşhürdür, Vak‘a-nüvis, vefâtı 27 Ramazân 1165/M.1751, Edirnekapısı hâricinde medfündür,

İde huldi cây Rahmî Muştafâ’

ایده خلدی جای رحمی مصطفی

mışra‘ı vefâtı târihidir, Ayvansarayîniñ vefâtını 1164 göstermesi yañlıştır.

Mef‘ülü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

Seyr it o mâhı mihr-i felek söylerim saña

Hüsni-periyle reşk-i melek söylerim saña

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

Fezâ-yı meclisi devr eyleyen piyâle midir

Gül-i şüküfte-i bâğ-ı tarab mı lâle midir

Dīvânı, Emîri, Manzûm Eşerler kısmında, Millet kütüb-hânesinde Nu.:167; Hamîdiyye Kütüb-hânesinde, Murâd Mollâ Kütüb-hânesinde Nu.: 1094; Bâyezîd ‘Umûmî Kütüb-hânedede Nu.: 5796; Yahyâ Tevfîk Efendi Kütüb-hânesinde, Râğıb Paşa Kütüb-hânesinde Nu.: 299; Selîm Ağa Kütüb-hânesinde Nu.: 918;

Es'ad Efendi Kütüb-hānesinde, Süleymāniyye Kütüb-hānesinde Nu.: 2640; Üniversite Kütüb-hānesinde Nu.: 523, 6557; 'Oşmānlı Mü'ellifleri, c. III, ş. 57; Kāmūsü'l-a'lām, c. III, ş. 2270; Faṭīn, 131; Rāmiz, 111; Sicill-i 'Oşmānī, c. II, ş. 376; Mecelle, 230; Sālim, 285; 'Oşmānlı Tārīḫ ve Müverriḫleri, 52; Vefeyāt-ı Ayvansarāyī, 178.[Dîvânı, Üniversite Kütüb-hānesinde Nu.: 2007; İngiltere Millî Kütüb-hānesi Türkçe Yazmaları, Or. 6440; İnan Sefāret-nāmesi, Es'ad Efendi (Süleymāniyye Ktb.) No. 2091; Alî Emîrî Efendi (Millet Ktb.) 819; Sefāret-nāme-i İnan, İstanbul Millet Kütüb-hānesi, 34 Ae Tarih 819; Sevgi Elmas, Rahmî (Kırımlı, Mustafa) Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni, Trakya Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 1997; Süleyman Toğaç, Kırımlı Mustafa Rahmî Efendi'nin İnan Sefāret-nāmesi, Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2000.]

1350. RĀḤMĪ

'Abdu'r-raḥīm Raḥmī Efendi, Tatar Raḥmī, vefātı H.1187/M.1773.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Görüp zencîr-i zülfünde şikenc-i müy-ı zer-tārîñ

Maḥabbet kaydı düşdi başına 'uşşâk-ı pür-zārîñ

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

O hürşîd-i cihānı görse giymiş al hārāyı

Getürmezdi felek yādına hiç mäh-ı şeb-ārāyı

Şefkat, 61; Silāḫ-dār-zāde, 30.

1351. RĀḤMĪ

Abdu'r-raḥīm Raḥmī Efendi, Arz-ı rümlü, müderris, H'âce Raḥmī dinmekle meşhûrdur, (328) vefātı H.1223/M.1808, Şeyhü'l-islām 'Ārif Hikmet Begîñ,

Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilün

Ḥāce Raḥmī eyledi dehre vedā‘

خواجه رحمی ایلدی دهره وداع

mışra‘ ı vefâtına târiḥdir.

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

Bekām oldı hezār ehl-i taleb nā-kām ben ƣaldım

Merāma irdi ol kim eyledi ibrām ben ƣaldım

Ƙāmūsü’l-a‘ lām, c. III, Ő. 2270, Sicill-i ‘ OŐmān, c. II, Ő. 376, ‘ Ārif Ḥikmet Beg 28; Faḥin, 131. [Dîvânı, Almanya Millî Kütüb-hānesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.fol.3318 Staatsbibliothek, Berlin; Kitâb-hâne-i Umûmî-yi Hz. Ayetullah Necefi MaraŐi Kütüb-hānesi Türkçe Yazmaları (Kum-İran) , 4008/2; Hidiv Kütüb-hānesi Türkçe Yazmaları (Kahire- Mısır) , 8676; İnŐâ-i Mergûb, Mısır Millî Kütüb-hānesi Türkçe Yazmaları, Edebi Türkî 370; Refik-i Tarîk, Mısır Millî Kütüb-hānesi Türkçe Yazmaları, m Tasavvufi Türkî 14; Mecmû-i EŐâr, Yapı Kredi Sermet Çifter AraŐtırma Kütüb-hānesi Türkçe Yazmaları, 508/2; Őâh u Gedâ, İngiltere Millî Kütüb-hānesi Türkçe Yazmaları, Or. 7183; Terceme-i Őâh u Gedâ, Mısır Millî Kütüb-hānesi Türkçe Yazmaları, Talat 1; Refit-i Târih, İstanbul Millet Kütüb-hānesi, 34 Ae Őeriyye 872.]

1352. RAḤMÎ

Ḥāce Raḥmī Efendi, Ḥarputlı Aḥmed Efendiniñ oğlıdır, Ḥarputlı, H.1217/M.1802 târiḥinde Ḥarputda Höki Köyünde doğdı, vefâtı H.1301/M.1883 Ḥarputda medfündür.

Mef‘ ülü Fā‘ ilätü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün

Baƣma hilâl-i ƣarḥa sen ebrû-yı yāra baƣ

Ol meh-cebîni seyr eyle zevƣ-ı kenāra baƣ

Mef‘ ülü Mefā‘ ilü Mefā‘ ilü Fe‘ ülün

Meyl eyleme cāha ğam-ı ‘ālemden ırağ ol
Āsūde-nišan-ı ħarem-i künc-i ferāğ ol
Şoñ ‘Aşır Türk Şā‘irleri, 1338; ‘Oşmānlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 206.

1353. RAĦMĪ

İbrāhīm RaĦmī Efendi, Ķandiyeli ‘Abdü’l-ħamīd Aĝanıñ oĝlıdır,
Ķandiyeli, İskenderun rūsūmāt müdürü, Şevvāl 1255/M.1839 tārīhinde
Ķandiyede doğdı, vefātı 10 Rebī‘ü’l-evvel 1312/M.1894, İskenderunda
medfūndur, Mu‘allim Fevzī Efendiniñ

Mef‘ülü Fā‘ilātün Mef‘ülü Fā‘ilātün

Tārīḡ-i irtiḡalin kayd itdi kilik-i Fevzī

RaĦmī Efendi kıldı cidden cināna rıḡlet

رحمی افندی قیلدی جدا ” جنانه رحلت

beyti vefātı tārīḡidir.

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

Dil-āşinā-yı ser-i hüviyyet degil midir

Meclā-yı lem‘a-i ehadiyyet degil midir

Dil vākıf-ı rumūz-ı ḡikem olsa çok degil

Üstād-ı nükte-dān-ı ḡaḡıḡat degil midir

Tā-key hevā-yı nefis ile şeytāna ittibā‘

Bu ḡāletin nihāyeti cennet degil midir

Bir nīm-nigāhı mülket-i dil pādişāhınıñ

RaĦmī medār-ı feyz ü sa‘ādet degil midir

Şoñ ‘Aşır Türk Şā‘irleri 1342; ‘Oşmānlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 207.

1354. RAĦMĪ

Raḥmī Efendi, Gölhāşođlı İbrāhīm Sa‘ de‘d-dīn Efendiniñ oğlıdır, Sivaslı, H.1291/M.1874 tārīhinde Sivasda doğdı, vefātı H.1326/M.1908.

Yuvanı aradım bulamadım

Döndüm dolaşdım deli yel gibi

Sen bir yaz güneşiydiñ savuşduñ

Beni bıraķdıñ bir ğazel gibi

Şoñ ‘Aşır Türk Şā‘irleri, 1345.

(329)1355.RAḤMĪ

Meḥmed Raḥmī Beg, Muḥāsebeci Trabzonlu Aḥmed Ḥilmī Efendiniñ oğlıdır, Şūrā-yı Devlet Temyiz dā‘iresi a‘zāsından, H.1281/M.1864 tārīhinde doğdı, vefātı 26 Ramazān 1342/M.1923, Eyyübda medfündür.

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

Niçün āh itmedesiñ yā-be-seḥer āh gönül

Müte‘essir mi olur āhdan ol māh gönül

Mef‘ ülü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün

Tāb-ı cemāli ‘āşık-ı bī-tābı yandırır

Pek baķma mihr-i ḥüsnüne kim göz şulandırır

Şoñ ‘Aşır Türk Şā‘irleri, 1348.

1356. RAḤMĪ

‘Abdu‘r-raḥīm Raḥmī Efendi ibn-i Meḥmed Sa‘ de‘d-dīn Efendi ibn-i Şāliḥ Efendi ibn-i Muştafā Efendi ibn-i Şāliḥ Efendi ibn-i Şeyḥü‘l-islām Ḥ‘āce Sa‘ de‘d-dīn Efendi ibn-i Ḥafiz Ḥasancān ibn-i Ḥāfiz Meḥmed ibn-i Ḥāfiz Cemāle‘d-dīn, müderris, H.1183/M.1769 tārīhinde ḥayātıda idi, Rāmiz Tezkiresi Bahāyī-zāde yazıyorsa da toğru degildir, gerçi Şeyḥü‘l-islām Meḥmed Baha‘ī Efendi de Ḥ‘āce Sa‘ de‘d-dīn Efendi ‘ā‘ilesindedir, ancak Ḥ‘ācenin diğer oğlı

‘Abdü’l-‘azîz Efendi olundandır ‘Abdu’r-raĥîm Raĥmî Efendiye Ĥvâceniñ oĖlı Şâlih Efendi olundandır, Râmiz olları yek diĖerine arıřdırarak ĥaĥaya dūřmūřdūr. Sicill-i ‘Ořmānî, c. III, ř. 333; Râmiz, 112; Mecelle, 112.

1357. RAĤMÎ

‘Abdu’r-raĥmān Raĥmî Efendi, ‘Abbās Efendiniñ oĖlıdır, Raĥmî-i BaĖdādî dinmekle meřhūrdur, BaĖdādli, H.1193/M.1779 târiĥinde BaĖdādda doĖdı. Es‘ad, 42.

1358. RAĤMÎ

‘Abdu’r-raĥmān Raĥmî Efendi, Kerkūklū.

Fā‘ ilātūn Fā‘ ilātūn Fā‘ ilātūn Fā‘ ilūn

Sebk-i ibrîz-i sūĥandır nuĥbe-i efkārımız

Nażm-ı řeh-vār-ı Ėazeldir tuĥfe- i āřarımız

Rahmîyā ol Yūsuf-ĥūsne giriftār olalı

Rūd-ı Nil-i Mıřra beñzer dîde-i ĥūn-barımız

‘Ārif Ĥikmet, 28.

1359. RAĤMÎ

Ėül Aĥmed-zāde Raĥmî Efendi, ‘Ayntābli, ‘attār, ĥattāt, H.1197/M.1782 târiĥinde ĥayatda idi. ‘Ayntābda Nūrî Pařa Cāmî‘ i miĥrābına sōylediĖi târiĥdir:

Mefā‘ ilūn Mefā‘ ilūn Mefā‘ ilūn Mefā‘ ilūn

Münîb ol der-geh-i Ĥaĥķa teveccūh eyle miĥrāba

منیب اول دركه حقه توجه ايله محرابه

‘Ārif Ĥikmet, 28.

1360. RAĤMÎ

Raḥmī Pīr Meḥmed ibn-i Naḳḳāş Bālī, Brusalı, Müderris, Naḳḳāş Bālī oğlı dinmekle meşhürdur, (330) vefatı H.975/M.1567. Cān Raḥmiye raḥmet, **جان رحمی یه رحمت** cümlesi vefatı tārīhidir, ‘Oşmānlı Mü’ellifleri kendi ismi olan Pīr Meḥmed Çelebī adını Rāḥmīniñ pederi olarak göstermesi toğru degildir.

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

Ḥaṭ-ı nev-reste şanma ol gül-i ra‘ nā ‘ izārında
Ḥızırdir ḥāba varmış çeşme-i ḥayvān kenārında
Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

Ġam-ı dünyā ile ey dil nice bir zār olalım
Varalım mu‘ tekif-i gūşe-i ḥumār olalım
Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

Şāh-ı dehre n’ola baş egmez isem dünyāda
Şimdi dīvāne gönül ‘ ālem-i istiğnāda
Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Ṭiğ-i miḥnetden ki sīnem zahmnāḳ olmuş yatur
Ḥākdir seylāb-ı ğamdan çāk çāk olmuş yatur
Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

Ne ŋanlar dökdüğün ‘ arz itse çeşmim yāra al añlar
Tenim ğamdan hilāle döndi dirsem bir ḥayāl añlar

‘ Āşık Çelebī, 316; Sehī, 129; Sicill-i ‘ Oşmānī, c. II, ş. 375; Riyāzī, 65; ‘ Ālī Tārīḫi, 190; ‘ Oşmānlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 180; Güldeste, 468; Ḥasan Çelebī, 136; Ḳāf-zāde, 51; Keşfü’z-zunūn eski ṭab‘ ı c. I, ş. 511 ve yeñi ṭab‘ ı c. I, ş. 789; Beyāni, 33; ‘ Ahdī, 161, Laṭīfī, 163; Ḳāmūsü’l-a‘ lām c. III, ş. 2270; Keşfü’z-zunūn Zeyli, 504. [Dīvān, Millī Kütüb-hāne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 6803/1; Mısır Millī Kütüb-hānesi Türkçe Yazmaları, Halil Ağa 2, 41; Şāh u Gedā, Manisa İl Halk Kütüb-hānesi, 45 Hk 2711. ; Gülgün Erişen, Bursalı

Rahmî ve Gül-i Sad-Berg'i, Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1990; Turan Boranoğlu, Bursalı Rahmî Çelebi Dîvânı'nın Tahlili, Fırat Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 1997; Tuba Polat, Rahmî Pîr Muhammed Çelebi'nin "Şâh u Gedâ" Mesnevîsi (Metin-Muhteva-Tahlil), Dokuz Eylül Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2005.]

1361. RAHMETİ

Rahmetü'llâh Dede, Serezli, Mevlevî, Gelibolu Mevlevî-hânesi Şeyhi, vefâtı 1030/M.1620.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün
Eş-şalâ erbâb-ı 'ışka açılıp meydân-ı hû
Tutdı ser-tâ-ser cihânı pertev-i cevân-ı hû
Âdem ü 'âlim olup perkâr-ı devr-i dâ'ire
Şâbit ü seyyârı yek-reng eyledi devrân-ı hû

Esrâr Dede, 127; Sefine-i Mevleviyye, c. II, ş. 217; Semâ' -hâne-i Edeb, 83.

1362. RAHİKİ

Yūsuf Sinân Çelebi, İstanbullu, 'atâr, yeñiçeri, vefâtı H.953/M.1547.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün
Kûh-kenlikler ki Ferhâd itdi çekdi zaḥmeti
'İşğdan ma' nî degil şüretmiş ancaḫ niyyeti
Levh-i dilde naḫş olunmuşken ḫayâl-i rüy-ı yâr
Taşlara yazmaḫ revâ mıdır o şîrîn-şüreti
Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün
Bâde virdim ḫarmen-i 'aqlım dil-i meftûn için
Âh kıydım kendime bir yâr-ı gendüm-gün için
Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Ṭālī' im yok gülmedim bir gün ben ol meh-pâreden

Bilmezim âhir beni niçün yaratdı yaradan

(331)Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Kimseniñ gördüğüne râzı degil gönüm seni

İki gözümüñ biri olursa çıksun aradan

‘Āşık Çelebî, 318; Laṭîfî, 164; Kāmūsü'l-a' lām, c. III, ş. 2270; Beyānî, 34; Riyāzî, 66; ‘Ālî Tārîhi, 191; Sicill-i ‘Oşmānî, c. II, ş. 376; Ḥasan Çelebî, 137; Mecelle , 30; Sehi, 137.

1363. RAḤİMÎ

‘Abdu'r-raḥîm Raḥîmî Efendi, Amasyalı Meḥmed Çelebiniñ oğlıdır, Brusalı, vefâtı H.940/M.1533.

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Nesîm-âsâ güzer kıl gel gönül bu bezm-i ' âlemden

Nedîminden nedâmet her deminden bir nedem kaldı

‘Āşık Çelebî 319, Ḥasan Çelebî 137, Sicill-i ‘Oşmānî c. II, ş. 376, ‘Aṭâ Tārîhi c. IV, ş. 108; Beyānî, 34; Ahdî, 175.

1364. RAḤİMÎ

Ḥabeşî-zâde Ḥaṭṭât ‘Abdu'r-raḥîm Raḥîmî Beg, Ḥabeş Vâlisi Muştafâ Paşanıñ oğlıdır, İstanbullı, tezkire-i evvel, vefâtı 15 veya 17 Rebî'ü'l-âhir 1140/M.1727, Koca Muştafâ Paşa Tekyesi Kâbr-istânında medfündür, Vehbîniñ

Ḥabeşî-zâde Raḥîmî Bige cennet ola cā

خبشی زاده رحیمی بیکه جنت اوله جا

bir ta' miyeli mışrâ'ı vefâtına târîhdir, Sâlim Tezkiresinde ismi ‘Abdu'r-raḥmân ve maḥlası Raḥmî yazılmış ise de toğru degildir.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Şarf-ı naqd itmek ile nerm iden ol sîm-teni

Kîmyâgerlik ile müttehem olmaz da n' olur

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

H'âbda kıldı cemâliyle şeref-yâb beni

Diyemem lezzet-i didârinı ta' bir olmaz

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Hemân ol mâh ile bir ruhsat-ı bezm-i vişâl olsun

Baňa ey çarh-ı zâlim itdügiñ kat kat hâlâl olsun

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Nazarda naqd-i vaqtim bir sirişk dem-be-dem vardır

Nigâh it merdüm-i çeşmimde senden gayrı nem vardır

Faṭṭîn, 135; Şakâyık Şeyhî, c. III, ş. 401; Sicill-i 'Osmânî, c. II, ş. 331; Sâlim, 280; Râmiz, 113; Şafâ'î, 187; Tuḥfe-i Ḥattâṭîn, 257; Ṭayyâr-zâde 'Aṭa Târîḫi, c. IV, ş. 207; Mecelle 180 ve 230; Belîğ, 26; Vefeyât-ı Ayvansarâyî, 158, Keşfü'z-zunûn Zeyli, 504.

1365. RAḤİMÎ

'Abdu'r-raḥîm Raḥîmî Efendi ibn-i Kâdî Meḥmed Efendi ibn-i Ḥekimbaşı-zâde Yahyâ Efendi, müderris, H.1130/M.1717 târiḫinde ḫayâtda idi.

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Bu âh u nâleler dilden çıkar çarh-ı berîn üzre

Kebûdı sâye-bândır ḫıfz için ol nâzenîn üzre

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Vücûdum ḫal' asın almağ-çün ceş-i ğam u miḫnet

Degildir üstühân-ı sîne ḫondı nerdübân yer yer

(332)Sâlim, 286; Kâf-zâde, 52; Şafâ'î, 186.

1366. RAĦĪMĪ

RāĦīmī Beg, Kütahyalı, Ālāy Begi, Sulṭān Selīm-i Şānī nedīmi.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Şaf kı1 cān gözgüsin şūfī ruĦ-ı zībāya baĦ

Gör ne şekl iẓhār ider o şüret-i ra' nāya baĦ

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Ġubār-ı Ħaṭṭıñ esrārını Ħayrān olmayan bilmez

MezāĦ-ı nutĦ-ı la' liñ hem dem-i cān olmayan bilmez

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Dil miyāniñ ārzū vü cān lebiñ eyler ümīd

ĀĦ kim maĦşūd nā-peydā vü maĦşad nā-bedīd

‘AĦdī, 163.

1367. RUĦŞAT

MeĦmed RuĦşat Efendi, Arz-ı rümlü, Dīvān-ı Hümāyün kātibi, Mecelle H.1140/M.1727 ricālinden olduğunu yazıyor.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Ne dām itsek ‘aceb kim bizden ol āhū emīn olsa

Tüfeng-endāz-ı kām olmaĦa bir cā-yı kemīn olsa

Göñül Ħarmen-geh-i maĦşül-i rüy-ı tāb-dārīndır

Ne var ey Ħāsılı ‘ömr-i ‘azīzim dāne-ĸin olsa

Baltacı MeĦmed Paşanıñ 1123 tārīĦinde Rusları maĦlūb itmesinde söylediĦi tārīĦ:

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Bu fetĦ-i a' zamı tevrīĦ için ma' bed-geh-i dilde

Çekerken sübĦa-i endīşeye evrād-ı güftarı

Beşâretle edip hâtif didi Ruhsat bu târihi
Meḥmed şer‘ -i pâk-i Aḥmed ile bozdı küffarı

محمد شرع پاک احمد ایله بوزدی کفاری

Sâlim, 288; Şafâî, 211; Mecelle, 230.

1368. REZMÎ

Bahâdır Giray ibn-i Selâmet Giray ibn-i Devlet Giray ibn-i Mübârek
Giray ibn-i Mengili Giray, Kırım Hânı, vefâtı Şevvâl 1051/M.1641, Belîğ
maḥlası Remzî diye yazdığı gibi Şafâ’î de vefâtı târihini 1050 göstermektedir.

Mefâ’ ilün Mefâ’ ilün Mefâ’ ilün Mefâ’ ilün

Bu çarḥ-ı sifle-perver ehl-i ṭab‘ a cûd göstermez

Metâ‘ -ı ma‘ rifet gūyâ ziyândır sūd göstermez

N’ola âteş-i eşer olsa sevâd-ı şî‘ ri Rezmîniñ

Derûnı ḥâne-i âteşdir amma dūd göstermez

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

Ḥaṭ-ı ser-sebziniñ üstünde ider yer zülfün

Çemen üstünde biten sünbüle beñzer zülfün

Baş kaldırdı yüze çıkdı siyâh ḥaṭṭıñ

Fitne vehmiyle düşüp ra‘ şeye ditrer zülfün

Şakunır ol gül-ruhsârı eser yellerden

Şanma taḥrîk-i şabâdan yüzün örter zülfün

Şakâyık Şeyhî, c. I, ş. 202; Seyyid Rızâ, 42; Mücîb, 15; Şafâ’î, 154; ‘Âşım, 10;
Belîğ, 31.

1369. REZMÎ

Meḥmed Rezmî Paşa, Sultân Murâd-ı Rabi‘ kızısı Şafiye Sultânıñ zevci
Hüseyn Paşanıñ oğlıdır, Sultân-zâdelikle meşhûrdur, Rûm-ili Beglerbegi,

İstanbul, vefâtı 30 Şafer 1131/M.1718, Beşiktaşda ‘â’ilesi kabir-istânında medfûndur, ‘Oşmân-zâde Aḥmed Tâ’ibiñ

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

Düşdi yekpâre bu mısrâ‘ fevtine târiḥ-i tām

Ola yâ Rab kabir-i Sulṭân-zâde Beg ‘adn-i berīn

اوله يا رب قبر سلطان زاده بك عدن برين

beyti vefâtına târiḥdir, Sâlim Tezkiresiniñ başma nüshasında “Remzî ” maḥlaşıyla gösterilmesi yañlıştır.

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

Bend olaldan o ḥam-ı zülf-i ‘abîr-efşâna

Bir kıl ile yedilür şimdi dil-i dîvâne

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

Açup gül ruḥlarıñ şad-berge dönsün al al olsun

Helâk itsen beni ol dem saña kanım halâl olsun

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

Yarın alam bûsesin dermiş raḳîb-i bed-liḳâ

İrteye kalan kazadan ḳorḳma ey dil ḥayr ola

Dîvânı, Üniversite Kütüb-ḥânesi Nu.: 5499. Şaḳâyık Şeyḥî, c. III, ş. 402; Sicill-i ‘Oşmânî, c. IV, ş. 216; Sâlim, 289; Şafâ’î, 193; Mecelle, 230. [Mehmet Gürbüz, Rezmî Dîvânı (İnceleme-Metin), Gazi Üniversitesi, Ankara, 2005.]

1370. RESÂ

Şeyḥ Ḥaydar Resâ Efendi, Buḥârâ Emîr-zâdelerinden, Şâh Ḥaydar-ı Naḳş-bendî dinmekle meşhûrdur, Buḥârâlı, vefâtı H.1112/M.1700, Üsküdar da Bülbül Deresi-nâm maḥallde inşâ eylediği tekyede medfûndur, Mecelleniñ vefâtını 1110 göstermesi yañlıştır.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Ser-i kūyuñ temāšā eyleyenler Țurdur dirler

Tecellī cilvegāh-ı kāmētinde nūrdur dirler

(334)Ser-i kūyuñda zār u nā-tüvānım añlayan söyler

Ġarīb ü bī-nevā miskīn Resā rencūrdur dirler

Şakāyık Şeyhī, c. II, ş. 290; Sicill-i 'Oşmānī, c. II, ş. 261; Şafā'ī, 169; Mecelle, 231; Belīg, 27; Sālīm, 293; Vefeyāt-ı Ayvānsarāyī, 97.

1371. RESĀ veya MAĖŞŪD

Muştafā Maķşūd Resā Efendi, Rusçuķlu, vūzerā kethūdāsı ve dīvān kātibi, H.1215/M.1800 tārīhinde Rusçuķda doğdı, vefātı H.1269/M.1852, Hezarğradda medfūndur, FaȚın ve Sicilliñ 1265 de ĥayātda olduđunu yazmalarına göre 'Oşmānlı Mü'ellifleriniñ vefātı tārīhini 1259 göstermesi mürettib sehvi olsa gerekdir.

Mef' ūlü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Bir dil ki ĥāk-i faĥr-i rūsülden cilā alur

Mihr-i cihān-nümā o gönülden ziyā alur

Maķşūd şanma kāle-i 'ıřķa revāc yok

Kālā-yı tazedir anı 'arz it Resā alur

Ėāmūsü'l-a' lām, c. III, ş. 2275; 'Oşmānlı Mü'ellifleri, c. II, ş. 200; Sicill, c. II, ş. 377; FaȚın, 132. [Münyetü's-sālik, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 135/3.]

1372. RESĀ

Meĥmed Resā Efendi, Ġalatalı, Brusalı Ėavdar-zāde dāmādı, Ġalatalı Resā, Brusalı Resā 'unvānlarıyla iřtihār itmişdir.

Mefā' īlün Mefā' īlün Mefā' īlün Mefā' īlün

Nigāh-ı ḥasretim ḳaldı ruḥ-ı cānān beneklenmiş

Ya fikr-i pūse ' aksidir o verd-i ter çiçeklenmiş

Göñül pūs-ı leb-i dildāri ḥ'āb içre ḥayāl itmiş

İdüp terk-i veḥāmet ol gedā ḥayli yüreklenmiş

Degil zülf-i siyeh ruḥsār-ı alı üzre pīç-ā-pīç

Muṭalsam ejdehâdır genc-i ḥüsnünde çöreklenmiş

Resā şayd olmaz ol ahū-yı vaḥşî düşmesin ḳayda

Hezārān dāne ḳaçmış dām görmüş hem tūneklenmiş

Rāmiz, 118.

1373. RESSĀM

Meḥmed Efendi, ressām-ı sikke-i pâdişāhı, vefâtı H.1157/M.1744.

Rāmiz, 126.

1374. RESMĪ

Seyyid Muştafā Resmî Efendi, Şāriḥ-i Meşnevî Re'îsü'l-küttāb Seyyid Şarı 'Abdu'llāh Efendiniñ oğlıdır, İstanbullı, Der-gāh-ı 'ālî cebeciler kâtibi, vefâtı H.1066/M.1655, Giritde medfūndur, Sicilliñ vefâtı târiḥini 1060 göstermesi yañlıştır.

Mef' ūlü Mefā' īlün Mef' ūlü Mefā' īlün

Āşüfteligin şorma ben ' aşık-ı şeydāniñ

Hüşyār ola mümkin mi mest-i mey-i hicrāniñ

Şakāyık Şeyḥî, c. I, ş. 749; Sicill-i 'Osmānî, c. II, ş. 380; Şafā'î, 158; Mecelle, 231; Güftî, 41.

1375. RESMĪ

Açıkbaş Şeyh Seyyid Maḥmūd-ı Nakş-bendî ibn-i Seyyid Aḥî Maḥmūd ibn-i Seyyid Aḥmed ibn-i Seyyid Meḥmed ibn-i Seyyid Meḥmed Baba, maḥlaş ‘Ācizi, Diyār-ı Bekrlî, ‘Azîz Maḥmūd-ı Ürmevîniñ birader-zâdesidir, şeyhi ile Güldeste-i (335) silsileyi bu şekilde yürütmüşlerdir-Şeyh Seyyid Maḥmūd ibn-i Seyyid Aḥî Maḥmūd ibn-i Seyyid Meḥmed ibn-i Seyyid Meḥmed Baba, maḥlaş ‘Ācizi- H.1010/M.1601 târiḥinde Diyār-ı Bekrde doğdı, vefâtı 15 Rebî‘ü’l-âḥir 1077/M.1666, Brusada Dāye Ḥātun Cāmi‘inde medfündür.

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

Güş idüp fevtin didim târiḥini,
Raḥmetin kıla ziyâde ol Muḥîm

رحمتن قيله زياده اول معين

beyti vefâtına târiḥdir.

Mef‘ ülü Mefâ‘ ilü Mefâ‘ ilü Fe‘ ülün

Bu ‘âlem-i fânide ne mîrim ne emîrim
Üftâde-i vâdî-yi fenâ merd-i ḥaḳîrim

El- minnetü li’llâh ki olup cân ile bende
Meydân-ı maḥabbetde naḫar kerde-i pîrim

Bârîye şükür mâlik-i gencîne-i rāzım
Yok sîm ü zerim gerçi bu dünyâda faḳîrim

Mef‘ ülü Mefâ‘ ilü Mefâ‘ ilü Fe‘ ülün

Ey şems-i sabâ âh-ı seḫerden ḫazer eyle
Luḫf eyle bize feyz-i naḫardan ḫazer eyle

Fevrî varayım dirseñ eğer ‘arş-ı ḫabûle
Resmî gibi sen daḫi vaḫandan sefer eyle

Şakāyık Şeyhī, c. I, ş. 632; Tezkire-i Āmid yazma nüsha 42, başma nüsha 380, Güldeste, 154; ‘Osmānlı Mü’ellifleri c. I, ş. 14.

1376.RESMĪ

Meḥmed Resmī Efendi, Mağnisalı, Mağnisa müftisi, vefatı
H.1085/M.1674.

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

Mest-i ‘ışkım çarḥ-ı cām-ı lāle-gūnumdur benim

Nüh-ķıbāb anda ḥabāb-ı ser-nigūnumdur benim

Şakāyık Şeyhī, c. I, ş. 749; Şafā’ī, 159.

1377. RESMĪ

Şeyḥ İsmā’īl Resmī Efendi, Rūm-ilili, Ḥalvetī şeyḥlerinden, vefatı
H.1109/M.1697.

Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün

Felekde dūd-ı āhım ol meh-i mümtāza dā’irdir

Zemīnde cūy-ı eşkim pāy-ı serv-i nāza dā’irdir

Eder rind-i mey-āşāmı Ḥızr-meşreb Mesihā-dem

Şu sāgar kim o la’ l-i mu’ cize-perdāza dā’irdir.

Şakāyık Şeyhī, c. II, ş. 319; Sicill-i ‘Osmānī, c. II, ş. 380; Sālim, 292; Şafā’ī, 191; Belīg, 26.

1378. RESMĪ

Resmī Aḥmed Efendi, Giridli, Kethüdā-yı Şadr-ı A’zamī ve Berlin Sefiri,
H.1133/M.1720 tārīḥinde Giridde doğdı, vefatı 2 Şevvāl 1197/M.1782,
Üsküdar da medfūndur, Ḳāmūsü’l-a’lāmın vefatı tārīḥini 1203 yazması yañlıştır.

Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün

Şabâ gîsûlârından gülşene ‘anber getürmişdir
Lebiñden rekb-i Şâmî pasta vü şeker getürmişdir
Melâhat mülkünün sulţânısn̄ aşûb-ı ‘âlemsn̄
Seni cânâ felek kıuyruklu bir ahter getürmişdir

Silâh-dâr-zâde, 32; Râmiz, 114; Sicill-i ‘Osmânî, c. II, ş. 380; Kâmûsü’l-a‘lâm, c. I, ş. 798; Şefkat, 66; Mecelle, 231. [Diplomatik Belgeler, İngiltere Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Or. 10897; El-İstînâs fî Ahvâlî’l-efrâs, Kayseri Râşit Efendi Eski Eserler Kütüb-hânesi, Râşid Efendi 548; Hâlîfetür-rüesâ, Avusturya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, H.O. 118; Topkapı Sarâyı Müzesi Türkçe Yazmaları, R. 1455; Alî Emîrî Efendi (Millet Ktb.) No. 720; Hâlet Efendi (Süleymâniyye Ktb.) No. 597/1; Aşir Efendi (Süleymâniyye Ktb.) No. 256; Es‘ad Efendi (Süleymâniyye Ktb.) No. 2296; Aşir Efendi-Re‘îsü’l-küttâb Mustafa Efendi (Süleymâniyye Ktb.) No. 639; Hüsrev Paşa Ktb. No. 387/2; Es‘ad Efendi (Süleymâniyye Ktb.) No. 3378; Cevdet Paşa Veliyyü’d-dîn Efendi (Beyazıd Umumi Ktb.) No. 145/8; İstanbul Millet Kütüb-hânesi, 34 Ae Tarih 720; Hâlîkatür-rüesâ, Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Talat 50, Talat 214, 1000; Hâmiletü’l-kubera, Millî Kütüb-hâne-Ankara, 06 Hk 257; Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 240; Topkapı Sarâyı Müzesi Türkçe Yazmaları, E.H.1403; Avusturya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, H.O. 120; Hidiv Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Kahire-Mısır, 9036; Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 1015; Alî Emîrî Efendi (Millet Ktb.) No. 274; Hâlet Efendi (Süleymâniyye Ktb.) No. 597/2; Es‘ad Efendi (Süleymâniyye Ktb.) No. 3876/2, No. 3378/2, No. 2258/1; Cevdet Paşa Veliyyü’d-dîn Efendi (Bâyezîd Umûmî Ktb.) No. 145/7; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, K.28; Hamiletü’l-kübâ fî Vasfi Agavâti Dârü’s-sadeti’l-uzmâ, Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 1594; Hulâsatü’l-itibâr, İngiltere Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları,

Or. 7306; Akademiya Navk Naradov Azii Enstitüsü Türkçe Yazmaları, Moskova-Rusya, B 1202; Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Timuriye 1000, Talat 27, S 4448, 47, 158; Avusturya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, H.O. 103; Hüseyin Kocabaş Kitaplığı Türkçe Yazmaları, S.H.M.H.K.Yaz. 528; Hidiv Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Kahire-Mısır, 8954, 9133/13; İstanbul Süleymâniyye Yazma Eser Kütüb-hânesi, Y-119/3; Köprülü Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 384; Almanya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.quart 1502; Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları 932/2; Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 2386; Atıf Efendi Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Atf 1881; Fransa Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Regius; İstanbul Millet Kütüb-hânesi, 34 Ae Tarih 258, 34 Ae Tarih 259; Hulasatü'l-itibar: fil-harbi'l-vakii beyne'd-devleti'l-Aliyyeti ve Rusiyyeti fi, Köprülü Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Ma 384; Layiha-i Resmî, Fransa Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Schefer; Makâle-i Ahmed Efendi, Hidiv Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 9133/1; Melce-i Âl-i Âbâ, Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 7446; Prusya Sefaret-nâmesi, Kütahya Vahidpaşa İl Halk Kütüb-hânesi, 43 Va 530/1, 43 Va 829; Risâle-i Resmî Giridi, Topkapı Sarâyı Müzesi Türkçe Yazmaları, H.375; Risaletü fi tertibi kasasi'l-enbiyai'l-mezkûr fil-Kuran, Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Nk 415/1; Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Nk 416/1; Sefâret-nâme-i Prusya, Atıf Efendi Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Atf 1890; Almanya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.quart 1676; Es'ad Efendi (Süleymâniyye Ktb.) No. 3379; Aşir Efendi (Süleymâniyye Ktb.) No. 252; Atıf Efendi Ktb. No. 1890; Es'ad Efendi (Süleymâniyye Ktb.) No. 3378/3; Millî Kütüb-hâne-Ankara, 06 Hk 4274; Madrid Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, B.N.M.12104; Topkapı Sarâyı Müzesi Türkçe Yazmaları, H.1576, E.H.1439; Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, m Mecâmi Türkî 47, Edebut-Timur 1000; Hidiv Kütüb-hânesi

Türkçe Yazmaları, Kahire-Mısır, 9133/2, 9133/4; Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 3876/1, 06 Mil Yz A 1812, 06 Mil Yz A 1386/3; Sefine-i Rüşâ, Bodleian Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Newyork-Amerika Birleşik Devletleri, MS Turk. d. 47; Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları, Y. 4041; Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 1386/1; Takrîr-i Prusya, Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, el-Edeb et-Timuriye 1000; Safinaz Birbenli, Ahmed Resmî Efendi ve Sefâret-nâmeleri, Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1999.]

1379. RESMÎ

Çukadar-zâde Haṭṭâṭ Resmî Aḥmed Efendi, Kâdî Kız Mustafâ Efendi Başçukadarı Kâdî (336) Meḥmed Efendiniñ oğlıdır, kâdî, vefâtı H.1198/M.1783, Şâmda medfündür.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Şâmda 'azm-i behişt itdikde târiḥin didim

Eyledi ṭoksan sekizde cennet-i Firdevsi cā

ایلدی طقسان سکزده جنت فردوسی

beyti vefâtına târiḥdir.

Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

Me'âl-i beste-i zülfün Ḥıṭâ degil de nedir

Bu kıl u kâle vesîle sabâ degil de nedir

Gel etme Resmîye evc-i cefâdan âgâza

Yolunda ey şeh-i nâzım fedâ degil de nedir

Silâḥ-dâr-zâde, 31; Şefkat, 65; Tuḥfe-i Haṭṭâṭın, 87; Mecelle, 231; Râmis, 115; Sicill-i 'Osmânî, c. II, ş. 380.

1380. RESMÎ

Bezzâz Resmî Efendi, Brusalı, Aḥmed Paşa mu‘âşırı, Brusada medfûndur.

Mef‘ ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün

Devrân yaḳañı eylemeden zulm eliyle çāk
Seyf-i sitemle dehr seni itmeden helāk

Ḥāk olmadan bu cism ü yalavarmadan ḥāk
Jengâr-ı ğamdan it dil ü cān gözgüsini pāk
Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

Nitekim saña ‘ âdetdir niyâz ehline nâz itmek
Baña ḥoddur bir nâza biñ dürlü niyâz itmek

Sücüd itdikçe mihrâba seni yād itdigim budur
Ḥuzûr-ı kalb olmazsa dürüst olmaz namâz itmek
Mef‘ ulü Mefâ‘ ilü Mefâ‘ ilü Fe‘ ulün

Bir şeb didim ey şūḥ ne var sîneñi açsañ
Didi yaramazdır gice âyîneye bakmaḳ

‘Oşmānlı Mü’ellifleri, c. I, ş. 14; Laṭîfî, 164; Seḥî, 102; Sicill-i ‘Oşmānî, c. II, ş. 380; Ḳâf-zāde, 52.

1381. RESMÎ

‘Alî Resmî Efendi, Giridli, Şu‘arâ tezkirelerinde ve vefeyâta dâ’ir eşerlerde ḥâl tercemesine dâ’ir kayd ve ma‘lûmât yokdur. Dîvânı, Hâşim Paşa kitâblarından, Selîm Ağa Kütüb-ḥânesinde Nu.: 85/1. Dîvânından alındı. [Dîvân, Millî Kütüb-hâne-Ankara, 06 Mil Yz A 782/3; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Belediye K. 27/30; Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 788/5; Almanya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.oct.1593 Staatsbibliothek, Berlin; Dîvân-çe, İstanbul Millet Kütüb-hânesi, 34 Ae Manzum 535/1; Kasîde, Millî Kütüb-hâne Yazmalar

Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 3958; Uyûnü'l-hidâye, İstanbul Süleymâniyye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Sü-Tarlan 141; Arnavutluk Devlet Arşivleri Türkçe Yazmaları, 167, 251; Vatikan Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Vat. Turco 330; Almanya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.oct.2787, Ms.or.quart.1453, Ms.or.oct.1593 Staatsbibliothek, Berlin, Ms.or.oct.2511; Hüseyin Kocabaş Kitaplığı Türkçe Yazmaları, S.H.M.H.K.Yaz. 152; Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 1666; Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 38; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 0. 27/18, 0. 29; Uyûnü'l-hidâye, Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 8262, 06 Mil Yz B 188, 06 Mil Yz A 4036, 06 Mil Yz A 3890/1, 06 Mil Yz A 3373, 06 Mil Yz A 2242, 06 Mil Yz A 782/1, 06 Mil Yz A 467/1, 06 Mil Yz A 4366, 06 Mil Yz A 4396/1, 06 Mil Yz A 3629/2; İstanbul Millet Kütüb-hânesi, 34 Ae Şeriyye 893, 34 Ae Şeriyye 894; Risâle-i Bektaşîyye, Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 758/2; Saime Arslan, Resmî Ali Baba ve Dîvânı, Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2003.]

1382. RESMÎ

Mehmed Resmî Efendi, 'Abdu'r-raḥmân Efendiniñ oğlıdır, Şofyalı.

Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

Bir dil ki baḥr-i ' işka ola bir dem âşinâ

Emvâc-ı guşşadır aña hem-dem hem âşinâ

Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

Ol çeşm-i pür-fiten ki füsün-sâz-ı ' işvedir

Her bir girişme mu' cize-perdâz-ı ' işvedir

Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

Şeyḥ-i şehirden itmesün ümmîd-i feyz dil

Himmet iderse pîr-i muḡân behremend olur

Belîğ, 26.

(337) 1383. RESİM, RĀSİM

Hacı Muştafâ Resim Efendi, Muştafâ Efendiniñ oğlıdır, Brusalı, Kuyumcubaşı, vefâtı H.1130/M.1717, Brusada Kurdoğlı Kabr-istanında medfündür, Baldır-zâde Belîğini

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Qazıldı nâm-ı Râsim seng-i kabre nâgihâni vâh

قازلدى نام راسم سنك قبره ناكهانی واه

mışrâ'ı vefâtı târihidir, Sâlim ve Şafâ'îniñ vefâtı târihini 1120 göstermeleri yañlıştır, şi' rlerinde iki maħlaş kullanmıştır.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Sûziş-i ma' şûk olur elbetde ' aşıkdan füzün

Şem' i maħv-ı cism ider pervâne bir perden geçer

Mâni' olmaz seyr erbâb-ı sülûke zâf-ı ten

Her ne deñlü rişte bârik olsa gevherden geçer

Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

Zebân-ı ' aşrı tamâm añladık hemân biz de

Hulûşuna göre ħalkıñ şadâkat eyleyelim

Ne iddi' â-yı vefâ ne bâr-ı minneti var

□ Adâvet eyleyene biz maħabbet eyleyelim

Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

Ne fikr-i pûse ne endîşe-i vişâl iledir

Maħabbetim saña cân-ı hulûs-ı bâl iledir

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Göñül geçmez ruħ-ı dilberden olmağla ħaţ-âverde

Ziyâ-yı mihr-i ' âlem-tâba olmaz ebriyle perde

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Ne sāmān-ı taḥammül var ne şabr-ı bî-vefā kaldı

İşim ey çāre-sāz-ı 'ācizān āḥir saña kaldı

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Eyledim būd ü nebūdı Rāsīmā vaḳf-ı fenā

Mülk-i heştide benim nām ü nişānım ḳalmadı

Şakāyık Şeyḫi, c. II, ş. 550; Sicill-i 'Osmānī, c. II, ş. 381; Gül-zār-ı 'İrfān, 367; Belīg, 26; Şafā'ī, 192; Sālīm, 291; Güldeste-i Belīg, 470.

1384. RESĪM

Enderūnlı Resīm Efendi, Sulṭān Muşṭafā-i Şānī devri şā'irlerinden.

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Resīm şī'r dinilmez kelām-ı mevzūna

Sūḫān sezā-yı pesend oldığı me'al iledir

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

Ġayriñ geçirenler yaḳadan zāde-i ṭabān

Benzer ki tebini ide māder be Ḥıṭāyī

Ṭayyār-zāde 'Aṭa Tārīḫi, c. IV, ş. 208.

1385. RESĪM

Ḥüseyn Resīm Efendi, Kilisli, Ḥaleb Ḳāḏisi, Kilisī Ḥüseyn dinmekle meşhūrdur.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Serv-i gül-zār-ı İrem şimşād-ı ṭarf-ı cū mıdır

Şem'-i bālā-yı tecellī ḳāmet-i dil-cū mudur

Yeter mülāzemet bezm-i keşret eyleyelim

Biraz da gūşe-i vaḥdetde rāḫat eyleyelim

Şefkat, 67; Silâh-dâr-zâde, 33.

(338) 1386. RESİMÂ

Ahmed Resimâ Efendi, Üsküdarlı, Yenişehir Fener Mevlevî-hânesi şeyhi, vefâtı H.1218/M.1803, Üsküdar'da 'Înâdiyyede Selîm Baba kurbünde medfûndur, vefâtı târihi Esrâr Dede 1214 ve Kâmûsü'l-a'lâm 1210 göstermişlerdir.

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Hele ehl-i ta' aşşub bâdeniñ germiyyetin bilmez

Humâr-âlûde-i şubh olmayan keyfiyyetin bilmez

Yağar pervâne kendin tâ olunca nâ'il-i vuşlat

Ne haletdir ki bî-çâre yine maḥviyyetin bilmez

Resimâ tıynet-i merdüm hemîşe müsta' iddir bil

Güşâde bâb-ı himmet hep velî ehliyyetin bilmez

Kâmûsü'l-a'lâm, c. III, ş. 2279; 'Oşmânlı Mü'ellifleri, c. II, ş. 193; Esrâr Dede, 132; Sicill-i 'Oşmânî, c. II, ş. 381; Faṭîm, 133.

1387. RÛSÛḤÎ

İsmâ'îl Rûsûḥî Efendi, Ahmed Efendiniñ oğludur, Ankaralı, Ğalata Mevlevî-hânesi şeyhi, Şâriḥ-i Meşnevî, vefâtı H.1041/M.1631, Ğalata Mevlevî-hânesinde medfûndur.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Gel Rûsûḥîniñ sözün diñle semâ'a aşık ol

كى تكون بين أهل العشق من أهل الشرف

-

Bâğbân-ı rûḥ-perver ya' ni Mevlânâ-yı Rûm

Nev-bahâr itdi yine bâğ-ı dem ü devrânını

Tāzelendi zevk u şevkî köhne bâğ-ı ‘âlemin
Reşk-i firdevs eyleyüp pîrâmen-i bustânını

Oşmānlı Mü’ellifleri, c. I, ş. 24; Esrār Dede, 125; Sefine-i Mevleviyye, c. II, ş. 37; Semā‘ hâne-i Edeb, 80; Mecelle, 231; Vefeyât-ı Ayvānsarāyî, 100. [Câmiü’l-âyât, İstanbul Süleymâniyye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 07 Tekeli 390; Topkapı Sarâyı Müzesi Türkçe Yazmaları, E.H.1301; Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 7191, 03 Gedik 18212; Hidiv Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Kahire-Mısır, 8558; Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 2081; Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Nk 477, 34 Nk 478; Kitâb-hâne-i Umûmî-yi Hz. Ayetullah Necefi Maraşi Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Kum-İran, 3125; Câmiü’l-âyât, Kastamonu İl Halk Kütüb-hânesi, 37 Hk 3037; Konya Bölge Yazma Eserler Kütüb-hânesi, 32 Hk 1720/1, 07 El 2557/4; Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüb-hânesi, 19 Hk 803/1; Kütahya Vahidpaşa İl Halk Kütüb-hânesi, 43 Va 1052/3; Manisa İl Halk Kütüb-hânesi, 45 Hk 2652; Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Tasavvufî Türkî 20; Tasavvufî Türkî Talat 21; Tasavvufî Türkî Talat 22; Tasavvufî Türkî Talat 18; Derbîyât, İngiltere Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Harl. 5490/4; El-Futûhâtü’l-ayniye, Kastamonu İl Halk Kütüb-hânesi, 37 Hk 229; El-Hikemü’l-münderice fi Şerhi’l-münferice, Kıbrıs Kütüb-hânelerinde Bulunan Türkçe Yazmalar, II. Mahmud Ktp. 1049/1; Millî Kütüb-hâne-Ankara, 06 Hk 2234; Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Nk 4039/1; El-Mekasidü’l-aliyye fi şerhi’t-taiyye, Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Nk 4039/2; El-Makâsidü’l-alîye fi Şerhi Tâîyeti’l-Fârîzîye, Kıbrıs Kütüb-hânelerinde bulunan Türkçe Yazmalar, II. Mahmud Ktp. 1139; Fâtihu’l-ebîyât fi Şerhi’l-mesnevî, Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 2064, 2083/1; Kıbrıs Kütüb-hânelerinde bulunan Türkçe Yazmalar, II. Mahmud Ktp. 185; Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Talat 13, 21, 34, 53, Talat 93; Topkapı Sarâyı Müzesi Türkçe Yazmaları, R. 457; İstanbul Büyükşehir

Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 1178/1; Millî Kütüb-hâne-Ankara, 03 Gedik 17753, 06 Hk 4212/5; Fatihu'l-ebiyât, Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Nk 2469, 34 Nk 2470, 34 Nk 2471, 34 Nk 2472, 34 Nk 2473; Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 926/1; Diyarbakır İl Halk Kütüb-hânesi, 21 Hk 1603; Köprülü Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 732/1; Manisa İl Halk Kütüb-hânesi, 45 Hk 5176/1; Fâtihu'l-ebiyât fi Şerhi'l-mesnevî, Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 2062; Kayseri Râşid Efendi Eski Eserler Kütüb-hânesi, Râşid Efendi Eki 1388; Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 2063; Fütûhâtü'l-aynîye, İstanbul Süleymâniyye Yazma Eser Kütüb-hânesi, Y-337; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 369/1; Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 95, 99, 1074; Hayâkili'n-nûr , Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 2912/1; Hikem-i Münderice fi Şerh-i Münferice, Kıbrıs Kütüb-hânelerinde bulunan Türkçe Yazmalar, II. Mahmud Ktp. 893; Hikemu'l-münderice fi Şerhi Kasîdeti'l-Münferice, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüb-hânesi, 15 Hk 491/1, 15 Hk 141/2; Hüccetü's-semâ, İzmir Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 586; Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Nk 4890/28; Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüb-hânesi, 19 Hk 803/2, 19 Hk 844/2; Kütahya Vahitpaşa İl Halk Kütüb-hânesi, 43 Va 1052/2; Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 8812/7; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 585/2; Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Mecâmi Türkî Talat 148, Tasavvufî Türkî Talat 4; Hükm-i Münderice fi Şerhi'l-münferice , Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 691/1; Kütahya Vahitpaşa İl Halk Kütüb-hânesi, 43 Va 331/1; Millî Kütüb-hâne-Ankara, 06 Hk 689/7, Millî Kütüb-hâne-Ankara, 06 C 885/1; İrşâdü's-sâlikin, Topkapı Sarâyı Müzesi Türkçe Yazmaları, E.H.271; İzâhu'l-hikem, Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 2675/1; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 829/2; Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Hikmet-i Türkî 1, Mecâmi Türkî Talat 148; İstanbul

Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 925/1, 1670; Hidiv Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Kahire-Mısır, 9043; İzâhu'l-hikem fi Şerhi Heyâkili'n-nûr, Manisa İl Halk Kütüb-hânesi. 45 Hk 2579/3; Kitâbü Istilâhati'l-mantık, Türk Dil Kurumu Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Yz. A 273/9; Kitâbü'n-necât, Hidiv Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 5604; Makâsıd-ı Aliye fi Şerhi't-tâiye, İstanbul Süleymâniyye Yazma Eser Kütüb-hânesi, Y-213; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 534, 551; Topkapı Sarâyı Müzesi Türkçe Yazmaları, E.H.1599; Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 1645, 1646; Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 918; Kastamonu İl Halk Kütüb-hânesi, 37 Hk 1495; Mebde ve Mead, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 623/7; Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 3981/2; Mecmûa, Topkapı Sarâyı Müzesi Türkçe Yazmaları, R. 451; Mecmûa-i Letâif, İngiltere Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Harl. 5490/2; Mecmûatü'l-letâif ve Mamuretü'l-ma'ârif, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 14; Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 4221/1, 03 Gedik 18215, 03 Gedik 18202; Mecmûatü'l-letâif ve Sandukatü'l-ma'ârif, Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 2101; Menâkıb-ı Şeyh Ömer Fûadî, Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Mecâmi Türkî 8; Miftâhu'l-belâga ve Misbâhu'l-fesâha, Avusturya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, N.F. 37; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 1178/2; Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 2252; Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 mil yz A 8831/2; Minhâcü'l-fukarâ, Hüseyin Kocabaş Kitaplığı Türkçe Yazmaları, S.H.M.H.K.Yaz. 126; Topkapı Sarâyı Müzesi Türkçe Yazmaları, R. 423; Millî Kütüb-hâne-Ankara, 06 Hk 4268/1, 06 Hk 2592; Topkapı Sarâyı Müzesi Türkçe Yazmaları, E.H.1265; Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Nk 2628; Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Tasavvufî Türkî Talat 68; Avusturya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, N.F. 441; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 585/1;

Kütahya Vahitpaşa İl Halk Kütüb-hânesi, 43 Va 1052/4; Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 2166, 2167, 2168, 5114; Almanya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.quart.1505; İstanbul Millet Kütüb-hânesi, 34 Ae Şerriyye 1043; Misbâhu'l-esrâr, Vatikan Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Vat. Turco 137/1; Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 2104; Millî Kütüb-hâne-Ankara, 06 Hk 48; Risâle fi Hakkı Semâ-i Mevlevî, Vatikan Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Vat. Turco 137/6; Risâle-i Mevlevî Sülûkün ve İsm-i Celâl, Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 2176/9; Risâle-i Muhtasar, Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 2095/4; Risâle-i Tarîkat ve Şerîât, İzmir Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 377/5; Simatü'l-makinun, Kütahya Vahitpaşa İl Halk Kütüb-hânesi, 43 Va 1052/1; Şerh-i Defter, İngiltere Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Harl. 5490/3; Şerh-i Dîbâce-i Mesnevî, Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Talat 21; Şerh-i Ebyât-ı Mesnevî, Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Talat 77; Şerh-i Hamriye, Vatikan Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Vat. Turco 137/5; Şerhu Heyâkili'n-nûr, Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 2039/5; Şerh-i Kasîdetü'l-hamrîye, Kıbrıs Kütüb-hânelerinde bulunan Türkçe Yazmalar, Selimiye Cami'î 148; Şerh-i Kasîdetü'l-hamrîye, Kıbrıs Kütüb-hânelerinde Bulunan Türkçe Yazmalar, II. Mahmud Ktp. 131/4; Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, S 4698, Talat 77, Talat 19; Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüb-hânesi, 19 Hk 3244/4; Millî Kütüb-hâne-Ankara, 60 Hk 165/2; Şerh-i Kasîdetü'l-münferice, İzmir Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 1273; Kütahya Vahidpaşa İl Halk Kütüb-hânesi, 43 Va 1076/2; Şerh-i Mesnevî, Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz B 548; Millî Kütüb-hâne-Ankara, 03 Gedik 18201; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 36, 128, 1552, 1859; Manisa İl Halk Kütüb-hânesi, 45 Hk 5136; Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları, K. 1011, A. 1360, R. 452; Şerhu'l-mesnevî, Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 2065, 2066, 2067; Vatikan Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Vat. Turco 137/3; Şerhu'l-mimiyeti'l-haramiye, İstanbul Büyükşehir

Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 1354; Şerh-i Tâîye, Vatikan Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Vat. Turco 137/4; Tarif-i İlm-i Hikmet, Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 2390/4; Tercüme-i Hüccetü's-semâ, İstanbul Millet Kütüb-hânesi, 34 Ae Şeriyeye 924; Vakıflar Genel Müdürlüğü Ankara Bölge Müdürlüğü Kütüb-hânesi, 67 Saf 459/1; Tefsîr-i Suver-i Kurân-ı Kerîm, Kıbrıs Kütüb-hânelerinde bulunan Türkçe Yazmalar, II. Mahmud Ktp. 123/1; Tefsîr-i Sûre-i Fâtiha, Topkapı Sarâyı Müzesi Türkçe Yazmaları, R. 190, B. 46; Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 2223; Terceme-i Kasîdetü'l-münferice, Köprülü Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 173; Zübdetü'l-fuhûs fi Nakşî'l-fusûs, Topkapı Sarâyı Müzesi Türkçe Yazmaları, H.294, E.H.1249; Millî Kütüb-hâne-Ankara, 52 Hk 902/2, 06 Mil Yz A 8441/2; Manisa İl Halk Kütüb-hânesi, 45 Hk 1305; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 143, 829/1, 1198; Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 17/1, 861; Vatikan Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Vat. Turco 137/2; Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 2083/2, 2912/2; Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Mecâmî Türkî Talat 37; Almanya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.quart.1354; Veli Saylam, Ankaravî İsmâ'îl Rüsûhî ve İzahu'l-hikem Adlı Eseri, Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1990; Ömer Bektaş, Rüsûhî İsmâ'îl Efendi ve Mesnevî-i Şerîf Şerhi, Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1993.]

1388. RÜSŪHÎ

Süleymân Rüsûhî Efendi, Sofyalı, şeyh, Kânûnî Sulţan Süleymân devri şu'arāsından.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Bâğ cihân içre dikelden kâmet-i bâlâni ben

Nürdan bir serv olur her kıanda şalsam sâye ben

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Mihr-i hüsnüñ düzdîdir ammâ tutulmamağ-çün
Ayda bir şüret değışir mâh ey vechi hasen
Kâmüsü'l-a' lām, c. III, ş. 2289; Sicill-i 'Osmānī, c. II, ş. 381; 'Aşık Çelebī, 319;
Hasan Çelebī, 138.

1389. RÜSŪHÎ

Rüsūhi-i Hamīdī, Kānūnī Sulṭān Süleymān devri şā' irlerindendir.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Çıuş uçmasun havāda ol hümā-pervāzıñ üstünden

Çık ey āh-ı ciger-süzüm döne döne kebāb eyle

Bilüp miqdārını kerem olmasun şems-i cihān-efrüz

Cemālin pertevin göster aña ref' -i hicāb eyle

'Ahdī, 173.

1390. REŞĀD

Aḥmed Fā'ik Reşād Beg, Ālāy Emīni İzmirli Ṭāhir Efendiniñ oğlıdır, vālidesi İhyā Efendiniñ kızısı olmağla İhyā Efendi ḥafīdi dinmekle ma' rüfdür, 1 Zi'l-ḥicce 1267/M.1850 tāriḥinde (339) İstanbulda doğdı, vefātı 26 Ḥazirān 1332/M.1914, Erenköyünde Şahrā-yı Cedīd Qabr-istanında medfündür, Taqvīm-i Vakāyī' Gazetesi müdürü.

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Yanımda şimdi benim āh yārim olsaydı

Enīs-i cānım o şūḥum nigārım olsaydı

Bu yerde bāğ baña olmasaydı da mesken

Vaṭandaki kara toprak mezārım olsaydı

Beni kaderdir sevḳ iden yoksa gelmez idim

Şu dār-ı pür-miḥene ihtiyārım olsaydı

‘ Aceb ider mi beni yād sevdiğim der mi
Reşād-ı dil-şüde vü dil-figārım olsaydı

‘ Azāb-ı ğurbeti hiss eylemezdim bu kadar
Yanımda şimdi benim āh yārim olsaydı

Şoñ ‘ Aşır Türk Şā’ irleri, 1431; ‘ Oşmānlı Mü’ ellifleri, c. II, ş. 216. [Süheyla Yüksel (Seçkin), Fâik Reşād’ ın Hayatı ve Eserleri, Gazi Üniversitesi, Doktora Tezi, Ankara, 1997; Sedat Şener, Fâik Reşād Külliyyât-ı Letâif (1-240) (Giriş- Metin-Sözlük), Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2003. ; Serhat Küçük, Fâik Reşād Külliyyât-ı Letâif (Giriş, Metin, Sözlük), Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2004; Mehmet Akif Gündeş, Fâik Reşād Külliyyât-ı Letâif, Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2004.]

1391. REŞĀDĪ veya MAĦMŪD

Ķāf-zāde MaĦmūd Çelebī, Şemse’ d-dīn AĦmed Efendiniñ oğlı ve Ķāf-zāde Fā’ iziniñ ‘ amucasıdır, vefātı H.962/M.1554, Kāmīniñ

Mef’ ūlü Fā’ ilātün Mef’ ūlü Fā’ ilātün

Ola sarāy-ı Firdevs cāy ü maĦām-ı MaĦmūd

اوله سرای فردوسی جای و مقام محمود

vefātına tāriĦdir, vefātı tāriĦini Sicilliñ 960 göstermesi yañlıştır.

Fe’ ilātün Fe’ ilātün Fe’ ilātün Fe’ ilün

Şanma oldukça teĦī itdi şadālar izhār

Ħasret-i bāde ile Ħumlar ider nāle vü zār

Mef’ ūlü Fā’ ilātü Mefā’ ilü Fā’ ilün

Ben olduğum-çün evc-i maĦabbetde şāh-bāz

AĦyār-ı rū-siyeh başıma üşdi zāĦ-veş

Ḳāf-zāde, 52; Sicill-i ‘Osmānī, c. II, Ő. 381/ Sicill-i ‘Osmānī, c. III, Ő. 163; Mecelle, 231.

1392. REŐADI

Meĥmed ReŐadī Efendi, vefātı H.1116/M.1704.

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Gel ĥabīr ol ey mücāhid fī-sebīl

Mürşid ile iriŐilür Mevlāya

BulmamıŐdır Ĥaĥķı kimse bī-delīl

Rehber ile bil varılır Mevlāya

‘Osmānlı Mü’ellifleri, c. I, Ő. 75.

1393. REŞKİ

Enderūnlı Mevlevī ‘Alī Dede, İstanbullı, Ķaplan MuŐafā PaŐa mühr-darı, vefātı H.1108/M.1696, Őeyĥī vefātını 1100 göstermiŐdir ki yañlıŐdır.

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

Hevā-yı ‘ iŐķla olmaķda dīdem geh tehī geh pür

Belī taĥrīk-i bādıyla olurum geh tehī geh pür

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

Deheniñ nüŐĥa-i rūyuñda ĥü nün-ı tenvīn

Őözde peydā vü kitābetde nihāndır cānā

Őaķāyık Őeyĥī, c. II, Ő. 322; Sicill-i ‘Osmānī, c. II, Ő. 387; Sālim, 305; Mecelle, 231; Esrār Dede, 129; Belīĝ, 29.

(340) 1394. REŞKİ

Ĥalīl ReŐkī Efendi, İstanbullı, vefātı H.1131/M.1718.

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

Zuhūr-ı hıtt-ı ruḥun mātem oldı ‘ uşşāka
Bu ḳara günler için hep siyāh-pūş olalım
Ḳo Reşki nāle vü feryād-ı nā-be-hengāmı
Hezār-veş dem-i nev-rūzda çeşm ü gūş olalım

Şakāyık Şeyhī, c. III, Ő. 404; Sicill-i ‘ Oşmānī, c. II, Ő. 387.

1395. RÜŞDİ

Meḫmed Rüşdī Efendi, Edirneli, İmām Rüşdī ve □ Ammeci Çelebī veya □ Amuca Çelebī dinmekle meşhūrdur, Edirne’de Ḳādī-‘ asker Cāmi‘i ḥatībī, vefātı H.1100/M.1693, Edirne’de medfūndur, Mecma‘-ı Şu‘arā’nıñ vefātı tārīḫini 1115 göstermesi ṭoḡru degildir, tezkireler isminiñ Meḫmed olduğunu yazıyorlarsa da Mecma‘-ı Şu‘arā, kendi liḫyesine söylediği Dīvānında yazılı

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Didi hātif ḥattınıñ tārīḫini

Aḫmedā ḥatṫıñ mübārek ide Ḥaḳ

احمدًا خطك مبارك ابدہ حق

tārīḫi ile isminiñ Aḫmed olduğü şābitdir diyor,

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Şiše-i ‘ arş-ı berīne vaz‘ eder kerrūbiyān

Sünbül-i bāḡ-ı İremdir dūd-ı āh-ı ‘ aşīḳān

Mef‘ ülü Mefā‘ ilü Mefā‘ ilü Fe‘ ülün

Ḥaṫ geldi ruḫ-ı yāra idüp ḫüsnini tecdīd

‘ Işḳ ehline el virdi yine devlet-i cāvīd

Nāy-ı ḳalemiñ ṫıtdı cihān bezmini Rüşdī

Şimden gerü çalsun başına çengini nāhīd

Mecma‘-ı Şu‘arā, 37; Şaķāyık Şeyhī, c. II, Ő. 188; Sicill-i ‘OŐmānī, c. II, Ő. 388; Őafā‘ī, 163; Sālim, 297; Belīĝ, 30.

1396. RÜŞDİ

Bekr Aĝa-zāde Meĥmed Çelebī, Bekr Aĝanıñ oĝlıdır, İstanbullı, Dīvāne Rüşdī dinmekle meŐhūrdur, vefātı H.1105/M.1693.

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

Görmedik rüy-ı luţuf ā yine ‘ālemdede [sen]

Bilmem ey çeşm-i temennā neye ĥayrānsıñ sen

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

Görüp iŐāretin o mūmyānıñ aĝyāra

‘ Aceb fütādelere bir ĥayāl gelmedi mi

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Ķalb-i insān ey perī āyinedir Őandırma gel

Seng-i cevriyle Őoķunma inkisārımdan Őaķın

Mef‘ ũlü Fā‘ ilātü Mefā‘ İlü Fā‘ ilün

Őoñ ‘ arz-ı ĥāli yāra gōñül men‘ iderse de

Sen vaķt-i cūy-ı furŐat olunca zamān geķer

Dīvānı, ReŐid Efendi Kütüb-ĥānesi, Millet Kütüb-ĥānesinde Nu.: 756; Üniversite Kütüb-ĥānesinde Nu.: 692; Şaķāyık Şeyhī, c. II, Ő. 183; Őafā‘ī, 162; Sālim, 304; Mecelle, 231; Belīĝ, 29; KeŐfü‘z-zunūn Zeyli, 502. [Dīvān, Millī Kütüb-hāne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz FB 244; Alī Emırī Efendi Manzūm Eserler (Millet Ktb.) 207.]

(341) 1397. RÜŞDİ

Enderūnlı Őaĥĥāf Ebü‘r-reŐid Aĥmed Rüşdī Efendi, Mostarlı, H.1047/M.1637 tāriĥinde Mostarda doĝdı, vefātı 14 Zi‘l-ķa‘de 1111/M.1699,

Mevlevî-hâne kapusu hâricinde Merkez Efendi güzer-gâhında medfûn oğlu Kâdî
Hasan Reşîd Efendiniñ yanında medfûndur, ‘ Abdü’l-bâkî ‘ Ârif Efendinin

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

Meded kim biñ yüz oñ birde cihândan geçdi Rüşdî âh

مدد كيم بيك يوز اون برده جهاندن كچدى رشدى آه

mısrâ‘ ı vefâtına târîhdir.

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

Sen o hürşîd-i felek mesned-i izzetsin kim

Eylediñ nûr-ı cemâliñle cihânı tezyîñ

Sensiñ ol mâye-i fıtrat ki seniñ zâtıñ ile

Fahr ider Âdem ü Havvâda olan mâ’ ile tîn

Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün

Berg-i semenden olsa eger pîrehen saña

Bâr-i girândır ey gül-i nâzik-beden saña

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

Mâlik-i hüsn ü bahâ Yûsuf-ı gül-çehreleriñ

Ruğuna haţţ gericek ipligi pazara çıkar

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

İrer bir sâhil-i maqşûda âhîr fûlk-i dil qalmaz

Olur bir gün müsâ‘ id rûz-gâr ammâ zamân ister

Dîvânı, Fâzıl Aḥmed Paşa kısmında, Köprülü Kütüb-hânesinde Nu.: 275/2; Lala
İsmâ‘ il Efendi kısmında, Murâd Mollâ Kütüb-hânesinde Nu.: 445/1; Şaḳâyık
Şeyhî, c. II, ş. 319; Sicill-i ‘ Oşmânî, c. II, ş. 382; Sâlim, 298; Belîğ, 27;
‘ Oşmânlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 185; Mecelle, 231ve 440; Şafâ’î, 164; ‘ Âşım, 9;
Vefeyât-ı Ayvansarâyî, 163; Keşfü’z- zunûn Zeyli, 505; [Dîvân , Topkapı Sarâyı

Müzesi Türkçe Yazmaları, R. 771; İstanbul Üniversitesi Ktb. No. T. 2946/1; Emânet Ktb. (Topkapı Sarayı Müzesi) 1625; Revân Ktb. (Topkapı Sarayı Müzesi) 771, 782/1; Dîvân, Princeton Üniversitesi Türkçe Yazmaları, New Jersey-Amerika Birleşik Devletleri, Garrett Collection Yahuda Series Ottoman Turkish 2029Y; Hasibe Kayhan, Rüşdî (Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni), Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1991; Hatice Ekici, Sahhâf Rüşdî ve Dîvânın Tenkitli Metni, Balıkesir Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir, 2006.]

1398. RÜŞDÎ

Muştafa Rüşdî Efendi, İzmirli, İzmir müftisi, vefâtı Rebî'ü'l-âhîr 1135/M.1722.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

İtmeyen râz-ı dilin i' lâm mânend-i şadef

Bir dür-i şehvârı eyler râm mânend-i şadef

Dâye-i nîsân luğf-ı yârdan maħrûm olur

Her ki dil-çâk olmaya mâ-dâm mânend-i şadef

Öykünse şem'-i rûy-ı nigâra ' aceb olmaz

Kim ortaya düşmüş de hayâ vü edeb olmaz

Şakâyık Şeyhî, c. III, ş. 404; Sicill-i 'Osmani, c. II, ş. 382; Râmiz, 116.

(342) 1399. RÜŞDÎ

Meħmed Rüşdî Paşa, Arz-ı rümlü , Şofya vâlisi, H.1164/M.1750 de Arz-ı rûmda doğdı, vefâtı H.1236/M.1820 Şofyada medfûndur.

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

İttirâd üzre degil ise de çarhın güzeri

Yine bir hâl ile tekdîr ider ehl-i hünéri

Ehl-i dāniş sitem-i dehr ile pā-māl olmaz
Görse mecnūn bile hāk üzre bırakmaz güheri
Cānib-i Hākka giden tīr-i du‘ā-yı ihlāş
Getürür bezm-i ilahīden icābet haberi
Bī-‘ ivāzdır kerem-i hāzret-i Bārī Rüşdī
Şāh olur mūra eger olsa ‘ināyet nazarı

Ḳāmūsü’l-a‘lām, c. III, ş. 2279; ‘Oşmānlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 197; Faṭīn, 134.

1400. RÜŞDİ

Hācı Veliyyü’d-dīn Rüşdī Efendi, Ayaşlı Hācı Aḥmed Efendiniñ oğlıdır
Ayaş[da] doğdı, Şeyh-zāde naḳībū’l-eşrāf Meḥmed Es‘ad Efendiniñ kātibi,
vefātı H.1258/M.1842.

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

Mekān tutdı Veliyyü’d-dīn Efendi ḳurb-i Sübhānda

مكان طوتدى ولى الدين افندى قرب سبحانده

mışrā‘ı vefātına tāriḥdir.

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

Gitdi ḥasretle ḳoyup yalınız ol māh beni

Bugüne şaḳlar imiş Hāzret-i Allāh beni

Saḅa vuşlat müte‘assir baḅa şabr itme muḥāl

Aḅarım ağlayarak gāh seni gāh beni

Müteferriḳ olup eczā-yı vücūdum sensiz

‘ār ider itmege sāyem daḅi hem-rāh beni

Ḳorḳum oldur şerer-i āteş ile döne döne

Çıkarır göklere bu āh-ı seḥer-gāh beni

Rüşdiyâ mâtem ile hüzni mücessem oldum
Göricek fark idemez □aynını āgâh beni
Kâmûsü'l-a'âm c. III, ş. 2279; 'Ārif Hikmet, 28; Sicill-i 'Osmâni, c. II, ş. 384;
Faṭin, 135.

1401. RÜŞDÎ

Ḥalîl Rüşdî Efendi, Selanikli, vefâtı H.1264/M.1847.

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün

Pirâmen-i şem'-i ruḥuñâ ben tolaşurdum

Yanmaqlığa âteş-kedenizde yaraşurdum

Gül-rüyuña bülbül gibi efgânlara düşdüm

Gül-zâr-ı vişâliñde seniñ ' aklı şaşurdum

Ben mest-i mey-i mey-kede-i ehl-i ḥarâbım

Āb-ı tarabı şîşe-i ser-i ḥumda taşurdum

Rüşdî ne belâdır 'acabâ ' ışık eşeri var

Bulsam idi bir ḥâkim-i ḥâzık yanaşurdum

Sicill-i 'Osmâni, c. II, ş. 384; Faṭin, 136.

1402. RÜŞDÎ

Süleymân Rüşdî Efendi, Yemez-zâde, Şeyḥ, Nazilli civârında Karacaşu
Köyünde doğdı, vefâtı H.1272/M.1855, memleketinde medfündür.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Da' vetim var zâhidâ meydân-ı ' ışık gelmeli

Cild-i gâfletden çıkup ' uryân-ı ' ışık gelmeli

Cân u dilden güş idüp ' irfân-ı ' ışık gelmeli

Gelmeli şâhım diyü Sulṭân-ı ' ışık gelmeli

Dīvānı, Üniversite [Kütüb-hānesinde] Nu.: 2802. Şon ‘Aşır Türk Şā’irleri 1536. [Terceme-i Risāle-i Emru’l-muhkem, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 942/1; Risāle-i Beyānu’l-vâridat, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 942/2; Risâletü’t-tevbe ve’n-nedâme, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 942/3; Şerhu’n-nukatu’l-mergûbe, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 942/4; Kasîde, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 942/5; Ta‘bîr-nâme, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 942/6; Risāle-i Gayret-nümâ-ı Salikîn-i Mütahayyirin, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 942/7; Manzûme-i Ferâ‘iz-i İsna ve Selâsîn, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 942/8; Manzûme-i Ferâ‘iz-i Erbaa‘ ve Hamsîn, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 942/9; Kelimât-ı Pîr Muhammed Bahâ‘e’d-dîn Şâh-ı Nakşbend Tercemesi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 942/10; Niyâz-nâme ve Cevâbı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 942/11.]

(343) 1403. RÜŞDÎ

Ḳıbrısî-zāde İsmâ‘îl Rüşdî Efendi, Tersâne Emîni Ḳıbrıslı ‘Alî Ağanıñ oğlıdır, ḥattâţ, H.1220/M.1805 târihinde doğdu, vefâtı H.1275/M.1858. Sicill-i ‘Oşmānî, c. I, ş. 381.

1404. RÜŞDÎ

Şîrvānî-zāde Şadr-ı A‘zam Meḥmed Rüşdî Paşa, Şîrvānlı Şeyḫ İsmâ‘îl Sirāce’d-dîn Efendiniñ oğlıdır, H.1245/M.1829 târihinde Amasyada doğdu, vefâtı 11 Şa‘bân 1291/M.1874. Ṭâ‘ifde medfundur.

Mef‘ûlü Fā‘ilâtü Mefā‘îlü Fā‘ilün

Birdir şafâ-yı vaşl şafâ bir degilse de

Birdir cefâ-yı hicr cefâ bir degilse de

Rüşdî suhan-şinâs bilür tarz u şivesin

Birdir edâ-yı şî'r edâ bir degilse de

Sicill-i 'Osmânî c. II, ş. 385, Faṭîṅ 137. [Hâşiye alâ'l-burhân fi İlmi'l-mizân, Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüb-hânesi, 19 Hk 2456; Düstûrû'l-vüzerâ, Almanya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.oct.2731; Terceme-i Düsturû'l-vüzerâ, Hüseyin Kocabaş Kitaplığı Türkçe Yazmaları (İstanbul), S.H.M.H.K.Yaz. 34; Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, İctimâi Türkî 15]

1405.RÜŞDÎ

Mühür-dâr-zâde Hüseyn Hüsni Rüşdî Efendi, Mühür-dâr-zâde mâliyye meclisi re'îsi İsmâ'îl Hakkî Efendiniñ oğlıdır, İstanbullî, Meclis-i Vâlâ mektûbî kalemî hulefâsından, Muḥarrem 1235/M.1819 târiḥinde İstanbulda doğdı, vefâtı 8 Ramazân 1302/M.1884, Edirnekapusı hâricinde La'li-zâde Çeşmesi civârında medfûndur.

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Görinen kendi zâtıñdır bu sırrı söyler âyine

Bu yüzden seyr-i vech-i hüsn-i yârı gözler âyine

Temâşâ-yı ruḥ-ı dildâr için dîvâra yaşlanmış

Anıñ-çün rûz u şeb ayrılmayup da bekler âyine

Sicill-i 'Osmânî, c. I, ş. 384 ve c. II, ş. 387; Faṭîṅ, 137.

1406. RÜŞDÎ

İbrâhîm Rüşdî Beg, nüvvâbdan Meḥmed Şevkî Efendiniñ oğlıdır, İstanbullî, şeh-emâneti meclisi başkâtibi, H.1265/M.1849 târiḥinde İstanbulda

doğdu, vefatı 8 Zi'l-ka' de 1339/M.1921, Kâdîköyünde Maḥmūd Baba Ḳabr-
istânında medfundur.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün
Kimse faşl itmiş degildir bu gönül da' vâsını
Pîr olup çekmekdeyim hâlâ civân sevdâsını
Fıtratımda var bir 'ulviyyet ki itmem rabṭ-ı ḳalb
Görmeyince dil-berîñ 'âlemde müstesnâsını
Ġaşy ider nâz-ı ḥırâmân 'işvesi ol dil-keşiñ
Biñ cihân zevḳe virmem vuşlat ḥûlyâsını
Tutmadı bir kûh u şahrâda mekân âhû-yı nâz
Girdi cevelân-gâh idindi gönlümüñ şahrâsını
Yüz sürüp 'arz ile râz-ı 'ışkıını olsun ḥabîr
Rüşdî redd itmez o âfet 'âşık-ı şeydâsını

Şoñ 'Aşır Türk Şâ'irleri, 1538.

1407. RÜŞDÎ

Ḥasan Rüşdî Beg, Müderris İsmâ'îl Ḥaḳḳî Efendiniñ oğlıdır, mu'allim,
H.1285/M.1868 târiḥinde Ermenekde doğdı, vefatı 19 Kânûn-ı şâni
1353/M.1936.

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün
Saña dil virdim ise yıḳ da ḥarâb it mi didim
Nâr-ı hıcre yüregim yaḳ da kebâb it mi didim
(344) Gez de zevḳ eyle 'afîfâne dimişsem saña ben
Ruḳâbâ bezmine git nûş-ı şarâb it mi didim
Miḥnet-i 'ışḳa olan şabrımı bildirdim ise

Dūzaḡ-ı fūrḡate yaḡ böyle ġazāb it mi didim
Dil-i pūr-cürmümü ḡıldımsa muṡı̄ -i ḡükmüñ
Rūz u šeb durma baña cevr u   itāb it mi didim
Bende-i   ışḡ-ı sitem-perveriñ oldumsa beni
Ayaḡ altında bıraḡ ez de tūrāb it mi didim
Saña Rüşdī elem-i fūrḡate šabr eyle didim
Yarı šekvā yoluna gir de šitāb it mi didim

šoñ   Ašır Türk šā irleri, 1541.

1408. RÜŞDİ

Aḡmed Rüşdī Efendi, Rehālī, Kethüdā ḡalemi ḡulefāsından, devr-i Sultān
  Abdü'l-ḡamīd-i Evvel šā irlerinden. Rāmiz, 117; Sicill-i   Ošmānī, c. II, š. 382.

1409. RÜŞDİ

Enderūnlı  antacı Rüşdī Beg, Sultān   Abdü'l-ḡamīd-i Evvel
šā irlerinden.

Mef  ulü Mefā  ilü Mefā  ilü Fe  ulün
 h eylediḡim serv-i ḡurāmānıñ içündür
ḡan aḡladıḡım nergis-i mestānıñ içündür
Serkešteligim kākül-i müšḡiniñ ucundan
Dīvāneligim zülf-i perišānıñ içündür

ṡayyār-zāde   Aṡā Tārīḡi, c. IV, š. 216.

1410. RÜŞDİ

Lāmba-zāde Rüşdī   Alī Efendi, Lāmba-zāde   Abdü'l-ḡalīm Efendiniñ
oḡlıdır, ḡaraferyeli, ḡādī, šā ir šeyḡiniñ birāderi, Sicilliñ Alanyalı-zāde dimesi
yañlıšdır.

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Bağ nutk-ı yāra ğonce-dehen söylerim saña

Şirīn-zebān ü pāk-sūhan söylerim saña

Rüşdī nazīre-cūy olalım rāmiz-i zamān

Elbette nutk idüp diye ben söylerim saña

Silāh-dār-zāde, 28; Sicill-i 'Osmānī, c. II, ş. 382 ve c. IV, ş. 103; Şefkat, 59, Rāmiz, 116.

1411. RÜŞDİ

Meḥmed Rüşdī Efendi, Tekede Barla kazalı, kādī, H.1206/M.1791 târiḥinde doğdı.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Bāğ-ı ḥüsnün seyr için gelmiş degil didāra ḥāl

Pās-bān olmuş meger ruḥsār-ı yāra kara ḥāl

Yek-cihet olmuş dil-i 'uşşākı nālān itmede

Ġamze- i ḥün-riz-i dilber kätıl-i ğaddāra ḥāl

Ḥāle ḥālim 'arz idüp bildim o ḥālīñ ḥālını

Oda yanmış ben gibi bir 'aşık-ı bī-çāre ḥāl

Ḳāmūsü'l-a' lām, c. III, ş. 2279; Sicill-i 'Osmānī, c. II, ş. 385; Faṭīn, 136.

1412. RÜŞDİ

Süleymān Rüşdī Efendi , 'Uşşākī şeyḥlerinden, şu'arā tezkirelerinde ḥayātına dā'ir bir ma'lümāt yoğdur 1233 de ḥayātda idüğü Dīvānından añaşılmağtadır. Dīvānı, Üniversite Kütüb-hānesi Nu.: 2802. Dīvānından alındı. [Dīvān, Millî Kütüb-hāne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 7296/2; Dīvān, Almanya Millî Kütüb-hānesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.oct.2793.]

(345) 1413. RÜŞDİ

Çelebî-zâde İbrâhîm Rüşdî Efendi, Çelebî-zâde Mehmed Efendiniñ oğlıdır, Arz-ı rümlî. ‘ Ârif Hikmet, 29.

1414. RÜŞDÎ

İbrâhîm Rüşdî Efendi, Şeyhü’l-islâm Muşafâ Şabri Efendiniñ oğlıdır, H.1315/M.1897 târihinde İstanbulda doğdı.

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

Akşam olmuşdu kararmışdı şular her yerde

Bir garîbâne likâ vardı bütün meşcerede

Ğamlı râkid şuya çökmüşdü bir ıssız gölge

Sâkı fersûde ağaçlardan uzanmışdı göge

Şoñ ‘ Aşır Türk Şâ‘ irleri, 2178.

1415. REŞİD

Seyyid Mehmed Reşîd Efendi, Kaşamonulı, şahhâf, Şahhâf Resûl Efendi birâder-zâdesi, vefâtı Ramazân 1092/M.1681, Edirnekapusı hâricinde Otağçılarda Mehmed Beg Mescidi kurbünde medfundur.

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

Begendim çeşm ü ebrûsı güzel bir sîm-ber gördüm

Ruñı âyînesinde gör ki ol mâhiñ neler gördüm

Şakâyık Şeyhî, c. I, ş. 551; Sicill-i ‘ Osmâni, c. II, ş. 387; Belîğ 30.

1416. REŞİD

Hvâce Sa‘ de‘d-dîñ-zâde Mehmed Reşîd Efendi ibn-i Şeyhü’l-islâm Ebû Sa‘ id-zâde Feyzu’llâh Efendi ibn-i Şeyhü’l-islâm Ebû Sa‘ id Efendi ibn-i Es‘ ad Efendi ibn-i Hvâce Sa‘ de‘d-dîñ Efendi ibn-i Hasan Cân, İstanbulî, müderris, H.1065/M.1654 târihinde İstanbulda doğdı, vefâtı Muharrem 1099/M.1687,

Eyyübde cediti H'âce Sa' de'd-dîn Efendi zâviyesinde medfûndur, Mecellede vefâtı târihîniñ 1133 gösterilmesi yañlıştır.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün
Sînemi mecrûh kıldı hayf zaḥm-ı ḥançeriñ
Ey tabîb-i cân u dil olsam devâña mazhariñ
Gönlüme fikr-i ruḥ-ı dildâr düşdi gūyiyâ
Âbda oldu nümâyân 'aks-i mihr-i enveriñ
Bî-bedeldir ḥabbezzâ ol sîne vü ruḥsâr-ı yâr
Nâmı var mihr ü mehiñ âyîne-i İskenderiñ
Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün
Sûz-ı dil âşikâr olmaz mı
Âhım âteş-nisâr olmaz mı
Yine bir sebz-i ḥaṭ hevâsiyla
Eşkimiz cûy-bâr olmaz mı

Şakâyık Şeyhî, c. II, ş. 1; Sicill-i 'Osmâni, c. II, ş. 387 ve c. IV, ş.33; Belîğ, 29; Sâlim, 294; Mecelle, 232.

1417. REŞİD

Hüseyn Reşid Çelebî, İstanbullı, Yeñiçeri kalemî kîse-dârı, vefâtı Rebî'ü'l-evvel 1133/M.1720, Edirnekapusı ḥâricinde medfûndur, Sâlim Tezkiresinde Rüşdî maḥlasıyla yazılması yañlıştır.

Mef' ülü Fâ' 'ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün
Gelmez zebân-ı ḥ'âhişime nâm-ı vuşlatiñ
Biñ 'ömr-i câvidâna deger zevḳ-ı ḥasretiñ
(346) Bâd-ı şabâya müjde-künân el şalar çenâr
Reftâra gelse bâğa eger sevr-i kâmetiñ

Mef' ūlū Fā' 'ilātū Mefā' ilū Fā' ilün
Atdık kemān-ı āh ile tır-i recāmızı
Bulduğ felekde menzilin aldığ hevāmızı
Urdu ayağa cür' a gibi reşk idüp felek
Çün görđi bezm-i dildeki cām-ı şafāmızı
Tā görmeyince dīde Reşīdā sirişkimiz
Bilmez derūn-ı dilde olan mā-cerāmızı

Şaķāyık Şeyhī, c. III, Ő. 405; Sicill-i ' Oşmānī, c. II, Ő. 388; Şafā'ī, 206; Rāmiz, 118; Sālim, 298.

1418. REŞİD

Meğmed Reşīd Efendi, Üsküdarlı, tārīhçi, Üsküdarlı Şā' ir Sırrī İbrāhīm Efendi aķribāsından, vefātı H.1142/M.1729.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün
' İzārīnla cebīniñ āfitāb u māh-tābımdır
Mu' anber kākül-i Őeb-gūnuñ ey meh-rū seĥābımdır
Ben ol rindim ki bağrımdır kebābım bezm-i ' ışķında
Şarābım ĥūn-ı eşkim nāle-i cānım rübābımdır
Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün
Gönül her dem ĥayāl-i zūlf-i cānān eyleyip n'eyler
Temāşā-yı sevād-ı kāfir-istān eyleyip n'eyler
Görüp fenn-i cefāyı Őivebābın eylemiş ezber
O tıfl-ı nev-resm ' azm-i debistān eyleyip n'eyler

Sicill-i ' Oşmānī, c. II, Ő. 388; Şafā'ī, 207; Sālim, 295; Rāmiz, 119.

1419. REŞİD

Hasan Reşîd Efendi, Şahhâf Şâ'ir Aḥmed Rüşdî Efendiniñ oğlıdır, İstanbullî, kâdî, vefâtı H.1156/M.1743, Mevlevî-ḥâne ḳapusu ḥâricinde Merkez Efendi Tekyesi güzergâhında pederi ḳabri yanında medfûndur, Mevlevî Şeyḫi Mûsâ Şafî Efendiniñ

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Nâ'il-i cennet-i me'vâ ola Rüşdî-zâde

نائل جنت ماوا اوله رشدی زاده

mışrâ'ı vefâtına târiḥdir, Râmiziñ vefâtı târiḥini 1152 göstermesi yañlıştır. Sicill-i 'Oşmânî, c. II, ş. 388; Râmiz, 118; Mecelle, 231; Vefeyât-ı Ayvansarâyî 171.

1420. REŞİD

Muştafâ Reşîd Efendi, Süleymâniyye Müderrisi Ḳırımî 'Ömer Efendiniñ oğlıdır, müderris, vefâtı H.1173/M.1759, Edirneḳapusu ḥâricinde medfûndur. Sicill-i 'Oşmânî, c. II, ş. 388 ve c. III, ş. 591; Râmiz, 120.

1421. REŞİD

Ebe-zâde Aḥmed Reşîd Efendi, Ebe-zâde Feyzu'llâh Efendiniñ oğlıdır, H.1157/M.1744 târiḥinde doğdı, vefâtı H.1182/M.1768. Râmiz, 120.

(347) 1422. REŞİD

Çeşmî-zâde Muştafâ Reşîd Efendi ibn-i Meḫmed Sa'id Efendi ibn-i 'Abdü'l-kerîm Efendi ibn-i Muştafâ Efendi ibn-i Çeşmî-zâde Meḫmed Efendi ibn-i Süleymân Efendi, İstanbullî, vaḳ'a-nüvis, ḥaṭṭât, vefâtı Receb 1184/M.1770, Sâmiḫ Efendiniñ

Reşîd Çeşmî-zâde ide me'vâ-yı mekân âmin

رشید چشمی زاده ایده ماوایی مکان آمین

mıŖrā'ı vefâtı târîhîdir, vefâtı târîhîni Kâmûsü'l-a'lâm ile Faṭîniñ 1181 ve 'OŖmānlı Mü'ellifleriniñ 1236 göstermeleri yañlıŖdır.

Mef' ũlü Fā' ilātü Mefā' ĩlü Fā' ilün

Ŗabr ile kimse eylesün iddi' ā-yı 'ıŖk

Bīgāne-i taḥammül olur āŖinā-yı 'ıŖk

Āhen-dilān ḥüsni çeker sūy-ı 'āŖıka

Yā Rab nedir bu cezbe-i āhen-rübā-yı 'ıŖk

'Ālemde n'eyle eglenür erbāb-ı ibtilā

Olmasa ey ReŖid eger ḥŭlyā-yı 'ıŖk

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Ŗehā ne ṭavr-ı cihāniñ gedāların gördük

Gedāya ğıpta ider pādiŖalarıñ gördük

Dīvānı, Emīrī Efendi, Manzūm EŖerler kıymında, Millet Kütüb-ḥānesinde Nu.: 168. Sicill-i 'OŖmānī, c. II, Ŗ. 389 ve c. IV, Ŗ. 157; 'OŖmānlı Tārîḥ ve Müverriḥleri, s. 54; Kāmûsü'l-a'lâm, c. III, Ŗ. 2280; 'OŖmānlı Mü'ellifleri, c. III, Ŗ. 45; Rāmiz, 121; Tuḥfe-i Haṭṭāṭin, 744; 'Ārif Ḥikmet, 29; Faṭin, 138; Silāḥ-dār-zāde, 35; Ŗefkat, 72; Mecelle, 169. [Tārîh-i ÇeŖmî-zāde ReŖid, Princeton Üniversitesi Türkçe Yazmaları, New Jersey-Amerika BirleŖik Devletleri, New Series Ottoman Turkish Texts 1000/3; Tārîh-i Hâkim, Princeton Üniversitesi Türkçe Yazmaları, New Jersey-Amerika BirleŖik Devletleri, New Series Ottoman Turkish Texts 1000/1; Zeyl-i Tārîh-i Hâkim, Princeton Üniversitesi Türkçe Yazmaları, New Jersey-Amerika BirleŖik Devletleri, New Series Ottoman Turkish Texts 1000/2; Mustafa Uluocak, ÇeŖmî-zāde ReŖid Dīvānı (İnceleme-Tenkitli Metin), Uludağ Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 1998; Rafet Atalay, ReŖid Dīvānı (İnceleme-Metin), Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2005.]

1423. REŞİD

Meḥmed Reşid Efendi ibn-i Ḥaṭṭāt Egriḳapulu Meḥmed Rāsım Efendi
ibn-i Yūsuf Efendi, İstanbullı, Ḍarb-ḩāne-i ‘Āmire kātibi, ḩaṭṭāt, vefātı
H.1227/M.1812.

Taḩmīs-i Ğazel-i Rūşenī

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

‘Işḩ-ı pākiñ ola bir bende-i nā-çarıñ eşi

Çeşm-i terden dōke çün şeb-nem-i gül-zār yaşı

Açılur subḩ-ı sa‘ ādet gibi her yüzden işi

Çün toğup tutdı cihān yüzünü ḩüsñüñ güneşi

Kim ola sevmeye bu ḩüsñ ile sen māḩ-veşi

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Fehm iden bu çeşme-sār-ı kevnı mānend-i serāb

Āb u tāb itmez anıñ minā-yı ḩalbin neş’e-yāb

Semt-ālūde dile sultān-ı ‘ışḩ itmez nüzül

Menzil olmaz şāḩ-ı ‘ālī-şān için cāy-ı ḩarāb

Ḵāmūsü’l-a‘ lām, c. III, ş. 2280; Tuḩfe-i Ḥaṭṭāṭın, 448; ‘Ākif, 72; Es‘ad, 69.

1424. REŞİD

Reşid Efendi, ‘Ayntāblı, Bağdād Vālisi ‘Ali Rızā Paşanıñ mektūbcısı,
vefātı H.1249/M.1833, Bağdādda medfūndur.

(348) Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Baḩş idermiş eşk-i çeşmimle sabāḩ aḩşam şu

Ḵorḩarım kim eyleye dūlāb idüp ilzām şu

Cüst-cū itmekdedir bir serv-i dil-cū ḩaddi kim

Geşt ider her sū çemende eylemez ārām şu

Ḳāmūsü'l-a'lâm, c. III, Ő. 2280; Sicill-i 'Osmâni, c. II, Ő. 391; Faṭin, 139, KeŐfû'z- zunûn Zeyli, 505.

1425.REŞİD

Tatarcık-zâde Aḥmed Reşid Efendi, Tatarcık 'Abdu'llâh Efendiniñ oğlıdır, naḳıbü'l-eŐrâf, vefâtı 26 Şa'bân 1255/M.1839, Egriḳapu ḥâricinde medfûndur.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün
Yârı tenhâda bulup ifŐâ-yı râz itmek de güç
Ḥalk içinde ol mehe 'arz-ı niyâz itmek de güç
Çile-i 'işka taḥammül eylemek emr-i 'asir
Tir-i cevri dil-rübâdan iḥtirâz itmek de güç
Ḳıble-i hâcât dil-i mihrâb-ı ebrûsundadır
Bu cihetle 'âŐıka terk-i namâz itmekde güç
Derd-i 'işka Şabr u tâkat ḥaylî müşkil ey Reşid
Gerçi terk-i nâzenin-i dil-nüvâz itmek de güç

Ḳāmūsü'l-a'lâm, c. III, Ő. 2280; Sicill-i 'Osmâni, c. II, Ő. 392; Faṭin, 138.

1426. REŞİD

Muşafâ Reşid Paşa, Sulṭân Bâyezid evḳâfi rûz-nâmçecisi Muşafâ Efendiniñ oğlıdır, Şadr-ı A'zam, 16 Şevvâl 1216/M.1801 târiḥinde İstanbulda doğdı, vefâtı 21 Cemâziye'l-evvel 1274/M.1857.

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün
Ḥaste-i nâṭıkaya rûḥ-fezâdır ḥâmem
Zât-ı 'İsâ gibi i'câz-nümâdır ḥâmem
ReŐha-i feyzine erbâb-ı faŐâḥat teŐne
Güyyâ çeşme-i ilhâm-ı Ḥudâdır ḥâmem

Oldı icrā-yı sūhan itmege zerrīn-mīzāb
Ka' be-i ma' nāya aşlsa sezādır hāmem
Ser-i şāhen-şeh-i endīşe kınsa yeri var
Evc-i a' lā-yı ma' ārifde hümādır hāmem

Ḳāmūsü'l-a' lām, c. III, ş. 2283; Faṭīn, 139.

1427. REŞİD

Aḫmed Reşīd Efendi, Aḳşehirli, müderris, Bāyezīd Mekteb-i Rüşdīsi
mu' allimi, H.1229/M.1813 tārīhinde Aḳşehirde doğdı, vefātı H.1280/M.1863.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün
Mübtelā oldum bu gün bir dilber-i ra' nāya ben
Ḳalmayup şabra mecālim olmuşum bī-vāye ben
Şīve vü reftarı hoş çok dilbere meyl eyledim
Düşmedim 'ālemde böyle āfet-i yektāya ben
Baḫr-i 'ummān-ı maḫabbet içre ğavvāş olmuşum
Dalmamış idim Reşīdā böyle bir deryāya ben

Sicill-i 'Oşmānī, c. II, ş. 395; Faṭīn, 146.

1428. REŞİD

Aḫmed Reşīd Efendi, Müderris Nevşehirli Küçük Süleymān Efendiniñ
oğlıdır, İstanbullu, evḳāf müfettişi, vefātı H.1282/M.1865.

(349)Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Ṭarīḳ-ı Naḳş-bendī ehliniñ feyzi Ḥudādandır
Olarıñ nisbeti cümle resūl-i müctebādandır
Ebū-bekr ü 'Alīdir bu ṭarīḳiñ şāh u ser-dārı
Şüyūḫ-ı ḫ'ācegāni hep kibār-ı evliyādandır

Ḳāmūsü'l-a' lām, c. III, ŧ. 2280; 'Oŧmānlı Mü'ellifleri, c. I, ŧ. 317; Faṭīn, 144.

1429.REŧİD

Zeyne'l-ābidīn Reŧīd Beg ibn-i Meḫmed Veys Paŧa ibn-i Ḳıbrıs Mütesellimi Ḳafḳasyalı Ḥācı Dārbāz Mesrūr Aġa, İstanbullı, Ḥaleb vilāyeti mektūbcısı, H.1262/M.1845 tāriḫinde İstanbulda doğdı, vefātı 2 Cemāziye'l-āḫir 1329/M.1911, Edirne Mevlevī-ḫānesinde ŧeyḫü'l-islām Mūsā Kāzım Efendi civārında medfūndur.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Levḫasın aşmak dürüst olmaz maḳām-ı raġbete

İ' vicāc-ı hey'etin Mānī de taŧvīr eylese

'Öŧr-i mi' ŧarı yine gelmez ḫuŧüle fiŧkıñıñ

Tā ḳıyāmet kātib-i a' māl taḫrīr eylese

ŧoñ 'Aŧır Türk ŧā'irleri, 1444; 'Oŧmānlı Mü'ellifleri, c. II, ŧ. 332.

1430. REŧİD

Müftī-zāde Reŧīd Efendi, Muŧ müftisiniñ oġlıdır, vefātı H.1348/M.1929 taḫrīben.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Feyz-i 'ıŧkınla ruḫuñ gül-gün-ter oldı lāleden

Revnaḳı artar gülistāñıñ ṭabī' i jāleden

Zīr-i kāküldeñ gören nūr-ı cebīñiñ zann ider

Māḫ ṭoġmuŧdur yine āġuŧ-ı nāz-ı hāleden

Olmasaydı merhem-i cānım ümīd-i vuŧlatıñ

İñledirdim ḳubbe-i eflāki 'aks-i nāleden

'Iŧkıdır sermāye-i imān u 'irfānım Reŧīd

Ben dönersem kāfirim bu mezheb-i çihl-sāleden

Şoñ ‘Aşır Türk Şā‘irleri, 1455.

1431. REŞİD

Şerif Ahmed Paşa, Defter-dâr Nu‘mân Fikrî Efendiniñ oğlıdır, İstanbullı, Hicâz vâlîsi, 25 Şa‘bân 1274/M.1857 târihinde İstanbulda doğdı, vefâtı 8 Muharrem 1337/M.1918, Süleymâniyye Câmî‘i Qabr-istânında medfundur. Hazret-i ‘Ömerü’l-fârûk haqqındaki manzûmesinden:

Mef‘ülü Fâ‘ilätü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

Āfâkı tutdı şa‘şa-i şân u şavveti

Baş egdirüp ‘adûlara seyf-i celâdeti

Dünyaya virdi ‘adli ile zîb u zîneti

‘Uqbâda bile söylenecekdir ‘adâleti

Fârûk dinildi nâm-ı me‘âlî-şi‘ârına

Farq eyledi haqîqati re’yi kiyâseti

Mihr-i münîr eyledi dünyâyı ğarq-ı nûr

Ġarq itdi nûra gökleri şems-i ‘adâleti

Şoñ ‘Aşır Türk Şā‘irleri, 1436. [Dîvân, Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 3286.]

1432.REŞİD

Reşid ‘Akif Paşa, Qalkandelenli ‘Akif Paşanıñ oğlıdır, ‘Ayân Meclisi a‘zâsından, vefâtı H.1338/M.1919, Fâtih Câmî‘i Qabr-sitânında pederi yanında medfundur.

Fâ‘ilätün Fâ‘ilätün Fâ‘ilätün Fâ‘ilün

Ĥod-perestân-ı zamân dünyâ vü mâ-fihâ arar

Bir bilen aşl-ı vücûdı başka bir dünyâ arar

(350)Dil ne sāk̄iden kaç̄ar ne cām-ı ğam-fersā arar
Meşreb-i ehl-i hāk̄ikat bir yed-i beyzā arar

‘ Oşmānlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 217.

1433. REŞİD

Muştafā Şālih Reşid Paşa, Şūrā-yı Devlet Re’isi Mehmed ‘ Ākif Paşanıñ oğlıdır, Yanyalı, H.1279/M.1862 tārīhinde Yanyada doğdı, vefātı 11 Receb 1338/M.1919, Fātih Cāmi‘ i hāziresinde medfūndur.

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün
Mülki tahrib eyledik zevk-ı riyāset nāmına
‘ Adli yıkdık halkı mahv itdik siyāset nāmına
Cism-i hürriyet-i kefen ber-düş olup ahlāk ile
Defn olunmuşdur mezār-ı ye’s devlet nāmına
Kıplamışdır arz-ı ‘ Oşmāniyi ye’cüc-ı fiten
Kıalmamışdır olmayan zāhir kıyāmet nāmına
Görmedim kıadr-āşinā-yı hāk-perest ü kār-dān
Vaķfe-ġir-i hayret oldum istikāmet nāmına
İzz-i nefis ü hubb-i millet havf-i hāk perde vukūf
Lāzım-ı ğayr-ı müfārikdir hükümet nāmına
Sa‘ y-ı zātı fikr-i istikbāl ‘ alem-i ittiḫād⁴
Müncelī olmaķ gerek bi’l-cümle millet nāmına
Zevk-ı māl, neşve-i iķbālī çok gördüm Reşid
Cümlesinden geldi istignā kıanā‘ at nāmına

Şoñ ‘ Aşır Türk Şā‘ irleri, 1439.

1434. REŞİD

⁴ Bu mısraın vezni bozuktur.

Muṣṭafā Reṣīd Beg, Edirne'de Kādīrī-ḥāne Der-gāhı Şeyḫi Aḥmed Niyāzī Efendiniñ oğlıdır, Edirneli, Ma'ārif Nezāreti mektūbcı mu'āvini, H.1277/M.1860 tārīhinde Edirne'de doğdı, vefātı 20 Receb 1355/M.1936.

O ōeb ki bedr-i nev-bahār atar çiçek ōaçar ōafā
Niōimenin olursa bir ḥadīka-i feraḥ-fezā
Ḥalel virirse bir ara derin sūkūna bir nevā
Birinci i' tirāzımı taḥaṭtur it terennüm it

Őoñ 'Aşır Türk Őā'irleri, 1457. [Ersin Özarlan, Ara Nesil Edebiyatçısı ve Gazetecisi Mustafa Reşid Bey Hayatı ve Eserleri, Atatürk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 1994.]

1435. REŞİD

Meḥmed Reṣīd Efendi, Biñbaşı Muṣṭafā Efendinin oğlıdır, Reṣīd-i Bağdādī nāmıyla meşhūrdur, Bağdādli, H.1277/M.1860 tārīhinde Bağdādda doğdı, vefātı 20 Muḥarrem 1358/M.1939, Üsküdar'da Kāracaaḥmed Kābr-sitānında medfūndur.

Zevk-ı tecellī ile dil-ḥurremiz
Sırr-ı ōühūd-ı Ḥaḳka biz muḥarremiz
Nūr-ı mücessem gibidir cismimiz
Sāyesi düşmez yere bir ādemiz

Őoñ 'Aşır Türk Őā'irleri, 1461.

1436. REŞİD

Aḥmed Reṣīd Beg, Çanḳırı Mutaşarrıfı 'Abdu'llāh Şefīk Efendiniñ oğlıdır, İstanbullı, dāhiliyye nāzırı, H.1286/M.1869 tārīhinde İstanbul'da doğdı.

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün
Bir güzel alnı oḳşayan kākül

Gibi taşmış dökülmüş ayrılmış

(351) Tâzededen tâze bembeyâz bir gül

Oña nisbetle yıpranmış bir kış

Şoñ ‘Aşır Türk Şâ‘irleri, 1463. [Gürhan Şen, Ahmet Reşit Rey’in Hayatı ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme, Dokuz Eylül Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2001; Recai Özcan, Ahmet Reşit Rey’in(H.Nazım) Hayatı ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme, Kırıkkale Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2002; Nesrin Şaş, Ahmet Reşit Bey’in Nazariyât-ı Edebiyyesi Üzerine Bir İnceleme, Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2005.]

1437.REŞİD

Yeñiçeri Ağası-zâde Enderünlü Reşid Beg, Sultân Maḥmūd-ı Evvel kilercisi.

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

Kimseyi dil-teng-i âzâr itme sultânlık budur

Ḳalb-i mürî taḥt-gâh eyle Süleymânlık budur

Gerçi her bir derde vardır bir ḥabîb-i çâre-sâz

Nabz-gîr ḳalb-i maḥzûn ol ki Loḳmânlık budur

‘Oşmânlı Mü’ellifleri c. II, ş. 195; Ṭayyâr-zâde ‘Aṭâ Târîḫi c. IV, ş. 210.

1438. REŞİD

İsmâ‘îl Reşid Efendi, Urfalı.

Mef‘ûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ ilün

Ḥaṭṭ-ı siyâhı ref‘ idüp ol meh-‘izârdan

Bir gün görür müyüz ‘acabâ rûz-gârdan

El virmedi ayağına düşmek o meh-veşin

Ḥâk-i rehiñde düşdi gönül i‘tibârdan

Belîğ 30.

1439. REŞİK

Reşik Efendi, Tireli, Tire Maşkemesinde kâtib, H.1181/M.1767.
târîhinde hayâtda idi.

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün
Sürür-ı kalbe her dem rü'yet-i dil-dârdır bâ' is
Neşât-ı andelîbe behcet-i gül-zârdır bâ' is
Reşikâ urmağa hep sūziş-i feryād u āhımla
Bu def sīnemi bir âteşin ruhsârdır bâ' is

‘Osmānlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 193.

1440. RIZÂ

Zehr-i Mār-zāde Seyyid Meḥmed Rızâ Efendi, Zehr-i Mār-zāde Meḥmed
Efendiniñ oğlıdır, Edirneli, kâdî, vefâtı H.1082/M.1671, Edirne medfündür.

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün
‘Işkıñla gönül zâr u perişân nice demdir
Miḥnet-keş-i âlām u maḥabbet-keş-i ğamdır
Bülbül gibi feryād u enīn itsem ‘aceb mi
Kūyuñ baña gülzâr-ı cinān-ı bāğ-ı İremdir

Şakāyık Şeyhî c. I, s, 749; Sicill-i ‘Osmānî c. II, s, 397; Şafā’î, 159; Belîğ, 30;
‘Osmānlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 185; Güftî, 39. [Tezkiretü’ş-şuarâ, Alî Emîrî
Efendi (Millet Ktb.) No. 764; Aşir Efendi (Süleymāniyye Ktb.) No. 243;

Avusturya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, H.O. 138; İngiltere Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Or. 6889, Or. 7065.]

1441. RIZÂ

Neccâr-zâde Şeyh Muştafâ Rızâ'e'd-dîn Efendi, Şarkıkarahisârlı bir mi' mârîñ oğlıdır, H.1090/M.1679 târihinde Beşiktaşda doğdı, vefâtı Muharrem 1159/M.1746 Beşiktaşda Sinân Paşa Câmî' i yanındaki Nakş-bendî Tekyesinde medfûndur.

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Neş'e-yâb olmadı sâkı dil-i âvâre daği

Teşnedir pūs-ı leb-i sâğar-ı ser-şâra daği

Seniñ üftâde-i cevr ü sitemiñ olmuş iken

Âh u zâr eylesün mi dil-i bî-çâre daği

Dil bülbülü şevkıñ ile nâlân olsun

Şahñ-ı emelim tâze gülistân olsun

(352) Qandîl-i şebistân-ı hayâlim yâ Rab

Envâr-ı cemâliñle fûrûzân olsun

Terkîb-i haqâyıqla tabîbâ cismim

Eczâ-yı şifâ-hâne-i Loqmân olsun

Erbâb-ı kemâl içre zebân-ı hâmem

Miftâh-ı kütüb-hâne-i ' irfân olsun

Dîvânı, Pertev Paşa kitâplarından, Millet Kütüb-hânesinde Nu.: 411; Hâlet Efendi kitâplarından, Süleymâniyye Kütüb-hânesinde Nu.: 656; Hâcî Maḥmūd Efendi kitâplarından, Süleymâniyye Kütüb-hânesinde Nu.: 3559, 3595; Selîm

Ağa Kütüb-hânesinde Nu.: 619; Üniversite Kütüb-hânesinde Nu.: 87, 2880, 2899, 2900; ‘Osmânî Mü’ellifleri, c. II, ş. 187; Kāmūsü’l-a’lâm, c. III, ş. 2285; Rāmiz, 122; Sicill-i ‘Osmânî, c. IV, ş. 429; Faṭīn, 146; Şafâ’î, 209; Mecelle, 232; Sâlim, 305; Vefeyât-ı Ayvansarâyî, 66. [Dîvânı, Üniversite Kütüb-hânesinde İstanbul Üniversitesi Ktb. No. T. 776; Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 2424; Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 8614, 06 Mil Yz FB 352, 06 Mil Yz FB 351/1, 06 Mil Yz FB 386, 06 Mil Yz A 3742; İngiltere Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Or. 11069; Vatikan Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Vat. Turco 241; Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Talat 13, 50; Avusturya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Mxt. 440; Türk Dil Kurumu Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Yz. A 386, Yz. A 394; Topkapı Sarâyı Müzesi Türkçe Yazmaları, R. 821, H.927; İstanbul Süleymâniyye Yazma Eser Kütüb-hânesi, Y-105; Arnavutluk Devlet Arşivleri Türkçe Yazmaları, 362; Almanya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.quart.1424; Risâle fi’l-itikâd, Kastamonu İl Halk Kütüb-hânesi, 37 Hk 705/5, 37 Hk 711; Risâle fi Teteallak bi Beyâni’l-itikâdât, Kastamonu İl Halk Kütüb-hânesi, 37 Hk 1805/7; Risâle fi’l-itikâdat ve’l-ahlâk ve’l-amâl, Kastamonu İl Halk Kütüb-hânesi, 37 Hk 500/5; Risâle fi Beyâni’l-itikâd ve’l-Ahlâk, Kastamonu İl Halk Kütüb-hânesi, 37 Hk 448/8; Menkabe-i Evliyâiyye fi Ahvâl-i Rızâiyye, Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Tarihi Türkî Talat 72; Muhtasaru’l-velâyet-nâme, Türk Dil Kurumu Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Yz. A 434; Tetealluk bi-Beyâni’l-itikâdat ve’l-ahlâk ve’l-amel ale’t-tertîb ve’l-icmâl, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüb-hânesi, 32 Hk 1483/5, 27 Hk 165/7, , 07 El 117/4, 32 Ulu 175/2, 07 Ak 222/4, 15 Hk 513/3, 15 Hk 514/10, 15 Hk 652/7, 15 Hk 662/2, 15 Hk 663/5, 15 Hk 810/1, 15 Hk 814/6, 15 Hk 1444/2, 32 Hk 1483/3, 32 Hk 1483/3, 32 Hk 1779/4, 07 El 2523/9, 07 El 2565/12, 07 El 2570/3, 07 El 2608/7, 07 El 2788/9, 07 El 2804/2, 07 El 2804/6.] ; Amasya Bâyezît İl Halk Kütüb-hânesi, 05 Ba 1528/5; Erzurum İl Halk Kütüb-

hânesi, 25 Hk 41834/5; Millî Kütüb-hâne-Ankara, 03 Gedik 17677/7, 03 Gedik 17420/2, 03 Gedik 18011/7, 18 Hk 240/5, 26 Hk 432/3, 26 Hk 174/1, 26 Hk 797/1, 60 Zile 350/7, 06 Hk 3096/4, 06 Hk 2758/4, 06 Hk 1537/2, 06 Hk 1577, 06 Hk 3071/5, 06 Mil Yz A 2952/5, 06 Mil Yz A 9361/5, 06 Mil Yz a 9364/2; Manisa İl Halk Kütüb-hânesi, 45 Hk 1233/18, 45 Ak Ze 1595/6, 45 Hk 2932/13, 45 Hk 7890/3, 45 Hk 6874/6, 45 Hk 6727/4, 45 Hk 6712/3, 45 Hk 562/2, 45 Ak Ze 6543/3, 45 Ak Ze 1595/6; Kastamonu İl Halk Kütüb-hânesi, 37 Hk 622, 37 Hk 2107/2, 37 Hk 3948/3, 37 Hk 3815/2; Balıkesir İl Halk Kütüb-hânesi, 10 Hk 45/02, 10 Hk/318/02, 10 Hk 322/2, 10 Hk 365/03, 10 Hk 566/01, 10 Hk 863/4, 10 Hk 1011/04, 10 Hk 1034/09, 10 Hk 1230/01, 10 Hk 318/2, 10 Hk 1011/4, 10 Hk 1034/9, 10 Hk 1230/1, 10 Hk 322/2, 10 Hk 365/3, 10 Hk 566/1, 10 Hk 863/4, 10 Dur 25/2, 10 Dur 74/1; Çankırı İl Halk Kütüb-hânesi, 18 Hk 111/5, 18 Hk 567/4; Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüb-hânesi, 19 Hk 35850/6, 19 Hk 8089/2, 19 Hk 4761/4; Risâle fî Beyâni'l-itikad, Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüb-hânesi, 19 Hk 1016/1; Manisa İl Halk Kütüb-hânesi, 45 Hk 8060/1, 45 Hk 3546/3, 45 Hk 2876/6, 45 Hk 1581/1; Risâle fî Beyâni'l-itikad ve'l-ahlâk ve'l-amel, Millî Kütüb-hâne-Ankara, 50 Ür 428/1, 06 Hk 2004/3, 06 Hk 685/1, 06 Mil Yz A 6385/1; İstanbul Süleymâniyye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 07 Tekeli 852/11, 07 Tekeli 784/2, 07 Tekeli 825/2, 07 Tekeli 860/6; Nazmü'l-leâlî, Diyarbakır İl Halk Kütüb-hânesi, 21 Hk 510; Millî Kütüb-hâne-Ankara, 06 Hk 2590/1, 06 Hk 4476, 06 Hk 5271/4; Konya Bölge Yazma Eserler Kütüb-hânesi, 07 El 2564/4; Beyânü'l-itikâd ve'l-ahlâk ve'l-amâl, İstanbul Süleymâniyye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 07 Tekeli 905/2; Fütûhât-ı Gaybiyye, Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz FB 351/2; Tülin Danacı, Neccâr-zâde Şeyh Rızâ Dîvânı, Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1988; Mehmet Özdemir, Neccâr-zâde Rızâ Dîvânı'nın Edisyon Kritiği, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar, 1999; Ömer

Bozkır, Neccâr-zâde Mustafa Rızâ'nın Hayatı, Eserleri ve Tasavvûfî Görüşleri, Atatürk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2006.]

1442. RIZÂ

Meḥmed Rızâ Efendi, Kıırlı, naḳıbü'l-eşraf, vefâtı 13 Zilhicce 1170/M.1756. Râmiz, 124; Sicill-i 'Osmâni, c. II, Ő. 397. [Fetâvâ-yı Rızâiyye, Millî Kütüb-hâne-Ankara, 26 Hk 697, 50 Ür 312; Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüb-hânesi, 19 Hk 1682; Konya Bölge Yazma Eserler Kütüb-hânesi, 15 Hk 1324; es-Sebu's-Seyyâr fi Ahbâr-i Mülûk-i Tatâr, Akademiya Navk Naradov Azii Enstitüsü Türkçe Yazmaları (Moskova-Rusya), Akademiya Navk Naradov Azii Enstitüsü Türkçe Yazmaları (Moskova-Rusya), D 216B 756; Hidiv Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları (Kahire-Mısır) , 8874; Kitâbür-rûm, İngiltere Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Sloane 26329; Fetâvâ, Topkapı Sarâyı Müzesi Türkçe Yazmaları, E.H.814; Gazi Hüsrev Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları (Bosna-Hersek) , 506, 1885, R- 6400 /1; Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 15, 44, Talat 17, Fıkhî Hanefî Türkî Talat 77; İstanbul Süleymâniyye Yazma Eser Kütüb-hânesi, Y-353; Diyanet İşleri Başkanlığı Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Yazma D. No. 548, Yazma D. No. 606; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 0.67/3; İstanbul Millet Kütüb-hânesi, 34 Ae Şeriyye 93; Rehnümâ, İstanbul Süleymâniyye Yazma Eser Kütüb-hânesi, Y-127/6; Sebas-Seyyâr fi Ahbâr-i Mülûki't-Tatâr, Hâmidîyye (Murâd Mollâ Ktb.) No. 950; Râgıb Paşa Ktb. No. 1016; Reşîd Efendi (Millet Ktb.) No. 664; Müntahabât-ı Lügât, Fransa Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Decourdemanche; el-Asfiyâ fi Kullîyyâti't-tıb, Nuruosmaniye 3510; Alî Emîrî Efendi 1/286; Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Nk 3510.]

1443. RIZÂ

'Alî Rızâ Beg, Şadr-ı A'zam Ḥakîm oğlı 'Alî Paşa aḫfâdından, Anaḫolı Ḳâḫî-'askeri vefâtı H.1253/M.1837.

Mefā' ilün Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün

Çalem alursam elime idüp hıtab-ı sühan

Didi kim eyle sözün cem' idüp kitab-ı sühan

Kilid-i kenz-i ma' āniye hamedir miftāh

Hudā-yı fātiḥ ider bize fetḥ-i bāb-ı sühan

Faḥin, 148.

1444. RIZĀ

‘Alī Rızā Paşa, Trabzonlu, Şām vālisi, vefatı Zı'l-ka' de 1261/M.1845, Şāmda Bilāl-i Habeşī türbesi kırbünde medfündür.

Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilün

Āmed ü reft-i ḥayāl-i vuşlatıñ ey serv-kaç

Görünmez deryā gibi sinemde eyler cezr ü medd

Tāb-ı nezāre ne mümkin pertev-i ruḥsārına

Āfitāb-ı ḥüsnüñ itmiş menzilin burcü'l-esed

Faḥin, 148; Sicill-i ‘Oşmānī c. III, ş. 568; ‘Oşmānlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 199; Çāmüsü'l-a' lām, c. III, ş. 2286.

(353) 1445. RIZĀ

‘Alī Rızāu'llāh Efendi, Diyār-ı Bekrli Şeyḥ Aḥmed Aḡanıñ oğlıdır, Diyār-ı Bekrli, H.1176/M.1762 tārīhinde Diyār-ı Bekrde doğdı, vefatı H.1271/M.1854, Tesalya Yeñişehrinde medfündür.

Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilün

Dil-firīb-i ‘işve-bāziden degildir iştikā

‘Āşıkîñ hūn u bālî ḥaṇçer-i ebrūdadır⁵
Dīvān’ı, ‘Alī Emīrī Efendi kitablarından, Millet Kütüb-hānesinde Nu.: 171, 172;
Tezkire-i Āmid yazma nüşha 35 ve başma nüşha 392.

1446. RIZĀ

‘Alī Rızā Efendi, İstanbullu, Mülkiyye kâ’im-maḳāmlarından, vefâtı
Nisan 1319/M.1901, Südlücede Bademli Tekye civârında ‘â’ile ḳabr-istânında
medfûndur.

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

Gözleriñ şalmış gönül iḳlîmine sevdâ-yı nev

Ḳaplamış mülk-i ḥayâlâtı yine ḥülyâ-yı nev

‘Ālem-i ḥüsne cemâliñ ḳatdı bir dünyâ-yı nev

Ehl-i ‘ışḳa ḥalk olunmuş cennetü’l-me’vâ-yı nev

Soñ ‘Aşır Türk Şâ‘irleri, 1496; ‘Oşmānlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 208.

1447. RIZĀ

Ḥüseyn Rızā Paşa, Ramazānoğullarından ‘İşmet Paşanıñ oğlıdır,
İstanbullu, ‘Adliyye Nāzırı, vefâtı H.1322/M.1904, Üsküdarıda Toğancılarda
medfûndur. ‘Oşmānlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 212. [Ravzatü’l-hisân fi Tebyîni
Kıtâtı’l-cinân, Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Edebi Türkî Talat
257; Riyâzu’r-rızâ, Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Lügâtı Türkî
Talat 21; Zübdetü’l-efkâr fi Mehâsini’l-asâr, Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma
Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları (İstanbul), 1045; Mecmûatü Desâtici’l-fevâid,
Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Maârifî Esrâr-i Türkî Talat 12.]

1448. RIZĀ

⁵ Bu mısraın vezni bozuktur.

Rızā Efendi, Talyanlı Şeyh ‘Abdu’r-raḥmān Ḥālīş Efendiniñ oğlıdır, şeyh, vefatı H.1326/M.1908, Bağdādda ‘Abdü’l-ḳādir-i Geylānī Türbesi civārında medfūndur. Şoñ ‘Aşır Türk Şā‘irleri 1499, ‘Oşmānlı Mü’ellifleri c. II, ş. 276.

1449. RIZĀ

Meḥmed Rızā Şafvet Beg, Nişān ḳalemi me’mūrlarından Ḥaṭṭāṭ Vaḥdetī Efendiniñ oğlıdır, İstanbullı, Dīvān-ı Hümāyūn Beglikçi mu‘āvin-i şānisi, 4 Şa‘bān 1273/M.1856 tāriḥinde İstanbulda doğdı, vefatı 26 Rebī‘ü’l-evvel 1329/M.1911, Eyyūbde Ebu’s-su‘ūd Efendi Ḥazīresinde medfūndur, vālidesiniñ pederi ‘İsā-zāde Sa‘de’d-dīn Mollā Efendidir ki bu şüretle silsile-i nesebi Şadr-ı A‘zam Rūmī Meḥmed Paşa ve Şeyḫü’l-islām Meḥmed Şun‘u’llāh Efendi ve Bahā’ī Efendilere ittişāl ider.

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

Dem-ā-dem muṭribān şevḳ ü ṭarabla pür-ṭanīn olsun

Araḳla reng-i la‘l-i yār gülden bihterīn olsun

Nevā-yı sūz-ı dil el virdi artıḳ faşl-ı ‘uşşāḳa

Girilsün şarḳılar beste semā‘ī nev-zemīn olsun

(354)Mef‘ ülü Mefā‘ ilü Mefā‘ ilü Fe‘ ülün

Ey vāḳıf-ı esrār ü ḥafıyyāt olan Allāh

Mevcūd eḥad vācib bi’z- zāt olan Allāh

Tesbīḥ ile tevḫīd iderim zāt-ı ‘azīmiñ

Ey ḥālīḳ-ı āşār ü şu‘unāt olan Allāh

Şoñ ‘Aşır Türk Şā‘irleri, 1505; ‘Oşmānlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 214.

1450. RIZĀ

Rızā Efendi, Brusalı, Çavdarī-zāde dāmādı, Sulţān Muşţafā-yı Şāliş devri şu‘arāsından. Sicill-i ‘Oşmānī, c. II, ş. 376.

1451. RIZĀ

‘Alī Rızā Efendi, Brusalı, Anaţolı ordu müsteşārı, H.1231/M.1815 tārīhinde Brusada doğdı.

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Melce-i ehl-i maḥabbetdir külāh-ı Mevlevī

Sakf-ı bünyān-ı ḥaḳīḳatdir külāh-ı Mevlevī

Bir gün elbette ḳonar başa hümā-yı feyz-i ‘ışḳ

Lāne-i ‘anḳā-yı devletdir külāh-ı Mevlevī

Zīr-i ṭāḳında bulur miḥrāb-ı ‘ışḳı ehl-i ḥāl

Ḳubbe-i eyvān-ı himmetdir külāh-ı Mevlevī

Tünd-bād-ı mā-sivādan lem‘ a-i şem‘ -i dili

Ḳıfz için fānūs-ı vaḥdetdir külāh-ı Mevlevī

Rūze-dārān Rızāyā matbāḥ-ı ḥünkārda

Kāse-i ifṭār-ı vuşlatdır külāh-ı Mevlevī

Faṭīn, 149.

1452. RIZĀ

Meḥmed Rızā Beg, Ḳapucıbaşı İsmā‘īl Ağanıñ oğlıdır, Bergoslı, muḥāsebe-i māliyye meclisi ketebesinden, H.1247/M.1831 tārīhinde Bergosda doğdı.

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

‘İşret-âbâd oldığı-çün dâ’imâ dünyâ evi
Gösterir cām-ı hilālî-veş felek mâh-ı nevi

Mihr-i bahtım olalı burc-ı kesâfetde nihân
Şeb-çerâğ-ı âhımın âfâkı tutmuş pertevi

Ğonce-i ruhsârını ol nev-nihâl-i ‘işveniñ
Beslemiş reng-i tebessümle bahâr-ı ma‘ nevi

Faṭîñ, 150.

1453. RIZÂ

Rızâ Efendi, Kethüda Küçük Râşid Efendiniñ oğlıdır, Dîvân-ı Hümâyûn
kâtibi, Sulṭân ‘Abdü’l-mecîd devrinde vefât itdi.

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

Neş’e-yâb olmadı sâķî dil-i âvâre daḡi

Teşnedir pūs-ı leb-i sâğar-ı ser-şâre daḡi

Âb ü tâb-ı ruḡ-ı rengîniñe müstağraḡ olur

Meh ü ḡurşid ü felek şâbit ü seyyâre daḡi

Bu nev-âşârı Rızâ vird-i zebân eyleyerek

Şebt ider şermle mecmû‘ a-i eş‘âra daḡi

Faṭîñ, 147; Sicill-i ‘Oşmâñi, c. II, ş. 399.

1454. RIZÂ

Feylesof Rızâ Tefvîķ Beg, Ḥ‘âce Meḡmed Tefvîķ Efendiniñ oğlıdır,
Şūrâ-yı Devlet re’îsi, 23 Ramazân 1285/M.1868 târiḡinde doğdı. Şoñ ‘Aşır Türk

Şâ'irleri, 1508. [Gülşen-i Râz Hakkında Tettebbu'ât-ı Felsefiyye, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 1909/A; Makâle, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 1909/B; Muzaffer Keleş, Türk-İslam Felsefesinde Rızâ Tevfik Bölükbaşı, Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 1997; Veysel Aydın, Rızâ Tevfik'te Din Felsefesi, Uludağ Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 1999; Suphi Küçük, Rızâ Tevfik'in Felsefesinde Bilgi Teorisi, Selçuk Üniversitesi, Doktora Tezi, Doktora, 2003; Şerife Onay, Rızâ Tevfik ve Mufassal Kâmûs-ı Felsefesi, Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2003; Mehmet Noyan, Millî Mücadelede Yüzellilik Olayı ve Rızâ Tevfik Bölükbaşı, Dokuz Eylül Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2007.]

(355)1455. RIZÂ

Hasan Rızâ Efendi, Musika-i Hümayün imâmı, tercüme-i hâline dâ'ir tezkirelerde bir kayd yokdur. Dîvânı, Üniversite Kütüb-hânesinde Nu.: 2884. Dîvânından alındı.

1456. RIZÂ

Mehmed Rızâ Efendi, Bağçesarâyılı, kâdî, tercüme-i hâline dâ'ir fazla ma' lümât bulunamadı. Râmiz, 123.

1457. RIZÂYÎ

Rızâyî Efendi, Mollâ Şemsî Âmidîniñ oğlu ve 'Ahdî-i Bağdâdîniñ büyük birâderi, Bağdâdli.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Dolu gezsün sâkiyâ cām-ı şarâb eglenmesün

Bu ten-i bî-tâb içre ıztırâb eglenmesün

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Âfitâb-ı hüsnüñe yitmek diler mihr-i felek

Bu cihetden segridür her şubh gökden yire dek

vefâtı H.965/M.1555. Ahdî, 173.

1458. RIZÂYÎ

Kaşşâb-zâde ‘ Abdü’l-kerîm Efendi ibn-i Brusalı Kaşşâb-zâde ‘ Alî Çelebî ibn-i İlyâs Çelebî, Brusalı, kâdî, Deli Kerîm dinmekle ma‘ rûfdur, me’ hâzılarda maḥall-i vilâdetiniñ Brusa veya Dimetoka olmasında ihtilâf varsa da ekşeriyet Brusalı olduğunda mütteḥiddir, vefâtı H.985/M.1577, Kudüsde medfûndur, Nev‘î-zâde Eyyûbda medfûn olduğunu yazmaktadır.

Hâkim-i Kudus-i şerîf âh cihândan göçdi

حاکم قدس شریف آه جهاندن کوچدی

mışrâ‘ ı vefâtına târiḥdir.

O meh-veşîñ kaşları mihrâbını gördi gözümüz

Secdeye vardık öñünde yere düşdi yüzümüz

Mef‘ ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün

Sünbülleri girihlerini çözdü çün nigâr

Bir hüsn daḥi bağladı ey dil o gül-‘ izâr

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

Derd-i ‘ ışk-ı yâr kim ölmekdürür dermân aña

Hastelerine kırılmış gibi virir cân aña

Hasan Çelebî, 139; ‘ Aşık Çelebî, 324; Şakâyık Nev‘î-zâde, 245; Sicill-i ‘ Osmânî, c. II, ş. 397; ‘ Ahdî, 51; Keşfü’z- zunûn eski tab‘ c. I, ş. 511 ve yeñi tab‘ c. I, ş. 790; Riyâzî, 66; Kâf-zâde, 52; Güldeste, 469; Kâmüsü’l-a‘ lâm c. III, ş. 2286; ‘ Alî Târiḥi, 192; Beyânî, 71; Mecelle, 232; Enîsü’l-müsâmirin, 75.

1459. RIZÂYÎ

Yeşil-zâde, Kâdî-zâde Şeyh Hâce Maḥmūd Rızâyî Baba Efendi, Sinân Efendiniñ oğlandır, Filibeli, ḥattât, Şadr-ı A‘ zam Rüstem Paşanıñ ḥvâcesi, Rüstem Paşa ile babalık ve evlâdlık derecesinde münâsebet ḥâşıl olmağla “Babaefendi” şöhretiyle iştihâr itmişdir. (356) Şâ‘ir Riyâzîniñ biraderidir, Sicill, Trabzonlu ve ‘Âşık Çelebî ile ‘Âlî, Tırnovalı olduğunu yazıyorlar, vefâtı 30 Cemâziye’l-evvel 987/M.1579, Eyyüb Türbesi civârında medfundur.

Ta‘miye vechi üzre târiḥin,

Didi ḥâtif Rızâyî-i bî-dil

دیدى هاتف رضایى بى دل

beyti vefâtına târiḥdir.

O büy-ı servi ayağ üzre der-âgüş itdik

Luṭf u iḥsânını anıñ boyumuzca gördük

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

Kaşlarıñla nâme-i ḥüsnüñ ‘aceb ‘unvânı var

Salṭanat menşürüdür tuğrâ-yı ‘âlî-şanı var

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

İtme ben fülk-i dili girdâb-ı ḥayretten ḥalâş

Rûzgâr eksikligidir rûzgâr eksikligi

Ḥasan Çelebî, 138; ‘Ahdî, 162; Şakâyık Nev‘î-zâde, 356; Sicill-i ‘Osmânî c. IV, ş. 313; Laṭîfî, 165; Kâf-zâde, 52; Beyânî, 34; Riyâzî,66; ‘Âşık Çelebî, 320; ‘Âlî Târiḥi, 192; Kâmüsü’l-a‘lâm c. III, ş. 2286; Tuḥfe-i Ḥattâtîñ, 509; Mecelle, 445; Vefeyât-ı Ayvansarâyî, 149. [Mecmûa-i Eş‘âr, Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Mecâmi Türkî Talat 107.]

1460. RIZÂYÎ

Meḥmed ‘Alî Rızâyî Efendi, Kâdî Meḥmed Biber Efendiniñ oğlandır, Amasyalı, kâdî, Şeyhü’l-islâm Zekerıyyâ Efendiniñ kerîme-zâdesi ve Şeyhü’l-

islâm Yahyâ Efendiniñ yegenidir, H.1001/M.1592 târihinde doğdı, vefâtı 28 Muharrem 1039/M.1629, Mışırda medfûndur, Nev'î-zâde 'Atâ'îniñ “dâğ-ı dil”, Şeyhü'l-islâm Yahyâ Efendiniñ “âh vâh Rızâyî” ve Selanikli Es' adınñ “Rızâyî eyvâ” cümleleri vefâtına târihtir, Sicill-i 'Oŝmânîniñ babası ismini Biber Hâsan Efendi diye yazması yañlıŝdır.

Mef' ulü Mefâ' ilün Fe' ulün

Medh eyle Cenâb-ı Muŝafâyı

Evlâd-ı benî âl-i Murtażâyı

Geldik çü bu tengnâ-yı dehre

Maħlaŝ idegör 'Alî Rızâyî

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün

Bu bâğda bir taħta kıızıl lâle açıldı

Bağ sine-i pür-dâğıma kim lâle sinândır

Dîvânı, Emîrî Efendi kısmında, Millet Kütüb-hânesinde Nu.: 173; Hâlet Efendi Kütüb-hânesinde, Süleymâniyye Kütüb-hânesinde Nu.: 699/ 1; Ayaşofya Kütüb-hânesinde Nu.: 3961/ 1; Üniversite Kütüb-hânesinde Nu.: 421, 776, 2833, (357) Üniversite Kütüb-hânesinde Nu.: 2935, 2938, 5488, 5564; Şağâyık Nev'î-zâde, 723; Sicill-i 'Oşmânî c.II. , ŝ. 397; Kâtib Çelebî Fezlekesi c. II, ŝ. 125; 'Oşmânlı Mü'ellifleri c. I, ŝ. 313; Keşfü'z-zunûn eski tab' c. I, ŝ. 511 ve yeñi tab' c. I, ŝ. 790; Kâf-zâde, 52; 'Âşım, 9; Mecelle, 232; Hülâŝatü'l-eşer c. III, ŝ. 187. [Dîvânı, Emânet Ktb. (Topkapı Sarâyı Müzesi) 1659; Revân Ktb. (Topkapı Sarâyı Müzesi) 770,756; Hazîne Ktb. (Topkapı Sarâyı Müzesi) 965; Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 471, 12/3; Manisa İl Halk Kütüb-hânesi, 45 Ak Ze 1512/1; İngiltere Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Or. 7933/4; Vatikan Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Vat. Turco

242; Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, S 4364; Gazi Hüsrev Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Bosna-Hersek, 6809; Almanya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Hs.or.oct.1057 Staatsbibliothek, Berlin; Topkapı Sarâyı Müzesi Türkçe Yazmaları, H.E. 1639; Nakdü'l-mesâil, İzmir Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 1913; İlm-i Hâl, Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 3376; Şerhü'l-ishakiyye, Kastamonu İl Halk Kütüb-hânesi, 37 Hk 2289/1; Mümin Topçu, Dîvân-ı Rızâyî, İnönü Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Malatya, 1997; Ali Zor, Rızâyî(Mehmed Ali Çelebi), Atatürk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 1999.]

1461. RIZÂYÎ

‘Alî Rızâ Çelebî, kâdî, Mısır kâdîsı, vefâtı H.1041/M.1631, MıŖırda medfûndur.

Mef^ç ulü Fâ^ç ilâtü Mefâ^ç ilü Fâ^ç ilün

Fürkatde yâra hüzn ile âhım niyâz ider

Vuşlatda nâzükâne nigâhım niyâz ider

Mefâ^ç ilün Mefâ^ç ilün Mefâ^ç ilün Mefâ^ç ilün

Dili şad-pâre eyler lâle-veş şemşîr-bürrânîñ

Muqarrerdir yine her pâresinde dâğ-ı hicrânîñ

Seyyid Rızâ, 39.

1462. RIZÂYÎ veyâ RIZÂ

Hasan Rızâyî Efendi, ‘Abdu’r-rahmân Efendiniñ oğlıdır, Konya Aşsarâyından, şeyh-i Celvetî. Rızâ maddesine bak Nu.: 4887.

1463. RIZÂYÎ

Rıdvân Rızâyî Efendi, Mehmed Efendiniñ oğlıdır, Nigbolı.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Görenler 'arızında şandılar haṭṭını cānānīñ
Kenārında yazılmışdır Bahāristān-ı Gülistānın
Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün
Ḳameri yaḳasından ol ḥurşid
Eyledi gün yüzün cihāna bedīd

'Āşık Çelebī, 325; Ḳāf-zāde, 52; 'Ālī Tārīḫi, 192; Mecelle, 232. İshāḳ maddesine bak Nu.: 4809.

1464. RIDVĀN

Aḫmed Rıdvān Beg, Tütünsüz Aḫmed Beg dinmekle meşhūrdur, sancak begi, Sulṭān Süleymān-ı Ḳānūnī devrinde vefāt itdi, Edirne'de medfūndur.

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün

Şaçıñ miski ile 'anber ḳarışmış
Leb-i la' liñ ile şekker ḳarışmış

Şanasıñ erguvāndır la' l-i nāyı
Ten-i sīmīn ile aḫmer ḳarışmış

Sehī, 36; Mecelle, 232; Enīsü'l-müsāmirīn 71. [Orhan Kemal Tavukçu, Ahmed Rıdvān, Hüsrev ü Şîrīn (İnceleme-Metin), Atatürk Üniversitesi, Doktora Tezi, Erzurum, 2000; Nebi Yılmaz, Ahmed-i Rıdvān ve Rıdvāniyye'si, Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006.]

1465. RIDVĀN

'Ālī Rıdvān Onar, Şālih Sāmī Begiñ oḫludur, doḳtor, İstanbullu, 1 Şubat 1317/M.1899 tārīḫinde İstanbulda doğdı.

Gördüm seni akşam kumsalda gezerken

Dilbeste ve dalgın yürüdüm haylî peşinden

(358) Bîgâne nazârlar ile etrâfî süzerken

Vechiñ daha tâbân idi akşam güneşinden

Şoñ ‘Aşır Türk Şâ‘irleri, 1473.

1466. RA‘DÎ

Sipâhî Ra‘dî, İstanbullı.

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

Çalbiñi şâf eyle şüfî al ele cām-ı şafâ

Bâde nûş it cûşa gel ‘âlem ayağ üstündedir

‘Ahdî, 175.

1467. RA‘NÂ

Muşafâ Ra‘nâ Efendi, Nevroçoplı, Rûz-nâmçe kâlemi ketebesinden,
vefâtı H.1248/M.1832 Nevroçopda medfûndur.

Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün

Bir neş’eniñ ki menşe’i hubb ola evvelâ

Mevlâ olur ma‘âdı çü maħbûb-ı kâ’inât

Mışır Vâlîsi İbrâhîm Paşaya didiği kaşîdesinden:

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

‘Acabâ yâd ider mi o vezîr ibn-i vezîr

İki yıldan beri meflûc olan Ra‘nâyı

Ḳāmūsü'l-a' lām c. III, Ő. 2288; 'OŐmānlı Mü'ellifleri, c. II, Ő. 198; Faṭīn, 151; Sicill-i 'OŐmānī, c. II, Ő. 403.

1468. RAĠMĪ

Meḥmed Raġmī Efendi, Őeyḥ, H.1167/M.1753 de ḥayātda idi. Dīvānı, Üniversite Kütüb-ḥānesinde Nu.: 1306. Mecelle, 233.

1469. RAĠĪB

Meḥmed Raġīb Çelebī, Ağrıbozlı, vefātı H.1096/M.1684, vefātı tārīḥini Mecelleniñ 1036 göstermesi yañlıŐdır.

Mef' ũlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ũlün

Ḥāl-i siyehi kim ruḥ-ı pür-tābda gördüm

Şan kevkebimi pençe-i meh-tābda gördüm

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Metā' -ı gevher-i eŐke bahā bilür yoċ mı

Bu dil-berānda bey' ü Őirā bilür yoċ mı

Őakāyık Őeyhī, c. I, Ő. 751; Sicill-i 'OŐmānī, c. II, Ő. 403; Belīĝ, 23; Mecelle, 233; Őafā'ī, 161.

1470. REFĀHĪ

Ḥacı Girāy, H.1230/M.1814 tārīḥinde Vizede doĝdı, vefātı 1290/M.1873.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Zīr-i fesden dilber oldı nümāyān kākülün

Meh-cebīniñ ũzre çoċ gösterdi 'unvān kākülün

Zīr-i fesde ḥabs idüp yüz virme luṭf it el-emān

Eyledi cem' iyyet-i 'aqlım periŐān kākülün

Sicill-i ‘Osmānī, c. II, ş. 403; Faṭīn, 152.

1471. REFĐĪ

‘Abdü’l-kerīm-zāde Meḥmed Refđī Efendi, Münşī Sāmi‘i ‘Abdü’l-kerīm Efendiniñ oğlıdır, (359) kādī, H.1056/M.1646 tārīḥinde doğdı, vefātı 8 Rebī‘ü’l-āḥir 1134/M.1721, Eyyūbda türbe civārında medfūndur, Şafā’ī, Bosnalı ‘Abdü’l-kerīm Efendiniñ oğlı dimesi ıoğru degildir, oğlı ‘İffetī Muştafa Efendiniñ

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Yazdım ihlāşile tārīḥ-i vefātın ‘İffetī

Cennetü’l me’vā ola Refđī Efendiye mekân

جنت المأوى اولا رفدى افنديه مكان

beyti vefātına tārīḥdir.

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

Neye muķābil olur āfitāb u māh saña

Ḥüsnde var mı berāber felekde āh saña

Giceyle nāle vü zārım şeçerde efgānım

Göñül bu da‘vī-i ‘ışka yeter güvāh saña

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

Şeb-i fūrķat ne ķadar tīre vü tār olsa yine

Biz ḥayāl eyleyerek bir meh-i tābān buluruz

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

Her gice ḥāne-i aġyāra varırsun güzelim

Ayda bir kez bize gel ķā’iliz ey māh meded

Mef‘ ülü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün

Ḥübān ‘aceb mi ülfet iderse raķīb ile

Güller hemîşe olmaz imiş hârdan cüdâ

Şakâyık Şeyhî, c. III, ş. 65; Sicill-i ‘Osmânî, c. IV, ş. 217; Şafâ’î, 197; Râmiz, 124; Sâlim, 308; Belîğ, 30; Keşfü’z-zunûn Zeyli 505.

1472. RÎF‘ AT

Hâfîz Aḥmed Rif‘ at Efendi, Üsküdarlı, vefâtı H.1144/M.1731.

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

‘Îtâb-ı telḥ-i la‘ lin neş’e-baḥşâ-yı dil ü cândır

Bu sırr-ı bü’l- ‘aceb berş-i raḥîkîden nümâyandır

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

İtdi taḥrîr o perî-rû gâzelim

Şan melek yazdı berât-ı ‘amelim

Sicill-i ‘Osmânî, c. II, ş. 403; Râmiz, 125; Şafâ’î, 212.

1473. RÎF‘ AT

Rif‘ at Süleymân Beg, İstanbullu, ‘İzzet ‘Alî Paşa dâmâdı, piyâde muḳâbecisi, vefâtı H.1148/M.1735, Dâvud Paşa Câmî‘i ḥazîresinde medfûndur. Râmiz, 125; Mecelle, 233.

1474. RÎF‘ AT

Rif‘ atî-zâde Muştafâ Rif‘ at Efendi, Ḳudüs ḳâḏısı, Rif‘ atî ‘Alî Begin ḥafîdi, vefâtı Zî‘l-ḥicce 1199/M.1784. ‘Ârif Ḥikmet, 30; Es‘ ad, 42; Râmiz, 127.

1475. RÎF‘ AT

Enderûnlu, Fazlı-zâde Rif‘ at Efendi, Mîr-âḥûr-ı evvel Fazlı-zâde Meḥmed Begiñ oğlıdır, Bandırma Rüsûmât müdürü, vefâtı Zî‘l-ḥicce 1207/M.1792, Bandırmada medfûndur.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Rūz u şeb dîdelerim derdiñ ile an alar

Vāıf olan benim esrārıma her ān alar

Es' ad, 67; ' Ākif, 29; Sicill-i ' Osmānī, c. II, Ő. 409.

(360)1476. RĪF' AT

ūseyñ Rif' at elebī ibn-i Őeyı Mevlevī elebī Hācı Memed Emīñ
Efendi ibn-i elebī İsmā' il Efendi, vefātı H.1212/M.1797 tārīinden Őoñradır.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

O Őāh-ı Şeh-levendimiñ ' aālar meŐrebindendir

İder ' uŐŐāına isāñ Őeālar meŐrebindendir

anīdir ' iŐla gōñlüm sever mabūb-ı ra' nāyı

Ta' accüb eyleme Rif' at ğınālar meŐrebindendir

āmūsü'l-a' lām, c. III, Ő. 2290; Sicill-i ' Osmānī, c. II, Ő. 403; ve c. IV, Ő. 281;
Faın, 152.

1477. RĪF' AT

' Alī Rif' at Beg, Mīr-āūr-ı evvel Hāsan Begiñ olıdır, Manastır İtisāb
me'mūrı, vefātı H.1243/M.1827, Manastırda medfūndur.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Bunca demler idi kim Rif' ata küsmüŐdi o yār

Hele ol āfetle ũlfetimiz tāzeledik

YaralanmıŐdı maabbet varaı aylī zamāñ

Defter-i ' iŐı bu ğün biz yine Őīrāzeledik

Ḳāmūsü'l-a'lām, c. III, Ő. 2291; Sicill-i 'OŐmānī, c. II, Ő. 404; Faḫīn, 152.

1478. RİF' AT

Ebū-Bekr Rif at Efendi, aslen Ḳırımlı, Gürci Necib PaŐa dīvān kātibi ve Őurre emīni kethüdāsı, vefatı H.1246/M.1830, Medīnede medfūndur, Sicilliñ vefatı tārīhini H.1247 göstermesi yañlıŐdır, Mālīyye Nāzırı Musā Őafvetī PaŐanıñ pederidir.

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

Bir Őūha gönül vir kim medhe sezā ol
' Ālemde kerem-piŐe olan Őāha gedā ol

Meyl itme fūrū-māye olan āfete Rif at

Üftāde-i hūbān-pesendīde-edā ol

Ḳāmūsü'l-a'lām, c. III, Ő. 2290; Sicill-i 'OŐmānī, c. II, Ő. 404; Faḫīn, 153; KeŐfü'z-zunūn Zeyli, 505. [Dīvān, Hācı Mahmūd Efendi (Süleymāniyye Ktb.) 5186/1; Dīvān, Almanya Millī Kütüb-hānesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.oct.2552; MünŐe'āt, Almanya Millī Kütüb-hānesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.oct.2552.]

1479. RİF' AT

Mīr ' Alem-zāde İbrāhīm Ḥalīl Rif at Beg, Mīr ' Alem-zāde İŐkeçeli Ḥopuzlı MuŐtafā Ağanıñ oğlıdır, kādī, vefatı Ramazān 1251/M.1835.

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Cāna tīr-i kemāndır ğamzeñ

Nīze-dār-ı cihāndır ğamzeñ

Őīne-i ' aŐıka urır zaḫmı

N'eyleyim bī-emāndır ğamzeñ

Şābit oldı tevātüren Rif'at
Rüstem-i dāstāndır ğamzen

Şoñ 'Aşır Türk Şā'irleri, 2171; Qāmūsü'l-a'lām, c. III, ş. 2291; Faṭīn, 154;
Sicill-i 'Oşmānī, c. II, ş. 405.

1480. RİF'AT

Meḥmed Rif'at Beg, Emīn Çelebī oğullarından Kilisli Hācī Aḥmed Efendiniñ oğlıdır, Kilisli, doḡtor, H.1293/M.1876 tārīhinde Kilisde doġdı, vefātı 22 Receb 1355 / (361)M.1936, Edirneqapusı hāricinde Şhidlikde medfūndur.

Göñülde ibtilā-yı 'ıŝıġ gerçi bir 'azābdır
Hayāta rabṭ iden beni o ṭatlı ızṭırābdır

'İzār, o ma'kes-i şafaġ olunca ğarqa-i 'araġ
Güzellik āsümānına bir āteşin seḥābdır

Şoñ 'Aşır Türk Şā'irleri, 1484.

1481. RİF'AT

Rif'at Meḥmed Beg ibn-i Üsküdarlı Seyyid Meḥmed Ṭāhir Paşa ibn-i Seyyid Meḥmed Efendi, Brusalı, vefātı H.1293/M.1876.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

'İlme sa'y it yürü ey ṭab'-ı selīm

Seni ālim ide Allāh 'alīm

Ehl-i 'ilmiñ yeri bālā-ter olur

Şems-veş evc-i mu'allāyı bulur

Şanma kim cāhil olan insāndır
Bār-ı cehli taşuyan hayvāndır

Vāris-i Aḥmed olan ʿālimdir
Vuşlat-ı Ḥaḫḫı bulan ʿālimdir

ʿOşmānlı Müʿellifleri, c. II, ş. 204.

1482. RİFʿ AT

Aḥmed Rifʿ at Beg, Māliyye Nāzırı Kānī Paşanıñ oğlıdır, Brusa Vilāyeti Reji nāzırı, taḫrīben H.1260/M.1844 tārīhinde doğdı, vefatı 1 Şevvāl 1308/M.1890 Merkez Efendi Ḳabr-istānı civārında pederi yanında medfūndur.

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

Kābiliyyet şartdır dinilir olmuşlar muhiḫ
İtmemişler ihtilāf u olmamışlar müfteriḫ

Bu ḫaḫīḫat üzre ehl-i Ḥaḫḫ cemīʿ an müttefaḫ
Ḳahrdan ikrāh idenler luḫfa olmaz müsteḫaḫ

Müstaʿ idd-i derd olanlar ḫābil-i dermān olur

Dil ki zaḫm-ı ʿışḫ ile teslīm-i cān eyler gider
Ḥūn ile ḫabrin ser-ā-ser gülistān eyler gider

Şoñ ʿAşır Türk Şāʿ irleri, 1475; ʿOşmānlı Müʿellifleri, c. II, ş. 206. [Hakīkat-i Hāl der Def-i İhtiyāl, Millî Kütüb-hāne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 8725.]

1483. RİFʿ AT

Meḥmed Rif'at Beg, Ālāy Kātibi Reṣīd Efendiniñ oğlıdır. Manastırlı, Erkān-ı Ḥarbiyye kâ'im-maḳāmı H.1267/M.1850 târiḥinde Manastırda doğdı, vefâtı H.1325/M.1907 Ḥalebde medfündür.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Āb-rū kim cevher-i nāmūsdur

Çoḳca i' zāz it muḳaddes tut anı

Cānını vir de anı bezl itme kim

Bezl iderseñ mübtezel eyler seni

Mübtezel olmaḳdan evlādır ölüm

Cānla bekler merd olan nāmūsını

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

Nār-ı ḥasedi āb-ı mürüvvetle it itfā

Kim nār-ı ḥased ḳalbi yaḳar özge şererdir

Şoñ 'Aşır Türk Şā'irleri, 1479 ; 'Oşmānlı Mü'ellifleri, c. II, ş. 211. [Ahmet Bozdoğan, Manastırlı Mehmet Rıfat ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme, Hacettepe Üniversitesi, Doktora Tezi, Ankara, 2001.]

(362)1484. RİF'AT

Gökmen-zāde Ḥacı Hüseyyin Rif'at Efendi, Brusalı, mekteb ḥācesi, H.1209/M.1794 târiḥinde Brusada doğdı, Sulṭān 'Abdü'l-mecīd devrinde vefāt itdi, vefâtı H.1277/M.1860.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Şeḫerler dā'imā vaḳt-i şafā-yı ehl-i 'irfāndır

Şeḫerler vaḳt-i rahmetdir şeḫerler vaḳt-i iḥsāndır

Seher vaqtinde Gökmen-zāde Rif at olma ğafletde
Seherlerde niyāz ehli olanlar luṭfa şāyāndır
Ḳāmūsü'l-a'lām, c. III, ş. 2290; 'Oşmānlı Mü'ellifleri, c. II, ş. 192; Faṭīn, 155;
Sicill-i 'Oşmānī, c. II, ş. 405; Keşfü'z-ẓunūn Zeyli, 505.

1485. RİF AT

'Abdu'r-raḥmān Rif at Efendi, Derviş Beg-zāde Muşṭafā Begiñ oğlıdır,
Hışnımanşūrlı, H.1223/M.1808 tārīhinde Hışnımanşūrda doğdı, H.1277/M.1860
tārīhinde vefāt itdi.

Mef ulü Fā ilätü Mefā ilü Fā ilün

Ḳaşıñ gözüñ ki şartla tır ü kemānlıdır

Tut kim o sehme sine-i 'āşık nişānlıdır

Vaşf-ı dehende şı rini şāyi ne eylesün

Rif at maḳām-ı şānīde maḥfī dükkānlıdır

Ḳāmūsü'l-a'lām, c. III, ş. 2291; Sicill-i 'Oşmānī, c. II, ş. 405; Faṭīn, 154;
Keşfü'z-ẓunūn Zeyli, 505.

1486. RİF AT

Rif at Hüseyn Efendi, ihtisāb kātibi, H.1243/M.1827 tārīhinde doğdı,
Sultān 'Abdü'l-mecīd devrinde vefāt itdi. Sicill-i 'Oşmānī, c. II, ş. 406.

1487. RİF AT

Hüseyn Rif at Beg, Ḳāḍī-zāde Avuḳat Hāfız Rif at Efendiniñ oğlıdır,
H.1294/M.1878 tārīhinde doğdı.

Fe ilätün Fe ilätün Fe ilätün Fe ilün

'Ömrümüñ köhne bahārında açan sünbülisiñ

Ol bahārın göñle müjde viren bülbüliñ

Sensiz artık yaşamam ben yaşamak da dilemem

Çocamış göñlümün ey sevdiğim şoñ gülisiñ

Şoñ ‘Aşır Türk Şā‘irleri, 1487.

1488. RİF‘ AT

Moralı-zāde Rif‘ at Beg, İzmir tüccārından Moralı-zāde Aḥmed Begiñ oğlıdır, İzmirli, 25 Ḥazirān 1316/M.1898 tārīhinde İzmirde doğdı.

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

Nice zulmetleri aydınlatan erbāb-ı kemāl

Dökdiler sırr-ı ezel uğrına beyhūde emek

Bu karanlık giceden ḥārice yol bulmadılar

Daldılar uykuya bir başka maşal söyliyerek

Şoñ ‘Aşır Türk Şā‘irleri, 1490. [Muammer Öztürk, Moralı-zāde Rif‘ at Ahmet’in Hayatı ve Edebî Eserleri Üzerinde Bir Araştırma, Ege Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 1999.]

1489. RİF‘ AT

Ḥalīl Rif‘ at Efendi, İstanbullı, ihtisāb me’murlarından, H.1243/M.1827 tārīhinde İstanbulda doğdı, H.1261/M.1845’de ḥayātda idi.

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

Ġubār-ı kīneden mir’āt-ı kalbiñ şāf kııl Rif‘ at

Bu çirk-āb-ı fenāda kıurtaram dirseñ giribānı

Ḳāmūsü'l-a' lām, c. III, Ő. 2290, Faṭīn, 156. [Nurettin Birol, Halil Rıfat PaŐa Dönemi ve İcraatları (1827-1901), İnönü Üniversitesi, Doktora Tezi, Malatya, 1999.]

(363)1490. RİF' AT

Rüstem Rif' at Beg, Hersek Vālisi İstoliçeli ' Alı PaŐanıñ oğıdır, Rikāb-ı Hümayūn řapucıbaŐısı, H.1261/M.1845 tārīhinde řayātda idi, Sulṫān ' Abdü'l-mecīd devri Őā' irlerindedir. Tārīh-i sāl-i cedīd:

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Őeh-i Őevket-penāh ' Abdü'l-mecīdiñ dā'imā ma' būd
İde farāķ-ı ' abāda sāye-i iķbālını memdūd

O ħurŐid-i memālik-perveriñ devrān-ı ' adlinde
BaŐıĳ ' arŐa-i dūnyā bisāt-ı cennete maŐsūd

Kibār ile Őıĳār bendegān pür-Őevķ ü āsāyiŐ
Īudāya Őükr ola cevr ü sitem ' anķā gibi nā-būd

Bu dem ol Şehr-yār-ı baĳtiyār dād-ı fermāniñ
Gelüp sāl-i cedīdī bā-su' ūd u yümni-nā-ma' dūd

Īudā Őāh-ı zamān ' Abdü'l-mecīde her gelen sālī
Őürür ile cihān řurduķça ide eymün ü mes' ūd

Faṭīn, 156; Sicill-i ' OŐmāni, c. III, Ő. 569.

1491. RİF' AT

Őālīh Rif' at Beg, ĶapucıbaŐı Īacı Īar-bāz Aĳanıñ oğıdır, defter-dār, H.1271/M.1854 tārīhinde řayātda idi.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Mey ü maḥbūba meyl itmek ḥatāsı ḥoş gelür ṭab' a

Selef bilmem nedendir nefret itmiş ' iffet itmiştir

Zamīr-i ' āşık-ı şūrīde de yoḡdur ḥas ü ḥāşāk

Semender-veş muḡaddem āteş ile ülfet itmiştir

Faṭīn, 155.

1492. RİF' AT

Rif' at Aḡmed Beg, Meḡmed Begiñ oḡlıdır, İstanbullı, cizye muḡāsebecisi. Rāmiz, 126.

1493. RİF' ATİ

Meḡmed Rif' atī Efendi, Nazilli müftisi, vefātı H.1070/M.1659.

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Kām-ı şabāya müşg-i kelāmından irse būy

Revnaḡ-fezā-yı reng-i gül-i gül-sitān virir

Şaḡāyık Şeyḡī, c. I, ş. 751; Sicill-i ' Oşmānī, c. IV, ş. 172, Belīḡ, 31.

1494. RİF' ATİ

' Abdü'l-ḡay Muştafā Rif' atī Çelebī, Şādık Meḡmed Efendiniñ oḡlıdır, vefātı taḡrīben H.1080/M.1669, Mücibiñ ismini Abdü'l-ḡaḡ diye yazması toḡru degildir.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Cür' a-i ḡamla ḡöñül bezmini pür-cūş iderin

Cām-ı Cem üstüne ben ḡün-ı ciger nūş iderin

Nükte-i gūyende-i gülşeniñe ‘ıŝk-ı yārım
Nuṭk-ı āha gelicek bülbüli ḥāmūŝ iderin

Seyyid Rızā, 40; Mücīb, 14; ‘Oŝmānlı Mü’ellifleri, c. II, ŝ. 184.

1495. RİF‘ATİ

Bālī-zāde ‘Abdu’llāh Rif‘atī Efendi, Bālī Efendiniñ oğlıdır, İstanbullı, müderris, vefatı H.1095/M.1683. Ŗaḳāyık Ŗeyḥī, c. I, ŝ. 581; Ŗafā’ī, 161; Sicill-i ‘Oŝmānī, c. III, ŝ. 368.

(364) 1496. RİF‘ATİ

Rif‘atī ‘Alī Beg, İstanbullı, müderris, Yanık Fātīhi Sinān Paŝa aḳribāsından, H.1071/M.1659 tārīḥinde İstanbulda doğdı, vefatı H.1147/M.1734, Eyyüb Türbesi civārında medfūndur.

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

Diliñ vaḳt-i civānide ŝafāsı artar eksilmez

Bahār eyyāmınıñ neŝv ü nemāsı artar eksilmez

Terāzū-yı nigehle māh-rūyān olsa sencide

O Yūsuf-ṭal‘atīñ ḥüsn ü bahāsı artar eksilmez

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Naḳŝ-ı devlet bir ḳarār olmaz misāl-i dest-māl

Cāha maḡrūr olma müftī vaḳ‘asından örnek al

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün

Ne dilde meyl-i ḳadd-i yār-i bī-vefāmız olaydı

Ne serde serv gibi dā’imā hevāmız olaydı

Rāmiz, 127; Belīg, 31; Sālim, 311, Ŗafā’ī, 203.

1497. RİF^ˆ ATİ

Rif^ˆ atî Efendi, Balıkesirli.

Mefâ^ˆ ilün Mefâ^ˆ ilün Mefâ^ˆ ilün Mefâ^ˆ ilün

Piyâle döndi sâķi bezmimizde pây-dâr oldu

Sebû-yı mey-kede geldi bizimle dest-yâr oldu

ˆAhdî, 171; aresi Meşâhîri, 37.

1498. RİF^ˆ ATİ

Rif^ˆ atî Efendi, adî, Edirneli, Sulţân İbrâhîm devri şuş arâsından.

Mef^ˆ ulü Fâ^ˆ ilâtü Mefâ^ˆ ilü Fâ^ˆ ilün

Cân naķdi ise aşdıñ ayâ şüh-ı dil-sitân

Luţ it bu gice sîneye gel naķdıñ al cân

Fe^ˆ ilâtün Fe^ˆ ilâtün Fe^ˆ ilâtün Fe^ˆ ilün

Ten-i pür-dâĝa açan ĥaçer-i cânâna ıķar

âhdan ol şuya beñzer ki gül-istâna ıķar

âf-zâde, 55; Riyâzî, 66; Enîsü'l-müsâmirîn, 75.

1499. REF^ˆ İ

Ref^ˆ î-i Leng, orlılı, adî, vefâtı H.983/M.1575, âmûsuñ Ref^ˆ î şeklinde yazması toĝru degildir.

Fâ^ˆ ilâtün Fâ^ˆ ilâtün Fâ^ˆ ilâtün Fâ^ˆ ilün

oķdan olur dum yoluñda şeh-süvârım ĥâk-sâr

orķarım kim oķ görüp anı götürmez rûzgâr

Fe^ˆ ilâtün Mefâ^ˆ ilün Fe^ˆ ilün

Ĥoķķa-i lâciverd-arĥ içre

Bildiñiz mi nedir bu şems ü kamer

Pîr-i dehriñ iki ğıdāsıdır

Birin aḡşam yudar birini seḡer

Ḳāmūsü'l-a' lām, c. III, Ő. 2293; 'Ahdî, 169; 'Aşık Çelebî, 325; 'Ālî Tārîḡi, 291; Ḳāf-zāde, 55; Ḥasan Çelebî, 140; Riyāzî, 67.

1500. REF'Ī

'Aṡā-zāde Meḡmed Ref'î Efendi, 'İvaż Paşa aḡfādından 'Aṡā'u'llāh Çelebîniñ oġlıdır, Brusalı, müderris, 3 Şafer 992/M.1584 tārîḡinde Brusada doġdı, vefâtı Receb 1070 (365)/M.1659, Brusada ḡal'a içindeki mu'allim-hānede pederi yanında medfūndur. Şaḡāyık Şeyḡî, c. I, Ő. 321; Güldeste, 363.

1501. RIFĶĪ

Bahāe'd-dīn-zāde Seyyid 'Abdü'l-mecīd Rıfķî Efendi, Ḳayşerili, Çirmen ḡāḡısı, vefâtı H.1075/M.1664.

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

'İzārı üzre gönül ḡaṡṡ-ı müşg-fām ister

Fezā-yı Rūmda gūyā hevā-yı Şām ister

Zuhūr-ı ḡaṡṡ-ı 'izārın recā ider gönlüm

O şeb-pere gibi kim nūrı ḡor zālām ister

Sicill-i 'Oşmānî, c. III, Ő. 401; Belîġ, 30; 'Āşım, 9.

1502. RIFĶĪ

'Abdu'llāh Rıfķî Efendi, Bosnalı Ḳāḡî Bālî Efendiniñ oġlıdır, müderris, vefâtı Zi'l-ḡa' de 1095/M.1683. Sicill-i 'Oşmānî, c. II, Ő. 6.

1503. RIFQÎ

Meĥmed Rıfķî Efendi, Toşyalı Ķāđî Muşţāfā Efendiniñ oĥlıdır, İstanbullı, İstanbul Ķāđısı, vefatı 16 Zî'l-Ķa' de 1111/M.1699, EdirneĶapusında Emîr Buĥārî Tekyesi civārında medfündür.

Mef' ũlü Fā' ilātü Mefā' ĩlü Fā' ilün

Gelse ĥayāl-i la' li dile tāze cān gelür

Mu' ciz degil mi feyz-i ĥayāliyle cān gelür

Gelmez egerĥi dā' ireme ol perî-veşim

Ammā ĥayāli ğamzesi gibi nihān gelür

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Nühüfte ' ışķ-ı mey-i tāb-dārdan bilimiz

Eger bilinmese yāĶūtı nārdan bilimiz

Çemen çemen o sehî-Ķadle eyleriz gül-geşt

Bu luţf u bu germi nev-bahārdan bilimiz

ŞaĶāyık Şeyĥî, c. II, Ő. 251; Sicill-i 'Oşmānî, c. II, Ő. 410; Şafā'î, 167; Belġ, 30; Sālim, 306.

1504. RIFQÎ

Rıfķî Efendi, Kilisli, vefatı H.1197/M.1782, Sürüriniñ

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

BeĶāda ĤaĶ ide Rıfķî faĶire in' āmı

بقاده حق ايدہ رفقى فقيره انعامى

mışrā' ı vefātına tārīĥdir. ' Ārif Ĥikmet, 30; Keşfü'z-zunün Zeyli, 505.

1505. RIFQÎ

Mehmed Rıfķı Efendi, Bartında Kıriçalı Topal ‘Alı oğlı ‘Alı Ađanıñ oğlıdır, Unķapanında Ađmed-i Buğarı Tekyesi Şeyhi, H.1228/M.1813 tãrihinde doğdı, vefãtı H.1271/M.1854, mezkũr der-gãhda medfũndur, ba‘zı me‘hãzlar vefãtını 1279 diyorlar.

Fã‘ ilãtũn Fã‘ ilãtũn Fã‘ ilãtũn Fã‘ ilũn

Serde sevdã elde Őahbã dilde ĥubb-i mã-sivã

Serseri ‘iş-ı ‘abeŐle geĥdi ‘ũmrũm dã’imã

Geldi geĥdi bunca fursat demleri baŐdan başa

Bilmedik ĥadrin ne ĥãre cũmlesi oldu hebã

Ķãmũsũ’l-a‘ lãm, c. III, Ő. 2291; Őoñ ‘AŐır Tũrk Őã‘irleri, 2174; Sicill-i ‘OŐmãni, c. II, Ő. 410; ‘ãrif Ħikmet, 30; Faťin, 157.

(366) 1506. RIFĶİ

Maĥmũd Rıfķı Efendi, ĶarŐlı ‘Abdu’llãh PaŐanıñ oğlıdır, bu zãta dã’ir Şu‘arã tezkirelerinde ĥayd ve ma‘lũmat yokđdur, H.1270/M.1853 tãrihlerinde ĥayãtãda idũđi Dĩvãnından añlaŐılmıŐdır. Dĩvãnı, ‘Alı Emĩri Efendi, Manzũm EŞerler ĥismında, Millet Kũtũb-ĥãnesi Nu.: 175. Dĩvãnından alındı.

1507. RIFĶİ

Sũleymãn Rıfķı Melũl Meriĥ, Sã‘atei Ħãfız Mehmed ‘Alı Efendiniñ oğlıdır, Firecikli, mu‘allim, 15 TeŐrin-i evvel 1901 H.1317 tãrihinde Firecikde doğdı.

Va‘d eyledigiñ Şeb-i mũkãfat hani

Dil-ĥaste-i ‘iŐķına mũdãvãt hani

İzhãr-ı maĥabbetle ĥuŐũr itdimse

Ya lãyıkı olduğım mũcãzãt hani

Şoñ ‘Aşır Türk Şā‘irleri, 1493.

1508. RIFQĪ

Aḥmed Rıfķī Çelebī, Qaysirili.

Maḥabbetinden eṣer yoķ ‘āşık-ı zār oldıgım qaldı

Esr̄-i ğamze-i ser-mest ü ḥūn-ḥār oldıgım qaldı

Mücib, 16.

1509. REFĪ‘ Ā

‘Abdu’r-raḥmān Refī‘ ā Efendi, Şeyḥ Meḥmed Nazmī Efendiniñ oğlıdır, Şehr-emīniñde Yavaşca Meḥmed Ağa Tekyesi şeyḥi, vefatı 13 Receb 1132/M.1719, mezqūr der-gāhda medfūndur, Sicilliñ vefatı tārīḥini 1134 göstermesi toĝru degildir.

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

‘Işķ-ı Ḥaḳdan zerre deñlü kime kim itse eṣer

Eyler añı cümleden bidār ol bilmez ḥaber

Şaķāyık Şeyḥī, c. III, Ő. 302; Sicill-i ‘Oşmānī, c. III, Ő. 318; Sālim, 317; Mecelle, 233; Şafā’ī, 200; Vefeyāt-ı Ayvansarāyī, 54.

1510. REFĪ‘

Nefes-zāde Seyyid Meḥmed Refī‘ Efendi, Naķībū’l-eşrāf Nefes-zāde Seyyid ‘Abdu’r-raḥmān Vālī Efendiniñ oğlıdır, müderris, Şa‘bān 1103/M.1691 tārīḥinde doĝdı, vefatı 22 Ramazān 1131/M.1718.

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Hīç unutmam ğamzesi ḳalbim nişān itdiklerin

Ol kaşı yâ dilber hâtır-nişânımdır benim
Mef'ülü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ülün
Hayretle nigâh eyleyemem zülfüne yârîñ
Câ'iz ki hayâl añlaya düşmüş nazarımdan

Şakâyık Şeyhî, c. III, ş. 21; Sicill-i 'Osmâni, c. II, ş. 411 ve c. III, ş. 316;
Keşfü'z-zunûn Zeyli, 505.

1511. REFİ'

Enderûnlı Hâcî Ahmed Refî' Efendi, Mehmed Efendiniñ oğlıdır, İstanbullu, şâ'ir, H'âce Neş'et Efendiniñ pederi ve Sultân Maḥmūd-ı Evvelîñ nedîmi, vefâtı 28 Receb 1163/(367) M.1749, Topkapu hâricinde Şarı 'Abdu'llâh Efendi dâ'iresinde medfûndur.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün
Meskenimden dūr idüp ğurbetde ser-gerdân iden
Kısmetim mi ṭâli'im mi yoksa cānā sen misiñ

Ḳāmūsü'l-a'lâm, c. III, ş. 2292; Sicill-i 'Osmâni, c. II, ş. 411; Faṭîh, 158; Es'ad, 43; Ṭayyār-zāde 'Aṭā Tārîḫi, c. IV, ş. 207.

1512. REFİ' veyâ SA'İD

Kâtib-zāde Ḳādî Mehmed Refî' Efendi, Dīvân-ı Hümâyûn Çavuşlar Kâtibi Muşṭafâ Efendiniñ oğlıdır, İstanbullu, ḥakîmbaşı, ḥaṭṭât, vefâtı 7 Cemâziye'l-evvel 1183/M.1769, Sultân Selîmde Ḳoğacı Dede Türbesi civârında Şeyhü'l-islâm Anḳaravî Mehmed Emîn Efendiniñ ḳabri yanında medfûndur, Çeşmî-zāde Reşîd Efendiniñ bir 'aded ta'miyeli olan

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün
Gitdi ol ferd-i zamâne didi tārîḫ Reşîd

Ḳıla ‘ adn içre mekân rûḥ-ı re’isü’l-ḥukemâ

قیله عدن ایچره مکان روح رئیس الحکما

beyti vefâtına târiḥdir, Tuḥfe târiḥ-i vefâtını 455 inci şaḥîfede 1182 ve 717inci şaḥîfede 1183 göstermekdedir.

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

Bu şeb ḥürşid-i evreng-i risâlet geldi dünyâye
Muḥammed Muştafânîñ nûrı şaldı ‘ âleme sâye

Donandı ‘ âlem-i bâlâ ser-â-ser nûr ile ol şeb
Ḳadem başdı vücūd iḳlîmine ol âsümân-pâye

‘ Aceb mi ‘ andelîb-i nağme-pîrâ olsa na‘ tiñle
Meded ey server-i Yeşrib kerem ḳıl bu Refî‘ âya
Mef‘ ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün

Bizden du‘ â-yı ḥayr o periye cihân cihân
Andan bize girişme vü ‘ işve nihân nihân

Pâzâr-ı naḳd-i ‘ âşıkı fehm eylesün nigâr
Vardır kesâdı kâle-i ‘ ışkın zamân zamân
Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

Diliñi dâğ-ı maḥabbetle pür it lâle gibi
Çeke gör sîneye ol mâh-veş hâle gibi

Ḳâmüsü’l-a‘ lâm, c. III, ş. 2292; Sicill-i ‘ Oşmânî, c. II, ş. 411; ‘ Oşmânlı Mü’ellifleri, c. III, ş. 234; Es‘ ad, 44; Silâḥ-dâr-zâde, 33; Faṭîñ, 158; Şefḳat, 69; Tuḥfe-i Ḥaṭṭâṭîñ, 717 ve 455; Sâlim, 319; Râmiz, 128; Şafâ’î, 201; Mecelle, 233 ve 254; Vefeyât-ı Ayvansarâyî, 42. [Hayât-âbâd, Yapı Kredi Sermet Çifter

Araştırma Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 1115; Kitâbü fi't-tıbb, Fransa Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Schefer; Risâle fi Evcâi'l-mefâsıl, Es'ad Efendi (Süleymâniyye Ktb.) No. 2471; Risâle-i Pânzehir, Halet Efendi (Süleymâniyye Ktb.) 5/71; Risâle fi Ziafi'l-bâh ve Mevâni'u'l-habil, Kasıdecizâde Süleyman Efendi (Süleymâniyye Ktb.) 15/656; Es'ad Efendi (Süleymâniyye Ktb.) No. 247; Risâle-i İllet-i Sadrîyye, Hazîne Ktb. (Topkapı Sarayı Müzesi) 572; Risâle-i İllet-i Sadrîyye, Reşit Efendi (Süleymâniyye Ktp.) No. 693; Risâle-i İllet-i Sadr, Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları, H.572.
]

1513. REFİ'

Lebîb-zâde Seyyid Mehmed Refî' Efendi, Deli Refî', Seyyid Lebîb-i Âmidî aḥfâdından, Diyâr-ı Bekrli, kâdî, 4 Şa' bân 1169/M.1755 târihinde Diyâr-ı Bekrde doğdı, vefâtı H.1231/M.1815, İstanbulda medfündür, 'Arif Hikmet Begiñ

'Adni mekân eyledi şâ'ir Refî'

عدنی مکان ایلدی شاعر رفیع

mışrâ' ı vefâtına târiḥdir.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Çeşm ü ğamze iki âfet kim cihân fettânıdır

Biri peydâ biri kendin düzd-veş ihfâdadır

(368) Oldı maḫta' üstühânım gizlilik evzâ'ına

Dil Refî' -âsâ o kâtib şühuna üftâdedir

Refî' himmet-i yârân olursa feyz-resân

Laṭîf olur sühânım cümle-i 'arifâna düşer

Dīvānı, Emīrī Efendi kısmında, Millet Kütüb-hānesinde Nu.: 176; Bāyezīd ‘Umūmī Kütüb-hānede Nu.: 5794; Üniversite Kütüb-hānesinde Nu.: 2924, 3606; Tezkire-i Āmid yazma nüsha, 43 ve maḥbū‘ nüsha, 397; Sicill-i ‘Osmānī, c. II, ş. 412; Ḳāmūsü’l-a‘lām, c. III, ş. 2292; ‘Osmānlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 196; Faṭīn, 159; ‘Ārif Hikmet, 30; Keşfü’z-zunūn Zeyli, 506. [İbrahim Ahmet Aydemir, Refī Āmidî Dîvânı, Uludağ Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 1989; Kaplan Üstüner, Refī "Cân u Cânân" (İnceleme-Tenkidli Metin), Kırıkkale Üniversitesi, 1998.]

1514. REFİ‘

Esīrī-zāde Meḥmed Refī‘ Efendi, Esīrī-zāde İsmā‘īl Efendiniñ oğlıdır, İstanbul ḳādīsı, vefatı Cemāziye’l-āḥir 1234/M.1818, Selīmiyye Tekyesi civārında Tūnusbāğında medfūndur.

Mef‘ülü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ülün

Eşkim reh-i ‘ışkıñda ne dūn u ne ziyāde
‘Uşşāḳ-ı cefā-cūya budur mā-cera’l-‘āde

Gūyā ki siyeh şāle girüp ṭurrelerinden
Ḥāl-i Ḥabeşī Ka‘be-i ḥüsn içre şafāda

Dürr-i sūḥanım gibi cevāhir bulunursa
Ancaḳ bulunur Mekkī-i pākīze edāda

Bu nazm-ı nev-īcādımı ṭanzīre Refī‘ ā
Var ise şalā kimse gürūh-ı şu‘arāda

Ḳıl tebessüm lebin ey ḡonce-i ḥandān göster
Nice olur şa‘şa‘a-i mühr-i Süleymān göster

Ebruvânın çıkar ey mâh perçem-i zülfünden
Şu mekkârân-ı gama gurre-i şa' bân göster

Âteş-i ' ışkı olur hâşılı teskine medâr
Hilye-i hüsnüni ey serv-i hırâmân göster

Ķâmüsü'l-a' lâm, c. III, Ő. 2292; Sicill-i ' OŞmânî, c. II, Ő. 412; Ârif Hikmet, 31;
Silâh-dâr-zâde, 32; Şefkat, 66; FaĶin, 160; Keşfü'z-zunûn Zeyli, 506.

1515. REFİ' veya ĶAYÜR veyâ KĀLĀYİ

Refî' MeĶmed Emîn Kâlâyî, Bir ĶumaŐcının oĶludur, bu münâsebetle
Kâlâyî maĶlaşını almış ve mu'ahĶaran Lebîb-zâde Refî' ile def'-i iltibâs
zımında maĶlaşını Ķayür ile istibdâl itmişdir, İstanbullu, H.1157/M.1744
târîhinde İstanbulda doĶdı, vefâtı 27 Şafer 1237/M.1821, TopĶapu Ķâricinde
medfûndur, Ķıbrısî-zâde İsmâ'îl ĶaĶĶî Efendiniñ

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Aldıñ ĶaĶdan cân-ı Kâlâyî ĶumâŐ-ı cenneti

آلك حقدين جان كالايى قماش جنتى

mışrâ' ı vefâtına târîĶdir.

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fâ' ilün

(369) Elbette Ķomaz ' âŐıĶı Şeb târ-ı gam içre

Bir dilde Őulü' eylese meh-tâb-ı maĶabbet

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün

Ķâ' at-i bisyâra baĶmazlar ĶulûŐuñ var ise

Sende ancak bir rızâ-yı pâk-i raĶmândır Ķarâz

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Seher gül-zāra vardım seyr idüp āsar-ı sübhānı
Tecellī-zār kılmış bağı gördüm nūr-ı Yezdānı
‘Osmānlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 394; Kāmūsü’l-a’lām, c. III, ş. 2292, Tezkire-i
Āmid, yazma 77; Sicill-i ‘Osmānī, c. II, ş. 413; Faṭn, 161; Keşfü’z-zunūn Zeyli,
525. [Dîvân, Millî Kütüb-hâne-Ankara, 06 Mil Yz FB 259; Gazi Hüsrev Kütüb-
hânesi Türkçe Yazmaları (Bosna-Hersek), 6028; İstanbul Büyükşehir Belediyesi
Atatürk Kitaplığı, M.Cevdet K. 433; Dîvân-ı Tevârîh, Hüseyin Kocabaş
Kitaplığı Türkçe Yazmaları, S.H.M.H.K.Yaz. 346.]

1516. REFİ‘

Hasan Refî‘ Efendi, İstanbullu, Trablusgarb Vâlisi Haḳḳî Paşa-zāde
‘İzzet Paşanın dîvân efendisi, H.1236/M.1820 târihinde İstanbulda doğdı, vefâtı
1267/M.1850.

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün
Kumâş-ı intizârı serdi didem reh-güzâr üzre
İki gözüm kaḳḳün-çün dü-çeşmim intizâr üzre
Gül-istân-ı cihānda gonce-i maḳşūdı açmazken
Hezārın geçdi ‘ömr-i nāzenini āh u zār üzre
Cenāb-ı ‘İzzetiñ tanzîr-i nazm-ı pākîne hāmem
Refî‘ ā ictisār itdi velî çok i‘tinā üzre

Sicill-i ‘Osmānī, c. II, ş. 413; Faṭn, 162.

1517. REFİ‘

Mehmed Emîn Refî‘ Efendi, Kîse-dār birāderi Hāfız Mehmed Emîn
Efendi-zāde ‘Abdu’llāh Es‘ad Efendiniñ oğlıdır, Ğalaṭa mollası, vefâtı târihi

Sicilliñ birinci cildinde iki yerde 1273 ve 1277 ve ikinci cildinde 1276 gösterilmektedir.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Ser-ā-pā kapladı cism-i nizārım ṭālī' -i deycūr

Anı ĩmā içündür iktisā-yı ferve-i semmūr

Hemişe pāy-māl-i mevce-i seyl-āb-ı sirişkimden

Nice sāhil-sarāy-ı merdüm-i dīdem olur ma' mūr

Şoñ 'Aşır Türk Şā' irleri, 1401; Sicill-i 'Oşmānī, c. I, ş. 417, 432 ve c. II, ş. 413; Faṭīn, 162.

1518. REFİ'

Nazmī-zāde Şeyh 'Abdu'r-raḥmān Efendi, ḥayātına dā'ir tezkirelerde kayd ve ma' lūmāt bulunamadı.

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Zebāne-i ceres-āsā derūni dostuñ olan

Şadā-yı ta' nla bir gün seni mükedder ider

Belīg, 31.

1519. REFİ'İ

A' mā Refī'ī, Amasyalı, ḥattāt, Sultān Selīm-i Evvel devri şā' irlerinden. Ḳāmūsü'l-a' lām, c. III, ş. 2293.

1520. REFİ'Ķ

Ḥüseyn RefīĶ Efendi, Merāķī Efendi dinmekle meşhūrdur, İstanbullı, cizye muḥāsebecisi, vefātı H.1182/M.1768. Sicill-i 'Oşmānī c. II, ş. 213; Rāmiz, 130.

(370) 1521. REFİK

Meĥmed Refik Efendi, Brusalı ‘Osmān Efendiniñ oĥlıdır, Maĥnisalı, ĥassām-ı ‘askerī ĥalemi kātiblerinden, H.1201/M.1786 tārīhinde Maĥnisada doĥdı, vefātı H.1246/M.1830.

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Tesliyet-baĥş olamaz derdine pend-i zāhidān

Bir ĥama uĥradı dil bulunmaz aĥlā hem-demi

Ĥāmūsü’l-a‘ lām, c. III, Ő. 2293; Sicill-i ‘Osmānī, c. II, Ő. 414; Faĥīn, 163.

1522. REFİK

Muĥtafā Refik Beg, taĥmīnen 1259/M.1843 tārīhinde doĥdı, vefātı 1282/M.1865.

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Cilve-i maĥz-ı hevā-yı ‘ıĥkdır her ĥālimiz

Neĥve-i cām-ı maĥabbetdir bizim āmālimiz

Feyz-i nūr-ı mihr-i nazm-ı Nā’ ilī ile Refik

Ėemse döndi zerre-i ĥab‘ -ı perīĥān-ĥālimiz

Ėoñ ‘Aĥır Türk Ŗā‘ irleri, 1404; Sicill-i ‘Osmānī, c. II, Ő. 415.

1523. REFİK

Muĥtafā Refik Beg, Yerköyli Ĥacı Murād Aĥanıñ oĥlıdır, İstanbullı, Mıĥır Kethüdüalığı baĥ kātibi, H.1245/M.1829 tārīhinde İstanbulda doĥdı, vefātı 22 Ŗevvāl 1317/M.1899, Ĥaragümrükde Ĥhū Efendi Tekyesi ĥazīresinde medfūndur.

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Serde sevdâ dilde ğam dîdemde nem bî-ihtiyâr
Korķarım rāz-ı nihānım itmiyeydi āşikār

Rūz u ŧeb bir Yūsuf-ı Mıŧır-ı melāḫat ıŧķına
Dinmeyüp durmaz kesilmez neyl-i eŧķi bî-ķarār

ŧoñ ı Aŧır Tŧrk ŧāırleri, 1413.

1524. REFİK

Meḫmed Refik Efendi, ŧarsuslı Mŧderris Naķib-zāde Meḫmed İŧḫāk Efendiniñ oğlıdır, ŧarsuslı, H.1297/M.1879 tārīḫinde ŧarsusda doğdı, H.1327/M.1909 tārīḫinde ḫayātda idi.

Mef ̄lŧ Fāı ilātŧn Mef ̄lŧ Fāı ilātŧn

ŧayd eyledim bugŧn ben ŧaḫrāda bir ğāzāli
Bir āl ile dŧŧŧrdŧm dāma o gŧl-cemāli

Āḫŧ deĝil feriŧte virmiŧ ŧafā behiŧte
Beñzer ğāzāl-i deŧte eŧmānı bir de ḫāli

Gitdike oldı meczŧb gitdike oldı meclŧb
Murĝ-ı dil-i ĝaribi ŧayd itdi dām-ı ḫāli

ŧoñ ı Aŧır Tŧrk ŧāırleri, 1415.

1525. REFİK veyā KĀMİ

ŧeyḫ Meḫmed ŧaıbān Kāmı Efendi, Diyār-ı Bekrli, ḫıace Aḫmed Efendiniñ oğlıdır.

Bir gŧn olur eliñ ŧutmaz
Bir gŧn olur gŧziñ gŧrmez

Bir gün olur diliñ dönmez

Gel zikr idelim Allāhı

Tezkire-i Āmid yazma nüsha, 43 ve başma nüsha, 409.

1526. REFĪĶ

Refīķ Efendi, tezkirelerde hayātına dā'ir fazla ma' lūmāt yoķdur.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Gör ħam-ı ebrū-yı dilberde o ħāl-i dil-keři

Şanki bir hindū oŗurmuş gūşe-i miŗrābda

Şerm-sār oldı ruħ-ı dildārdan reŗkiyle māh

Ālem itdiñ māh-rūlarla şeb-i meh-tābda

Belīg, 31.

(371) 1527. REFĪĶ veyā ĦİLMĪ

Ālī Refīķ Ħilmī Efendi, Tevfīķ Efendi Refīķī dinmekle meşhūrdur, Keçeci Piri Cāmi' i ħatībi. Ħilmī maddesine baķ Nu.: 899.

1528. REFĪĶ

Oşmān Refīķ Efendi, Eyyūblı, Ħāşşa rüz-nāmçecisi, H.1217/M.1802 tārīĥinde doğdı.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Ħaţñ olmaķda māh-ı ħūsne hāle inceden ince

Göründi işte ser-rişte vişāle inceden ince

Ne serdir sāķi-i meclis eger meşrebce olmazsa

Virir bir derd-i ser her bir piyāle inceden ince

Faṭīn, 163.

1529. REFİK

Refik Efendi, ḫayātına dā'ir tezkirelerde kayd ve ma'lūmāt yoḫdur, H.1284/M.1867 tārīhinde ḫayātda bulunduḡı Dīvānınıñ tedkīkından añlaşıldı. Dīvānı, Hācı Maḫmūd Efendi kısmında, Süleymāniyye Kütüb-ḫānesinde Nu.: 5234. Dīvānından alındı.

1530. REFİKİ

Refikī Efendi, Amasyalı, Dīvān-ı Hümāyūn kātibi ve Edirnedeki Evḫāf-ı selāṭīn mütevellisi, ḫaṭṭāṭ, vefātı H.939/M.1532, Ḳāf-zāde Edirneli olduḡını yazıyor.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Derdimi ey yār derdim kimse yoḫ benden yaña

Gönlüme derdim velī gönlüm daḡı senden yaña

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Sākī piyāle meclise bir şevḫ virdigim

Şandım sipihr-i ' işretiñ ol mihr ü māhıdır

Yazmaḡa ḳādir olmayan bir elif

Eller üzre ṭutuldı ḫāme-mişāl

Nāzdan şöyle ṭutdı yükini kim

Söz götürmez olupdurur ḫammāl

Keşfü'z-zunūn eski ṭab', c. I, ş. 511 ve yeñi ṭab', c. I, ş. 790; Sicill-i 'Oşmānī, c. II, ş. 413; Tuḫfe-i Ḥaṭṭāṭīn, 205; Ḥasan Ḳelebī, 140; 'Āşık Ḳelebī, 325; Laṭīfī, 166; Ḳāf-zāde, 55; Seḫī, 110; Beyānī, 34; Riyāzī, 67; Enīsü'l-müsāmīrīn, 75.

1531. RAQŞĪ

Süheyli-zāde RaqşĪ Beg, Sulţān Meĥmed-i Rābi‘ aşrı şā‘irlerinden.

Mef‘ ūlü Fā‘ ilātü Mefā‘ ĩlü Fā‘ ilün

Çeksem o şūĥı sineye ĥülyālarım gibi

Görsem şafā-yı vüşlatı rü’yālarım gibi

Şeh-beyt-i ebruvān ruĥuñdan murād-ı dil

Çıkşa beyāza dildeki ma‘ nālarım gibi

Ṭayyār-zāde ‘Aṭā Tārīĥi, c. IV, ş. 143.

1532. RÜKNĪ

Süleymān Rükni Efendi, Aqşarāylı, ĥvācegāndan, vefātı H.1152/M.1739.

Yıkıldı āhdan Rükni Süleymān ile ‘irfāniñ

يقلدى آهدن ركنى سليمان ايله عرفاتك

mışrā‘ı vefātı tārīĥidir, Sicill maĥlaşını Refĭk olmak üzere kayd itmişdir. Rāmiz, 131; Sicill-i ‘Oşmāni, c. II, ş. 414.

(372) 1533. REMZĪ

Şadr-ı A‘zam Piri Meĥmed Paşa, Konyalı, Cemāle’d-din-i Aqşarāyi aĥfādındandır, vefātı H.939/M.1532, Silivride nāmına mensüb cāmi‘i ĥazīresinde medfūndur, Nazmīniñ

Piri Paşanıñ mekānıñ ‘Adn ide ĥayy-i vedūd

پیری پاشانك مكانك عدن ايدہ حی ودود

mışrā‘ı vefātı tārīĥidir, Sicilliñ Amasyalı olduğunu yazması ve Ḥadīkatü’l-vüzerāniñ vefātı tārīĥini 940 göstermesi yañlıştır.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Şeb-i zülfünde kalanlar zulümât ile yürür

İrişen lebleriñ âbına hayât ile yürür

Zâhidi hasret-i mey şöyle za' if eyledi kim

Elde tesbîh ü ' aşası şalavât ile yürür

Hüsni ser-nâmesine kaşları olalı nişân

Hükm ider ' aşığına şanki berâtiyle yürür

Şakâyık Nev'î-zâde, 103; Kâmüsü'l-a'lâm, c. II, ş. 1585; ve c. III, ş. 2299; Sicill-i ' Osmâni, c. II, ş. 43; ' Osmânlı Mü'ellifleri, c. II, ş. 111; Riyâzi, 67; Sehi, 24; Hadîkatü'l-vüzerâ, 22; Kâf-zâde, 55; Laîfî, 168; ' Aşık Çelebi, 326; Beyâni, 35; Hasan Çelebi, 141; Mecelle, 234.

1534. REMZİ

Muştafa Remzi Efendi, Brusalı bir tâciriñ oğludur, Brusalı, Mardin kâdisi, vefâtı H.954/M.1547 veyâ H.956/M.1549, Sivasda medfündür.

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Ne emdiñ la' l-i cânânı ne çekdiñ sineye anı

Beriyüz cümle hâzlardan ne cismâni ne rûhâni

Fâ' ilātün Fâ' ilātün Fâ' ilātün Fâ' ilün

Şekker-istândır bu meclis âl-ı tûtîdir şarâb

Âşiyândır anda sâgar-ı beyzadır güyâ habâb

Fâ' ilātün Fâ' ilātün Fâ' ilātün Fâ' ilün

Didiler şakın seni tutar cefâsı taşına

Geldi hep didikleri ben mübtelâniñ başına

Fâ' ilātün Fâ' ilātün Fâ' ilātün Fâ' ilün

Kimse fark eyleyemez Leylî vü Mecnûndan eger
Yârla bir yerde taşvîr ide naqqâş ikimiz

Keşfü'z-zunûn eski tab', c. I, ş. 511 ve yeni tab', c. I, ş. 790; Laţîfî, 169; Beyânî, 35; 'Âlî Târîhi, 192; Qâmûsü'l-a' lām, c. III, ş. 2299; Sicill-i 'Osmānî, c. II, ş. 416; Qāf-zāde, 55; Riyāzî, 67; Gûldeste, 470; 'Aşîk Çelebî, 327; Hâsan Çelebî, 141.

1535. REMZÎ

'Abdü'l-hādî Remzî Efendi, kâdî, Mü'eyyed-zāde Şeyh 'Abdu'r-raḥîm Efendi dāmâdı, vefâtı H.1000/M.1591. Sicill-i 'Osmānî, c. III, ş. 328 ve 406.

1536. REMZÎ

Muştafâ Remzî Efendi, Hâcî Hâsan Efendiniñ oğlıdır, Anıakyalı, İstanbul kâdîsı, (373) vefâtı 19 Zî'l-ḥicce 1100/M.1688, Kıbrısdâ Ayaşofya Câmî' i ḥazîresinde medfûndur, Mecelleniñ vefâtı târiḥini 1131 göstermesi yañlıştır.

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün

Āğâz-ı neberd itse kaçan çeşm-i gâzâliñ

Şaf şaf çekilür her yañadan leşker-i ğamzeñ

Şakâyık Şeyhî, c. II, ş. 36; Sicill-i 'Osmānî, c.IV, ş. 405; Mecelle, 234. [Gunyetü'l-erib fi Şerhi Mugni'l-lebîb, Millî Kütüb-hâne-Ankara, 01 Hk 563/3; Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Nk 4600; Hâşiye alâ'l-muhtasari'l-mutavvel, Millî Kütüb-hâne-Ankara, 06 Hk 4602; Muhtasaru muğni'l-lebib, Atıf Efendi Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Atf 2584.]

1537. REMZÎ

Bākī-zāde İsmā'īl Remzī Efendi ibn-i Fā'izī Es'ad Efendi ibn-i Şā'ir Bākī Maḥmūd Efendi, İstanbullı, İstanbul kâdīsı, H.1051/M.1641 târihinde İstanbulda doğdı, vefâtı, 14 Zî'l-ḥicce 1114/M.1702, Eyyübda medfündür.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Biñ yüz on dörtde beḳāya göçdi Bākī-zāde ḫayf

بيک يوز اون درت ده بقايه کوچدی باقى زاده حيف

mışrā'ı vefâtı târihidir.

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

Mülk-i dilisen luḫf ile ābāda mı geldiñ

Ey şūḫ nedir söyle yā ber-bāda mı geldiñ

Gülşende nedir eyledigiñ āḫ ciger-sūz

Ey bülbül-i nā-şād güle dāda mı geldiñ

Şakāyık Şeyḫī, c. II, ş. 278; Sicill-i 'Osmānī, c. I, ş. 358; Mecma'-ı Şu'arā, 16; Mecelle, 234; Sālim, 322.

1538. REMZĪ

Remzī Meḫmed Efendi, Ḳayserili, vefâtı H.1131/M.1718 , Seyyid Burhāne'd-dīn Türbesi civārında medfündür.

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

'Unvān-ı şeref besmele-i muşḫaf-ı esmā

Ser-levḫa-i levḫ-i ezeli fahr-i müsem mā

Maḫbüb-ı Hudā mü'temen-i "in hüve illā "

Māzmūn-ı Hudā vāḳıf-ı esrār-ı ḫafāyā

‘Osmānlı Mü’ellifleri, c. I, ş. 315. [Risāle fî Beyâni’l-hakîka ve’l-mecâz, Millî Kütüb-hâne-Ankara, 03 Gedik 18113/25; Rumûzü’l-künuz, Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Nk 613; Millî Kütüb-hâne-Ankara, 26 Hk 166; Konya Bölge Yazma Eserler Kütüb-hânesi, 15 Hk 1791/8; Kunûzu’r-rumûz, Manisa İl Halk Kütüb-hânesi, 45 Hk 1033; Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Nk 2450, 2451.]

1539. REMZİ

‘Osmān Remzî Efendi, Tekirdağlı, vefâtı H.1137/M.1724, Şâ‘ir Bezmi Meḫmediñ birâderidir.

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

Yād-ı mir’ât-ı ruḫ u ḫand-i lebiñle Remzî

Şimdi nevbet mi virir tūḫ-i şekker şikene

Ey gönül ister iseñ itmege kesb-i ḫüsne

Naẓar-ı pāk ile baḫ muşḫaf u vech-i ḫüsne

Ḳāmüsü’l-a‘lām, c. III, ş. 2299; Sicill-i ‘Osmānî, c. II, ş. 417; Faḫîr, 164.

1540. REMZİ

Meḫmed Remzî Efendi, Ḳaramanlı, müderris, vefâtı H.1143/M.1730.

Fā‘ ilâtün Fā‘ ilâtün Fā‘ ilün

Ḥazret-i Ḥaḫḫî Efendi kim odur

Sālikān-ı Ḥalvetiye muḫtedā

Eyledi bu cāmi‘ a şarf-ı himem

Ḳıldı ihdā-yı resül-i kibriyā

Her ziyâret eyleyen dir Remzî-veş

Bāreke'llāh cilve-gāh-ı etķıyā

Ḳāmūsü'l-a' lām, c. III, Ő. 2299; Sicill-i 'OŐmānī, c. II, Ő. 417; Faṭīn, 164.

(374) 1541. REMZİ

Ḥāfız Meḥmed Remzī Efendi, İstanbullı, cābī-i evķāf, vefātı
H.1159/M.1746.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Şanur ebr-i bahārı perde olmuş aḥter ü māha

O rüyı ḥāl-dār üzre gören zülf-i perişānı

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Bir ķalender-beççeniñ meftūnudur dil āh ider

Görse abdālān-ı Ḥaķ ḥadd-i ni' metü'llāh ider

Kevkeb-i dūrri n'ola reŐk eylese mengūşuna

Pālehengin görse ḥūrşīd-i felek eyvāh ider

Mef' ūlü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

NeŐküfte ķaldı ğonca-i dil nev-bahārda

Bir dem teneffüs eylemedik rūzgārda

Sicill-i 'OŐmānī, c. II, Ő. 417; Şafā'ī, 182; Rāmiz, 131; Sālim, 324.

1542. REMZİ

Remzī 'Abdu'llāh Efendi, müderris, vefātı H.1163/M.1749, Egriķapuda
medfūndur. Sicill-i 'OŐmānī, c. II, Ő. 417.

1543. REMZİ

Aḥmed Remzī Efendi, Ergili, Rūm-ili ķuzātından, vefātı H.1200/M.1785

Mef' ūlü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Kesb-i neşâṭ ister isen kūy-ı yāra git
Dāğ-ı firāḳı teskīn için lāle-zāra git

Her nev-civāna olma gönül mübtelā-yı ʿışk
Bir māye-dār-ı ḥüsn-i melāḥat-medāra git

Ḳonsa sipāh-ı düşmen-i ğam-ḥāne-i dile
ʿArz eyle ḥālını o şeh-i nām-dāra git

Gördün revācı olmadı Remzī bu gevheriñ
Ḳaldır metāʿ -ı maʿ rifeti bir diyāra git

Şefkat, 65; Silāḥ-dār-zāde, 31.

1544. REMZĪ

Meḥmed Remzī Efendi, Diyār-ı Bekrli, H.1170/M.1756 tārīḥinde Diyār-ı
Bekrde doğdı, vefātı H.1227/M.1812, Diyār-ı Bekrde medfündür.

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün
Şüretā gerçi ğılāfında nihāndır ḥaṅçeriñ
Maʿ nide ʿālemlere āteş-feşāndır ḥaṅçeriñ

Dilleri bend eylemişdir ḳabza-i teşḥirine
Zaḥm için üftādesin her dem şorandır ḥaṅçeriñ

Tezkire-i Āmid, yazma nüşḥa 44 ve başma nüşḥa 411.

1545. REMZĪ

ʿAlī Remzī Efendi, Aṭanalı, müderris ve Ḥaremeyn müfettişi, vefātı,
H.1254/M.1838, Ḳāmūsü'l-aʿlāmıñ Edirneli oldığını yazması doğrı degildir.

Mef' ūlū Fā' ilātū Mefā' ilū Fā' ilün

La' l-i lebiñe cān u diliñ iştihāsı var

Zīrā o yerde haylice şekker şafāsı var

Cennet dinilse mevki' idir kūy-ı dilbere

Ol cādde çünki ādeme uçmak hevāsı var

Ḳāmūsü'l-a' lām, c. III, ş. 2299; Sicill-i ' Osmānī, c. II, ş. 417; Faṭīn, 165.

1546. REMZİ

Remzī Baba, Dervīş Remzī, Tebrizli, vefātı Cemāziye'l-āḫir
1306/M.1888, (375) Edirnekapusı ḥāricinde medfūndur.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Bir zamān düşmüş idim dāmına bintü'l-' inebīñ

Cān-niṣār eyler idim nāmına bintü'l-' inebīñ

Taḥt-ı Cemşid ile āyīne-i İskenderi ben

Almaz idim ' ivaz-ı cāmına bintü'l-' inebīñ

Puḥte şaymaz idim ol rind-i ḥarābātīyi kim

Naḳd-i cān virmez idi ḥaşmına bintü'l-' inebīñ

Şoñ ' Aşır Türk Şā' irleri, 1416; Sicill-i ' Osmānī, c. II, ş. 418.

1547. REMZİ

Seyyid Aḫmed Remzī Efendi, Ḳayşeri Mevlevī-ḥānesi Şeyḫi Süleymān
' Aṭāu'llāh Efendiniñ oğlıdır, Ḳayşerili, Üsküdar Mevlevī-ḥānesi şeyḫi,
H.1289/M.1872 tāriḫinde Ḳayşeride doğdı, vefātı H.1366/M.1946, Anḳarada
medfūndur.

Mef' ūlü Mefā' ĩlü Mefā' ĩlü Fe' ūlün

Dĩde ruḥ-ı dildāra nigāh itmek iünmiş

Dil derde giriftār olup āh itmek iünmiş

Pā-bend-i ser-i zŭlf idişi gōnlŭmi yārĩn

Maḥkŭm-ı bed-baḥt-ı siyāh itmek iünmiş

şon 'Aşır Tŭrk řā' irleri, 1427. [Dĩvān, Millĩ Kŭtŭb-hāne-Ankara, 06 Mil Yz FB 415; Bir Gŭnlŭk Karaman Seyahat-nāmesĩ, Millĩ Kŭtŭb-hāne-Ankara, 06 Mil Yz A 7997; Eş'ār, Topkapı Sarayı Mŭzesi Tŭrke Yazmaları, Y. 2259; Terceme-i Hāll-i şeyh İbrahim Tennŭrĩ, Millĩ Kŭtŭb-hāne-Ankara, 06 Hk 1244; Mecmŭa-i Eş'ār, İstanbŭl Bŭyŭkřehir Belediyesi Atatŭrk Kitaplığı, 1960; Mecmŭa-i Eş'ār ve Fevāid, Amasya Beyazıt İl Halk Kŭtŭb-hānesi, 05 Ba 1199, 05 Ba 1645, 05 Ba 1756, 05 Ba 1838, 05 Ba 1853/1, 05 Gŭ 91, 05 Ba 694; Mecmŭa-i Eş'ār ve Hikāyāt, Amasya Bāyezĩt İl Halk Kŭtŭb-hānesi, 05 Gŭ 266/1; Mecmŭa-i İlāhiyyāt, Amasya Bāyezĩt İl Halk Kŭtŭb-hānesi, 05 Gŭ 184; Mecmŭa-i Eş'ār ve Mŭnře'āt, Amasya Bāyezĩt İl Halk Kŭtŭb-hānesi, 05 Ba 1536/1, 05 Ba 1038, 05 Ba 1675; Mŭntehab-ı Eřār, Koyunoğlu Mŭzesi ve Kŭtŭb-hānesi Tŭrke Yazmaları, 9979; Mŭntehab, Koyunoğlu Mŭzesi ve Kŭtŭb-hānesi Tŭrke Yazmaları, 10593; Rehnŭmā-ı Marifet, İstanbŭl Bŭyŭkřehir Belediyesi Atatŭrk Kitaplığı, 66-1/3; Konya Bŭlge Yazma Eserler Kŭtŭb-hānesi, 42 Kon 1780/2; Terceme-i Tabsiratŭ'l-mubtedĩ ve Tezkiretŭ'l-mŭntehĩ, İstanbŭl Bŭyŭkřehir Belediyesi Atatŭrk Kitaplığı, 88/1; Terceme-i Tabsiratŭ'l-mubtedĩ ve Tezkiretŭ'l-mŭntehĩ, İstanbŭl Bŭyŭkřehir Belediyesi Atatŭrk Kitaplığı, 327; Mevlānā Mŭzesi Tŭrke Yazmaları, 5909; Ahmet Cahid Haksever, Ahmet Remzi Akyŭrek Hayatı, Eserleri ve Tasavvuf Anlayışı, Ankara Őniversitesi, Yŭksek Lisans Tezi, Ankara, 1999.]

1548. REMZİ

Åsaf-zāde Enderūnlı Remzī Beg, Sulţān Murād-ı Rābi‘ aşrı şā‘irlerinden.
Murād-ı Rābi‘ iñ ğazeline nazīre:

اعصمت الى الحق هو الرب جميل

Bağ ebed ħayy ü Allāh celīl

Kūyına dilā varmağa ħayret mi çekersiñ

عشقى لك فى ذلك هاد و دليل

Ṭayyār-zāde ‘Aṭā Tārīḫi, c. IV, ş. 64.

1549. REMZĪ

Muşliḫu’d-dīn Remzī Efendi, Brusalı, Gelibolı Kāḫīsı.

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

Aramızda olan hicrān efendi şanma sendendir

Ḳazā-yı āsümānīdir ne sendendir ne bendendir

Begim sensiñ baña devlet saña bend iledir şöhret

Şeref-i cāniyladır cisme zühūr-ı cān bedendendir

Ben ey şāh-ı civān-baḫtım bugün senden cüdā düşmek

Benim naḫs-ı sitāremdir sipihr-i pīre-zendendir

Sehī, 124.

1550. REMZĪ

Ḥasan Remzī Efendi, Vodinalı Müftī-zāde Müderris Ḥüseyn Efendiniñ oğlıdır, H.1288/M.1871 tārīḫinde Vodinada doğdı, Ḥarb-i ‘Umūmī şoñlarında Ḳaramanda öldi.

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Şerh ider feryād-ı albim infial-i rhımı
Söylesem aqlar cihān mulaql melāl-i rhımı

Gönlüme virmez teselli naqlmen ey murib seniñ
ā'ib itdim āh kim rhü'l-kemāl-i rhımı

Şoñ Aşır Türk Şā'irleri, 1424.

1551. RÜMÜZİ

Mutafa Rümüzī Efendi, Vāridātī Mutafa Çelebī dinmekle meşhurdur,
Der-gāh-ı Ālī vāridāt kātibi, Mışırda muhāsebeci.

(376) Ar arlıqlna āmetiñ şahid olmaqla

Yetmez mi iki aynıñ ile rā aşın

Mef ulü Fā ilātün Mef ulü Fā ilātün

Derd ü am-ı maabbet bir üşedir ki anda

Diller ne rāhat özler gözler ne hāb gözler

Ahdī, 168.

1552. RÜMÜZİ

Rümüzī Efendi, Acem-zāde dinmekle meşhurdur, Tıralalı.

Mefā ilün Mefā ilün Mefā ilün Mefā ilün

Libās-ı al giymişsin bu ün meydāna girmişiñ

Güzellik varna beñzer ki zālim ana girmişiñ

Ahdī, 166.

1553. RİNDİ

Mehmed Rindî Efendi, Üsküpli, kâdî, Alaşehirli Şâ'ir Veysîniñ pederidir, vefâtı H.973/M.1565.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün
Zür-bâz-ı hicr olup hengâme-i 'ışkında ben
Dūd-ı âhımdan başım üstüne dikdim bir direk

Ḳâf-zâde, 55.

1554. RİNDÎ

Şemleli-zâde Şeyh Aḫmed Efendi, Brusalı, imâm ve mu'allim, vefâtı 27 Cemâziye'l-evvel 1089/M.1678, Brusada 'Alî Mest Zâviyesinde medfündür, Belîğniñ vefâtını 1090 göstermesi yañlıştır.

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün
Meş'al-i şer' be-kef bâdiye püyân olalım
Ṭaleb-i Ka' be-i taḫḫîḳde püyân olalım
Şer' le yüriyelim 'âleme sulṭân olalım
İttifâḳ ile gözüm maḫrem-i sübhân olalım

Şaḳâyıḳ Şeyhî, c. I, ş. 645; 'Osmânlı Mü'ellifleri, c. I, ş. 97; Güldeste, 152; Belîğ, 31; Mecelle, 235; Vefeyât-ı Ayvansarâyî, 92.

1555. RİNDÎ

Rindî Çelebî, Bağdâdlı, şâhib-i tezkire 'Ahdîniñ 'amucasıdır.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün
Zaḫm-ı şemşiriñde şanma ḳandırır ey gül-'izâr
Âb-ı ḫasret bir cerâḫat-çün daḫi ağzındadır

‘Ahdî, 174.

1556. RA’ÛF

Meḥmed Ra’ûf Beg, Şadr-ı A‘zam Ḥalîl Ḥamîd Paşa aḥfâdından Ferîḳ ‘Âtîf Paşanıñ oğlıdır, H.1299/M.1881’de İstanbulda doğdı, şadâret şifre kalemî müdürî, vefâtı Cemâziye’l-evvel 1336/M.1917 Karacaahmedde ‘â’ilesi kabristânında medfûndur, vâlidesi Faḥriyye Ḥânım da Ḥalîl Ḥamîd Paşa ḥafîdelerinden ve şudûrdan ‘Aṭâ’ u’llâh Begiñ oğlı ve ‘Arab-zâde Ḥamdu’llâh Efendiniñ kerîme-zâdesi Meḥmed Rızâ Begiñ kızıdır.

Çemende râh-cû idim ğarîb ğarîb şeb-neverd
Bir ‘ıtr-ı dil-rübâ teşâdüf itdi reh-güzârıma

Ne nûkhet semendi bu ne bûy-ı cân-sitân-ı verd
Açılmamışdı böyle bir çiçek ḥayâl-i zârıma

Zılâl içinde tâkatim kesildi cüst ü cû ile
Bu Zühre-i bedi‘ ayı bulup şefkatle қоқladım

‘Oşmânlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 218; Şoñ ‘Aşır Türk Şâ‘irleri, 1468.

(377)1557. RA’ÛF

Ra’ûf Beg, Leskovikli, Mersin mutaşarrıfı, H.1297/M.1879’de Leskovikde doğdı.

Mef’ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün

Görmüş iken o mişli bulunmaz kemâlini

Efsûs gördi gözlerim añı zevâlini

İster ḥiṭâb-ı ‘izzeti ‘uḳbâda duymasun

Mâdem kulağlarım duyamaz ḥasb-i ḥâlini

Olsun harām gözlerime seyr-i mihr ü mäh
Kim görmiyor ve görmeyecek meh-cemâlini

Şoñ ‘Aşır Türk Şâ‘irleri, 1471.

1558. RA’ÛFÎ

Şeyh Ra’ûfî Seyyid Aḥmed Efendi, Üsküdarlı, vâ‘iz ve Köstendilî Şeyh
‘Alî Efendi Tekyesi şeyhi, vefâtı târihinde ihtilâf vardır, Mecelle **ساعة الهجرة**
“sâ‘atü’l-hicret” cümlesiyle 1170, ‘Oşmânlı Mü’ellifleri, 1171; Râmiz daḥi
ta‘miyeli olan şu

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Yazıldı kendi gibi bir ‘adîmü’l-mişl târihi

Ra’ûfâ kııl Ra’ûfiye maḳâmın cennet-i me’vâ

رؤفا قيل رؤفى به مقامن جنت مأوا

beyt ile 1161, Sicilde Râmize yakın olarak 1160 târihlerini gösteriyorlar,
Üsküdar da Toḡancılarda Sinân Paşa Câmî‘i ḥazîresinde medfündür.

Müstef ilün Müstef ilün Müstef ilün Müstef ilün

Ey gâfil-i men fi’l-beden iḥsâna gel tevḥîd ile

Aç gözini al ḥişşeden iz‘âna gel tevḥîd ile

Çalış Ra’ûfî lem‘a al gitsün zamîriñden cidâl

Gel vaḥdetiñ baḥrine dal ‘ummâna gel tevḥîd ile

‘Oşmânlı Mü’ellifleri, c. I, ş. 76; Sicill-i ‘Oşmânî, c. II, ş. 422; Râmiz 134;
Mecelle, 229; Vefeyât-ı Ayvansarâyî, 49.

1559. RA'ŪFĪ

Şeyh Yahyā Ra'ūfī Efendi, Celvetī şeyhlerinden, H.1170/M.1756 târihinden evvel vefāt itmişdir, Mecelle, 236.

1560. REVĀNĪ

İlyās Şücā' Çelebī, Edirneli, şurre emīni, maṭbah emīni, haṭṭāt, vefātı H.930/M.1523, Zeyrek civārında Kırkçeşmede Pāy-zen Yūsuf Paşa Türbesine yakın Ken'ān Paşa medfeni yakınında kendi nāmına mensūb mescid haṭṭāresinde medfūndur, mu'ahharan cāddeniñ tevsī'i münāsebetiyle kabri kaldırılmışdır, Şā'ir Bahāriniñ

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün
Cināndan yaña cān atdı Revānī

جناندن یگه جان آدی روانی

mışrā'ı vefātına târiḥdir

Mef' ulü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

Hicriñde mähla feleke eylesem nazār
Başımda sanurın ki döner seng-i āsiyāb
Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

Ey hilāl eyleme ebrū-yı nigār ile cidāl
Tırnağın kesse olur nice seniñ gibi hilāl
Mef' ulü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

Çok cevrini çeker bu gönül gānzeñ oқunıñ
Niçe şikāyet eylesün geçdi cānına

Dīvānı, Bāyezīd 'Umūmī Kütüb-hānede Nu.: 5664. (378) Dīvānı, 'Alī Emīrī Efendi kısmında, Millet Kütüb-hānesinde Nu.: 178. 'Āşık Çelebī, 328; Sicill-i 'Oşmānī, c. II, ş. 420; Kāf-zāde, 55; Mecelle, 235; 'Oşmānlı Mü'ellifleri, c. II, ş.

180; Kāmūsü'l-a'lām, c. III, ş. 2306; Sehî, 81; Tuḥfe-i Ḥaṭṭâtin, 560; Keşfü'z-zunûn eski tab^c, c. I, ş. 511 ve yeni tab^c, c. I, ş. 790; Laṭîfî, 169; Ḥasan Çelebî, 142; Beyânî, 35; Enîsü'l-müsâmirîn, 75; Keşfü'z-zunûn Zeyli, 506. [Divânı, Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 121; Hidiv Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları (Kahire-Mısır), 8756; Almanya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.oct.2504; Câmîü'n-nesâih, Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Edebi Türkî 11; Gazelîyât, Gazi Hüsrev Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları (Bosna-Hersek), 3220; İşret-nâme, Diyarbakır İl Halk Kütüb-hânesi, 21 Hk 1579/2; Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 474/4; Princeton Üniversitesi Türkçe Yazmaları, (New Jersey-Amerika Birleşik Devletleri), Garrett Collection Third Series Ottoman Turkish 263/1; İstanbul Süleymâniyye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Sü-Tarlan 69/1; Almanya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.oct.3366; Rıdvan Canım, Sâkî-nâmeler ve Edirneli Revânî'nin İşret-nâmes'si, Atatürk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 1987; Yasemin Avşar, Revânî'nin İşret-nâmesi Üzerine Bir Dil İncelemesi, Niğde Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Niğde, 1999; Tülin Karcı, Revânî Divânı'nın Tahlili, Niğde Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Niğde, 2004.]

1561. REVÂNÎ

Enderûnlı Revânî Çelebî, Kânûnî Sulṭân Süleymân devri şâ^c irlerinden.

Fâ^c ilâtün Fâ^c ilâtün Fâ^c ilâtün Fâ^c ilün

Sâkî-i gül-çehre aldıkça ele peymânesin

Ġonce-i zanbağlar içre lâle bitmiş şanasın

Fâ^c ilâtün Fâ^c ilâtün Fâ^c ilâtün Fâ^c ilün

Şîve öğrenmiş kamer ol serv-i bālâdan yine

Başına bir deste gül soğmuş Şüreyyâdan yine

Ṭayyār-zāde ‘Aṭā Tārīḫi, c. IV, Ő. 120.

1562. RŪḤĪ

Fāzıl Ruḫī Çelebī ibn-i Őeyḫü’l-islām Zenbīlī ‘Alī Efendi ibn-i Aḫmed Efendi ibn-i Meḫmedü’l-Cemālī Efendi, İstanbullı, müderris, H.911/M.1505 tārīḫinde İstanbulda doğdı, vefātı H.928/M.1521, Zeyrekde pederiniñ binā-kerdesi olan mekteb sāḫasında pederi yanında medfündür. Ṭābe meşvāḫü bi-envāri’l-celīl **باب مٹواہ با نوار الجلیل** cümlesi vefātı tārīḫidir, Laṭīfīniñ “‘Alī Çelebī maḫdūm-zādesi” dimesi yañlıştır.

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

Gün yüzüñden zülfüñi ref’ eyle gel ey mäh-tāb

Bī-fitīl olmaz gözüm nūrı bu rüşendir çerāğ

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

Göz gönül sīne teḫī cān ṭolı taşviriñ seniñ

Gün gibi dördinci kāt gökdedir yiriñ seniñ

Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün

‘Aceb mi dünyede bī-nūr olursa çeşm-i hūbānım

Ki bensiz Ka’ beye gitdi benim ol şāḫ-ı hūbānım

Ḥasan Çelebī, 143; Seḫī, 127; Sicill-i ‘Oşmānī c. II, Ő. 421; Riyāzī, 69; Laṭīfī, 172; Kāf-zāde, 56; ‘Oşmānlı Mü’ellifleri, c. III, Ő. 54; Kāmūsü’l-a’lām, c. III, Ő. 2314.

1563. RŪḤĪ

Muştafa Rūḫī Çelebī, Ebū’s-su’ūd Efendi Keṫḫüdāsı Ḥasan Ağanıñ oğlıdır, vefātı H.960/M.1552, ‘Ālī Tārīḫinde vefātı tārīḫi 970 olarak yazılmışdır.

Fe’ ilātün Fe’ ilātün Fe’ ilün

Bendesin şāḫ-ı kerem etmese yād

Elimizden ne gelür göçe ne dād

N'ola bed-nām-ı maḥabbet olsam

Rūḫiyā bākī ḳalür çün eyü ad

Ḥasan Çelebī, 144; Sicill-i 'Osmānī, c. I, ş. 170 ve c. II, ş. 421; 'Ālī Tārīḫi, 291;
(379) Ḳāmūsü'l-a' lām, c. III, ş. 2314; Beyānī, 36; 'Ahdī, 172.

1564. RŪḤĪ

'Osmān Rūḫī Efendi, Meḫmed Efendiniñ oğlıdır, Bağdādli, Mevlevī,
vefātı H.1014/M.1605, Şāmda medfūndur.

Gitdi Rūḫī 'adem iḳlīmüne āh

کتدی روحی عدم اقلیمنه آه

mışrā' ıyla روحی فوت شد "Rūḫī fevt-şüd" cümlesi vefātına tārīḫdir.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Şanma ey ḥ'āce ki senden zırıh-ı sīm isterler

Yevme "lā-yenfeḫu "da ḳalb-i selīm isterler

Ezber it ḳışşa-i esrār-ı dili ey Rūḫī

Ḥāzır ol bezm-i İlähīde nedīm isterler

Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

Ḥāk ol ki Ḥudā mertebeni eyleye 'ālī

Tāc-ı ser-'ālemdir o kim ḥāk-i ḳademdir

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Ne kimseyle 'adāvet eyleriz ne kīnemiz vardır

Bizim şūfī maḥabbetle ṭolı bir sīnemiz vardır

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Kimi mestâne seher yârla gülşende yatar

Kimi derd ü gam-ı hicrânla külhanda yatar

Dîvânı, Reşîd Efendi kısmında, Millet Kütüb-hânesinde Nu.: 785; ‘Alî Emîrî Efendi kısmında, Millet Kütüb-hânesinde Nu.: 179, 180; Pertev Paşa kısmında, Millet Kütüb-hânesinde Nu.: 396; Nâfiz Paşa kısmında, Süleymâniyye Kütüb-hânesinde Nu.: 902; Bağdâdlı Vehbî Efendi kısmında, Süleymâniyye Kütüb-hânesinde Nu.: 1584; Hâcî Maḥmûd Efendi kısmında, Süleymâniyye Kütüb-hânesinde Nu.: 5222; Mihr-i şâh Sulṭân kısmında, Hüsrev Paşa Kütüb-hânesinde Nu.: 379; Hüsrev Paşa kısmında, Hüsrev Paşa Kütüb-hânesinde Nu.: 536; Ayaşofya Kütüb-hânesinde Nu.: 3918; Üniversite Kütüb-hânesinde Nu.: 235, 2849, 2879, 2939, 3599; ‘Oşmânlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 182; Kâmûsü’l-a’lâm, c. III, ş. 2314; Mecelle, 236: (380) ‘Ahdî, 165; Sicill-i ‘Oşmânî, c. II, ş. 421; Kâf-zâde, 56; Esrâr Dede, 130; Riyâzî, 69; Vefeyât-ı Ayvansarâyî, 44; Keşfü’z-zunûn Zeyli, 506; [Dîvânı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Belediye K. 281; Topkapı Sarâyı Müzesi Türkçe Yazmaları, R. 765; Kayseri Râşit Efendi Eski Eserler Kütüb-hânesi, Râşid Efendi 1305; Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 2432; Manisa İl Halk Kütüb-hânesi, 45 Hk 2682, 45 Ak Ze 225; Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 663, 06 Mil Yz FB 446, 06 Mil Yz A 3011, 06 Mil Yz FB 384, 06 Mil Yz A 2644, 06 Mil Yz A 2957, 06 Mil Yz A 4689/1, 06 Hk 453, Dîvânı, İngiltere Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Or. 4128, Or. 5976, Or. 7189, Or. 7190; Vatikan Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Vat. Turco 243, Borg.Turco 24; Almanya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.oct.2723; Gazi Hüsrev Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları (Bosna-Hersek), 1127; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Belediye K. 281; Eş‘âr, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 846/2 ; Hüseyin Kocabaş Kitaplığı Türkçe Yazmaları, S.H.M.H.K.Yaz. 325; Galata Mevlevihanesi Türkçe Yazmaları, 678; Gazeliyât,

Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 3294/1; İzmir Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 1114/4; Kasîde-i Rûhî, Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüb-hânesi, 19 Hk 2115/2; Terkîb-i Bend, İstanbul Süleymâniyye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Sü-Tarlan 144/5; İstanbul Millet Kütüb-hânesi, 34 Ae Edebiyat 431/5; Terci-i Bend-i Ruhî, Konya Karatay Yusufâğa Kütüb-hânesi, 42 Yu 10590/2; Zeynel A. Aygün, Bağdatlı Rûhî Dîvânı'nda Rind ve Zâhid Tipleri, Çukurova Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Adana, 1993.]

1565. RŪĤĪ

‘Ömer Rūḥî Çelebî, İstanbullu, Yeñiçeri, vefâtı H.1018/M.1609, Brusalı, Hâşimîniñ

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

Cân virüp oldı revân mülk-i beḳâyâ Rūḥî

جان ويروب اولدى روان ملك بقايه روحى

mışrâ‘ı vefâtına târiḥdir.

Mef‘ ūlü Fā‘ ilätü Mefā‘ İlü Fā‘ ilün

Dirlerdi ḥaṭṭ-ı dilberi bir gün gelür çıkar

Hep geldi çıḳdı ey dil-i şeydâ didikleri

Fā‘ ilâtün Fā‘ ilâtün Fā‘ ilâtün Fā‘ ilün

Tîḡ-i hicriñ sînemi şad-pâre kıldı gel yetiş

Sūzen-i müjgānıñla rişte-i zülfüñle dik

Seyyid Rızâ, 45; Ḳâf-zâde, 56; Sicill-i ‘Oşmānî, c. II, ş. 421.

1566. RŪĤĪ

Şadre’d-dîn-zâde Ruḥu’llâh Meḥmed Efendi ibn-i Meḥmed Emîn Efendi ibn-i Muştafâ Efendi ibn-i ‘Abdü’l-kerîm Efendi, İstanbul ḳâḏîsı,

H.1011/M.1602 târihinde Şîrvânda doğdı, 4 Ramazân 1071/M.1660 da vefât itdi,
Üsküdar da pederi ve birâderi yanında medfûndur, Şâdıķ Efendiniñ

Қalem ile dem-i naqlini hisâb eyleyicek

قلم ايله دم نقليني حساب ايلجك

ولقدمات شهيدا aña târihi oldı beyti ile Şeyh Nazmî Efendiniñ

Fevtine târih didi Nazmî-i maḥzûn-dil

Rûḥ-ı Rûḥu'llâh oldı 'âric-i şaḥn-ı cinân

روح روح الله اولدى عارج صحن جنان

beyti vefâtı târihidir, vefâtı târihini Şafâ'îniñ 1072 göstermesi Sâlimiñ de
babasınıñ ismini Muştafa diye yazması yañlıştır.

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Nice terciḥ olunur ol ruḥ-ı al üstüne gül

Rengden renge girer qalmaz o ḥâl üstüne gül

Tâb-ı mülden kızarup ruḥları olmasın gülgül

'Aks şalmış şanasıñ âb-ı zülâl üstüne gül

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

'Ârız-ı gül-günü üzre gūyiyâ ḥâl-i siyâh

Secde eyler âteşe bir Hindū-yı âteş-perest

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Göreydi Hızr eger la' l-i leb-i cân-baḥş-ı cânânı

Nihân eylerdi rûz-ı ḥaşr olunca âb-ı ḥayvânı

Şakāyık Şeyhī, c.I, ş. 333; Sicill-i ‘Osmānī, c. II, ş. 421; Şafā’ī, 156; Seyyid Rızā, 44; Mücīb, 16; Sālim, 325; ‘Āşım, 10; Belīg, 31; Keşfü’z-zunūn Zeyli, 506; Güftī, 36.

1567. RAVHĪ

‘Abdu’r-raḥmān Ravhī Efendi, Nevşehirli, Ereğlili Çelebī dinmekle meşhūrdur, vefātı H.1155/M.1742. Es‘ad, 43.

1568. RŪHĪ

Rūhī Efendi, Üsküdarlı, fevt H.1168/M.1754. Sulṭān Maḥmūd-ı Evvelīn cülūsuna tāriḥidir:

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

Sitāyiş birle Rūhī eyledim taḥrīr tāriḥin

Cemālin zīb-i ḥaṭṭ zeyn eyledi Sulṭān Maḥmūduñ

جمالن زیب خط زین ایلدی سلطان محمودک

Rāmiz, 132; Sicill-i ‘Osmānī, c. II, ş. 421.

(381) 1569. RŪHĪ

Muştafa Rūhī Efendi, Çarinābād Maḥkemesi kātibiniñ oğlıdır, Çarinābādli, şeyḥü’l-islām mektūbcısı, vefātı H.1175/M.1761. Rāmiz, 132; Sicill-i ‘Osmānī, c. IV, ş. 437.

1570. RŪHĪ

Muştafa Rūhī Efendi, Kilisli, vefātı H.1213/M.1797, Kilisde medfūndur. ‘Osmānlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 194; ‘Ārif Ḥikmet, 31; Keşfü’z-zunūn Zeyli, 506. [Rūhu’ş-şürūh, Manisa İl Halk Kütüb-hānesi, 45 Hk 2600, 45 Hk 6467; Millî Kütüb-hāne-Ankara, 06 Hk 387.]

1571. RŪHĪ

Dār-bāz-zāde ‘Alī Rūhī Beg, Hācı Dār-bāz-zāde Kayseri Müftisi Veys Paşanıñ oğlıdır, H.1270/M.1853 tārīhinde Bağdādda doğdı, vefātı 19 Eylül 1307 /M.1890, Sicil vefātı tārīhini 1308 gösteriyor.

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

Bu rütbe dillere düşdüm gönül terāne misiñ
Ağızdan ağıza gezersiñ ‘aceb fesāne misiñ

Bu dil-nevāzlıgın ey hadeng-i nāz nedir
Hāzīn hāzīn çekilen āh-ı ‘āşıkāne misin
Mef‘ ūlü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün

Vāreste olmağ isteyen ādem melālden
Ayrılmasun işinde reh-i i‘ tidālden

Ġafletle itme ‘ömr-i ‘azizi hevāya şarf
İkāz eyle kendini h‘āb u hayālden

Şoñ ‘Aşır Türk Şā‘irleri, 1526; ‘Oşmānlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 332; Sicill-i ‘Oşmānī, c. II, ş. 422 ve c. IV, ş. 620.

1572. RŪHĪ

Maḥmūd Çelebī, Vardar Yeñiceli, Meḥmed Paşa tezkirecisi, Sulṭān Murād-ı Şālīş devrinde vefāt itmişdir. Sicill-i ‘Oşmānī, c. II, ş. 421.

1573. RŪHĪ

Enderūnlı Meḥmed Rūhī Beg, Gümrük Emīni İsmā‘īl Ağanıñ oğlıdır, Sulṭān Meḥmed-i Rābi‘ devri şā‘irlerinden.

Mef‘ ūlü Mefā‘ ilü Mefā‘ ilü Fe‘ ūlün

Hīç gitmege yok niyyeti menzil-geh-i dilden

Hoşnûd gibi ğuşşa vü ğam âh yerinden
Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün
Hem-râhım olur sâye-şifat kıanda gidersem
Baht-ı siyehim var ise sū-i ' amelimdir

Ṭayyār-zāde ' Aṭā Tārīḫi, c. IV, ş. 198.

1574. RŪḤĪ

Maḥmūd Rūḫī Çelebī, kadirğa re'islerinden Dāvud Re'isiñ oğlıdır,
Gelibolılı.

Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün
' Ömr âḫir oldı cevri-firāvân dūkenmedi
Ol dem ğamıyla ğuşşa-i hicrân dūkenmedi
Gözden ḫayâl-i rūy-ı civânân dūkenmedi
Dilden recâ-yı vuşlat-ı cânân dūkenmedi
Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün
Şeh-i ' ışkı serir-i dilde şâh-ı kâm-rân gördüm
Ser-â-ser mülk-i dil ḫükmünde fermânıñ revân gördüm

' Ahdî, 167.

(382) 1575. RŪḤĪ

Rūḫī Çelebī, Konyalı.
Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün
Ol elif-ḫad mīm-fem bir dâl kesdi sineñe
Bağrıña baş şaḫla Rūḫī sen daḫi Ādem gibi

‘Ahdî, 172.

1576. RŪĦÎ veyâ FĀNÎ DEDE

Müftî-zâde veyâ Za‘îm-zâde RŪĦÎ Nâcî Beg ibn-i Nâcî Qâsım Efendi
ibn-i Müftî-zâde Hâfız İbrâhîm Efendi ibn-i Za‘îm-zâde Müftî Qâsım Efendi,
Edremidli, Qaresi Meclis-i ‘Umûmî a‘ zâsından, H.1310/M.1892 târihinde doğdı.

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

Añlamaz kimse bizim hâlimizi

Öyle bir derde giriftâr olduk

Qaresi Meşâhîri, 85.

1577. RŪĦÎ

Ruĥu’d-dîn RŪĦÎ Çelebî, Horasânlı. Mecelle, 236.

1578. RŪĦÎ

Enderūnlı Şu‘ayb RŪĦÎ Efendi ibn-i Muştafâ Efendi ibn-i Yūsuf Efendi,
İstanbulı Silâh-dâr Muştafâ Paşanınıñ dîvân kâtibi, Egri-ķapulu Haţţâţ Râsim
Efendiniñ birâder-zâdesi. Râmiz, 133; Es‘ad, 43; Sicill-i ‘Oşmânî, c. II, ş. 421.

1579. RŪŞEN

Mudanyalı-zâde Seyyid Meĥmed Rūşen Tevfîķî Efendi, Seyyid ‘Abdu’r-
rahmân Nesîb Efendiniñ oğlıdır, şeyĥ, Meclis-i Meşâyih re’îsi, vefâtı
H.1309/M.1891, Üsküdarı Hüdâ’yî Maĥmūd Efendi Türbesi ĥazîresinde
medfûndur, Keşfü’z-zunûn Zeylinde ismi(Bu şekilde ķayıdlıdır “Meĥmed Rūşen
ibn-i ‘Abdu’r-raĥîm Nesîb ibn-i Meĥmed Şihâbü’d-dîn ibn-i Meĥmed Rūşen”)

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

Şehr-i dilde itmege ‘uşşâķına dîvân-ı ‘ışķ

Ķurdı iķlîm-i vücûdda taĥtını sultân-ı ‘ışķ

Cem' idüp ' aşık ları şahrâ-yı ' ışka sū-be-sū
Her birine itmege biñ nâz ile fermân-ı ' ışk

' Osmân lı Mü'ellifleri, c. I, ş. 77; Keşfü'z-zunûn Zeyli 1/506. [Sevgi Hatice Sağman, Rûşen Efendi'nin XIX. Yüzy ılda Yaz ılı mış Mecmûa-i İlâhiyyât Adlı Güfte Mecmuası, Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2001.]

1580. RŪŞENĪ

Dede ' Ömer Rūşenī, Aydın lı, vefât ı H.892/M.1486, Tebrīzde Rūşenī Tekyesinde medfûndur. Dîvân ı, Es' ad Efendi kısmında, Süleymâniyye Kütüb-hânesinde Nu.: 2641; Hâc ı Maħmûd Efendi kısmında, Süleymâniyye Kütüb-hânesinde Nu.: 3617, 3748; Emîrī Efendi kısmında, Millet Kütüb-hânesinde Nu.: 182, 183, 184, 185, 186; (383) Dîvân ı, Cârullâh Efendi kısmında, Millet Kütüb-hânesinde Nu.: 1661; Bâyezîd ' Umûmî Kütüb-hâne de Nu.: 3354; Nūr-i ' Osmâniyye Kütüb-hânesinde Nu.: 3851; Hâzîne Kütüb-hânesinde, Topkapu Sarayı Nu.: 928; Revân Kütüb-hânesinde Nu.: 768; Üniversite Kütüb-hânesinde Nu.: 624, 795, 797, 1915; Şakâyiķ Mecdî, 281; Sehî, 63; ' Osmân lı Mü'ellifleri, c. I, ş. 69; Laṭîfî, 48; Vefeyât-ı Ayvansaray ı, 41. [Dîvân ı, Millî Kütüb-hâne-Ankara, 06 Mil Yz A 6903; Şazeli Tekkesi (Süleymâniyye Ktb.) No. 50; Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüb-hânesi, 19 Hk 4764, 19 Hk 2133; Diyarbakır İl Halk Kütüb-hânesi, 21 Hk 1569/5; Millî Kütüb-hâne-Ankara, 06 Hk 3002, 06 Mil Yz A 2203/1; Kütahya Vahitpaşa İl Halk Kütüb-hânesi, 43 Va 1600; Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 85, 687, 761; İngiltere Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Or. 7187, Or. 7700, Or. 11197; Fransa Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Regius; Vatikan Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Vat. Turco 244/5; Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, S 4438, S 4439; Avusturya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Mxt. 7; Boşnak

Enstitüsü Türkçe Yazmaları (Zürih-İsviçre) , Ms 44; Princeton Üniversitesi Türkçe Yazmaları (New Jersey-Amerika Birleşik Devletleri), Garrett Collection Yahuda Series Ottoman Turkish 2093Y; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, O. Ergin 94; Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 1653/4, 2178/4, 2446/4; Almanya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.oct.2270; Dükalık Kütüb-hânesi Gotha Koleksiyonu Türkçe Yazmaları (Avusturya), pt. 67/Seetzen; Agâz-ı Kitâb-ı Merâtib-ı Seba, Manisa İl Halk Kütüb-hânesi, 45 Ak Ze 1524/5; Bülbül-nâme, Millî Kütüb-hâne-Ankara, 06 Hk. (c), 06 Hk 20; Çobân-nâme, Millî Kütüb-hâne-Ankara, 06 Mil Yz A 3100/3; Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 2446/2, 1653/2, 2178/1; Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 1067/1; Vatikan Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Vat. Turco 244/2; Eşâr, Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 637/3; Gülşen-i Tevhîd, Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz B 553; Hadîsu Erbâine fi Evsâfi's-salâtîn, Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Hadisi Türkî Talat 13; Hâşiye alâ Envârî't-tenzîl ve esrârî't-tevîl, İstanbul Süleymâniyye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 28 Hk 3569; Işk-nâme, , Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 2179/11; Kırâ'atu'd-duâ, Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 2176/3; Kitâb-ı Mevlânâ, Millî Kütüb-hâne-Ankara, 06 Hk 3564; Külliyyât, Millî Kütüb-hâne-Ankara, 06 Mil Yz A 3838, 06 Mil Yz FB 229, 06 Mil Yz A 841, 06 Mil Yz A 2431, 06 Mil Yz A 8856, 06 Mil Yz A 5432; Türk Dil Kurumu Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Yz. A 374/1; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, 1268; Fransa Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Schefer; Mecnûa, Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 1653; Miskînlik Kitâbı, Vatikan Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Vat. Turco 244/1; Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 1653/1, 2178/5, 2446/1; Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Edebi Türkî 80, Tasavvufî Türkî 15, Edebi Türkî 113, Edebi Türkî 146; Münâcât, Vatikan Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Vat. Turco 243/3; Nazm, Almanya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.oct.3054;

Ney-nâme, Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 1653/3, 2176/2, 2178/2, 2446/3; Pend-nâme, İstanbul Süleymâniyye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Sü-Tarlan 59/2; Terceme-i Ferâizü's-secavendî, İstanbul Süleymâniyye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 07 Tekeli 902/3; Terceme-i Kand-i Nebat, Amasya Bâyeit İl Halk Kütüb-hânesi, 05 Ba 1205/2; Tahmîs-i Na' t-ı Rûşenî, Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Edebi Türkî Talat 200; Tırâş-nâme, Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, 2179/10; Hidayet Önal, Rûşenî Ömer Dede'nin Çobân-nâme Mesnevisi (İnceleme-Metin), Atatürk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2003; Semra Aydemir, Dede Ömer Rûşenî, Hayatı, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni, Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1990.]

1581. RÛŞENÎ

Gülşenî-zâde Hâcî Bekr Rûşenî Efendi, Gülşenî-zâde Hâcî Hâfîz Şâlih Ağanıñ oğlıdır, H.1244/M.1828 târihinde Diyâr-ı Bekrde doğdı, Diyâr-ı Bekr Rüsümât nâzırı.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Beste-i târ-ı siyâh-zülfüñ olmuşdur gönül⁶

İhtiyârsız düşmüşüm zâlim yamân sevdâya ben

Âsitân-ı devlet-i dildâra çünkü baş kodum

İtmem aslâ ser-fürü ednâ degil a' lâya ben

Tezkire-i Âmid, yazma nüşha, 36 ve başma nüşha 316.

1582. RAV'Î

---

⁶ Bu mısraın vezni bozuktur.

Hâcib-zâde Meḥmed Rav'î Efendi ibn-i sarây hâciblerinden Muşţafâ Efendi ibn-i Maḥmûd Efendi, ḳâḳî, vefâtı, Cemâziye'l-âḳır 1100/M.1688.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Bu cihân dârında aşlâ kimse yoḳ bâḳî ḳalır
Çün fenâsı olanıñ ne şevket ü şâni ḳalır

Mâl-ı Ḳârûnı olursa nef' i yoḳ ala ki ol
Ḥayr iderse bâḳî olduḳça anıñ nâmi ḳalır

Rav' iyâ hem daḳı dinmişdir cihânda bu meşel
At ölür meydân ḳalır er ölür adı ḳalır

Şakâyıḳ Şeyḫî, c. II, ş. 32; Sicill-i 'Oşmânî, c. IV, ş. 190; Mecelle, 177 ve 236.

1583. RÛMÎ

Rûmî Efendi, İzmirli, Anatolı Ordusu taḫrîrât kâtibi, vefâtı H.1280/M.1863.

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Ol zamândan beri sûz-ı firâḳı çekerim
Şanki bir külḫan olur sinede dâḳ-ı cigerim

Fıkr-i zülfüñle ḡam-ı ta' n-ı 'adû başımda
Biri püsküllü belâdır birisi derd-i serim

Dîvânı, Emîrî Efendi ḳısmında, Millet Kütüb-ḫânesinde Nu.:187. Sicill-i 'Oşmânî, c. II, ş. 424; Faḳîn, 165. [Gülşah Taşkın, İzmirli Rûmî Efendi Dîvânı İnceleme-Metin, Boḡaziçi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2003.]

(384) 1584. RÛMÎ

Meḥmed Muḥyī'd-dīn Rūmī Paşa, māliyye müfettişlerinden, vefâtı 6
Ramazân 1306/M.1888, Sulṭân Maḥmūd Türbesi ḥazîresinde medfündür.

Mef' ulü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

Her dem ki yâr bezme gelüp bâde-nüş olur

‘Uşşâkı şevḳ-i maḳdemine pür-ḥurûş olur

Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilün

Nāgehân ketm-i ‘ademden zâhir olmuşdur cihân

Lâ-cerem eyler cihân bir anda ric' at nâ-gehân

Şoñ ‘Aşır Türk Şā'irleri, 1535.

1585. RŪMĪ

Şarı Dāniş-mend-zāde Şeyḫ ‘Abdu'r-raḥīm Nizāme'd-dīn Efendi,
Merzifonlu Şarı Dāniş-mend Emīr ‘Azīz Efendiniñ oğlıdır, Merzifonlu, Çelebī
Sulṭân Meḥmed-i Evvel ‘aşır şeyḫlerinden. Şaḳâyık Mecdī, 89; ‘Oşmānlı
Mü'ellifleri, c. I, ş. 111.

1586. RŪMĪ

Dāvud-ı Rūmī Efendi, kâtib, Ergeneli, Kâtib Dāvud-ı Rūmī dinmekle
meşhürdür.

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

Her ki dünyāya gelür āḫir ecel cāmın iḳer

Ne ‘aceb menzil olur kimi ḳonar kimi göḳer

Ceres-i nāle ile ḳāfile-i ‘ömr geḳer

Kūs-ı rıḫlet ḳalınur geldi gider geldi gider

Sehī, 116; Enīsü'l-müsāmirin, 76.

1587. REVNAḲ

Meḥmed Revnaḫ Efendi, Revnaḫ Efendi nāmında biriniñ oğlıdır, Filibeli, Filibede Şihābü'd-dīn Paşa Cāmi' i ḥaṭībī, vefātı tārīḫi ihtilāfıdır, Mecelle 905, Sicill 901, Ḥasan Çelebī ve Beyānī 970, Ḳāf-zāde 975 olarak yazmışlardır.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Fenā peşmīnesin şal egniñe kim dehr-i fānīdir

Diyār-ı faḫra sulṭān ol ki hoş genc-i nihānīdir

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Biz āyīneye ruḫsārız ki levḫinde ğubār olmaz

Nihādī sāde ḳalbinde ḳabūl-i inkisār olmaz

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Lükneti var dime şaḳın bī-vuḳūf

Ayrılmaz tatlı dilinden ḫurūf

Ḥasan Çelebī, 143; Ḳāmūsü'l-a' lām, c. III, ş. 2380; Sicill-i 'Oşmānī, c. II, ş. 425; 'Āşık Çelebī, 330; Ḳāf-zāde, 57; Beyānī, 36; Mecelle, 237.

1588. REVNAḲ

Revnaḫ Efendi, Ḥ'ārezmli, vefātı taḳrīben 1210/M.1795. 'Ārif Ḥikmet, 32.

1589. REVNAḲ

Şeyḫ Seyyid Ḥalīl Efendi, Buḫārālı, Üsküdarı Sultān Tepesinde vāḳi' Ḥacı Ḥ'āce Tekyesi şeyḫi, vefātı Ramazān 1227/M.1812, mezkūr tekyede medfūndur. 'Ārif Ḥikmet, 32.

(385) 1590. REVNAḲĪ

Revnaḳī Efendi, Buḫārālı, vefātı H.964/M.1556. Sicill-i 'Oşmānī, c. II, ş. 425.

1591. REHĀYĪ

Çalayı-zāde Muşafā Rehāyī Efendi, İstanbul, H.1099/M.1687 de
hayātda idi.

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Bir yārdır o ğonca ki aġyār içindedir
Kūyunda gör bu rāzı ki gülzār içindedir
Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Ol ki pür-dāġ olmaya mādām mānend-i nigīn
Olmaya ' ışk içre şāhīb-i nām mānend-i nigīn
Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Humār-ı hurde-i kārında münderic mi degil
Ne neş'e var bu cihānīñ şafā-yı ' işinde

Dīvānı, Üniversite Kütüb-hānesinde Nu.: 663. Sālim, 325; Şafā'ī, 190; Mecelle,
237. [Fatih Yerdemir, Rehāyī Dīvānı (İnceleme - Metin - Dizin), Gazi
Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007.]

1592. RİYĀZĪ

Meġmed Şāh, Şemse'd-dīn Ahmed Efendiniñ oġlıdır, müderris, vefātı
H.941/M.1534. Sicill-i ' Osmānī, c. IV, ş. 102.

1593. RİYĀZĪ

Meġmed Riyāzī Efendi, Üsküpli, Memi Şāh dinmekle ma' rüfdür, vefātı
H.953/M.1546.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Gösterem bir gün raķīb-i bed-liķāyı dir imiş
Şüretini anıñ Allāhım baña göstermesün
Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Her kaçan zülfi bināgūşını mestūr eyler
Güpe gündüz gözüme ‘ālemi deycūr eyler
Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

Nice bir bekleyesin küncini sen medreseniñ
Yüri var mey-kedeye sāgarla medre seniñ

Laṭīfī, 173; Kāmūsü’l-a‘lām, c. III, ş. 2385; Sicill-i ‘Oşmānī, c. II, ş. 425;
Beyānī, 37; ‘Aşık Çelebī, 331; Hāsan Çelebī, 145; ‘Ahdī, 164; ‘Ālī Tārīḫi, 192.

1594. RİYĀZĪ

Meḥmed Riyāzī Efendi ibn-i Şamsunī-zāde dāmādı Birgili Şağır Muştafā Efendi ibn-i Meḥmed Efendi, kādī, Tezkiretü’ş-şu‘arā mü’ellifi, H.980/M.1572 tārīḫinde doğdı, vefātı 29 Şafer 1054/M.1644, İstanbulda medfündür, ‘Oşmānlı Mü’ellifleri- Kāmūsü’l-a‘lāmda 1054 tārīḫinde Tımeşvar ze‘āmetine mutaşarrıf iken belde-i mezkūrede vefāt eylediği muḥarrer ise de Güldeste-i Riyāz-ı ‘İrfānda maḥdūmı Maḥmūd Efendiniñ terceme-i ḫālindeki “mışr-ı Kāhireden ma‘zül iken 1054’de merḫūm olan Tezkiretü’ş-şu‘arā şāḫibi Riyāzī Meḥmed Efendiniñ ” ‘ibāresine ve Şeyḫīniñ de bu yoldaki ifādesine nazaran İstanbulda vefāt itdiği añaşılıyor (386)’ibāresiyle Kāmūsun taḫriri taşḫīḫ itmek istemişse de Kāmūsun sözi bu Riyāzī için olmayup Kuloğlı Riyāzī ‘Alī Çelebī için olduğundan ‘Oşmānlı Mü’ellifleriniñ taḫriri yersizdir.

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Gerçi rāciḫdir ḫazānından bahārı ālemiñ
Bunuñ ammā kim ḫazānı oldı maḫsūd-ı bahār
Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Ḥaşdır her bir sözüm ben ğayrı taḫlīd itmezem
Kānde tūṭī kānde ṭab‘ı- nükte-senc-i sihr-kār
Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

İçmeden bâdesini derd-i humârîñ çekeriz
Güle ermez elimiz zaḥmet-i ḥârın çekeriz
Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün
El ele virmekdürür aḡyâr ile kârîñ seniñ
Öldürür âḥir beni ellerle pāzârîñ seniñ
Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün
Görüp dāḡın şanur kim raḥm ider ol şūḥ-ı bî-pervā
Kulaḡından çıkarısun ol fetîli 'āşık-ı şeydā
Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün
Nāle beñzetdi gören cism-i nizārım ey felek
Bir qalem parmaḡlı dilberden çıkardıñ sen beni

Dîvânı, Emîrî Efendi kısmında, Millet Kütüb-hânesinde Nu.: 188; Reşîd Efendi kısmında, Millet Kütüb-hânesinde Nu.: 759; Ḥamîdiyye kısmında, Murād Mollâ Kütüb-hânesinde Nu.: 1085/2; Üniversite Kütüb-hânesinde Nu.: 246, 709, 750, 760, 3532, 3536; Şakāyık Şeyḥî, c. I, ş. 133; Keşfü'z-zunûn eski tab'ı, c. I, ş. 511 ve yeñi tab'ı, c. I, ş. 791; Sicill-i 'Oşmānî, c. II, ş. 425; 'Oşmānlı Mü'ellifleri, c. II, ş. 183; Rızā, 38; Şafā'î, 154; Mücîb, 15; 'Āşım, 8; Kāf-zāde, 57; Mecelle, 237. [Dîvânı, İstanbul Üniversitesi Ktb. No. 469/4, 5536, 696/2, 760/4, 1709/1, 3966/1; Revân Ktb. (Topkapı Sarâyı Müzesi) 770/1, 758/2; Hazîne Ktb. (Topkapı Sarâyı Müzesi) 762/2, 935/2; Hafid Efendi (Süleymâniyye Ktb.) 345; İstanbul Süleymâniyye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Sü-Tarlan 14/1; Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüb-hânesi, 19 Hk 4584/2; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Belediye K. 91/2, K.92/2; Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 224, 733, 747, 962; Vatikan Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Vat. Turco 240; Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Talat 96; Avusturya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Mxt. 42; Princeton Üniversitesi Türkçe Yazmaları (New Jersey-Amerika

Birleşik Devletleri) , Garrett Collection Yahuda Series Ottoman Turkish 2067Y; Almanya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.oct.1600 Staatsbibliothek, Berlin, Ms.or.oct.1054 Staatsbibliothek, Berlin; Dîvân-ı Gazeliyât, Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 689/2; Kasâid, İstanbul Süleymâniyye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Sü-Tarlan 144/10; Sâkî-nâme, İstanbul Süleymâniyye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Sü-Tarlan 144/11, 34 Sü-Tarlan 14/3; İstanbul Millet Kütüb-hânesi, 34 Ae Manzum 700/6, 34 Ae Manzum 1094; Hüseyin Kocabaş Kitaplığı Türkçe Yazmaları, S.H.M.H.K.Yaz. 324; Topkapı Sarâyı Müzesi Türkçe Yazmaları, R. 819; Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 74; Millî Kütüb-hâne-Ankara, 06 Mil Yz A 3554/15, 06 Mil Yz A 8864/2; İngiltere Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Or. 1155/2; Almanya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.oct.2142, Ms.or.oct.1600 Staatsbibliothek, Berlin, Ms.or.oct.2130; Gazeliyât, Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz B 1013, 06 Mil Yz A 3197/1; Durûb-i Emsâl-i Fârisî, Topkapı Sarâyı Müzesi Türkçe Yazmaları, R. 1894; Durûb-i Emsâl, Hidiv Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 9110/1; Düstürü'l-amel, İstanbul Millet Kütüb-hânesi, 34 Ae Farsça 254, 34 Ae Farsça 1059/7, 34 Ae Lügat 126; Manisa İl Halk Kütüb-hânesi, 45 Hk 2624/2, 45 Hk 1215/1, 45 Hk 5297/3; Diyarbakır İl Halk Kütüb-hânesi, 21 Hk 490/1, 21 Hk 615/4; Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüb-hânesi, 19 Hk 1887; Kütahya Vahidpaşa İl Halk Kütüb-hânesi, 43 Va 1179/3, 43 Va 1597; İstanbul Süleymâniyye Yazma Eser Kütüb-hânesi, 34 Sü-Tarlan 110/7, 34 Sü-Tarlan 110/3; Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz B 692/2, 06 Hk 4747, 06 Hk 974; Düstürü'l-amel fi Durûb-i Emsâl-i Acem, Kayseri Râşit Efendi Eski Eserler Kütüb-hânesi, Râşid Efendi 588/3; Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 143; Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 11, 13, 24, 56, 164, Talat 74; Almanya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.oct.986, Ms.or.oct.1054 Staatsbibliothek, Berlin;

Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları, R. 1895; Kıbrıs Kütüb-hânelinde bulunan Türkçe Yazmalar, II. Mahmud Ktp. 808/2, II. Mahmud Ktp. 808/3, II. Mahmud Ktp. 946/3; Hidiv Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 9097/4; Riyâzu's-şu'arâ, Manisa İl Halk Kütüb-hânesi, 45 Hk 5185; Lala İsmâ'îl Efendi (Murâd Mollâ Ktb.) 314; Nuruosmaniye Ktb. No. 3724; Es'ad Efendi (Süleymâniyye Ktb.) No. 3871; Alî Emîrî Efendi (Millet Ktb.) No. 765; Millî Kütüb-hâne-Ankara, 06 Mil Yz A 8807; Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, 988; Mısır Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Mecâmi Türkî Talat 80, Edebi Türkî Kula 56; Madrid Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, B.N.M.12212; Avusturya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, H.O. 136; Almanya Millî Kütüb-hânesi Türkçe Yazmaları, Ms.or.oct.1042 Staatsbibliothek, Berlin, Ms.or.oct.1053 Staatsbibliothek, Berlin.]

1595. RİYÂZÎ

‘Alî Çelebî, Kuloğlu, İstanbullu, müneccîm ve kâdî, Karabâlî-zâdeniñ oğullığıdır, (387)Onuncı ‘aşr-ı hicrî şu‘arâsındandır, Tımeşvarda vefât itmiştir.

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ülün

Su’âl itdi bugün ben zerre-sîne

Ma‘ârif âsümânınıñ ço yaşı

Ki luţfu’llâh idi ol müneccîm

Ma‘âda ‘azm idüp kodı ma‘âşı

Ya şimdi kim qalupdur bâb-ı şehde

Raşad pend nücüm-ı qaşr-ı kâşî

‘Âşık Çelebî, 330; Hasan Çelebî, 144; Kâmûsü’l-a‘lâm, c. III, ş. 2385; ‘Âlî, 193.

1596. RİYÂZÎ

Eyyühüm-zāde Riyāzī Efendi, İstanbullu, müderris, Kānūnī Sulṭān Süleymān devri şu‘ arāsından.

Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

Görinür şekkerin lebinde nebāt

Ḥayf zulmetde kaldı āb-ı hayāt

Laṭīfī, 175; Mecelle, 126.

1597. RİYĀZĪ

Yeşil-zāde Aḥmed Riyāzī Efendi, Sinān Efendiniñ oğlıdır, Filibeli, Filibe kâḍısı, Filibede medfūndur, Şā‘ir Riyāzī Baba Efendiniñ birāderidir.

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Āteş-i hicre yaqup gel alma āhım boynuña

Düşmesün zülfüñ dūd-ı siyāhım boynuna

Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

Gördi eşk-i revānım itdi hicāb

Ḳande gitse seke seke yürür āb

Ḳāmūsü’l-a‘lām, c. III, ş. 2385; ‘Oşmānlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 181; Mecelle, 445; Laṭīfī, 173.

1598. RİYĀZĪ

Riyāzī Efendi, Eyyühüm Erik dinmekle ma‘rūf bir kâḍınıñ oğlıdır, Brusalı, müderris.

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

Nisbet itdigim içün kāmetine gāh gehi

Nāzdan ayağı üzre ṭuramaz serv-i sehī

Sehî, 89

1599. RİYÂZÎ

Riyâzî Efendi, Sultân Maḥmūd-ı Evvel devri şâ'irlerinden. Râmiz, 134.

(388) 1600. ZÂRÎ

Zârî Çelebî, Tokadlı, 'Alî Faḫîh dinmekle meşhûrdur, Şeh-zâde Muştafânîñ dîvân kâtibi, vefâtı H.960/M.1552.

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Bugün hürşîd-veş giymiş o mäh-ı sîm-ber- üsküf

Cemâli şem' -i tâbından yine par par yanar üsküf

Mef' ulü Fâ' ilätü Mefâ' ilü Fâ' ilün

Girmez kulağına o mehiñ etdiğîñ figân

Başñ irerse Zârî göge âh ü zârıyla

Fâ' ilätün Fâ' ilätün Fâ' ilätün Fâ' ilün

Göñlini döndirdiler bezm-i ğamiñda sâğarıñ

Başına çökdi o kan ayağlınıñ yer yer ḫabâb

Fâ' ilätün Fâ' ilätün Fâ' ilätün Fâ' ilätün

Ḳatlime tîr-i müjeñle çünki tedbîr eylediñ

Yâ niçün ey ḫaş-ı yâ ḫayr işini te'ḫîr eylediñ

Laṭîfî, 176; 'Ahdî, 176; Sicill-i 'Osḡmânî, c. II, ş. 425; Ḳâmüsü'l-a'lâm, c. IV, ş. 2405; Tuḫfe-i Ḥaṭṭâṭîn, 206; Ḥasan Çelebî, 145; 'Aşık Çelebî, 231.

1601. ZÂRÎ

Zârî Çelebî, sūzeni, İstanbullu, vefâtı H.960/M.1552, Laṭîfî Bolıda Mudurnılı oldıgını yazıyor.

Mef' ulü Fâ' ilätü Mefâ' ilü Fâ' ilün

Mey kim mükeyyifât-ı cihân serveri dürür

Her cāmına hezâr zer ayak teri dürür

Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

Elimde cām-ı muşaffâ dilimde vaşf-ı cemâl

Gözümde eşk-i firāvân gönülde fikr-i vişâl

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün

Yarı ile Zâriyi gören dir hâsedinden

Böyle oñarır kişiyi Allâh oñarınca

Hasan Çelebî, 145; 'Aşık Çelebî, 116; Kâmüsü'l-a' lām, c. IV, ş. 2405; Mecelle, 238; Laṭîfî, 176; Kâf-zâde, 59; Beyânî, 37; Riyâzî, 69.

1602. ZÂRÎ

Noḡta-zâde Ca' fer Çelebî, Yeñiçeri iken mu'ahharan Gülşenî Tariḡına intisâb iderek Mısıra gitmişdir, vefâtı H.1040/M.1630, Mısırdâ medfûndur.

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Bu şeb ol dil-bend-i 'âlî-cenâbı ḡâbda gördüm⁷

Öñünde 'arz-ı ḡâl itdim ayāḡına yüzüm sürdüm

Şakâyık Şeyḡî, c. I, ş. 105; Mücîb, 17; Sicill-i 'Oşmânî, c.II, ş. 73; Seyyid Rızâ, 45.

1603. ZÂRÎ

Muştafâ Zârî Efendi, kâḡî, Bosnada Öziçeli, vefâtı H.1098/M.1686,(389)

Şâbitiñ

Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

Zârî Efendi merḡadi nûr-ı cemîl ola

⁷ Bu mısraın vezni bozuktur.

زاری افندی مرقدی نور جمیل اوله

mısrā'ı vefâtına târîhdir, vefâtı târîhîni 'Osmânî Mü'ellifleriniñ 1198 göstermesi toğru degildir.

Mef' ūlü Fā' ilātün Mef' ūlü Fā' ilātün
Ümmîd-i meyve-i kām iden bu gülşen içre
Olmağ gerek mişāl-i eşcār pāy-der-gil
Mef' ūlü Mefā' ĩlü Mefā' ĩlü Fe' ūlün
Cān nağdini pîşîn nişār-ı kadem itdim
Cānān ile bir bŭseye ' aqđ-i selem itdim
Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün
Şanmañuz pîrāne serden buldı kaddüm inhinā
Farṭ-ı bār-ı seyyi' atım eyledi kaddim dü-tā

Şakāyık Şeyhî, c. I, ş. 751; 'Osmânî Mü'ellifleri, c. II, ş. 119; Şafā'î, 214; Mecelle, 238; Belîğ, 31. [Dîvân, Millî Kütüb-hâne Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz FB 302/2.]

1604. ZĀRĪ

'Alî Zārî Efendi, Mardinli, Zaralı-zāde Meħmed ve birāderi Feyzu'llāh Paşalarıñ dîvān kātibi, vefâtı H.1190/M.1776.

Mefā' ĩlün Mefā' ĩlün Mefā' ĩlün Mefā' ĩlün
Añılsun gŭşe-i mey-ħāne kim şād oldığım yerdir
Ayağın bŭs idüp sākîniñ irşād oldığım yerdir

Tezkire-i Āmid yazma nüşā 44 ve başma nüşā 419; Rāmiz, 134; Sicill-i 'Osmānî, c. II, ş. 425.

1605. ZĀRĪ

Çaraca Hasanoglu Zari Çelebi, Üsküpli, Sultan Bayezid-i Sani devrinde vefat itdi.

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

Kemeri koçmağa ol sim-beri döne döne

Der-miyân itdi nice sim u zeri döne döne

Çämüsü'l-a'lâm, c. IV, ş. 2405; Sicill-i 'Osmani, c.II, ş. 425; Çâf-zâde, 59; Laîfî, 175; Hasan Çelebi, 145; Mecelle, 238.

1606. ZÂRÎ

'Abdu'r-rahmân Zari Çelebi, Alaşehirli, Başra defter-darı, Başrada medfundur. 'Aşık Çelebi, 230.

1607. ZÂRÎ

'Abdü'l-vehhâb Zari Beg, Hanyalı Derviş 'Alî Begiñ oğlıdır, Enderünlü.

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün

Şüfî çek elin dâmen-i sevdâ-yı 'aşâdan

Tesbîhini gösterme bize râh-ı cüdâdan

Pirân-ı 'izâm silkine dâhil olamazsın

Bir kimse saña mu' temed olmaz fuçaladan

Aşhâb-ı kerâmetden olan zât-ı mükerrerem

Mü'bid degil aşı der-i vâlâ-yı rızâdan

Şoñ 'Aşır Türk Şâ'irleri, 2010.

1608. ZÂKÎ

‘Abdu’llāh Zākī Efendi, A‘mā Zākī, Bağdādli, vefātı H.1248/M.1833.
‘Ārif Hikmet, 32.

1609. ZEKĪ

Devrān Bacı-zāde Kāḏī Ḥalīl, Çengī Ḥalīl, Kasımpaşalı, vefātı 9
Ramazān (390) 1115/M.1703, vefātında sinni yüze yakın idi, vefātı tārīhini
Belīgīñ 1061 göstermesi yañlıştır.

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

Bağmağa āyineye yār gözünden şaķınur

Neylesin ḥüsnünü aġyār gözünden şaķınur

Ḥāk-i pāy olsa n’ola nergis-i bīnāya şabā

Seyre çıksañ seni gülzār gözünden şaķınur

-

Ḥaķķā ki Zekī o nükte-senc-i şu‘ arā

Gülzār-ı sūhanda bülbül-i naġme-serā

Şaķāyık Şeyḥī, c. II, ş. 550; Sicill-i ‘Oşmānī, c. II, ş. 290; Sālim, 326; Şafā’ī,
216; Mecma‘ -ı Şu‘ arā, 32; Belīg, 32; Aṭrabü’l-āşār, 49.

1610. ZEKĪ

Kethüdā ‘Alī Efendi, Bosnalı, Kīmyāger Zekī, Ḥaremeyn mukāṭa‘ acısı,
Şeyḥü’l-islām ‘Alī Efendiniñ kethüdāsı, vefātı Cemāziye’l-evvel 1123/M.1711,
Mecma‘ -ı Şu‘ arāda vefātı tārīhi 1115 gösterilmişse de yañlıştır.

Mef‘ ülü Mefā‘ ilü Mefā‘ ilü Fe‘ ülün

Bāġ-ı elemin jālesi hep eşk-i terimdir

Gül-zār-ı ġamiñ ġoncesi laḥt-ı cigerimdir

Tîġ-i sitem ġamze-i dildāra dem-ā-dem
Cām-ı mey-i ġül-reng elimde siperimdir

Pür oldu Zekî dāġ-ı maġabbetle vücūdum
Reşk-āver-i ġürşid-i felek dāġ-ı serimdir
Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün
Nihāl-i nāzeninim dil-firīb ü dil-sitān oldu
Ĥırāmān olduġı dem fitne-i āġir zamān oldu

‘ Aceb mi Őevġ-ı la' liñle Zekî mest-i mūdām olsa
Lebiñ fikriyle ġeŐmimden mūdāmî mey revān oldu

Őakāyık Őeyġi, c. II, Ő. 547; Mecma' -ı Şu' arā, 50; Sālim, 247; Őafā'ı, 216; Belġ,
32.

1611. ZEKİ

Őālih Zekî Aġtay, Meġmed Ĥilmî Efendiniñ oġlıdır, H.1313/M.1895
tārîġinde Isparta Ĥaraaġacında doġdı.

Gökler aġarırken diz ġöktüm taŐa
‘ Alevden bir sütün ġopan nefesim

ĤavrulmuŐ ġülleriñ bir damla yaŐa
İrmeyen ġasreti iġimde sesim

Őoñ ‘ AŞır Türk Őā' irleri, 2012. [ġülten İlhan, Salih Zeki Aktay, Hayatı-Sanatı-
Eserleri, 1998; Namık Kemal Őahbaz, Salih Zeki Aktay'ın Hayatı, Eserleri ve
Edebî KiŐiliġi, 1999.]

1612. ZÜLĀLİ

Enderūnlı Hasan Zülālī Efendi, Deli Hüseyn Paşa Silāh-dārı ‘Alī Ağanıñ oğlıdır, Delvinede Aydonatlı, kâdī, vefâtı H.1144/M.1731.

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

Marīz-i ‘ ışk olanı derd-i dil-rübā yoqlar

Kiŝiyi vaqt-i zarūretde āŝinā yoqlar

Zülālī olma şakın feyz-i ŝubhdan ğāfil

Seherde ğonce-i neŝküfteyi ŝabā yoqlar

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

(391)Kimi iŝkenbeden söyler cigerden nāleler eyler

Döner fir fir elinde hāmesi çün sīh-i püryanı

Selāmetle sözin vaşf eyledikçe halk ider ikrāh

Dehāna almağa mā’-i Zülālī āb-ı hayvānı

Rāmiz, 135; Sālīm, 326; Sicill-i ‘Oŝmānī, c. II, ŝ. 151.

1613. ZÜLĀLĪ

Zülālī Çelebī, kâdī.

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

La‘ l-i cānān ŝevkıdir her lahza cān eglencesi

‘ Āŝıkm olur ŝarāb-ı erguvān eglencesi

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Cānımı āŝüfte kıldı zülf-i müşg-āsā ‘Alī

Gönlümi dīvāne kıldı āh bu sevdā ‘Alī

Her tarafından çekmiŝim sīnemde şekl-i zü’l-fekār

Baş açıq abdālınıñ gitmez dilimden yā ‘Alī

Sehî, 79.

1614. ZÜLÂLÎ

Maḥmūd Zülâlî Efendi, Meḥmed Efendiniñ oğlıdır. Mecelle, 241.

1615. ZÜLÂLÎ

Ḥacı Feyzu'llâh Efendi, Ğucdübânlı. 'Ārif Ḥikmet, 33.

1616. ZÜLFETÎ

Enderûnlı Süleymân Efendi, Bosnalı, müderris, Çuḳadâr-i pâdişâhî
Meḥmed Paşanıñ birâderi.

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Dilim sîrâb-ı 'ışḳ oldı baña bir ğam-güsâr olsa

Reh-i mey-ḥâne-i 'ışḳda benimle ḥâk-sâr olsa

Şafâ-bahşâ-yı şahbâdan geçilmez bâğ-ı fânîde

Velî şahn-ı gül-istânda şarâbı ḥumâr olsa

Şafâ'î, 217.

1617. ZAMÂNÎ veyâ SÂ'Î

Maḥmūd Zamânî Çelebî, Ergeneli veyâ Edirneli, Şeh-zâde Muştafânî
Sekkânlar kâtibi, vefâtı H.960/M.1552.

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

Zencîr-i zülf ü çâh-ı zenahdâna dil düşüp

Bir gözi yaşlu sâ'il zindân olup gezer

Bilmez ki nice âzîde ağyârı gezdirüp

Gören şanur Zamānī sekbān olup gezer

Ḳāmūsü'l-a' lām, c. IV, ş. 2420; Sicill-i 'Oşmānī, c. II, ş. 429; Ḥasan Çelebī, 146; 'Aşık Çelebī, 117; Mecelle, 241; Enīsü'l-müsāmirin, 76.

1618. ZAMĀNĪ

Zamānī Çelebī, Edirmeli, Sulţān Selīm-i Evvel devrinde vefāt itdi.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Didem yāra 'izārında nedir zülf-i siyeh cānā

Didi ol gözlerim nūrı ki olmaz bī-duḡān āteş

Ḳāmūsü'l-a' lām, c. IV, ş. 2420; Laţīfī, 177; Mecelle, 241; Enīsü'l-müsāmirin, 76.

1619. ZEMĪNĪ

Za' im Maḡmūd Efendi, İstanbullu, sipāhī, vefātı H.960/M.1552.

Mef' ūlü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

(392)Dünyā kaçan ki tazelēnüp nev-bahār olur

Ḳanlı yaşımla yer yüzi hep lāle-zār olur

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

N'ola şeh-bāz-ı felek eylese pervāz-ı şikār

Bāl ü per āña şafaḡdır meh-i nevdır minḡār

Deheniñ mühr-i Süleymān ḡaṡıñ ism-i ' aḡam

N'ola ta' zīm için öpsem āñı ey gül- ruḡ-sār

Ey Zemīnī ne imiş dā'ire-i ḡam bildiñ

Merkez-i ' ışḡa başaldan ayaḡıñ çün perkār

Ḳāmūsü'l-a' lām, c. IV, Ő. 2422; Sicill-i 'OŐmānī, c. II, Ő. 429; Ḥasan Çelebī, 146; 'ĀŐıĳ Çelebī, 117; Sehī, 133.

1620. ZENCİRİ

Zencirī Çelebī, cān-bāz.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

ĀteŐ-i 'ıŐĳa giren merdüm-i merdāne gerek

Bāl ü per yaĳmaĳa cānānına pervāne gerek

Biri gül-leblerim em didi ĳabül eylemedim

Gül gibi güldi didi söyle saña yā ne gerek

Sehī, 120.

1621. ZEYNE'D-DİN

Zeyne'd-dīn Çelebī, MuzaŐfere'd-dīn Çelebīniñ oĳlıdır, Kütahyalı, Mevlevī, vefātı H.800/M.1397, Sicil, Őeyĳ Mevlevī Celāle'd-dīn Erguvandan (vefātı 775) taĳŐil itdigini yazdıĳı ĳalde Zeyne'd-dīn Çelebīniñ vefātı tārīĳini biñden Őoñra göstermesi yañlıŐdır. Sicill-i 'OŐmānī, c. II, Ő. 432; EŐrār Dede, 133.

1622. ZEYREKİ

Meĳmed Çelebī, Zeyrek Meĳmed Çelebī dinmekle meşhürdur, Brusa müftisi, vefātı H.859/M.1454, Brusada PıñarbaŐında medfündür, 'OŐmānlı Mü'ellifleriniñ vefātı tārīĳini 912 göstermesi yañlıŐdır.

Mef' ülü Fā' ilātün Mef' ülü Fā' ilātün

Fürĳat gününde ey serv geldikde sen kıyāma

انى رايت دهرا من هجرک ال قيامه

Vaşl ü firāk-ı yārı benden su'āl eylen

فى فربها عزاب فى بعدها سلامه

Her çend h̄idmet itdim şoñı nedāmet oldı

من جرب المجرب حلت به الندامه

Şakāyık Mecdī; Göldeste, 270; 'Osmānlı Mü'ellifleri, c. I, ş. 319; Mecelle, 244.

1623. ZEYREKİ

'Acem Zeyrek, Hemedānlı, mütercim-i mihr ü mäh, kätib-i mālîyye, Ramazān-zāde Piri Paşa mensūblarından.

ميكنم سعى طواف كعبه كوى ترا

Ey sanem çün لئيس للانسان الاماسعى

'Ahdī, 179; 'Ālī Tārīhi, 193.

1624. ZEYREKİ veyā ĀNİ

Zeyrek-zāde Meḥmed Ānī Çelebī ibn-i Müderris Paşa Çelebī ibn-i Meḥmed Zeyrek Efendi, elif ḥarfine baḳ. Nu.: 276.

(393)1625. ZEYNEB

Zeyneb Hātūn, Ḳādī Ḳarabelā'i Meḥmed Çelebīniñ kızıdır, Ḳaşṭamonulı veyā Amasyalı, Ḳādī İşḫāḳ Fehmī Çelebī zevcesi, vefātı H.879/M.1474, Amasyada medfūndur.

Mef' ūlü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Keşf it niḳābımı yiri gögi münevver it

Bu 'ālem-i 'anāşırı firdevs-i enver it

Depret lebüni cūşa getür havz-ı kevseri
‘Anber saçını çöz bu cihānı mu‘aṭṭar it

Zeyneb қо meyli zīnet-i dünyāya zen gibi
Merdānevār sāde dil ol terk-i zīver it

Ḥasan Çelebī, 147; Laṭīfī, 178; Beyānī, 37; Sicill-i ‘Oṣmānī, c. II, ş. 436; Keşfü’z-ẓunūn eski ṭab‘, c. I, ş. 511; ve yeñi ṭab‘, c. I, ş. 791; ‘Oṣmānlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 219; Kāmūsü’l-a‘lām, c. IV, ş. 2449; ‘Āşık Çelebī, 138.

1626. ZEYNEB

Zeyneb Ḥātūn.

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

Şehā bu şūret-i zībā saña Ḥaḫdan hidāyetdir
Şanasıñ sūre-i Yūsuf cemālīñden bir āyetdir

Seniñ ḫüsnüñ benim ‘ışkıım seniñ cevriñ benim şabrım
Efendim dem-be-dem artar tükenmez bī-nihāyetdir

Sehī, 122.

1627. ZĪNET

Ḥüseyn Zīnet Efendī, Yek-dest Şeyḫ Muştafā Efendī etbā‘ından Ḥasan Ağanıñ oğlıdır, İstanbullu, kādī, Sulṭān ‘Abdü’l-ḫamīd-i Evvel devri şu‘arāsından. Rāmiz, 135; Sicill-i ‘Oṣmānī, c. II, ş. 436.

1628. ZĪNETĪ

Zīnetī Çelebī, Serezli, Ebū’s-su‘ūd-zāde Aḫmed Çelebī mu‘īdi, vefātı H.963/M.1553 “fevt-i Zīnetī, فوت زینتی” cümlesi vefātına tārīḫdir.

Siyeh fūta kuşanup girse hamāma o meh-peyker

Ṭas çalarlar ay tuṭuldu zann idüp yir yir

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

N'ola āh itsem sen urduqça ten-i şad- çāke tīr

Ey kaşı yā toz kopar düşdükça hāke tīr

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Dāmen ālūde vü destār perişān yağa çāk

Kapıña geldi yine Zīneti-i rüsvāyī

Sicill-i 'Osmānī, c. II, ş. 436; Kāmūsü'l-a'lām, c. IV, ş. 2449; Kāf-zāde, 59;
'Ahdī, 176; Hasan Çelebī, 146; Mecelle, 245; 'Āşık Çelebī, 119; Beyānī, 37;
Riyāzī, 70; 'Ālī Tārīhi, 193.

1629. ZĪNETĪ

Zīnetī Çelebī, Serezli, dāniş-mend.

Öykünmeseydi 'ārıza gül didükleri

Nāmıyla baḥş ider miydi bülbül didikleri

'Ahdī, 178.

(394)1630. ZEYNĪ

Kātib-zāde Kādī Zeyne'l-'ābidīn Efendi, pederi Şadr-ı A'zam Meḥmed Paşanıñ dīvān kātibi idi, vefātı Ramazān 1011/M.1602, Şeyḫ Vefā Cāmi' i ḥazāiresinde medfūndur.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Bu gün meydān-ı rezm içre sen itdiñ fetḫ-i Şirvānı

Umarım idesin min-ba' d zemīn-i Īrān u Turanı

زاوتاد عشق میزند چنکی چو او ستادم

حجاز پنجکاه آغاز و عراق نوا دادم

Şakāyık Nev‘î-zāde, 457; Qāmūsü’l-a‘lām, c. IV, ş. 2449; Hasan Çelebî, 147; Mecelle, 245.

1631. ZEYNÎ veyâ ŞÂHÎ

Ak Maḥmūd Efendi-zāde Zeyne’l-‘ābidîn Seyyid Meḥmed Efendi, şudûrdan Ak Maḥmūd Efendiniñ oğlıdır, İstanbullı, Şeyhü’l-islām, 19 Cemāziye’l-evvel 1078/M.1667 târihinde İstanbulda doğdı, vefâtı 30 Zîl-ka‘de 1164/M.1750, Eyyûbda Küçük Emîr Efendi önünde pederi yanında medfûndur,

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

Rıhletinde hüsni-hâl-i vaqtini taşdıq ile

Didi târihin ricâlü’llâh hüsni-hâtıme

دیدى تاريخين رجال الله حسن خاتمه

beyti vefâtı târihidir.

Devḥatü’l-meşāyih, 95; Sâl-nâme-i ‘İlmiyye, 522; Sicill-i ‘Osmānî, c. II, ş. 433; Mecelle, 245.

1632. ZEYNÎ

Hâfîz-zāde Hâfîz Zeynî Efendi, İstanbullı, Devr-ḥ‘ân.

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Fe‘ ülün

Küsüp dilber selâmını keselden

Ṭabî‘at olmadı ḥâli keselden

Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtün Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtün

Alıyla gönlüm alan ruḥlarınıñ alıdır

Serv-ḳaddin severiz himmetimiz ‘ālîdir

Ġayrdan Őimdi ħayāliyle gōnūl ħālīdir
Sevdigim Şehirde Őarrāf Ġasan bālīdir

ĠĀŐık Ġelebī, 119.

1633. ZEYNĪ

Zeynī Ġelebī, Serezli.

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fe' ūlūn

FāŐ eyledi āfāka yine dildeki derdi
Gōrdūñ mi ne reng etdi baña ħehre-i zerdi
Fe' ilātūn Fe' ilātūn Fe' ilātūn Fe' ilūn
İtmeyūp dilde Őehā mihriñi pinhān-ı Őubħ
Eyledi Őevħiñle ħāk-i girībān-ı subħ

ĠĀŐık Ġelebī, 120.

1634. ZEYNĪ

Seyyid Meħmed Zeyne'l-Ġābidīn Efendi, Ķal' ecikli Mūderris İbrāhīm
Efendiniñ oħludur, İmām-ı evvel-i pādīŐāhī. ĠĀrif Ġikmet, 33.

(395)1635. ZEYNĪ veyā ZEYNLİ

Zeynel Paşa, Kefe vālīsi, Sulţān Selīm-i Evvel bendelerinden, vefātı 934
/M.1527.

Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilūn

Devr-i gūlde dūŐmeyūp elden ayaħı lāleniñ
Bezm-i gūlŐende yanar par par ħerāħı lāleniñ
Mūstef' ilūn Fe' ūlūn Mūstef' ilūn Fe' ūlūn
Efsāne-i cūnūnı destān olup oħunsun

Hengāme-i balāda ŧi‘ r-i sehī t̄uyukdur

Sehī, 25; Kāmūsü’l-a‘ lām, c. IV, ŧ. 2449; Sicill-i ‘Oŧmānī, c. II, ŧ. 436, Laṭīfī, 177; Ḥasan Çelebī, 147.

1636. ZEHĀVĪ

Baban-zāde Meḥmed Feyzī Efendi, Süleymāniyyeli, Bağdād müftisi, vefātı H.1308/M.1890.

درمیان جبر و تفیض اختیاری هست و نیست

همچو آن ماهی کی می آید فرود از آب شار

‘Oŧmānlı Müe’llifleri, c. I, ŧ. 322.

1637. ZÜHDĪ

Kāḍī Aḥmed Zühdī Efendi, Kürd-istānlı, vefātı H.1087/M.1676.

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

‘Āŧıq-ı ŧem‘-i ruḥuñ pervāne derler gönliñe

Pes ḥarīq-ı nār-ı ‘ıŧıñ yana derler gönliñe

ŧakāyık ŧeyḥī, c. I, ŧ. 75; ŧafā’ī, 214.

1638. ZÜHDĪ

Zühdī Aḥmed Efendi, Nevroḳoplı, ŧeyḥ, vefātı H.1165/M.1751, Selanikde Pazar Tekyesinde medfündür.

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

Ṭarīq-ı Ḥaḳḳa girdiñse ‘azīmet rāh-ı yabandır

Gönül ŧehrine irdiñse ğanīmet ḥadd ü pâyandır

Ṭaleb-kārsañ dil-ārāya naḳar kıll ŧer‘-i ğarrāya

Cehd kıl hükmin icrāya şerī'at baħr-i 'ummāndır

'Oşmānlı Mü'ellifleri, c. I, ş, 78.

1639. ZÜHDİ

Zühdî Efendi, Morada Gördeşli, pās-bān başı, vefatı H.1186/M.1772.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Ṭaşavvurla kıyās itdim o şūħun zātını Zühdî

Netice şeklinin hem-tāsı yoķ şuğrā vü kübrāda

Şefkat, 76; Sicill-i 'Oşmānī, c. II, ş, 429.

1640. ZÜHDİ

Fetvāemīnī-zāde Meħmed Zühdî Efendi, İstanbullı, Harem-i şerīf müdürī, vefatı H.1259/M.1843, Sicil ismini Maħmūd Zühdî ve vefatı tārīħini 1292 diye yazmışdır.

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Çü bülbül itdi beni ol piyāle-i gül-reng

Derūn-ı sīnecigim kıldı lāle-i gül-reng

Hum-ı şarāba düşünce o sākī-i gül-ruħ

İhātā itdi dimiş māhı hāle-i gül-reng

Ne dem ki ğamze-i ħūn-rīzi kaşd-ı cān eyler

Olur fütādelerine nevāle-i gül-reng

Bu şeb bezmde itdi çün o māh-rū Zühdî

Alındı ħaṭṭ-ı ruħundan maķāle-i gül-reng

Faṭīn, 166; Sicill-i ‘Oṣmānī, c. II, Ő. 431. [Dīvān, Alī Emīrī Efendi Manzūm Eserler (Millet Ktb.) 313]

1641. ZÜHDİ

İsmā‘īl Zühdī Efendi, apucubaŐı Sūleymān Aġanıñ oġlıdır, MıŐır apu kethūdāsı ve tersāne nāzırı, (396) H.1214/M.1799 tārīhinde İstanbulda doġdı, vefātı 16 Zī‘l-a‘ de 1273/M.1856, Eyyūbda medfūndur.

Fā‘ ilātūn Fā‘ ilātūn Fā‘ ilātūn Fā‘ ilūn

‘İŞ-i ‘ibretle cihānda oġ göze ıldım naŐar
Görmedim bir böyle eŐm-i hūb mā-zāġal-baŐar

Ebruvānı avs-ı udretten o Őūh-ı dil-keŐiñ
Bir baġıŐda tır-i müjġānı hemān cāndan geer
Mefā‘ ilūn Mefā‘ ilūn Mefā‘ ilūn Mefā‘ ilūn

Ĥayāl ü fikr-i dilber yoġiken etrāf-ı hātırdā
apıldım ez azā bir kāfir-i hūсне manastırda

āmūsü‘l-a‘ lām, c. IV, Ő. 2433; Sicill-i ‘Oṣmānī, c. II, Ő. 430; Faṭīn, 167.

1642. ZÜHDİ

Ĥāfız Meġmed Zühdī Efendi, Mūderris Ĥacı İsmā‘īl Efendiniñ oġlıdır, rabzonlu, kāġıdcı, H.1226/M.1811 tārīhinde rabzonda doġdı, vefātı H.1292/M.1875, rabzonda Kūek ‘İmāret abr-istānında babasınıñ yanına defn idildi, vefātı tārīhini Siciliñ 1274 göstermesi yañlıŐıdır.

Mef‘ ulū Mefā‘ ilū Mefā‘ ilū Fe‘ ulūn

Her kim ki anıñ ‘ıŐı ola ‘ālemde delīli
Elbetde olur mūltefit Rabb-ı celīli

Gāh eylerim ol māhı celāl ile temāşā
Gāhī mütecellī görünür vech-i cemīli
Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün
Muşhaf-ı ruhsārına bir dilberin kıldım nazar
Ser-be-ser āyāt-ı Qur'āniyyeyi tefsir ider

Şoñ 'Aşır Türk Şā'irleri, 2105; Sicill-i 'Osmānī, c. II, ş. 430; Faṭīn, 168.

1643. ZÜHDİ

Ḥāfız Meḥmed Zühdi Efendi, Trabzonlu Ḥāfız Ṭayyib Efendinin oğludur, H.1270/M.1853 tārīhinde Trabzonda doğdı, vefātı 8 Eylül 1332/M.1913 Karadenizde mağrūkan. Trabzonlu Ḥamāmī-zāde İhsān Begin bu kıt'ası vefātına tārīhtir.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün
Şā'ir-i 'ārifdi Ḥāfız Zühdi-i deryā-dil āh
Eyledi baḥr-i felāketde ğariķan irtihāl
Mevce-i eşkimle yazdım cevherin tārīhini
Zühdi Efendiye cāy oldu yemm-i ğufrān bu sāl
Mef'ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün
Kim ki gönül virirse hezār āşinālara
Ḳatlanmalı taḥammüli müşkil belālara
Bilmezligiyle gönülümü virdim o āfete
Aldandım eski eylediği merḥabālara
Nāz ü cefāda lāzime-i ḥüsn-i 'ışķdır
Yap bildiğin kadar güzelim mübtelālara

Qalmazdı ‘ayb-ı dıgeri h̄acet teccessüse
İnsân baqaydı etdigi bunca haḫālara

Ṣoñ ‘Aşır Türk Şā‘irleri, 2107; ‘Oşmānlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 220.

(397)1644. ZÜHDİ

Hüseyn Zühdî Efendi, Şofyalı, Mîr-i mîrāndan Hüsrev Paşanıñ dîvān
kātibi.

Mef‘ ulü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün

Meydān-ı hüsni içinde bulunmaz saña yiter
Kūyuñ gedalarında bulunmaz baña yiter

‘Uşşâk-ı müstmendi saçuñ dārına as n’ola
Ġamzeñ hadengi dillere tîr-i belā yiter

Hüsni ile mihr olursa cihānıñ güzelleri
Meyl eylemez birine dil ol meh-liḫā yiter

Zühdî figānım ol mehüñ irüp ḫulaḫına
Raḫm eyleyüp didi yiter ey mübtelā yiter

‘Ahdî, 177.

1645. ZÜHDİ

Enderünlü Zühdî Beg, ser-kātib, Sulṫān Aḫmed-i Şālis devri şu‘arāsından.

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

‘Aceb mi meyl iderse denîlere dünyā
Ki şer‘de zene vācib küfüv ola şevher

Ṭayyār-zāde ‘Aṭā Tārīḥi, c. IV, Ő. 209.

1646. ZÜHDİ

Aḥmed Zühdî Efendi, Üsküdarlı, Eshām-ı muḥāsebe ḳalemi ketebesinden, H.1248/M.1832 tārīḥinde Üsküdar da doğdı, H.1264/M.1847’de ḥayātda idi.

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

Sīne-çāk-i ḥaṇçer-i āzār-ı ‘ıŐıım el-ġıyāŐ

El-ġıyāŐ üftāde-i ekdār ‘ıŐıım el-ġıyāŐ

Dām-ı miḥnetden rehā mümkin degildir göñlüme

Tā ezelden çünki ben ġam-ḥı̇ār-ı ‘ıŐıım el-ġıyāŐ

Seyr idelden ‘ārız-ı gül-gün-ı yārı dem-be-dem

Bülbül-i nälende-i gül-zār-ı ‘ıŐıım el-ġıyāŐ

Künc-i ġamda her gice ḳan ağlamakdan Őubḥadek

Zühdî-i ġam-ḥı̇ār-veş bīdār-ı ‘ıŐıım el-ġıyāŐ

Faṭīn, 169.

1647. ZÜHDİ

Zühdî Yūsuf Dede, Ṭrabluslı Aḥmed Efendiniñ oġlıdır, BeŐiḳŐaŐ Mevlevî-ḥānesi Őeyḫi, H.1185/M.1771 tārīḥinde ḥayātda idi. Esrār Dede, 134.

1648. ZİVER

İbrāḥīm Ziver Efendi, İstanbullu, Anaṭolı ḳalemi ketebesinden, vefātı 1074/M.1663, Sicilliñ vefāt tārīḥini 1174 göstermesi yañlıŐdır. Rāmiz, 136;

Sicill-i ‘Osmānī, c. II, ş. 437. [Dîvân, İstanbul Millet Kütüb-hânesi, 34 Ae
Manzum 189]

1649. ZĪVER

Aḥmed Zīver Efendi, Hâcıoğlıpazarlı, vefâtı H.1174/M.1760,
Silivrikapuda medfûndur. Mecelle, 245.

1650. ZĪVER

Aḥmed Zīver Efendi, Melâmiyyûndan, vefâtı H.1202/M.1787.

Mef’ ulü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün

Yandım şerâr-ı micmer-i ḥâl-i mu’ anbere

Düşdüm ḥayâl-i ğamzen ile nûk-i ḥançere

Ben bildigim keremver ise ol levend-i ḥüsn

Naḳd-i vişâlin arz ider elbette Zīvere

Dîvânı, Emîrî Efendi kısmında, Millet Kütüb-hânesinde Nu.: 189; Üniversite
Kütüb-hânesinde Nu.: 410; Şefkat, 76; Sicill-i ‘Osmānī, c. II, ş. 437.

1651. ZĪVER

Ferruḥ Efendi-zâde Seyyid Zīver Efendi, şıkk-ı şâliş defter-dârı Kıyımli
İsmâ’ il Ferruh Efendiniñ oğlıdır, H.1224/M.1809 târiḥinde İstanbulda doğdı,
vefâtı 1245/M.1829, Beşiktaşda Yahyâ Efendi Tekyesi Kabr-istânında
medfûndur, Es’ ad Efendi vefâtı târiḥini 1247 göstermiştir. Faṭîn, 170; Es’ ad,
44; Sicill-i ‘Osmānī, c. II, ş. 437 ve c. IV, ş. 14.

1652. ZĪVER

Aḥmed Şâdıḳ Zīver Paşa ibn-i Defter-ḥâne ketebesinden Meḥmed Şâdıḳ
Münif Efendi ibn-i Enderünlü Arnabud Ḥasan Ağa, H.1208/M.1793 târiḥinde

İstanbulda doğdı, vefâtı 14 Zî'l-ħicce 1278/M.1861, Medîne'de Ĥazret-i 'Osmân civârında medfûndur, 'Osmânlı Mü'ellifleriniñ vefâtı târiħini 1277 göstermesi yañlışdır.

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Gül dime la' liñe gül böylece ĥandân olmaz

Gün dime rûyiña gün böylece rahşân olmaz

Eylemez nefsine dâ'ir shevâtı 'âdet

Ĥulq-ı ĥayvân ile me'lûf olan insân olmaz

Silah-dâr-zâde, 37; Sicill-i 'Osmânî, c. II, Ő. 437; Őoñ 'Aşır Türk Şâ'irleri, 2090; 'Osmânlı Mü'ellifleri, c. II, Ő. 220; Faṭîh, 170; Keşfü'z-ẓunûn Zeyli, 507.

1653. ZİVER

Tırnaçcı-zâde Meĥmed Sa'id Ziver Beg, Enderûnlı Kâđi Seyyid Muştafa Begiñ oğlıdır, 17 Zî'l-ħicce 1227/M.1812 târiħinde Üsküdar'da doğdı, vefâtı 1 Şafer 1290/M.1873, Ĥaydarpaşada medfûndur.

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Şarâb-ı 'ışğdan dilde tolu peymânemiz vardır

Tükenmez tâ kıyâmet bâdesi ĥam-ĥânemiz vardır

Dolaşmış perçem-i yâra çözülmöz 'aqlımız Ziver

Gerçi dürr-i Şi'r ile muşanna' bir şânemiz vardır

(399)Bir dil ki şadr-ı şıdğ u şafâda ĥarâr ider

Kendin o şadr içinde bülend-i 'itibâr ider

Dīvānı Üniversite Kütüb-hānesi Nu.: 1242. Şoñ ‘Aşır Türk Şā‘irleri, 2095; Sicill-i ‘Osmānī, c.II, ş. 438; ‘Ārif Hikmet, 33; Faṭīn, 172. [Eş‘âr, Millî Kütüb-hâne-Ankara, 06 Mil Yz A 3381]

1654. ZĪVER

Meḥmed Zīver Efendi, Kafkasyalı, Trabzon Meclis-i İdāre başkātibi, H.1237/M.1821 tārīhinde Kafkasyada doğdı, vefātı 15 Haziran 1295/M.1878, Trabzonda Ḥatuniyye Cāmi‘i ḥavlısında medfūndur.

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

Düşelim ‘arızıña zülf-i semen-sā yerine

Yanalım âteşine ‘anber-i sārā yerine

İtmege tecribe te’şīr-i ḥavāşş-ı ‘ışkıñ

Çekelim şubḥ u mesā ismini esmā yerine

Eyledim ol şanemi deyr-i vişāle da‘vet

Açup ‘āgūş-ı temennāyı çelīpā yerine

Şoñ ‘Aşır Türk Şā‘irleri, 2102.

(400)1655. SĀ’İB

Ḥasan Kādī-zāde Yaḥyā Sā’ib Efendi, Borlulu Ḥasan Kādī-zāde ‘Aṭā’u’llāh Efendiniñ oğlıdır, Rāmiz, 142 Siciliñ Sālik maḥlaşıyla kayd itmesi yañlıştır, Sālik maddesine baq, Nu.: 1679.

1656. SĀ’İLĪ

Meḥmed Sā’ilī Efendi, Yeñişehir Fenerli, vefātı H.960/M.1552.

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Ḳatre Ḳatre sīnem üzre eşk şanma ey perī

Āteş-i hicrānıyla sīnem kabardı ser-be-ser

Āşık Çelebi, 208; Hasan Çelebi, 150; Sicill-i ‘Osmānī, c. III, ş. 2; Kāmūsü’l-a‘lām, c. IV, ş. 2529; Kāf-zāde, 62; Riyāzī, 72.

1657. SĀBIK veyā EMİN

‘Abdü’l-hādī-zāde Seyyid Meḥmed Emīn Efendi ibn-i Brusalı ‘Abdü’l-hādī Efendi ibn-i Şeyḫ ‘Abdü’l-bāķī Efendi. Emīn maddesine baķ Nu.: 238.

1658. SĀCİDĪ

‘Alī Sācidī Efendi, Yeñiköyli, Aķ Maḥmūd Efendi ketḫüdāsı ve fetvā emīni, vefātı 18 Rebī‘ü’l-evvel 1135/M.1722, Edirneķapusu ḫāricinde medfūndur, Siciliñ vefātı tārīḫini 1134 göstermesi yañlıştır.

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

Dil-i miḫnet ḫarīn-i fūrķati dil-dāra gösterdim

Ṭabīb-i ehl-i derde ḫaste-i bī-çāre gösterdim

Nemek-rīz-i teraḫḫum olmadı dürc-i dehānından

Tenimde tiĝ-i cevri-yarı pāre pāre gösterdim

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

Nedeñlü olsa şerm-i ‘arızıñla tāb-dār āteş

Seniñle olmaz ey gül-çehre hem-reng-i ‘izār āteş

Fürü-ı şu‘le-i nār-ı maḫabbet oldı ‘ālem-gīr

N’ola āb olsa āteş ḫāk āteş rūzgār āteş

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

Olsa bīkr-i ḫalemim ḫaclegeh-ārā-yı sūḫan

Döşenür maḫdem-i ṭa‘birine dībā-yı sūḫan

‘Osmānlı Mü’ellifleri, c. II, ş. 232; Sicill-i ‘Osmānī, c. III, ş. 531; Şafā’ī, 250; Belīg, 32; Sālīm, 328; Şaḳāyık Şeyhī, c. III, ş. 90; Mecelle, 245; Rāmiz, 136.

1659. SĀHĪB

Şālih Sāhib Dede ibn-i Şeyḫ Meḫmed Efendi ibn-i Zihnī Şālih Dede, Brusalı, Brusa Mevlevī-ḫānesi şeyḫi, vefātı H.1131/M.1718.

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

Zāhidiñ destinde ḳaldı sāḡar-ı şahbā ḡarīb

Hem-çü sübhā ber-kef-i rindān-ı bī-pervā ḡarīb

Mef’ ülü Fā’ ilātü Mefā’ ilü Fā’ ilün

Maḥv it vücūdı pūte-i ḫidmetde er gibi

Şāfi-‘ ayār sīretin olunca zer gibi

Şaḳāyık Şeyhi, c. III, ş. 300; Esrār Dede, 136; Şafā’ī, 253; Mecelle, 246; Belīg, 32; Keşfü’z-zunūn Zeyli, 507.

1660. SĀHĪB

Pirī-zāde Şeyḫü’l-islām ‘Osmān Sāhib Efendi ibn-i Şeyḫü’l-islām Pirī-zāde Meḫmed Şāhib Efendi ibn-i Yeñiçeri Ağalarından Pirī Aḡa, H.1122/M.1710 tārīḫinde İstanbulda doğdı, (401)vefātı 6 Zī’l-ka’de 1183/M.1769, evvelā Aḳsarāyda Murād Paşa Cāmi’i ḫazīresine defn olunmuşsa da mu’ahḫaran Selīmiyyede ‘ā’ilesi ḳabr-istānına naḳl olunmuşdur, me’ḫazleriñ ekşerisi vefātı tārīḫini 1183 olarak yazıyorlar ise de ‘Osmānlı Mü’elliflerinde yazılı olan “‘Osmān-ı Sitem-dīde” cümlesi 1184 raḳamını göstermektedir.

Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün

Gönül yap zāhidā beyt-i Ḥudādır t̄a’ at istersen

Muḫaḳḳaḳ dergeh-i bāb-ı cenneti ḫātır-şiken açmaz

Şefkat, 77; Faṭīn, 172; Sicill-i ‘Osmānī, c. III, Ő. 431; ‘Osmānlı Mue’llifleri, c. II, Ő. 113; Rāmiz, 137; Ḳāmūsü’l-a‘lām, c. II, Ő. 1087; Silāḥ-dār, 38; Devḫatü’l-meşāyiḫ, 103; Mecelle, 246; Tuḫfe-i Ḥaṭṭāṭīn, 684.

SONUÇ

Türk Edebiyatı tezkire yazma geleneği içerisinde Anadolu sahasında yazılmış tezkirelerden biri olan Tuhfe-i Nâilî bütün tezkirecilik tarihimizi dolayısıyla da Dîvân Edebiyatı'nın bütün şairlerinin biyografisini kendi bünyesinde toplaması açısından önemlidir.

Dîvân şiiri araştırmalarında yardımcı olmak amacıyla yazılmış olan bu eser temelde, Dîvân şairlerinin biyografilerine ulaşmak isteyenlere kolaylık sağlamayı hedeflemiştir. Bunun için, muhtevası başta şair tezkireleri olmak üzere 75 değişik kaynağın taranması ve bunların karşılaştırılması ile oluşturulmuştur.

Eserin yazarı şairlerle ilgili bilgileri eksiksiz ve tam olarak vermek amacıyla titizlikle çalışmıştır. Kaynaklarda geçmeyen şairleri çeşitli kütüphanelerdeki Dîvânları tarayarak ortaya çıkarması bu anlamda yaptığı en önemli çalışmadır. Diğer taraftan mevcut kaynaklardaki bilgileri mukayese ederek hatalı bilgileri düzeltmiştir.

Bu çalışmada Tuhfe-i Nâilî adlı eser ve yazarı Mehmed Nâil TUMAN konu edinilmiştir. Çalışma “Tuhfe-i Nâilî ve Metin” olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Esas bölümlere temel oluşturmak amacıyla çalışmanın giriş bölümünde edebiyat ve biyografi ilişkisi, Türk edebiyatı biyografi geleneği ve bu gelenekte şair tezkirelerin yeri ve önemi noktasında bilgiler verilmiştir. Bu amaçla Tuhfe-i Nâilî'nin bu gelenekteki yerini, önemini belirtmek için bu eserin yazıldığı zamana kadar kaleme alınmış tezkireler genel olarak değerlendirilmiştir. Yine giriş bölümünde Mehmed Nâil TUMAN'ın hayatı ve eserleri hakkında bilgiler verilmiştir.

Birinci bölüm Tuhfe-i Nâîlî'nin tanıtılmasına ve incelenmesine ayrılmıştır. Eser; kaynakları, şekil özellikleri, muhteva özellikleri ve anlatım özellikleri açısından tanıtılmış 301-400 sayfaları arasındaki 412 şair tezkirecilik geleneği açısından, biyografik bilgiler noktasında incelenmiştir.

Mehmed Nâîl Tuman eserinde 412 şairin edebî yönleriyle ilgili değerlendirmeler yapmadığından incelemede bu konu üzerinde durulmamıştır.

İkinci bölümde eserin 301-400 sayfalarının transkribe edilmiş metni bulunmaktadır. Çalışmada, Tuman'ın eserini tamamlamak amacıyla orijinal metinden farklı olarak şairlerle ilgili olan zikredilmeyen eserlerinin nerede olduğu, yine divan dışında eser verenlerin bütün eserlerinin künye bilgilerinin ne olduğu köşeli parantez içinde verilmiştir. Ayrıca ilgili bölümde geçen şairlerle ilgili şimdiye kadar yapılmış tez çalışmaları, eseri daha faydalı hale getirmek amacıyla yine köşeli parantez içinde verilmiştir.

DİZİN

- ‘Abbās Efendi, 329
‘Abdu’llāh Paşa, 366
‘Abdullāh Şefīk Efendi, 350
‘Abdu’r-raḥīm Nesīb, 382
‘Abdu’r-raḥmān, 324, 331, 362
‘Abdu’r-raḥmān Efendi, 336, 357
‘Abdu’r-raḥmān Ḥālīş Efendi, 353
‘Abdu’r-raḥmān Raḥmī Efendi, Kerkük, 329
‘Abdü’l-‘azīz Efendi, 329
‘Abdü’l-bākī Efendi, 400
‘Abdü’l-hādī, 372, 400
‘Abdü’l-ḥaḳ, 363
‘Abdü’l-ḥamīd Ağa, 328
‘Abdü’l-kādir-i Geylānī Türbesi, 353
‘Abdü’l-kerīm Efendi, 303, 308, 347, 358, 359, 380
‘Abdü’l-mecīd, 363
‘Acem-zāde, 376
‘Adliyye Nāzırı, 353
Ağriboz, 358
‘Ahdī, 330, 331, 335, 332, 338, 355, 356, 358, 364, 376, 379, 380, 381, 382, 385, 388, 392, 393, 397
‘Ahdī-i Bağdādī, 355
Aḥmed, 326, 328, 329, 332, 338, 340, 344, 359, 361, 378
Aḥmed-i Buḥārī Tekyesi, 365
Aḥmed Efendi, 307, 328, 338, 370, 397
Aḥmed Niyāzī Efendi, 350
Aḥmed Paşa, 336
Aḥmed Rāḡıb, 320
‘Āhū Efendi Tekyesi, 370
‘Ākif, 301, 307, 347, 359
Aḳ Maḥmūd Efendi, 394, 400
Aḳsarāy, 371, 401
Aḳşehir, 348
Alanyalı-zāde, 344
Alaşehir, 376, 389
‘Ālāy Kātibi Reşīd Efendi, 361
‘Alī, 349, 391
‘Ālī, 330, 331, 355, 356, 357, 364, 372, 375, 378, 385, 387, 392, 393
‘Alī Ağa, 365, 390
‘Alī Çelebī, 378
‘Alī Faḳīh, 388
‘Alī Mest Zāviyesi, 376
‘Alī Paşa Cāmi‘i, 321
‘Ālī Tārīḫi, 330, 331, 355, 356, 357, 364, 372, 378, 385, 392, 393
‘Alīşān Beg, 306
Allāh, 315, 323, 354, 361, 370, 373, 375, 385, 388
Altıncı Cemā‘at, 323
Altıncı Muştafa Ağa, 323
Amasya, 316, 331, 343, 356, 369, 371, 372, 393
Amasyalı Mehmed Çelebī, 331
A‘mā Zākī, 389
‘Ammeci Çelebī, 340
‘Amuca Çelebī, 340
Anatoli kādī-‘askeri, 317, 352
Anatoli kalemi, 398
Anatoli Ordusu, 383
Anḳara, 338, 375
Anḳaya, 372
Arabgir, 305
‘Arab-zāde Ḥamdu’llāh Efendi, 376
‘Arab-zāde Hüseyin Rāmiz Efendi, 322
‘Ārif Beg, 312
‘Ārif Efendi, 316, 317
‘Ārif Hikmet, 301, 302, 308, 309, 310, 312, 317, 322, 323, 328, 329, 342, 345, 347, 359, 365, 367, 368, 381, 384, 389, 391, 394, 399
Arz-ı rüm, 325, 327, 332, 342, 345
‘Aşım, 321, 333, 341, 357, 365, 380, 386
‘Aşık Çelebī, 304, 305, 330, 331, 338, 355, 356, 357, 364, 371, 372, 378, 384, 385, 387, 388, 389, 391, 392, 393, 394, 400
Aḫana, 374
‘Aḫ Tārīḫi, 307, 331
‘Aḫū’llāh Beg, 376
‘Aḫū’llāh Çelebī, 364
‘Aḫū’llāh Efendi, 306
Aḫrābū’l-‘aşār, 390
‘Ayān Meclisi, 349
Ayaşofya Cāmi‘i, 373
Ayaşofya Kütüb-ḫānesi, 356, 379
Ayaş, 342
Ayaşlı Hācı Aḫmed Efendi, 342
Aydın, 320, 382
Aydonat, 390
‘Ayntāb, 312, 314, 329, 347
‘Āyişe Sultān, 301
Ayvansarāyī, 327
‘Azīz Maḥmūd-ı Ürmevī, 334
Babaefendi, 355
Bademli Tekye, 353
Bafra, 303
Bāḡcesarāy, 355
Baḡdād, 329, 347, 350, 353, 355, 376, 379, 381, 389, 395
Baḡdād Vālisi ‘Ali Rızā Paşa, 347

Bağdâdlı Vehbî, 379
 Bahâ'î Efendi, 353
 Bahâristân-ı Gülistân, 357
 Bahâyi-zâde, 329
 Bâkî Maḥmûd Efendi, 373
 Balçık, 322
 Baldır-zâde Belîğ, 337
 Balıkesir, 306, 364
 Bâlî Efendi, 363, 365
 Baltacı Meḥmed Paşa, 332
 Bandırma, 359
 Bandırma Tekyesi, 309
 Bârî, 342
 Barla, 344
 Bartın, 365
 Başra, 389
 Bâyezîd 'Umûmî kütüb-hâne, 319, 327, 368, 377, 383
 Bâyezîd Mekteb-i Rüşdîsi, 348
 Beglerbegi, 302
 Behcet Efendi, 307
 Bekr Ağa, 340
 Belîğ, 304, 305, 306, 310, 311, 317, 318, 321, 324, 331, 333, 334, 335, 336, 337, 339, 340, 341, 345, 351, 358, 359, 363, 364, 365, 369, 370, 376, 380, 389, 390, 400
 Bergös, 354
 Berlin, 335
 Beşiktaş, 333, 351, 398
 Beşiktaş Mevlevî-hânesi, 397
 Beşîrî, 301
 Beyânî, 330, 331, 355, 356, 371, 372, 378, 379, 384, 385, 388, 393
 Bezmî Meḥmed, 373
 Bıyıklı Hüseyin Çelebî-zâde, 306
 Bıyıklı Hüseyin Efendi, 306
 Biğa, 313
 Biber Ḥasan Efendi, 356
 Bilâl-i Habeşî Türbesi, 352
 Bînbaşı Muştafâ Efendi, 350
 Birgili, 385
 Bolı, 388
 Bor, 400
 Bosna, 359, 365, 388, 390, 391
 Brusa Mevlevî-hânesi, 326
 Brusa, 307, 312, 314, 318, 320, 321, 326, 329, 331, 334, 335, 336, 337, 354, 355, 361, 362, 364, 365, 370, 372, 375, 376, 380, 387, 392, 400
 Bulak Matbaa'sı, 303
 Buḥârâ, 333, 384, 385
 Bülbül Deresi, 333
 Ca'fer Fevzî, 311
 Cârullah Efendi, 383
 Celâle'd-dîn Mevlânâ, 323
 Celîl, 375
 Celvetî, 377
 Cem, 310, 363
 Cemâle'd-dîn Aḳsarâyî, 372
 Cemâziye'l-âhîr, 320, 349, 368, 374
 Cemâziye'l-evvel, 306, 314, 326, 348, 356, 367, 376, 390, 394
 Cemşîd, 375
 Cezâyir, 323
 Cidde, 321
 Çalık Aḳmed Paşa, 303
 Çamlıca, 315
 Çanaḳkale, 315
 Çankırı, 350
 Çavdarî-zâde, 354
 Çelebî İsmâ'îl Efendi, 360
 Çelebî Sulṫân Meḥmed-i Evvel, 384
 Çelebî-zâde Meḥmed Efendi, 345
 Çengi Ḥalîl, 389
 Çeşmî-zâde Meḥmed Efendi, 347
 Çeşmî-zâde Reşîd, 367
 Çilingir 'Alî Efendi, 302
 Çirmen, 305, 365
 Çorlu, 364
 Dâhiliyye Nâzırı, 350
 Dânişmend Yahyâ Efendi, 316
 Dârb-hâne-i 'Âmire, 347
 Darü'l-ḥadîs Câmî'i, 304
 Dâvud Re'îs, 381
 Dâvud Paşa Câmî'i, 359
 Dâye Ḥâtun Câmî'i, 335
 Deli Hüseyin Paşa, 390
 Deli Kerîm, 355
 Deli Refî', 367
 Delvine, 390
 Dergâh-ı 'Alî, 302
 Dervîş 'Alî Beg, 389
 Dervîş Beg-zâde Muştafâ Beg, 362
 Dervîş Remzî, 374
 Devlet Giray, 332
 Devḫatü'l-meşâyih, 394, 401
 Dimetoka, 355
 Dîvâne Rüşdî, 340
 Dîvân-ı Hümâyün, 311, 332, 353, 354, 367, 371
 Dîvân-ı temyiz-i vilâyet, 301
 Diyar-ı Bekr, 301, 308, 313, 314, 320, 323, 334, 335, 353, 367, 370, 374, 383
 Drama, 313
 Ebe-zâde Feyzullah Efendi, 346
 Ebu's-su'ud Efendi Ḥazîresi, 353
 Ebü's-su'ud Efendi, 378
 Ebü's-su'ud-zâde Aḳmed Çelebî, 393
 Ebü-Bekr, 349
 Edirne, 304, 305, 317, 325, 340, 349, 350, 351, 357, 361, 364, 365, 371, 374, 371, 377, 391
 Edirnekapısı, 327, 343, 345, 346, 361, 365, 375, 400

Edirne Mevlevî-hânesi, 349
 Edremid, 382
 Efḍal-zāde Medresesi, 310
 Egriḳapulı Çelebî Efendi, 308
 Egriḳapulı H'āce Mehmed Rāsım Efendi, 303
 Egri-ḳapulı Ḥaṭṭāṭ Rāsım Efendi, 382
 Egriḳapı, 303, 348, 374
 Emīn, 400
 Emīr Buḫārī Tekyesi, 365
 Emīrī, 302, 305, 311, 314, 317, 319, 323, 327, 347,
 353, 356, 366, 368, 378, 379, 383, 386, 398
 Enderūnlı Arnabud Ḥasan Aḡa, 398
 Enīsü'l-mūsāmırın, 304, 355, 357, 364, 371, 378,
 384, 391
 Eregli, 380
 Erenköy, 339
 Ergene, 384, 391
 Ergili, 374
 Ermenek, 343
 Es'ad, 301, 307, 309, 310, 313, 317, 322, 327, 329,
 345, 347, 359, 367, 380, 382, 398
 Es'ad Muḫliṣ Paṣa, 325
 Es'ad Paṣa, 321
 Esīrī-zāde İsmā'īl Efendi, 368
 Eslāf, 311, 320, 324
 Esrār Dede, 323, 326, 330, 338, 339, 380, 392, 397,
 400
 Eylül, 309, 381, 396
 Eyyühüm Erik, 387
 Eyyüb Cāmi'i, 303
 Eyyüb Türbesi, 356, 364
 Eyyüb, 303, 321, 322, 324, 326, 329, 345, 353, 355,
 359, 371, 373, 394, 396
 Eyyübī Merāmī, 324
 Eyyüblü Ḥasan Aḡa, 324
 Fā'izī Es'ad Efendi, 373
 Fāzil Aḫmed Paṣa, 341
 Faḫriyye Ḥānım, 376
 Fātiḫ Cāmi'i, 349, 350
 Fātiḫ, 310
 Faṭīn, 301, 302, 303, 305, 307, 308, 309, 310, 311,
 312, 313, 314, 315, 316, 317, 320, 321, 322, 323,
 326, 327, 328, 331, 334, 338, 342, 343, 344, 347,
 348, 349, 352, 354, 358, 360, 362, 363, 365, 367,
 368, 369, 370, 371, 373, 374, 383, 395, 396, 397,
 398, 399, 401
 Fener, 301, 302
 Ferhād, 330
 Ferīḳ 'Āṭf Paṣa, 376
 Fevzī Paṣa, 312
 Feyzu'llāh Paṣa, 389
 Filibe, 313, 355, 384, 387
 Firdevs, 336, 339
 Firecik, 308, 309, 366
 Ġalata Mevlevî-hânesi, 338
 Ġalata, 334, 369
 Gelibolı, 375, 381
 Gelibolu Mevlevî-hânesi, 330
 Genc Mehmed Paṣa, 301
 Girid, 315, 322, 335, 334, 336
 Giridli-zāde Ḥasan Beg, 322
 Gölḫaṣoḡlu İbrāhım Sa' de'd-dīn, 328
 Gördeṣ, 395
 Ġucdüvān, 391
 Güftī, 334, 351, 380
 Güldeste, 330, 335, 355, 365, 372, 376, 392
 Güldeste-i Belīḡ, 337
 Güldeste-i Riyāz-ı 'İrfān, 385
 Gülṣenī Tariḳı, 388
 Gülṣenī-zāde Ḥācı Ḥāfiż Şāliḫ, 383
 Gül-zār-ı 'İrfān, 337
 Gümrük, 381
 Gürci Necib Paṣa, 360
 Ḥ'āce Mehmed Tefvīḳ Efendi, 354
 Ḥ'āce Neṣ'et Efendi, 366
 Ḥ'āce Sa' de'd-dīn Efendi, 329, 345
 Ḥācı Aḫmed Efendi, 360
 Ḥācı Dār-bāz Mesrūr Aḡa, 349
 Ḥācı Ḥ'āce Tekyesi, 384
 Ḥācı Ḥar-bāz Aḡa, 363
 Ḥācı Ḥasan Efendi, 372
 Ḥācı İbrāhım Beg, 301
 Ḥācı Maḫmūd, 352, 371, 379
 Ḥācı Maḫmūd Efendi, 352, 371, 382
 Ḥācı Murād Aḡa, 370
 Ḥācıoḡlupazar, 398
 Ḥācı Şerīf Aḡa, 302
 Ḥādīkatü'l-vüzerā, 324, 372
 Ḥāfiż Ahmed Nüre'd-dīn Efendi, 326
 Ḥāfiż Cemāle'd-dīn, 329
 Ḥāfiż Ḥasancān, 329
 Ḥāfiż İbrāhım Efendi, 382
 Ḥāfiż Mehmed, 329
 Ḥāfiż Mehmed Emīn Efendi-zāde 'Abdu'llāh Es'ad,
 369
 Ḥāfiż Tayyib Efendi, 396
 Ḥāḳḳī Paṣa-zāde 'İzzet Paṣa, 369
 Ḥāḳḳ, 305, 310, 329, 339, 340, 342, 350, 361, 368,
 373, 374, 393
 Ḥāḳḳī-zāde Şeyḫ 'Oṣmān Efendi, 303, 307
 Ḥaleb, 337, 349, 361
 Ḥālet Efendi, 352, 356
 Ḥālīl Ḥamid Paṣa, 312, 376
 Ḥalvetī, 335
 Ḥalvetiyye, 373
 Ḥamāmī-zāde İḫsān Beg, 396
 Ḥamīdiyye, 311, 327, 386
 Ḥamīdiyye Kütüb-hânesi, 327
 Hanya, 389
 Ḥaremeyn, 390

H̄arb-i ‘Umūmī, 375
 H̄arem-i ŧerīf, 395
 H̄‘ārezm, 322, 384
 H̄āriciyye Nāzırı, 313
 H̄arput, 328
 H̄asan Aġa, 378, 393
 H̄asan Beg, 360
 H̄asan Cān, 345
 H̄asan Çelebī, 326, 330, 331, 338, 355, 356, 364, 371,
 372, 378, 384, 385, 387, 388, 389, 391, 392, 393,
 394, 395, 400
 H̄asan H̄aydar Paŧa, 313
 H̄asan K̄āđı-zāde ‘Aṯāu’llāh Efendi, 400
 H̄āŧım Paŧa, 336
 H̄āŧımī, 380
 H̄ātem, 301
 H̄aṯṯāt Egriġapılı Meġmed Rāsım Efendi, 347
 H̄aṯṯāṯ Vaġdetī Efendi, 353
 H̄atuniyye Cāmi‘i, 399
 H̄aydarpaŧa, 312, 398
 H̄azīne Kütüb-hānesi, 383
 H̄azırān, 339, 362
 H̄azret-i Allāh, 342
 H̄azret-i ‘Oŧmān, 398
 H̄azret-i ‘Ömerü’l-fāruġ, 349
 H̄ekimbaŧı-zāde Yahyā Efendi, 331
 Hemedān, 392
 Hersek, 363
 Hezarġrad, 334
 H̄ıŧnımanŧūr, 362
 H̄ıṯāyī, 337
 H̄ızr, 335
 H̄icāz, 309, 349
 H̄ilmī Efendi, 390
 H̄isār Aġası Rāsıġ, 307
 H̄ıve, 322
 H̄orasānlı, 382
 H̄ōki Kōyü, 328
 H̄udā, 308, 321, 348, 349, 352, 361, 363, 379, 401
 H̄ülāŧatü’l-eŧer, 357
 H̄üdā’ī Tekyesi, 314
 H̄üdā’yī Maġmūd, 382
 H̄üseyn Beg, 320
 H̄üseyn Paŧa, 333
 H̄üsñ Beg, 309
 H̄üsrev Paŧa Kütüb-hānesi, 311, 319, 379
 H̄üsrev Paŧa, 397
 Isparta, 390
 İbradı, 313
 İbrāhım Efendi, 321
 ‘İffetī Muŧṯafā Efendi, 359
 İḫyā Efendi, 338
 İlyās Çelebī, 355
 İmām Rüşdī, 340
 ‘İnādiyye, 309, 338
 İrem, 340, 351
 ‘İsā, 348
 ‘İsā-zāde Sa‘de’d-dīn Mollā Efendi, 353
 İŧhāk, 357
 İŧhāk Fehmī Çelebī, 393
 İskender Paŧa-zāde H̄acı ‘Alī Beg, 301
 İskender, 375
 İskenderun, 328
 İsmā‘İL Aġa, 381
 İsmā‘İL Efendi, 315
 İsmā‘İL Ferruh, 398
 İsmā‘İL H̄aġķī Efendi, 343
 ‘İŧmet Paŧa, 353
 İstanbul, 303, 305, 307, 308, 309, 310, 312, 314,
 315, 316, 317, 318, 322, 324, 326, 330, 331, 333,
 334, 339, 340, 343, 345, 346, 347, 348, 349, 350,
 353, 357, 358, 359, 362, 363, 364, 365, 366, 367,
 368, 369, 370, 372, 373, 374, 376, 378, 380, 382,
 385, 386, 387, 388, 391, 393, 394, 395, 396, 398,
 400
 İstoliçe, 363
 İstoliçeli ‘Alī Paŧa, 363
 ‘İvaż Paŧa, 364
 İzmir, 338, 341, 362, 383
 İzmirli Ṭāhir Efendi, 338
 İznikmid, 317
 ‘İzzet ‘Alī Paŧa, 359
 ‘İzzet, 369
 Ka‘bey, 310, 368, 376, 378
 K̄āđı-‘asker Cāmi‘i, 340
 K̄āđı Kız Muŧṯafā Efendi, 335
 K̄āđıkōy, 343
 K̄ādirī-hāne Der-gāhı, 350
 K̄āđı-zāde Avuġat H̄āfız Rif‘at Efendi, 362
 K̄āđı Meġmed Biber Efendi, 356
 K̄āđı Meġmed Efendi, 331
 K̄āđı Meġmed Ṭāhir Efendi, 326
 K̄āđı Muŧṯafā, 365
 Kaġkasya, 349, 399
 K̄āf-zāde, 304, 330, 332, 336, 339, 355, 356, 357,
 364, 371, 372, 376, 378, 380, 384, 386, 388, 389,
 393, 400
 K̄āf-zāde Fā‘izī, 339
 K̄āhire, 385
 K̄al‘ecik, 394
 K̄alkandelenli ‘Ākif Paŧa, 349
 Kāmī, 339
 Kāmüsü’l-a‘lām, 307, 308, 309, 311, 312, 313, 320,
 321, 322, 323, 324, 326, 327, 328, 330, 331, 334,
 335, 338, 342, 344, 347, 348, 349, 352, 355, 356,
 358, 360, 362, 364, 365, 367, 368, 369, 370, 372,
 373, 374, 378, 379, 384, 385, 386, 387, 388, 389,
 391, 392, 393, 394, 395, 396, 400, 401
 K̄andiye, 303, 315, 328
 K̄anlıca, 302

- Kânûnî Sultân Süleymân, 325, 338, 378, 387
 Kaplan Muştafâ Paşa, 339
 Kapucıbaşı İsmâ'îl Ağa, 354
 Karaağac, 390
 Karabâlî-zâde, 386
 Karabelâ'i Meĥmed Çelebî, 393
 Karacaahmed, 350, 376
 Karacaşu Köyü 342
 Karadeñiz, 396
 Karaferye, 322, 344
 Karağümruk, 370
 Karaĥişâr, 317
 Karaman, 373, 375
 Kara Meĥmed, 306
 Karesi Meclis-i 'Umûmî, 382
 Karesi Meşâhîri, 306, 322, 364, 382
 Karinâbâd, 381
 Karş, 366
 Kârûn, 383
 Kasımpaşa, 389
 Kaşşâb -zâde 'Alî Çelebî, 355
 Kaştamonu, 326, 345, 393
 Kâtib Çelebî Fezlekesi, 357
 Kâtib Dâvud-ı Rûmî, 384
 Kayşeri Mevlevî-hânesi, 375
 Kayşeri, 311, 365, 366, 373, 375
 Kayalar Qabr-istânı, 312
 Keçeci Pîrî Câmî', 371
 Kefe, 395
 Kemterî, 315
 Ken'an Paşa, 377
 Kerkük, 329
 Keşfü'z-zunûn Zeyli, 304, 308, 309, 310, 311, 312,
 314, 317, 318, 320, 330, 331, 340, 341, 348, 355,
 357, 359, 360, 362, 365, 366, 368, 369, 371, 372,
 378, 380, 381, 382, 386, 393, 398, 400
 Kevşer, 301
 Kıbrıs, 309, 343, 349, 373
 Kıbrısî-zâde İsmâ'îl Haqqî, 368
 Kıbrıslı 'Alî Ağa, 343
 Kırmî 'Ömer Efendi, 346
 Kırim, 323, 327, 332, 352, 360, 398
 Kırkçeşme, 377
 Kilisî Hüseyin, 337
 Kilis, 337, 360, 365, 381
 Kîmyâger Zekî, 390
 Koca Muştafâ Paşa Tekyesi, 331
 Koçĥişârî-zâde 'İvâz Paşa, 320
 Koğacı Dede Türbesi, 367
 Konya, 307, 316, 320, 326, 357, 372, 382
 Konya Mevlevî-hânesi, 320, 326
 Koska, 318
 Köprülü Kütüb-hânesi, 341
 Köstendilî, 377
 Küçek Aĥmed, 320
 Küçek 'İmâret Qabr-istânı, 396
 Kudüs, 355, 359
 Kuloglı Riyâzî 'Alî Çelebî, 386
 Kur'aniyye, 396
 Kurdoğlı Qabr-istânı, 337
 Kurıçalı, 365
 Küsec Halîl Paşa, 317
 Küçük Emîr Efendi, 394
 Küçük Râşid Efendi, 354
 Kürd-istân, 313, 395
 Kütahya, 332, 392
 La' lî-zâde Çeşmesi, 343
 Lala İsmâ'îl Efendi, 341
 Lâlâ İsmâ'îl Efendi Kütüb-hânesi, 322
 Lâmba-zâde 'Abdü'l-halîm Efendi, 344
 Lañîfî, 330, 331, 336, 356, 371, 372, 378, 383, 385,
 387, 388, 389, 391, 393, 395
 Lebîb-zâde Refî', 368
 Leskovik, 377
 Leylâ, 310
 Leylî, 313, 372
 Loqmân, 351, 352
 Lügât-ı Târîĥiyye ve Coğrafya, 308, 320
 Ma'ârif Nezâreti, 350
 Mağnisa, 335, 370
 Maĥmûd, 308, 325, 334, 335, 339, 381, 383, 385, 391
 Maĥmûd Baba Qabr-istânı, 343
 Maĥmûd Zühdi, 395
 Mâliyye Nâzırı Kânî Paşa, 361
 Mâliyye Nâzırı Musâ Şafvetî Paşa, 360
 Manastır, 360, 361
 Mar' aş, 312
 Mardin, 372, 389
 Mecelle, 303, 304, 306, 307, 308, 311, 317, 318, 320,
 324, 326, 327, 329, 331, 332, 333, 334, 335, 336,
 338, 339, 340, 341, 345, 346, 347, 352, 355, 356,
 357, 358, 359, 366, 367, 372, 373, 376, 377, 378,
 379, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 391,
 392, 393, 394, 398, 400, 401
 Meclis-i Ma'ârif, 303
 Meclis-i Meşâyih, 382
 Meclis-i Vâlâ, 343
 Mecma'-ı Şu'arâ, 306, 324, 340, 373, 390
 Mecnûn, 310, 313, 372
 Medîne, 316, 360, 398
 Meĥmed, 309, 317, 324, 326, 327, 329, 330, 331,
 332, 333, 334, 335, 336, 339, 340, 357, 363, 390,
 391, 400
 Meĥmed 'Âkif Paşa, 350
 Meĥmed Beg Mescidi, 345
 Meĥmed Ebü'l-berekât ibn-i Hasan, 327
 Meĥmed Efendi, 305, 336, 357, 366, 379, 385, 391
 Meĥmed Emîn Efendi, 369, 380
 Meĥmed Es'ad Efendi, 342
 Meĥmed İhlâş Efendi, 314

Meḥmed-i Rābī', 310
 Meḥmed Mes'ūd, 320
 Meḥmed Paşa, 381, 391
 Meḥmed Rızā Beg, 376
 Meḥmed Rüşen, 382
 Meḥmed Sa' de'd-dīn, 329
 Meḥmed Şādık Münif Efendi, 398
 Meḥmed Sa' id Efendi, 347
 Meḥmed Şevkī Efendi, 318, 343
 Meḥmed Şihābü'd-dīn, 382
 Meḥmedü'l-cemālī, 378
 Meḥmed Veys Paşa, 349
 Meḥmed Zeyrek Efendi, 392
 Mekkī, 368
 Memi Şāh, 385
 Mengili Giray, 332
 Menteş-oğlu Bahāe'd-dīn Efendi, 309
 Merākī Efendi, 369
 Merkez Efendi Tekyesi, 346
 Merkez Efendi Qabr-istānı, 314, 361
 Mersin, 377
 Merzifon, 384
 Mesih, 335
 Mevlā, 339, 358
 Mevlānā-yı Rūm, 338
 Mevlānā-yı Rūmī, 316
 Mevlevī, 317, 323, 326, 330, 341, 354, 379, 392
 Mevlevī Celāle'd-dīn Erguvan, 392
 Mevlevī Çelebī Hācī Meḥmed Emīn Efendi, 360
 Mevlevī-ḥāne kapısı, 346
 Mısır, 312, 329, 356, 357, 358, 370, 375, 388, 395
 Mısır Vālisi İbrāhīm Paşa, 358
 Mihr-i Şāh Sulṭān, 379
 Millet Kütüb-ḥānesi, 302, 305, 311, 314, 317, 319, 323, 327, 340, 347, 352, 353, 356, 366, 368, 378, 379, 383, 386, 398
 Mīr-āḥūr-ı evvel Fazlı-zāde Meḥmed Beg, 359
 Mīr-'alem-zāde İskeçeli Topuzlı Muştafā Ağa 360
 Mīr-i mīrān, 397
 Mollā 'Aşkī Cāmi' i, 303, 308
 Mollā Fenārī Cāmi' i, 312
 Mollā Şemsi Āmidī, 355
 Mora, 301, 395
 Moralı-zāde Aḥmed Beg, 362
 Mostar, 341
 Mu' allim Fevzī Efendi, 328
 Mudurnı, 388
 Muḥarrem, 312, 343, 345, 349, 350, 351, 356
 Mu' in, 335
 Muḳābelecı-zāde Ḥasan Efendi, 301
 Murād Mollā Kütüb-ḥānesi, 311, 322, 327, 341, 386
 Murād Paşa Cāmi' i, 401
 Murād-ı Rābī' i, 375
 Murtaza, 356
 Mūsā Şafī Efendi, 346
 Musıka-i Hümāyūn, 302, 355
 Muştafā Efendi, 329, 347, 380, 382, 383
 Muştafā Efendi(Malatyalı), 310
 Muştafā Efendi, 337,
 Muştafā Efendi(Malatyalı), 310
 Muştafā Efendi(Dīvān-ı Hümāyūn Çavuşlar Kātibi), 367
 Muştafā Efendi(Sulṭān Bāyezīd Evḳāfı Rūz-nāmçecisi), 348,
 Muştafā Paşa, 331, 382
 Muştafā, 356
 Mūşul, 313
 Muş, 349
 Muẓaffere'd-dīn Çelebī, 392
 Mü'eyyed-zāde Şeyḫ 'Abdu'r-raḥīm, 372
 Mübārek Giray, 332
 Mücīb, 304, 324, 333, 363, 366, 380, 386, 388
 Müderris İbrāhīm Efendi, 394
 Müderris İsmā' il Ḥaḳḳī, 343
 Müderris Hācī İsmā' il Efendi, 396
 Müderris Hüseyn Efendi, 375
 Müderris Paşa Çelebī, 392
 Müstaḳīm-zāde, 3202, 303, 308
 Nācī Qāsim Efendi, 382
 Nāfız Paşa, 379
 Nāimā, 316
 Naḳīb-zāde Meḥmed İshāk, 370
 Naḳş-bendī Tekyesi, 351
 Naḳḳāş Bālī, 329
 Naḳḳāş qabr-istānı, 302
 Nazilli, 342, 363
 Nazmī, 372
 Nefes-zāde Seyyid 'Abdu'r-raḥmān Vālī Efendi, 366
 Nev' i-zāde, 355
 Nev' i-zāde 'Atā' i, 356
 Nevroḳop, 358, 395
 Nevşehir, 348, 380
 Nevşehirli Küçük Süleymān Efendi, 348
 Nil, 329
 Nisan, 353
 Nu' man Ağa, 314
 Nu' mān Fikrī Efendi, 349
 Nūr-i 'Oşmāniyye Kütüb-ḥānesi, 383
 Nūrī Paşa Cāmi' i, 329
 Nūzhet 'Oşmān Efendi, 312
 'Oşmān Efendi, 370
 'Oşmānlı Mü'ellifleri, 302, 303, 305, 306, 309, 311, 312, 314, 315, 318, 320, 321, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 330, 334, 335, 336, 338, 339, 341, 342, 347, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 357, 358, 361, 362, 363, 367, 368, 369, 372, 373, 376, 377, 378, 379, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 389, 392, 393, 395, 396, 398, 400, 401
 'Oşmānlı Tārīḫ ve Müverriḫleri, 347
 'Oşmān-zāde Aḥmed Tā'ib, 333

On Tokuzuncu ‘Asr, 325
 Otağçılar, 345
 Öksüzce Haṭīb Cāmi‘i, 303
 Öziçe, 305, 388
 Pāy-zen Yūsuf Paşa Türbesi, 377
 Pazar Tekyesi, 395
 Pertev Paşa, 352, 379
 Pınarbaşı Ḳabr-istānı, 321
 Pīrī Ağa, 400
 Pīrī Meḥmed Paşa, 304
 Pīrī Paşa, 392
 Rabb-ı celīl, 396
RĀCĪ, İmām Yūsuf Efendi-zāde Süleymān Rācī Efendi, 303
RĀCĪ, Rācī Efendi, Ḳarīn-ābādī, 303
RĀCĪ, ‘Osmān Rācī Efendi, 303
RĀCİḤ, Çalığ Aḥmed Paşa-zāde Meḥmed Rāciḥ Efendi, 303
RĀCİḤ, Şālīh Rāciḥ Efendi, 303
RA‘DĪ, Sipāhī Ra‘dī, 358
RĀĠİB, Aḥmed Raġīb Efendi, 320
RĀĠİB, Hācı Meḥmed Rāġīb, 320
RĀĠİB, Meḥmed Rāġīb, 320
RĀĠİB, Meḥmed Raġīb Çelebī, 317
RĀĠİB, Raġīb ‘Alī, 318
RĀĠİB, Rāġīb Beg, 321
RĀĠİB, Şadr-ı A‘zam Ḳoca Rāġīb Meḥmed Paşa, 318
RĀĠİBĪ, Dīvāne Rāġībī, 321
RĀĠİB, Meḥmed Raġīb Çelebī, 358
 Rāġīb Paşa Kütüb-ḥanesi, 319, 327
RĀĠMĪ, Meḥmed Raġmī Efendi, 358
RĀḤĪ, Kebeci-zāde Rāḥī Çelebī, 304
RAḤĪKĪ, Yūsuf Sinān Çelebī, 330
 Raḥīkī-zāde, 303
RAḤĪMĪ, ‘Abdu’r-raḥīm Raḥīmī Efendi, 331
RAḤĪMĪ, Hābeşī-zāde Ḥaṭṭāt ‘Abdu’r-raḥīm Raḥīmī, 331
RAḤĪMĪ, Rāḥīmī Beg, Kütahyalı, 332
RAḤMETĪ, Raḥmetu’llāh Dede, 330
RĀḤMĪ, ‘Abdu’r-raḥīm Raḥmī Efendi, 327, 329
RĀḤMĪ, ‘Abdu’r-raḥīm Raḥmī Efendi, Tatar Raḥmī, 327
RAḤMĪ, Gül Aḥmed-zāde Raḥmī, 329
RĀḤMĪ, H‘āce Raḥmī Efendi, 328
RAḤMĪ, İbrāhīm Raḥmī, 328
RAḤMĪ, Meḥmed Raḥmī Beg, 329
RAḤMĪ, Muştafā Raḥmī Efendi, 327
RAḤMĪ, Raḥmī Efendi, 328
RAḤMĪ, Raḥmī Pīr Meḥmed, 329
 Raḥmī-i Bağdādī, 329
RĀ‘Ī, Derviş Muştafā Rā‘ī, 317
RĀ‘İF, Enderūnlı Aḥmed Rā‘if Beg, 301
RĀ‘İF, Meḥmed Rā‘if Beg, 317

RĀ‘İF, Muḳābelecī-zāde veyā Rūz-nāmçeci-zāde Yūsuf Rā‘if, 301
RĀ‘İḲ, Enderūnlı ‘Alī Rā‘iḳ Efendi, 301
RĀḲİM, ‘Abdü’l-‘azīz Rāḳım, 322
RĀḲİM, Boz Efendi-zāde Meḥmed Rāḳım Paşa, 321
RĀḲİM, İbrāhīm Rāḳım Efendi, 321
RĀḲİM, Mollā Meḥmed Murād, 322
RAḲŞĪ, Süheylī-zāde Raḳşī Beg, 371
 Ramazān, 311, 318, 327, 329, 343, 345, 354, 360, 366, 380, 384, 389, 392, 394
 Ramazānoğulları, 353
RĀMĪ, ‘Abdu’r-raḥmān Rāmī, 324
RĀMĪ, Keçi-zāde Rāmī Çelebī, 325
RĀMĪ, Sa‘du’llāh Rāmī Paşa, 325
RĀMĪ, Şadr-ı A‘zam Rāmī Meḥmed Paşa, 324
RĀMİŞ, Rāmīş, 323
 Rāmiz, 301, 303, 305, 307, 308, 310, 311, 318, 320, 322, 323, 326, 327, 329, 331, 334, 335, 336, 341, 344, 346, 347, 352, 355, 359, 363, 364, 367, 369, 371, 374, 377, 380, 381, 382, 387, 389, 391, 393, 398, 400, 401
 Rāmiz Tezkiresi, 329
RĀMİZ, Aḥmed Rāmiz Beg, 322
RĀMİZ, Altıncı-zāde Silāḥ-şūr Muştafā Rāmiz, 323
RĀMİZ, Rāmiz ‘Abdu’llāh Paşa, 323
RĀMİZ, Seyyid Meḥmed Rāmiz Efendi, Şarı Rāmiz, 322
 Rāmiz, 302, 346
RA‘NĀ, Muştafā Ra‘nā Efendi, 358
RĀSİḤ, Aḥmed Rāsiḥ, 306
RĀSİḤ, Enderūnlı İbrāhīm Rāsiḥ, 307
RĀSİḤ, Enderūnlı Şeyḥ Rāsiḥ, 307
RĀSİḤ, Meḥmed Rāsiḥ, 307
RĀSİḤ, Seyyid Muştafā Rāsiḥ, 307
RĀSİḤ, Yūsuf Rāsiḥ Efendi, 306
RĀSİM, Aḥmed Rāsım, 309
RĀSİM, Foḍulacı-zāde Aḥmed Rāsım, 309
RĀSİM, Halvacıbaşı-zāde Rāsım, 309
RĀSİM, Ḥaṭṭāt Meḥmed Rāsım, 308
RĀSİM, Hüseyn Rāsım, 310
RĀSİM, Meḥmed Ḳasım, 308
RĀSİM, Rāsım Efendi, 310
RĀSİM, Seyyid ‘Ömer Rāsım, 308
RĀSİM, Şa‘bān-zāde Feyzu’llāh Rāsım, 308
RĀŞİD veyā KEMTER, Rāşid ‘Alī, 315
RĀŞİD, Aḥmed Rāşid, 313, 316
RĀŞİD, ‘Alī Rāşid Efendi, 315
RĀŞİD, Enderūnlı H‘āce Rāşid, 317
RĀŞİD, İbrāhīm Rāşid, 314
RĀŞİD, Ḳāḏī-‘asker Meḥmed Rāşid, 310
RĀŞİD, Ḳahvecibaşı-zāde Enderūnlı Rāşid Beg, 317
RĀŞİD, Meḥmed ‘Alī Rāşid, 314
RĀŞİD, Meḥmed Rāşid, 311, 312, 313, 315, 316
RĀŞİD, Mollā Feyzī-zāde Rāşid, 315
RĀŞİD, Muştafā Rāşid, 313

- RÂŞİD**, Râşid Beg, 312
RÂŞİD, Râşid Edib Efendi Üsmen, 316
RÂŞİD, Râşid Efendi, 312, 313, 316
RÂŞİD, Râşid Mehmed, 313
RÂŞİH veya SA'İD, Vanî-zâde Seyyid Mehmed Sa'îd Râşih, 310
RÂTİB, Dâmâd Râtib Aḥmed Paşa, 301
RÂTİB, Hâcî Maḥmûd Râtib Beg, 302
RÂTİB, Seyyid Ebü-Bekr Râtib Efendi, 302
RA'ÛF, Mehmed Ra'ûf Beg, 376
RA'ÛF, Ra'ûf Beg, 377
RA'ÛFÎ, Şeyḫ Ra'ûfî Seyyid Aḥmed, 377
RA'ÛFÎ, Şeyḫ Yahyâ Ra'ûfî, 377
RAV'Î, Hâcib-zâde Mehmed Rav'î, 383
RAVHÎ, 'Abdu'r-raḥmân Ravhî, 380
RÂZÎ, Hâfîz Muştafâ Râzî, 305
RÂZÎ, Mehmed Râzî Çelebî, 305
RÂZÎ, Mehmed Râzî, 305, 306
RÂZÎ, Muştafâ Râzî, 305
RÂZÎ, Pây-dâr-zâde Mehmed Râzî, 317
RÂZÎ, Pîrî Paşa-zâde Muḫyi'd-dîn Mehmed Râzî Çelebî, 304
RÂZÎ, Yûsuf Râzî Efendi, 304
REBİB, Vanî-zâde Muştafâ Rebîb, 326
Rebî'ü'l-âḫîr, 314, 323, 331, 335, 341, 359
Rebî'ü'l-evvel, 320, 328, 345, 353, 400
RECÂÎ, İsmâ'îl Recâî, 326
RECÂÎ, Mehmed Şâkir Recâî, 326
RECÂÎ, Muştafâ Recâî Efendi, 326
RECÂÎ, Süngerci-zâde Recâî Efendi, 326
Receb, 326, 327, 364, 366
RECEB, Dervîş Receb, 326
RECEB, Receb ibn-i Şeyḫ İbrâhîm Cemâle'd-dîn, 327
RECEB, Receb Sâlih Dede, 326
Receb, 347, 350, 360
REFÂHÎ, Hâcî Girây, 358
REFDÎ, 'Abdü'l-kerîm-zâde Mehmed Refdî Efendi, 358
REF'Î, 'Âfâ-zâde Mehmed Ref'î, 364
REF'Î, Ref'î-i Leng, 364
REFİ' veya ĞAYÛR veya KÂLÂYÎ, Refî' Mehmed Emîn Kâlâyî, 368
REFİ' veya SA'İD, Kâtib-zâde Qaḏî Mehmed Refî', 367
REFİ', Enderûnlı Hâcî Aḥmed Refî', 366
REFİ', Esîrî-zâde Mehmed Refî', 368
REFİ', Ḥasan Refî', 369
REFİ', Lebîb-zâde Seyyid Mehmed Refî', 367
REFİ', Mehmed Emîn Refî', 369
REFİ', Nazmî-zâde Şeyḫ 'Abdu'r-raḥmân, 369
REFİ', Nefes-zâde Seyyid Mehmed Refî', 366
REFİ'Â, 'Abdu'r-raḥmân Refî'â Efendi, 366
Refî'î, 364
REFİ'Î, A'mâ Refî'î, 369
REFİK veya KÂMÎ, Şeyḫ Mehmed Şa'ban Kâmî Efendi, 370
REFİK veya HİLMÎ, 'Alî Refîk Hilmî, 371
REFİK, Hüseyin Refîk Efendi, 369
REFİK, 'Osman Refîk Efendi, 371
REFİK, Mehmed Refîk, 370
REFİK, Muştafâ Refîk, 370
REFİK, Refîk Efendi, 370, 371
REFİKÎ, Refîkî Efendi, 371
Rehâ, 344
REHÂYÎ, Kalaycı-zâde Muştafâ Rehâyî, 385
Remzî, 333, 373
REMZÎ, 'Abdü'l-hâdî Remzî, 372
REMZÎ, Aḥmed Remzî Efendi, 374
REMZÎ, 'Alî Remzî, 374
REMZÎ, Âşaf-zâde Enderunlu Remzî, 375
REMZÎ, Bâkî-zâde İsmâ'îl Remzî, 373
REMZÎ, Hâfîz Mehmed Remzî, 374
REMZÎ, Ḥasan Remzî, 375
REMZÎ, Mehmed Remzî Efendi, 373, 374
REMZÎ, Muşliḫu'd-dîn Remzî, 375
REMZÎ, Muştafâ Remzî, 372
REMZÎ, Muştafâ Remzî Efendi, 372
REMZÎ, 'Osman Remzî Efendi, 373
REMZÎ, Remzî Baba, 374
REMZÎ, Remzî 'Abdu'llâh Efendi, 374
REMZÎ, Remzî Mehmed Efendi, 373
REMZÎ, Şadr-ı A'zam Pîrî Mehmed Paşa, 372
REMZÎ, Seyyid Aḥmed Remzî, 375
RESÂ, Mehmed Resâ, 334
RESÂ veya MAKŞÛD, Muştafâ Maḫşûd Resâ, 334
RESÂ, Şeyḫ Ḥaydar Resâ, 333
RESİM, Enderunlu Resîm, 337
RESİM, Hüseyin Resîm, 337
RESİM, RÂSİM, Hâcî Muştafâ Resîm Efendi, 337
RESİMÂ, Aḥmed Resimâ, 338
RESMÎ, Açıkbâş Şeyḫ Seyyid Maḥmûd-ı Nakş-bendî, 334
RESMÎ, 'Alî Resmî, 336
RESMÎ, Bezzâz Resmî, 336
RESMÎ, Çukadar-zâde Ḥaṭṭât Resmî Aḥmed, 335
RESMÎ, Mehmed Resmî, 335, 336
RESMÎ, Resmî Aḥmed, 335
RESMÎ, Seyyid Muştafâ Resmî, 334
RESMÎ, Şeyḫ İsmâ'îl Resmî, 335
RESSÂM, Mehmed Efendi, 334
Resûl, 345,
REŞÂD, Aḥmed Fâ'îk Reşâd, 338
REŞÂDÎ veya MAḤMÛD, Kâf-zâde Maḥmûd Çelebî, 339
REŞÂDÎ, Mehmed Reşâdî Efendi, 339
REŞİD, Aḥmed Reşid, 348, 350
REŞİD, Aḥmed Reşid Efendi, 348
REŞİD, Âlây Kâtibi Reşid Efendi, 361
REŞİD, Çeşmî-zâde Muştafâ Reşid, 347

REŞİD, Ebe-zâde Aḥmed Reşid, 346
 Reşid Efendi, 311, 340, 379, 386
 Reşid Efendi Kütüb-ḥānesi, 311, 340
REŞİD, H'āce Sa'e'd-dīn-zāde Meḥmed Reşid, 345
REŞİD, Ḥasan Reşid, 346
REŞİD, Hüseyn Reşid Çelebî, 345
REŞİD, İsmā'îl Reşid, 351
REŞİD, Meḥmed Reşid, 346
REŞİD, Meḥmed Reşid, 347, 350
REŞİD, Muştafa Reşid, 346, 350
REŞİD, Muştafa Reşid Paşa, 348
REŞİD, Muştafa Sâlih Reşid Paşa, 350
REŞİD, Müftî-zāde Reşid, 349
REŞİD, Reşid 'Ākif Paşa, 349
REŞİD, Reşid Efendi, 347
REŞİD, Seyyid Meḥmed Reşid, 345
REŞİD, Şerîf Aḥmed Paşa, 349
REŞİD, Tatarcık-zāde Aḥmed Reşid, 348
REŞİD, Yeniçeri Ağası-zāde Enderûnlı Reşid, 351
REŞİD, Zeyne'l-'ābidîn Reşid, 349
 Reşid-i Bağdādî, 350
REŞİK, Reşik Efendi, 351
REŞKÎ, Enderûnlı Mevlevî 'Alî Dede, 339
REŞKÎ, Ḥalîl Reşkî, 340
 Revân Kütüb-ḥānesi, 383
REVÂNÎ, Enderûnlı Revânî Çelebî, 378
REVÂNÎ, İlyās Şüca' Çelebî, 377
REVNAK, Meḥmed Revnak, 384
REVNAK, Revnak Efendi, 384
REVNAK, Şeyḫ Seyyid Ḥalîl, 384
REVNAKÎ, Revnakî Efendi, 385
REZMÎ, Bahadır Giray, 332
REZMÎ, Meḥmed Rezmî Paşa, 333
RİDVÂN, Aḥmed Rıdvan Beg, 357
RİDVÂN, 'Alî Rıdvan Onar, 357
RİFKÎ, 'Abdu'llāh Rıfkî, 365
RİFKÎ, Aḥmed Rıfkî Çelebî, 366
RİFKÎ, Bahāe'd-dīn-zāde Seyyid 'Abdü'l-mecîd Rıfkî, 365
RİFKÎ, Maḥmūd Rıfkî Efendi, 366
RİFKÎ, Meḥmed Rıfkî Efendi, 365
RİFKÎ, Rıfkî Efendi, 365
RİFKÎ, Süleymân Rıfkî Melül Meriç, 366
 Rızâ, 386
RİZÂ, 'Alî Rızâ Beg, 352
RİZÂ, 'Alî Rızâ Efendi, 353, 354
RİZÂ, 'Alî Rızâ Paşa, 352
RİZÂ, 'Alî Rızâu'llāh Efendi, 353
RİZÂ, Feylesof Rızâ Tevfik Beg, 354
RİZÂ, Ḥasan Rızâ Efendi, 355
RİZÂ, Hüseyn Rızâ Paşa, 353
RİZÂ, Meḥmed Rızâ Şafvet, 353
RİZÂ, Meḥmed Rızâ Beg, 354
RİZÂ, Meḥmed Rızâ Efendi, 352, 355
RİZÂ, Neccâr-zāde Şeyḫ Muştafa Rızâ' e'd-dīn, 351

RİZÂ, Rızâ Efendi, 353, 354
RİZÂ, Zehr-i mār-zāde Seyyid Meḥmed Rızâ, 351
RİZÂYÎ veyâ RİZÂ, Ḥasan Rızâyî Efendi, 357
RİZÂYÎ, 'Alî Rızâ Çelebî, 357
RİZÂYÎ, Kaşşâb-zāde 'Abdü'l-kerîm Efendi, 355
RİZÂYÎ, Meḥmed 'Alî Rızâyî Efendi, 356
RİZÂYÎ, Rıdvan Rızâyî Efendi, 357
RİZÂYÎ, Rızâyî Efendi, 355
RİZÂYÎ, Yeşil-zāde, Kâdî-zāde Şeyḫ H'āce Maḥmūd Rızâyî Baba Efendi, 355
RİF'AT, Aḥmed Rif at Beg, 361
RİF'AT, 'Alî Rif at Beg, 360
RİF'AT, Ebû-Bekr Rif at Efendi, 360
RİF'AT, Enderûnlı, Fazlı-zāde Rif at Efendi, 359
RİF'AT, Gökmen-zāde Hâcî Hüseyyin Rif at, 362
RİF'AT, Ḥalîl Rif at Efendi, 362
RİF'AT, Hüseyn Rif at Beg, 362
RİF'AT, Hüseyn Rif at Çelebî, 360
RİF'AT, Meḥmed Rif at Beg, 360, 361
RİF'AT, Meḥmed Rif at Beg, Emîn Çelebî, 360
RİF'AT, Mîr-'alem-zāde İbrāhîm Ḥalîl Rif at, 360
RİF'AT, Moralı-zāde Rif at Beg, 362
RİF'AT, Rif at Aḥmed Beg, 363
RİF'AT, Rif at Meḥmed Beg, 361
RİF'AT, Rif at Hüseyn Efendi, 362
RİF'AT, Rif at Süleymân Beg, 359
RİF'AT, Rif atî-zāde Muştafa Rif at Efendi, 359
RİF'AT, Rüstem Rif at Beg, 363
RİF'AT, Şâlih Rif at Beg, 363
RİF'ATÎ, 'Abdü'l-ḥay Muştafa Rif atî Çelebî, 363
 Rif atî 'Alî Beg, 359
RİF'ATÎ, Bâlî-zāde 'Abdu'llāh Rif atî Efendi, 363
RİF'ATÎ, Meḥmed Rif atî Efendi, 363
RİF'ATÎ, Rif atî 'Alî Beg, 364
RİF'ATÎ, Rif atî Efendi, 364
RİF'ATÎ, Rif atî Efendi, Balıkesirli, 364
 Rikâb-ı Hümayûn, 363
RİNDÎ, Meḥmed Rindî Efendi, 376
RİNDÎ, Rindî Çelebî, 376
RİNDÎ, Şemleli-zāde Şeyḫ Aḥmed, 376
 Riyâzî, 330, 331, 356, 372, 378, 380, 386, 388, 400
RİYÂZÎ, 'Alî Çelebî, 386
 Riyâzî Baba, 387
RİYÂZÎ, Eyyühüm-zāde Riyâzî, 387
 Riyâzî Meḥmed Efendi, 385
RİYÂZÎ, Meḥmed Riyâzî, 385
RİYÂZÎ, Meḥmed Riyâzî Efendi, 385
RİYÂZÎ, Meḥmed Şâh, 385
RİYÂZÎ, Riyâzî Efendi, 387
RİYÂZÎ, Yeşil-zāde Aḥmed Riyâzî, 387
 Riyâzî, 355, 356, 364, 393
 Rodoscuḫ, 318
 Rodos, 302, 324
RÜHÎ veyâ FÂNÎ DEDE, Müftî-zāde veyâ Za'îm-zāde Rühî Nâci, 382

- RŪHĪ**, Dār-bāz-zāde ‘Alī Rūhī, 381
RŪHĪ, Enderūnlı Mehmed Rūhī, 381
RŪHĪ, Enderūnlı Şu‘ayb Rūhī Efendi, 382
RŪHĪ, Fāzıl Ruḥī Çelebî, 378
RŪHĪ, Maḥmūd Rūhī Çelebî, 381
RŪHĪ, Muştafa Rūhī, 378, 381
RŪHĪ, Muştafa Rūhī Çelebî, 378
RŪHĪ, ‘Osmān Rūhī, 379
RŪHĪ, ‘Ömer Rūhī Çelebî, 380
RŪHĪ, Ruḥu’d-dīn Rūhī Çelebî, 382
RŪHĪ, Rūhī Çelebî, 382
RŪHĪ, Rūhī Efendi, 380
RŪHĪ, Şadre’d-dīn-zāde Ruḥu’llāh Mehmed, 380
RUḤŞAT, Mehmed Ruḥşat, 332
 Ruḥu’llāh, 380
RŪMĪ, Dāvud-ı Rūmî, 384
RŪMĪ, Mehmed Muḥyî’d-dīn Rūmî Paşa, 384
RŪMĪ, Rūmî Efendi, 383
RŪMĪ, Şarı Dāniş-mend-zāde Şeyḥ ‘Abdu’r-raḥīm Nizāme’d-dīn, 384
 Rūm-ili, 307, 333, 335, 374
 Rūm-ili Beglerbegi, 333
 Rūmilihisârı, 312
 Rusçuḳ, 334
RŪŞEN, Mudanyalı-zāde Seyyid Mehmed Rūşen Tevfikî, 382
RŪŞENĪ, Dede ‘Ömer Rūşenî, 382
RŪŞENĪ, Gülşenî-zāde Hācı Bekr Rūşenî, 383
RŪMŪZĪ, Muştafa Rūmüzî, 375
RŪMŪZĪ, Rūmüzî Efendi, 376
RŪSŪHĪ, İsmā‘il Rūsūhî, 338
RŪSŪHĪ, Rūsūhi-i Ḥamidî, 338
RŪSŪHĪ, Süleymān Rūsūhî, 338
 Rūsūmāt nāzırı, 383
 Rüşdî, 345
RŪŞDĪ, Bekr Ağa-zāde Mehmed Çelebî, 340
RŪŞDĪ, Çelebî-zāde İbrāhīm Rüşdî, 345
RŪŞDĪ, Enderūnlı Şahḥāf Ebü’r-reşid Aḥmed Rüşdî, 341
RŪŞDĪ, Enderūnlı Çantacı Rüşdî, 344
RŪŞDĪ, Hācı Veliyyü’d-dīn Rüşdî, 342
RŪŞDĪ, Ḥalīl Rüşdî Efendi, 342
RŪŞDĪ, Ḥasan Rüşdî, 343
RŪŞDĪ, İbrāhīm Rüşdî, 343, 345
RŪŞDĪ, Kıbrısî-zāde İsmā‘il Rüşdî, 343
RŪŞDĪ, Lāmba-zāde Rüşdî ‘Alī, 344
RŪŞDĪ, Mehmed Rüşdî, 340, 344
RŪŞDĪ, Mehmed Rüşdî Paşa, 342
RŪŞDĪ, Muştafa Rüşdî, 341
RŪŞDĪ, Mühür-dār-zāde Hüseyin Hüsnî Rüşdî, 343
RŪŞDĪ, Süleymān Rüşdî, 342, 344
RŪŞDĪ, Süleymān Rüşdî Efendi, Yemez-zāde, 342
RŪŞDĪ, Şīrvānî-zāde Şadr-ı A‘zam Mehmed Rüşdî Paşa, 343
 Sā‘atci Ḥāfız Mehmed ‘Alī, 366
SĀBIḲ veya EMĪN, ‘Abdü’l-hādî-zāde Seyyid Mehmed Emin, 400
 Şābit, 389
SĀCĪDĪ, ‘Alī Sācīdî, 400
 Şādıḳ Efendi, 380
 Şādıḳ Mehmed Efendi, 363
 Şadr-ı A‘zam Dāmād İbrāhīm Paşa, 301
 Şadr-ı A‘zam Ḥakim oğlu ‘Alī Paşa, 352
 Şadr-ı A‘zam Ḥalīl Ḥamid Paşa, 376
 Şadr-ı A‘zam Mehmed Paşa, 394
 Şadr-ı A‘zam Rüstem Paşa, 355
 Şadr-ı A‘zam Rūmî Mehmed Paşa, 353
 Şadr-ı A‘zam Topal ‘Osmān Paşa, 301
 Şafā’î, 304, 305, 306, 311, 317, 318, 321, 324, 332, 333, 334, 335, 337, 340, 341, 346, 351, 352, 358, 359, 363, 364, 365, 366, 367, 374, 380, 385, 386, 389, 390, 391, 395, 400
 Şafer, 303, 310, 320, 333, 364, 368, 385, 398
 Şafiye Sulṭān, 333
 Şaḡır Muştafa Efendi, 385
 Şahḥāf Resül Efendi, 345
 Şahḥāf Şā‘ir Aḥmed Rüşdî, 346
SĀḤĪB, Piri-zāde Şeyḫü’l-islām ‘Osmān Sāḥib, 400
SĀḤĪB, Şāliḫ Sāḥib Dede, 400
 Şahrā-yı Cedid Ḳabr-istānı, 339
SĀ‘İB, Ḥasan Ḳāḏî-zāde Yahyā Sā‘ib Efendi, 400
 Şāliḫ Efendi, 329
 Şāliḫ Sāmî Beg, 357
 Sālik, 400
 Sālim, 303, 305, 306, 307, 308, 311, 317, 318, 324, 327, 331, 332, 333, 334, 335, 337, 339, 340, 341, 345, 346, 352, 359, 364, 365, 366, 367, 373, 374, 380, 385, 390, 391, 400
 Sālim Tezkiresi, 333
 Sāl-nāme-i ‘İlmiyye, 394
 Şamaḳo, 316
 Sāmih Efendi, 347
 Şamsunî-zāde, 385
 Şarı ‘Abdu’llāh Efendi, 367
 Şarica-zāde, 322
 Şarı Dāniş-mend Emir ‘Aziz Efendi, 384
 Şarim İbrāhīm Paşa, 312
 Sefine-i Mevleviyye, 330, 338
 Sefinetü’r-rüesâ, 302, 312, 324
 Sehî, 304, 330, 331, 336, 357, 371, 372, 375, 378, 383, 384, 387, 391, 392, 393, 395
 Sekbānlar, 391
 Selāmet Giray, 332
 Selāmî ‘Alī Efendi, 315
 Selanik, 342, 395
 Selanikli Es‘ad, 356
 Selīm Ağa Kütüb-ḥānesi, 319, 327, 336, 352
 Selīm Baba, 338
 Selīmiyye, 401
 Selīmiyye Tekyesi, 368

- Semâ' -hâne-i Edeb, 330, 338
Serez, 330, 393, 394
Ser-sürnâzen ' Osmân Ağa, 307
Seyyid ' Abdu'r-rahmân Nesîb, 382
Seyyid Aḥî Maḥmûd, 334, 335
Seyyid Aḥmed, 334
Seyyid Ebû-Bekr, 320
Seyyid Feyzu'llâh Efendi, 323
Seyyid Lebib-i Âmidî, 367
Seyyid Meḥmed, 334, 335
Seyyid Meḥmed Baba, 334, 335
Seyyid Meḥmed Efendi, 361
Seyyid Meḥmed Tâhir Paşa, 361
Seyyid Muştafâ Beg, 398
Seyyid Rızâ, 304, 324, 333, 357, 363, 380, 388
Seyyid Şarı ' Abdu'llâh Efendi, 334
Sırrı İbrâhîm Efendi, 346
Sicill-i ' Osmânî, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 351, 352, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 362, 363, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 377, 378, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 398, 399, 400, 401
Silâh-dâr-zâde, 307, 308, 321, 322, 323, 327, 335, 336, 337, 344, 347, 367, 368, 374, 382, 398, 401
Silivri, 372
Silivrikapu, 398
Sinân Efendi, 355, 387
Sinân Paşa Câmi' i, 351, 377
Sivas, 327, 328, 372
Şofya, 306, 336, 338, 397, 342
Şoñ ' Aşır Türk Şâ' irleri, 302, 309, 313, 314, 315, 316, 326, 328, 329, 339, 342, 343, 344, 345, 349, 350, 351, 353, 354, 358, 360, 361, 362, 365, 366, 369, 370, 375, 376, 377, 381, 384, 389, 390, 396, 398, 399
Şomaço, 313
Sultân Aḥmed-i Evvel, 326
Sultân Aḥmed-i Şâliş, 301, 397
Sultân Bâyezîd, 312, 348
Sultân Bâyezîd-i Şânî, 389
Sultân ' Abdü'l-ḥamîd-i Evvel, 344, 393
Sultân ' Abdü'l-mecîd, 303, 354, 362, 363
Sultân İbrâhîm, 315, 364
Sultân Maḥmûd Türbesi, 325, 384
Sultân Maḥmûd-ı Evvel, 351, 366, 380, 387
Sultân Maḥmûd-ı Şânî, 310, 317
Sultân Meḥmed-i Râbi', 371, 381
Sultân Muştafâ-yı Şâliş, 354
Sultân Muştafâ-i Şânî, 307, 337
Sultân Murâd-ı Râbi', 333, 375
Sultân Murâd-ı Şâliş, 381
Sultân Selîm, 367
Sultân Selîm-i Evvel, 369, 391, 395
Sultân Selîm-i Şâliş, 309, 317
Sultân Selîm-i Şânî, 332
Sultân Süleymân-ı Kânunî, 357
Sultân Tepesi, 384
Sultân-zâde, 333
Sübḥân, 342, 369
Südlüce, 353
Süleymân, 338, 342, 344, 347, 348, 357, 359, 366, 368, 395
Süleymân ' Aḥâu'llâh, 375
Süleymân Efendi, 347
Süleymân Rükni Efendi, 371
Süleymâniyye, 346, 395
Süleymâniyye Câmi' i, 349
Süleymâniyye Kütüb-hânesi, 322, 327, 352, 356, 371, 379, 382
Sünbül ' Alî Efendi, 324
Sürürî, 302
Şa' bân, 308, 312, 316, 321, 343, 348, 349, 353, 366, 367
Şâh Ḥaydar-ı Nakş-bendî, 333
Şakâyık Mecdî, 304, 383, 384, 392
Şakâyık Nev' i-zâde, 304, 355, 356, 357, 372, 394
Şakâyık Şeyḥî, 304, 306, 317, 324, 326, 331, 334, 335, 337, 339, 340, 341, 345, 346, 351, 358, 359, 363, 365, 366, 373, 376, 380, 383, 386, 388, 389, 390, 395, 400
Şâm, 320, 336, 352, 379
Şârķîkaraḥisâr, 351
Şefkat, 302, 307, 308, 310, 322, 323, 327, 335, 336, 337, 344, 347, 367, 368, 374, 395, 398, 401
Şehr-emîni, 366
Şeh-zâde Câmi' i, 310
Şeh-zâde Muştafâ, 388, 391
Şemse'd-dîn Ahmed Efendi, 339, 385
Şemse'd-dîn-i Sivasî Tekyesi, 327
Şemse'd-dîn-i Sivasî, 327
Şevvâl, 304, 326, 328, 332, 335, 348, 361, 370
Şeyḥü'l-islâm Yahya Efendi, 356
Şeyḥ Aḥmed Ağa, 353
Şeyḥ ' Alî Efendi Tekyesi, 377
Şeyḥ ' Aḥâu'llâh Efendi Tekyesi, 302
Şeyḥ İllâhî, 305
Şeyḥ İsmâ' il Sirâce'd-dîn Efendi, 343
Şeyḥ Meḥmed Nazmî Efendi, 366
Şeyḥ Meḥmed-i Vanî Efendi, 310
Şeyḥ Vefâ Câmi' i, 394
Şeyḥî, 339, 344, 385
Şeyḥü'l-islâm ' Alî Efendi, 390
Şeyḥü'l-islâm Ankaravî Meḥmed Emîn, 367
Şeyḥü'l-islâm Ebû Sa' id Efendi, 345
Şeyḥü'l-islâm Ebû Sa' id-zâde Feyzu'llâh Efendi, 345

Şeyhü'l-islâm H'âce Sa' de' d-dîn Efendi, 329
 Şeyhü'l-islâm Meḥmed Baha'î Efendi, 329
 Şeyhü'l-islâm Meḥmed Sun' u'llâh Efendi, 353
 Şeyhü'l-islâm Muştafâ Şabri, 345
 Şeyhü'l-islâm Mûsâ Kâzım Efendi, 349
 Şeyhü'l-islâm Pîrî-zâde Meḥmed Şâhib, 400
 Şeyhü'l-islâm Yaḥyâ Efendi, 356
 Şeyhü'l-islâm Zekeriyâ Efendi, 356
 Şeyhü'l-islâm Zenbîlî ' Alî Efendi, 378
 Şeyh-zâde İbrâhîm Edhem, 313
 Şeyh-zâde ' Oşmân Nürî Paşa, 313
 Şihâbü'd-dîn Paşa Câmi'i, 384
 Şîrvân, 343, 380
 Şumnu, 310
 Şûrâ-yı devlet, 313, 329, 350, 354
 Şükri Beg, 317
 Tâ'if, 343
 Takvîm-i Vakâyî' Gazetesi, 339
 Târîkat-ı Bektâşîyye, 315
 Tarsus, 307
 Tatarcık ' Abdu'llah Efendi, 348
 Tayyâr-zâde ' Aṭâ Târîḫi, 301, 308, 309, 315, 317,
 320, 331, 337, 344, 351, 367, 371, 375, 378, 381,
 397
 Tebriz, 374
 Teke, 344
 Tekirdağ, 306, 373
 Tesâlya, 353
 Teşrîn-i evvel, 366
 Tevfîk Efendi, 371
 Tezkire-i Âmid, 301, 308, 313, 320, 324, 335, 353,
 368, 369, 370, 374, 383, 389
 Tezkiretü's-şu'arâ, 385
 Tırhala, 376
 Tımeşvar, 387, 385
 Tırnova, 356
 Tire Maḥkemesi, 351
 Tire, 351
 Toğancılar, 353, 377
 Toḫad, 388
 Topal ' Alî, 365
 Top-ḫâne Meclis-i ' Askeri, 322
 Topkapu, 319, 367, 368
 Topkapu Sarayı, 319
 Tosya, 302, 365
 Trablusḡarb, 369
 Trablus, 397
 Trabzon, 315, 329, 352, 356, 396, 399
 Trabzonlu Aḥmed Ḥilmî, 329
 Trabzon Meclis-i idâre, 399
 Tuḥfe-i Ḥaṭṭâîm, 303, 307, 308, 310, 318, 320, 322,
 326, 331, 336, 347, 356, 367, 371, 378, 388, 401
 Tunus, 323
 Tûnusbâğı, 368
 Tûr, 333
 Tütünsüz Aḥmed Beg, 357
 Unḡapanı, 365
 Urfa, 351
 ' Uşşâkî, 344
 ' Uṭarid, 308
 Üniversite Kütüb-ḫânesi, 306, 307,311, 319, 322,
 324, 327, 333, 340, 342, 344, 352, 355, 356, 357,
 358, 368, 379, 383, 385, 386, 398
 Üsküp, 376, 385, 389
 Üsküdar Mevlevî-ḫânesi, 375
 Üsküdar, 305, 309, 3314, 33, 335, 338, 346, 350, 353,
 359, 361, 375, 377, 380, 382, 384, 397, 398
 Vanî Şeyh Meḥmed Efendi, 326
 Vaniköyü, 310
 Vanî-zâde Eyyüb Efendi, 310
 Vardar, 305, 381
 Vâridâtî Muştafâ Çelebî, 375
 Vecdî, 304
 Vefâ, 304
 Vefeyât-ı Ayvansarâyî, 308, 327, 331, 334, 338, 341,
 346, 352, 356, 366, 367, 376, 377, 380, 383
 Veys Paşa, 381
 Veysi, 376
 Viyâna, 325
 Vize, 358
 Vodina, 375
 Yanık Fâtîḫi Sinân Paşa, 364
 Yanya, 350
 Yaḥyâ Efendi Tekyesi, 398
 Yaḥyâ Tevfîk Efendi Kütüb-ḫânesi, 319, 327
 Yavaşca Meḥmed Aḡa Tekyesi, 366
 Yeşrib, 367
 Yek-dest Şeyh Muştafâ, 393
 Yeñi Kütüb-ḫane, 319
 Yeñice-i Vardar, 304
 Yeñice, 305, 381
 Yeñiköy, 400
 Yeñişehir, 301, 302, 400
 Yeñişehir Fener Mevlevî-ḫânesi, 338
 Yeñişehr, 353
 Yerköy Ḳal'ası, 323
 Yerköy, 370
 Yûsuf, 304, 329, 341, 347, 370, 393
 Yûsuf Efendi, 303, 347, 382
 Yûsuf Râmî Paşa, 306
 Za'îm Maḥmûd Efendi, 391
 Za'îm-zâde Müftî Ḳâsım Efendi, 382
ZÂKÎ, ' Abdu'llâh Zâkî, 389
ZAMÂNÎ veyâ SÂ'Î, Maḥmûd Zamânî Çelebî, 391
ZAMÂNÎ, Zamânî Çelebî, 391
 Zaralı-zâde Meḥmed, 389
ZÂRÎ, ' Abdu'r-raḥmân Zârî Çelebî, 389
ZÂRÎ, ' Abdü'l-vehhâb Zârî, 389
ZÂRÎ, ' Alî Zârî, 389
ZÂRÎ, Muştafâ Zârî Efendi, 388

ZĀRĪ, Nokta-zāde Ca'fer Çelebî, 388
ZĀRĪ, Karaca Hasanoglu Zārî Çelebî, 389
ZĀRĪ, Zārî Çelebî, 388
ZEHĀVĪ, Baban-zāde Meḥmed Feyzî, 395
Zehr-i mār-zāde Meḥmed Efendi, 351
ZEKĪ, Devrân Bacı-zāde Kādî Halîl, 389
ZEKĪ, Ketḥüdâ 'Alî, 390
ZEKĪ, Şâlih Zekî Aḳtay, 390
ZENCİRĪ, Zencirî Çelebî, 392
Zencirlikuyu, 310
ZEYNEB, Zeyneb Hâtûn, 393
ZEYNE'D-DĪN, Zeyne'd-dîn Çelebî, 392
ZEYNĪ veyâ ŞĀHĪ, Aḳ Maḥmûd Efendi-zāde
Zeyne'l-'âbidîn Seyyid Meḥmed Efendi, 394
ZEYNĪ veyâ ZEYNLĪ, Zeynel Paşa, 395
ZEYNĪ, Hâfîz-zāde Hâfîz Zeynî, 394
ZEYNĪ, Kâtib-zāde Kādî Zeyne'l-'âbidîn, 394
ZEYNĪ, Seyyid Meḥmed Zeyne'l-'âbidîn, 394
ZEYNĪ, Zeynî Çelebî, 394
Zeyrek, 377, 378
ZEYREKĪ veyâ ĀNĪ, Zeyrek-zāde Meḥmed Ānî
Çelebî, 392
ZEYREKĪ, 'Acem Zeyrek, 392
ZEYREKĪ, Meḥmed Çelebî, 392
Zi'l-ḥicce, 307, 324, 326, 338, 359, 373, 398
Zi'l-ka' de, 301, 313, 341, 352, 365, 394, 396, 401
Zihnî Şâlih Dede, 400
ZĪNET, Hüseyn Zînet, 393
ZĪNETĪ, Zînetî Çelebî, 393
ZĪVER, Aḳmed Şâdık Zîver Paşa, 398
ZĪVER, Aḳmed Zîver, 398
ZĪVER, Aḳmed Zîver Efendi, 398
ZĪVER, Ferruḥ Efendi-zāde Seyyid Zîver, 398
ZĪVER, İbrâhîm Zîver, 398
ZĪVER, Meḥmed Zîver, 399
ZĪVER, Tırnaḳcı-zāde Meḥmed Sa'id Zîver, 398
ZÜHDĪ, Aḳmed Zühdi Efendi, 397
ZÜHDĪ, Enderûnlı Zühdi, 397
ZÜHDĪ, Fetvâemîni-zāde Meḥmed Zühdi, 395
ZÜHDĪ, Hâfîz Meḥmed Zühdi, 396
ZÜHDĪ, Hüseyn Zühdi, 397
ZÜHDĪ, İsmâ'îl Zühdi, 395
ZÜHDĪ, Kādî Aḳmed Zühdi, 395
ZÜHDĪ, Zühdi Aḳmed, 395
ZÜHDĪ, Zühdi Efendi, 395
ZÜHDĪ, Zühdi Yûsuf Dede, 397
Zülâlî, 390
ZÜLĀLĪ, Enderûnlı Hasan Zülâlî, 390
ZÜLĀLĪ, Hâcî Feyzû'llâh, 391
ZÜLĀLĪ, Zülâlî Çelebî, 391
ZÜLFETĪ, Enderûnlı Süleymân, 391

KAYNAKÇA

- Abdulkadiroğlu, Abdulkerim: **İsmail Belîğ, Nuhbetü'l-âsâr li Zeyli Zübdeti'l-eş'âr**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, B. 2, Ankara, 1999.
- Akün, Ömer Faruk: 'Şinasi'nin Bugüne Kadar Ele Geçmeyen Fatîn Tezkiresi Baskısı', **Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, c. XI, 1961.
- Alyılmaz, Cengiz: **Latifi Tezkiresi'nin Sentaks Yönünden İncelenmesi**, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 1988. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)
- Altuner, Nuran (Üzer): **Safâyî ve Tezkiresi İnceleme-Tenkitli Metin-İndeks**, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İstanbul, 1989.(Basılmamış Doktora Tezi)
- Banarlı, Nihat Sami: **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, C. I-II, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1947-48.
- Börekçi, Muhsine: **Âşık Çelebi Tezkiresi'nin Sentaks Yönünden İncelenmesi**, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 1988. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)
- Bursalı Mehmed Tâhir: **Osmanlı Müellifleri I-II-III ve Ahmed Remzî Akyürek Miftâhu'l-kütüb ve Esâmî-i Müellifin Fihristi (Tıpkıbasım-Dizin)**, Haz.: Mustafa Tatçı-Cemal Kurnaz, Ankara, Bizim Büro Basımevi, 2000.

- Coşkun, Ali Osman: **Seyrek-zâde Mehmet Asım'ın Hayatı ve Zeyl-i Zübdetü'l-eş'âr adlı eseri**, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1985.(Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)
- Çapan, Pervin: **Mustafa Safâyî Efendi Tezkire-i Safâyî(Nuhbetü'l- âsâr Min Fevâ'i'dil- Eş'âr) İnceleme-Metin-İndeks**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2005.
- Çapan, Pervin: **18. y.y Tezkirelerinde Edebiyat Araştırma ve Tenkidi**, Fırat Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 1993(Basılmamış Doktora Tezi.)
- Çelebioğlu, Sinem: **Türk Edebiyatı'nda Modern Biyografinin Doğuşu**, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007.(Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)
- Çetindağ, Yusuf: **Alî Şîr Nevâî'nin Batı Türkçesi Dîvân Şiirine Etkisi (XVI. Yüzyıl Sonuna Kadar)**, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2002. (Basılmamış Doktora Tezi.)
- Çınarcı, M.Nuri: **Seyhü'l-islâm Ârif Hikmet Bey'in Tezkiretü's-şu'ârâsı ve Transkripsiyonlu Metni**, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2007. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)
- Devellioğlu, Ferit: **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügât**, Ankara, Aydın Kitabevi Yayınları, 1997.
- Erdem, Sadık: **Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı (İnceleme-Tenkidli Metin İndeks-Sözlük)** Atatürk Kültür Merkezi Yay. , Ankara 1994.

- Erdem, Sadık: “Mehmed Salih Yümnî, Tezkire-i Şu’arâ-i Yümnî (İnceleme-Tenkidli Metin-İndeks)” **Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi**, Sayı: LV, İstanbul, 1988, s.85-112.
- Eyduran, Aysun (Sungurhan): **Kınalı-zâde Hasan Çelebi, Tezkiretü’ş-su’arâ (İnceleme-Tenkidli Metin)** , C. I-II, Gazi Üniversitesi, SBE, Ankara, 1999.(Yayımlanmamış Doktora Tezi)
- Fatîm Dâvud: **Tezkire-i Hâtimetü’l-eş’âr**, İstanbul, 1271.
- Genç, İlhan: **Tezkire-i Şu’arâ-yı Mevleviyye (İnceleme-Metin)** Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara 2000.
- Hayber, Kasım: **Tezkire-yi Şuarâ-yı Âmid**, Erciyes Üniversitesi, SBE, Kayseri, 1996.(Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)
- Heffening: “Tabakât”, **İslâm Ansiklopedisi**, C. XI, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1979, s.590-592.
- İnal, İbnülemin Mahmut Kemal: **Son Asır Türk Şairleri**, C. I, Dergâh Yay. İstanbul 1988.
- İpekten, Haluk: **Türk Edebiyatının Kaynaklarından Türkçe Şu’arâ Tezkireleri**, Atatürk Üni. Fen Ede. Fak. Yayını Erzurum -1991.
- İsen, Mustafa: “Dîvân Edebiyatında Bir Tür: Tezkireler ”, **Millî Eğitim Dergisi**, Ekim, 1989. S. 90.
- İsen, Mustafa: **Tezkire (Heşt Behişt) Sehî Bey, [Sadeleştiren Mustafa İsen]** Tercüman Gazetesi, 1001 Temel Eser İstanbul 1980
- İsen, Mustafa : **Sehî Bey Tezkiresi**, Akçağ Yay., Ankara, 1998.
- İslâm Ansiklopedisi**, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı, Cilt 25, 2002.

- Karahan, Abdülkadir: “Tezkire” , **İslâm Ansiklopedisi**, C. XII/I, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1979, s. 226-230.
- Karaküçük, Bülent: **Latîfi Tezkiresi Üzerine Bir Sentaks Çalışması**, KSÜ, Sosyal Bilimler Ens., Kahramanmaraş, 1998. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)
- Kayabaşı, Bekir: **Kâf-zâde Fâizî'nin Zübdetü'l-eş'âr'ı**, İnönü Üniversitesi, SBE, Malatya,1996. (Yayımlanmamış Doktora Tezi)
- Kılıç, Murat: **Sehî Tezkiresi Üzerine Bir Sentaks Çalışması**, KSÜ, Sosyal Bilimler Ens., Kahramanmaraş, 1998. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)
- Kılıç, Filiz: **Meşa'irü's-şu'arâ (İnceleme-Tenkitli Metin)**, C.I-II, Gazi Üniversitesi, SBE, Ankara, 1994. (Yayımlanmamış Doktora Tezi)
- Kılıcı, Mehmet: **Enderûnlu Mehmet Akif (Mir'ât-ı Şiir)**, Çukurova Üniversitesi, SBE, Adana, 2001.(Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)
- Kutluk, İbrahim: **Kınalı-zâde Hasan Çelebi, Tezkiretü's-şu'arâ**, C.II B.2 , Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ,Türk Tarih Kurumu Yayınları,Ankara, 1989.
- Kutluk, İbrahim: **Beyâni Mustafa Bin Caru'llâh Tezkiretü's-şu'arâ**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1997.
- Levend, Agâh Sırrı: **Dîvân Edebiyatı Kelimeler ve Remizler Mazmûnlar ve Mefhûmlar**, İstanbul, Enderun Kitabevi, 1984.

- Levend, Agâh Sırrı: **Türk Edebiyatı Tarihi C. I**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara, 1988.
- Macit, Muhsin: “Mollâ Câmî’nin Osmânlı Edebiyatına Tesiri I”, **Erdem**, Cilt VII, Sayı 20, 1991, s. 519-529.
- Meydan Larousse Büyük Lügât ve Ansiklopedi**, “Tezkere” C. XII, Meydan Yayınevi, İstanbul 1990, s. 117-118.
- Muallim Naci: **Lügât-ı Nâcî**, İstanbul.
- Önder, Murat: **Şefkat ve Tezkire-i Şu’arâsı**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar, 2006. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)
- Redhouse, Sir James W. : **Turkish and English Lexicon**, Librairie du Liban, Beyrut, 1996.
- Sami’s Turkish Traditional Dictionary**, Librairie du Liban, Beyrut, 1989.
- Solmaz, Süleyman: **Ahdî ve Gülsen-i Şu’arâ’sı**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara, 2005
- Steingass, F. :, **Persian- English Dictionary**, Librairie du Liban, Beyrut, 1998.
- Sungurhan, Aysun: **Beyânî Tezkiresi (İnceleme-Tenkitli Metin)**, Gazi Üniversitesi, SBE, Ankara, 1994. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
- Şemseddin Sami: **Kâmûsü’l-a’lâm**, I-VI, İstanbul, 1306-1314 H.
- Şinasi: **Durûb-ı Emsâl-i Osmâniyye**, Haz.: Süreyya Beyzadeoğlu, İstanbul, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2003.

- Tahir, Bursalı Mehmed: **Osmânlı Müe'llifleri C. II** (Hazırlayanlar: Mustafa Tatçı, Cemal Kurnaz), Bizim Büro Basımevi Yayın Dağıtım Sanayi Ve Ticaret Limited Sirketi, Ankara 2000.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi: 19 uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi, Çağlayan Kitabevi, İstanbul, 1997.
- Tarikdaroğlu, Abdurrahman: **Kınalı-zâde Hasan Çelebi'nin Tezkiretü's-şu'arâ'sı Üzerine Bir Sentaks Çalışması**, Atatürk Üniversitesi, Sosyal bilimler Enstitüsü, Erzurum, 1988. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)
- Tolasa, Harun: **Sehî, Latîfî, Âşık Çelebi Tezkirelerine Göre 16. yy.'de Edebiyat Araştırması ve Eleştirisi**, Ege Üni. Ed. Fak. Yay. 4, İzmir, 1983.
- Unat, Faik Reşit: **Hicrî Tarihleri Milâdî Tarihe Çevirme Kılavuzu**, Ankara, TTK Yayınları, 1994.
- Ünver, İsmail: "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", **Ankara Üniversitesi DTCTF Türkoloji Dergisi**, Cilt X, 1992, s. 51-89.
- Ünver, İsmail: "Mesnevî", **Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)**, Sayı 415-416-417, 1986, s. 432.
- Yeni Tarama Sözlüğü**, Düz.: Cem Dilçin, Ankara, TDK Yayınları, 1983.
- Zübeyiroğlu, Ruhsar: **Mecmu'atü't-terâcim**, İstanbul Üniversitesi SBE İstanbul, 1989 (Yayımlanmamış Doktora Tezi)

ÖZ GEÇMİŞ

14.07.1978 tarihinde Erzurum'da doğdu. İlkokul ve liseyi burada tamamladı. 1996 yılında girdiği Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümünden 2000 yılında mezun oldu. Aynı yıl Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak Pasinler (Erzurum)'de bir sene çalıştıktan sonra, Erzurum 50. Yıl İlköğretim Okuluna nakille atandı. 2002 yılında askerliğini Şemdinli(Hakkari)'de kısa dönem olarak tamamladı. 2005 yılında yine Erzurum Mecidiye Anadolu Lisesine nakille geçiş yaptı. 2007 yılının Ocak ayına kadar burada çalıştıktan sonra Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü'ne Araştırma Görevlisi olarak naklen atandı. Hâlen adı geçen fakültede görev yapmaktadır.